کې يې هم جذب او جلب او سياسي فعاليت کولو، چې وروسته بيا د د. خ. ا. گوند د پرچم څانگې د مرکزي کميټې پياوړی غړی او د د. خ. ا. گوند د پرچم د نشراتي ارگان د جريدې د امتياز خاوند ؤ.

د خ. د. ا. گوند د پاکستان له اپوزيسيون گوندونو په ځانگړې توگه د نيشنل عوامي گوند او خان عبدالغفارخان سره ټينگې او دوستانه اړيکې درلودلې. د ۱۳۵۷ کال د ورې په مياشت کې کله چې خان عبدالغفارخان د کابل په وزير اکبرخان روغتون کې بستري او تر درملنې لاندې ؤ، مير اکبر خيبر له عيادت نه وروسته ماز ديگر مهال چې کله له روغتون نه د خپل کور (لومړی مکروريان) په لوري پياده روان ؤ دولتي مطبعې ته په مخامخ جاده کې چې په دوهم مکروريان کې وه د ناپېژاندو وسله والو چې په موټر کې سپاره وو د ډزو هدف وگرځېد او ووژل شو.

ناپېژاند فاعلين چې خيبر يې په عمومي لاره کې له پښو غورځولی ؤ د پېښې له ځايه وتښتېدل او تر ننه پورې يې هويت څرگند نه شو.

د د. خ. ا. گوند د دغه قتل پړه د دولت په غاړه واچوله. د گوند په ځينو دننه کړيو کې دا آوازه خپره وه چې گنې دا وژنه د خلق گوند د حفيظ الله امين د ډلې له خوا ترسره شوې ده او د گوند ځينو کړيو ويل چې د دې وژنې مرتکب ببرک کارمل دی، ځکه په پرچم ډله کې خيبر ډېر مهم او د اعتبار وړ غړی، د فهم خاوند او د کارمل د ځای ناستی سيال گڼل کېده. په هرصورت مير اکبر خيبر په ډېر مرموز ډول ووژل شو او د د. خ. ا. گوند د هغه له وژنې پراخه سياسي گټه پورته کړه، د سياسي اختناق پنځه کلنه خاموشۍ د خيبر په مړينه ماته شوه او د د. خ. ا. گوند چې د هغه د وژل کېدو مسئوليت يې د هغه وخت د دولت په غاړه اچولی ؤ، د خپل سياسي قدرت په وخت کې چې د خيبر له مرگه لږ وروسته په لاس ورغی د هغه د وژلو د فاعلينو د موندلو لپاره يې هېڅ گام پورته نکړ. د تره کي، امين او کارمل په وخت کې يې هېڅ تلين ونه نمانځل شو، ان چې د قبر د جوړولو او ښايسته کولو کوم اقدام يې هم ونکړ.

[illegible] گوند چې د [illegible] فايده [illegible] ته وروړی وه د هغه د جنازې او تدفين د مراسمو په لومړی ورځ يې [illegible] او ښکلې تويولې او د وخت له

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت نه یې د هغه د قاتلینو غوښتنه کوله. خو یو میاشت وروسته یې چې په خپله حکومت جوړ کړ، حتی د هغه نوم یې هم په خوله وانه خیست او د هغه وژنه تراوسه پټه پاتې ده.

سیاسي جنازه او ستر لاریون:

د وژل شوي میر اکبر خیبر کور چې په لومړي مکروریان کې و، جنازه یې هلته یوړه. د خلق او پرچم مشرانو، چې د غه مهال یې د روسانو په منځګړتوب اتحاد کړی و، په جنازه باندې راټول شول. د جنازې د تکفین او تدفین مراسم یې داسې پلان کړي وو چې د کابل، پروان، غزني، وردګ، لوګر، کاپیسا، ننګرهار او لغمان ولایتونو د ولایتي کمیټو او د کابل ښار له ښاروالۍ نه په ډېر شمېر کې خلک د جنازې او فاتحې په مراسمو کې ګډون وکړي. داسې پلان یې طرحه کړی و چې سبا ته د ورځې د لسو بجو په شاوخوا کې د هغه جنازه د هغه له کور نه په یو ستر مارش سره پورته کړي، د مکروریان له پل څخه تېر شي، او د دولتي مطبعې په مخامخ عمومي لاره (هغه لاره چې میر اکبر خیبر په کې وژل شوی و) جنازه تېره کړي. د امریکا د متحده ایالاتو د سفارت له مخې تېر شي، د پل خشتي جومات ته یې یوسي، هلته یې جنازه وکړي، او بیا د جاده میوند په لاره جنازه په اوږو واخلي او شهدای صالحین هدیرې ته یې یوسي. له مکروریان څخه تر هدیرې پورې نږدې پنځلس کیلومتره واټن و.

جنازه د ورځې د لسو بجو په شاوخوا کې د ګوند د نږدې لس زرو غړو په ګډون د یو ستر لاریون په بهیر کې د پلان سره سمه پورته شوه او په پاکلې لاره پرته له نقلیه وسایطو، د یو منظم ستر مارش په ترڅ کې په اوږو واخیستل شوه، د امریکا د سفارت مخې ته او د دولتي مطبعې په جاده کې په څو نږدې نږدې ځایونو کې له مخکې نه پاکل شوي شعارونه د مؤظفو اشخاصو او افرادو په واسطه په لوړ غږ او په ډله ییزه توګه پورته کېدل. کوم وخت چې جنازه د امریکا د سفارت له مخې نه تېرېدله د «مرګ په توره ارتجاع، مرګ پر نړیخوار امپریالیزم او مرګ په سرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژونکو » شعارونه اوريدل کېدل.

په پلان کې داسې ورانديز شوی وه، له دې امله چې خيبر د يو کمونست شخص په توگه شهرت درلود، چې که د اخوان المسلمين د سياسي تحريک او يا د حکومت د مداخلې له امله د پل خشتي د جامع جومات امام د جنازې له ادا کولو نه انکار وکړي نو د احمدجان سمنگاني په نوم يو ملا چې د خيبر باجه او د سليمان لايق اوښې ؤ هم حاضر شوی ؤ چې د جنازې لمونځ ادا کړي.

د جنازې د مراسمو د مارش د سر په ليکه کې د د. خ. ا. گوند د مرکزي کميټې او د سياسي بيورو غړي ولاړ وو او ورپسې په ترتيب سره د ولايتي کميټو، ښاري کميټو او د ناحيو د کميټو غړو په لاريون کې په منظمو کتارونو کې حرکت کاوه. د طرحه شوی پلان سره سم جنازه د يو ستر مارش په بهير کې چې فکر نه کوم د کابل ښار به تردې دمخه داسې جنازه او لاريون ليدلی وي، له مکروريان، پل خشتي جومات او له دغه ځايه د جنازې له ادا کولو وروسته د شهدای صالحينو هديرې ته په ډېر شور او زوږ او د شعارونو په ورکولو سره يووړل شوه.

په هديره کې ستره غونډه:

جنازه د يو اوږد واټن له وهلو وروسته د شهدای صالحين لرغونې هديرې ته چې د کابل په جنوب ختيځه لمنه کې پرته ده ورسېده. زه هم چې په دغه وخت کې د کابل د امنيه قوماندانۍ افسر وم، د امنيې د قوماندان ميرگل خان لخوا دنده راسپارل شوې وه چې په ملکي لباس کې د جنازې او تدفين په مراسمو کې گډون وکړم او گزارش ورانديز کړم. ليدل مې چې يو زيات شمېر د پوليسو افسرانو، لوړ پوړو ملکي مامورينو، د کابل پوهنتون استادانو د جنازې په مراسمو کې گډون درلود. ما فکر کاوه چې دوی هم لکه زما په شان دنده لري، يا به د گوند غړي وي، او يا به د خيبر دوستان وي چې له کوره تر هديرې پورې يې په مراسمو کې گډون کړی دی.

له دود سره سم د هديرې په يوه څنډه کې په يو نسبتاً پراخ ميدان کې قبر له مخکې نه کيندل شوی ؤ. د قبر ترڅنگ په يو هوار لوړ ځای کې د وينا لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

میکروفون ځای پر ځای شوی ؤ او د یو شو موټرونو د باډیو له پاسه شاوخوا ته لوډ سپیکرونه نصب شوي وو. د یوې غونډې او وینا لپاره له وړاندې نه تدابیر او تیاري نیول شوی ؤ. جنازه خاورو ته وسپارل شوه، مولوی احمدجان یوه لنډه شان دعا وکړه او د مشرتابه پلاوی د خبرو لپاره ټاکلي ځای ته ورغی.

د جنازې او لاریون په زرگونو گډون کوونکی پر ته له کوم شور او زوږه دغلته راټول شوي وو. د حکومت لخوا هېڅ مخنيوي نه و شوی، پولیس او امنیتي ځواک شتون نه درلود.

غونډه د نورمحمد تره کي په وینا پیل شوه چې د د. خ. ا. گوند د اعلامیې پښتو متن اعلاماوه. د اعلامیې دري متن د ډاکټر شاه ولي لخوا ولوستل شو. په اعلامیه کې داسې ویل شوي وو: «استاد میر اکبر خیبر د د. خ. ا. گوند له پیاوړو کادرونو څخه و، په رڼا ورځ په عمومي جاده کې څو تنو وسله والو ترهگرو چې په جیب کې سپاره وو په شهادت ورسولو او وتښتېدل. ددې پېښې پړه د دولت په غاړه ده، دا یو سیاسي وژنه ده. د هغې عاملین باید ډېر ژر ونیول شي او د قانون منگولو ته وسپارل شي».

وروسته بیا ببرک کارمل په لوړ غږ او په خاصه له شور او زوږ ډکه لهجه خپله وینا واوروله او ویې ویل:

«د خیبر شهادت د اختناق پنځه کلن سکوت مات کړ.» په لاس سره یې د هغه قبر ته اشاره کوله او ویل یې چې ملگری به دې ډېر ژر ستا غچ واخلي. بیا سلیمان لایق، دستگیر پنجشیري او بارق شفیعي هر یوه خپل مرثیه اشعار ولوستل. د غونډې انانسر کریم میثاق ؤ. د مشرتابه په دې پلاوي کې حفیظ الله امین شتون نه درلود بلکې د غونډې د گډون کوونکو په منځ کې د یوې ونې ترڅنگ لیدل کېده. فضل الربي پژواک، خلیل احمد ابوي او ډېر شمېر لوړ پوړی ملکي او نظامي مامورین په دې غونډه کې لیدل کېدل. د غونډې په پای کې اعلان وشو چې فاتحه د دوه ورځو لپاره د شاه دو شمشېره علیه الرحمة په جومات کې اخیستل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د خپلې دندې په پای کې د لاریون او غونډې په اړه یو لنډ او عادي راپور د کابل امنیې قوماندانۍ ته وړاندې کړ، په خپل راپور کې مې د هغو مطالبو له ذکر کولو څخه چې حکومت د د. خ. ا. ګوند پرضد په قهر او راوپاروي ډډه کړې وه.

د د. خ. ا. ګوند د مشرتابه پلاوي بندیانول:

د سردار محمد داود خان په رژیم کې د ترافیکو مامور څارمن عبدالقدیر خان نورستاني چې د داودخان د کودتا له ملګرو څخه ؤ په لومړي سر کې د ژاندارم او پولیسو د عمومي قوماندان په حیث او بیا د کورنیو چارو د وزیر په توګه، د باوري وزیرانو له جملې څخه د مالیې وزیر عبدالاله او دفاع وزیر غلام حیدر رسولي چې د داودخان په کودتا کې یې د شخصي ملحوظاتو له مخې، نه چې د هیواد د لوړو مصالحو په اساس، ګډون کړی ؤ له خپل فهم او لیاقت څخه لوړې چوکۍ یې لاس ته وروړې وې.

خبره د قدیر نورستاني ده، چې نه کوم ملي شخصیت و او نه علمي، بلکې پلار یې د داودخان په وړاندې یو اعتمادي او د باور وړ سړی ؤ. د محمدزیو په کورنۍ کې محمد داؤد خان د ملګرو او وفادارو دوستانو په اړه د یو ځانګړي خصلت خاوند ؤ چې عبدالقدیر هم (د پلار دوست یې ده ته زوی ویلی وو) هغه مهال چې داودخان لس کاله په کور ناست ؤ، له هغه سره د خدمت کولو بنې اړیکې ساتلې وې. ان چې د کودتا په پټ راز کې هم شریک شوی ؤ. همدا راز سید عبدالاله د سید عبدالله زوی چې د محمد داؤد خان د صدارت په زمانه کې وزیر او د صدارت مرستیال ؤ، د غه بې تجربې ځوان د صدارت د معاون او د مالیې د وزیر په توګه ټاکل شوی ؤ. همدا راز په کور کښېنول شوی د ګروال غلام حیدر رسولي چې د چرس څکلو معتاد ؤ او په پوځي نظام کې یې هم کومه مسلکي پیاوړتیا نه درلوده، د داودخان په رژیم کې د دفاع د وزیر په حیث ټاکل شوی ؤ، چې په حقیقت کې د دولت څرخ د دغو دریو تنو په لاس څرخول کېده. د دفاع او کورنیو چارو وزیرانو له وړاندې نه په بدو اخیستلو شهرت درلود، د ترافیکو پخوانی مامور قدیر نورستانی خو لا له وړاندې نه د ترافیکو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو ماموړینو په شان په رشوت اخیستلو مشهور ؤ. د وزارت مقام ته چې ورسېد نو له پولنیز نظم څخه هېڅ خبر نه ؤ. همدا رنګه د دفاع وزیر چې په رشوت او قاچاق معروف ؤ، په اردو کې د ننه له سیاسي جریاناتو څخه یې هېڅ خبر تیا نه لرله. بې کفایته وزیرانو په دربار کې د داودخان شاوخوا داسې رااحاطه کړی وه چې د ناسمو راپورونو په وړاندې کولو سره یې داودخان له ډېر نږدې رامنځ ته کېدونکې وسله وال پاڅون له ګواښ څخه بې خبره ساتلی ؤ. دا د داودخان یوه ډېره غټه تېروتنه وه چې د دولت د ډېرو مهمو ادارو واګې یې په بشپړ اعتماد سره بې کفایته او نااهله اشخاصو ته سپارلې وې چې په پای کې د ده د وژنې او د رژیم د نسکورېدو باعث وګرځېده. جوته ده چې د خیبر د جنازې په اړه د غونډې او لاریون جوړېدل او د مخالف ګوند په توګه د دولت په خلاف ویناوې او رول په څرګنده د رژیم د اساسي قانون څخه مخالفت کول وو، ځکه په اساسي قانون کې یو ګوند د ملي غورځنګ په نوم جوړ شوی ؤ چې دولتي کارکوونکی په کې شامل وو او په سر کې یې سردار محمد داودخان ؤ. په هیواد کې نور موجود سیاسي تحریکونه او ګوندونه ناقانونه وو او د فعالیت اجازه یې نه درلوده. د د. خ. ا. د ګوند غونډې، لاریون او ویناو، دولت دې ته وهڅاوه ترڅو د یوې بېړنۍ غونډې په ترځ کې د هغې د مشرتابه پلاوې د نیولو په هکله تصمیم ونیسي.

د نیولو لپاره د ګروپونو جوړول، او د پولیسو د چمتووالي او عمل کولو طریقه:

د ژاندارم او پولیسو د عمومي قوماندانۍ په چوکاټ کې د ننه درې میاشتې وړاندې، د قانوني مسودو، د جنایي، حقوقي، قاچاق، پاسپورت، جلب او احضار او د باقیاتو د راټولولو مسایلو په اړه د مسودو، اصولنامو او مقرراتو د تاکلو په موخه یو باصلاحیته کمیسیون په کار ګمارل شوی او ټاکل شوی ؤ. زه هم د مسودې د احضار او د باقیاتو د تحصیل د مقرراتو جوړولو لپاره د یوه کمیسیون په مشرۍ ټاکل شوی وم ترڅو په اونۍ کې دوه ورځې د پولیسو په اکاډمۍ او کله هم د عمومي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندانۍ په کتابتون کې له خپلو همکارانو سره غونډه تشکیل کړم او د مسودې په جوړولو کار وکړو. دغه مسودې نژدې بشپړې شوې وې. طریقه داسې وه چې هر کمیسیون به د خپل ورځني کار په پای کې د برابرو شویو موادو په اړه له مرکزي کمیسیون سره چې مشري یې د امنیت رئیس غلام صدیق واحدي ورد ګ په غاړه وه تبادل نظر کوي.

د ۱۳۵۷ کال د ثور د میاشتې په څلورمه نېټه ما د مسودې کار بشپړ کړی ؤ. د مازیګر د پنځو بجو په شاوخوا کې د واحدي دفتر ته ورغلم، د مسودې د څو مادو په اړه مې ورسره مشوره او تبادل نظر کاوه، چې په دې وخت کې ورته ټیلفون راغی او هغه سمدستي له دفتر نه ووت. ما ته یې یوازې دومره وویل چې د کورنیو چارو وزیر او عمومي قوماندان برید جنرال محمد طاهر په ارګ کې د کابینې په بیړنۍ غونډه کې دي، زه یې هم بللی یم. د مسودې کار مو په همدې ځای پای ته ورساو. هغه د ارګ په لوري او زه په خپل موټر کې د کور په طرف وخوځېدم. نور کله به زه د مسودې د کار له پای ته رسولو وروسته یوځل بیا په کابل ولایت کې خپل دفتر ته خامخا ورتلم ترڅو اسناد او نورې ضروري پاڼې لاسلیک کړم، خو په دغه ورځ لږ څه ستړی وم، نیغ د کور په طرف چې د دریمې کارتې په پل سرخ کې ؤ لاړم. په عمومي ډول د امنیه قوماندانۍ د نوکریوال په دفتر کې د هر منصبدار او د ادارو د مسولینو مکمل آدرس موجود وي. زه چې کور ته ورسېدم، لا مې خپل موټر نه ؤ رخصت کړی چې زما ګاونډي حاجي غلام حسین راته وویل ستاسو ټیلفون دی. د کابل د امنیې قوماندان راته په ټیلفون کې وویل چې له خپلې وسلې سره سمدستي قوماندانۍ ته حاضر شم. د امنیه قوماندانۍ ته چې ولاړم، ومې لیدل چې د قوماندانۍ په انګړ کې د پولیسو یو زیات شمېر موټرونه او د پولیسو د ماموریتونو افسران او سرتیري احضار شویدي. له وضعې نه داسې څرګنده شوه چې یو ستر او مهم کار رامخې ته شویدی. د امنیې د قوماندان دفتر ته ورغلم، ومې لیدل چې د ژاندارم او پولیسو عمومي قوماندان برید

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنرال محمد ظاهر نعمانی، غلام صدیق واحدی، د مرکزي جنايي رئيس غلام فاروق يعقوبی، د څارنوالۍ له څو تنو مساعدينو سره او د امنيې قوماندان امير گل سره په کار او خبرو بوخت دي.

د يو شمېر ادارو مسئولين لکه د ترافيکو رئيس حفيظ الله، د کابل د ترافيکو مدير بريالی، محمد علی احمديار محمد عيسی مدير، د استخباراتو مرستيال رحيم چوچه، اسدالله احمدزی، د پوليسو د اکادمۍ قوماندان او داسې نور هم د امنيې د قوماندان په دفتر کې موجود وو. زه هم له رسم تعظيم ادا کولو وروسته د دوی ترڅنگ په چوکۍ کښېناستم. څو دقيقې وروسته لومړنی گروپ د ترافيکو د رئيس حفيظ تر قوماندانۍ لاندې د کار د پلان او لارښوونې په اړه له يوې ليکل شوې پاڼې سره له دفتر نه ووتل او د خپلې دندې په لور وخوځېدل. په همدې ترتيب دوهم، دريم، څلورم، پنځم، شپږم، اووم او اتم گروپ د کار د پلان له يوې يوې پاڼې او ليکل شوی يادښت سره بېل بېل د خپلو دندو په لوري وخوځېدل. زه هم د اتم گروپ په مشرۍ د ډاکتر شاه ولی د نيولو او د هغه د کور د تالاشۍ لپاره گمارل شوی وم، له يو شمېر افسرانو، سرتېرو او نقليه وسايطو سره چې په پاڼه کې يې شمېر تعين شوی ؤ په خپله وظيفې پسې روان شوم. په هر گروپ کې د څارنوالۍ يو استازی او د اړوند سمت د پوليسو مامور هم ټاکل شوی ؤ. د عمليتو د گروپونو آمرانو ته د ميکرو کيسټ يو يو ټايپ ريکارډونه هم ويشل شوي وو. تر څو د نيولو په اړه ټول جريانات په فيته کې ثبت شي.

د يادښت په پاڼه کې د اساسي قانون له احکامو څخه د نيول کېدونکی شخص د مخالفت کولو په اړه د دولت تصميم او د لوی څارنوال امر ذکر شوی و او د گرفتاری د گروپ د کړنې په طرز او طريقه ډېر فشار اچول شوی ؤ.

د ډاکتر شاه ولی نيول:

ډاکتر شاه ولی د بکلوريا په دوره کې په غازي ليسه کې زما همصنفی ؤ. اصلاً د کابل د ده خدايداد ؤ، پلار او تره يې د کابل د ښار له ډېرو پخوانيو سوداگرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هتیوالو له جسلې څخه وو. کاکا یې شاه محمود ګوډ وروسته بیا د کابل د ښار د ملي تاجرانو په نوم شهرت موندلی ؤ.

ډاکتر شاه ولی د بکلوریا په دوره کې ډېرې کمې خبرې کولې، ګوښه او غلی به ناست ؤ. د منځنۍ کچې تعلیمي سویې خاوند ؤ او په دومره اندازه عاجز او ګوښه ؤ چې په نهم، لسم او یوولسم صنف کې د نورو شوخو همصنفیانو لخوا په ښوونځي او بهر کې آزارول کېده او زورول کېده. له هېچا سره یې اروا نه ګډېدله، چې همدغه ګوښه توب د هغه د آزارولو سبب ګرځېده. ما هېڅ باور نه کولو چې د ډاکترۍ او ماموریت په دوره کې به په یو چپي او مخالف ګوند کې شامل شوی وي، ځکه هغه په یوه مذهبي او سوداګره کورنۍ کې پیدا شوی ؤ. د خلق په مارکسیستي او لیننستي حزب کې د هغه شمولیت له تصور نه لرې خبره وه.

کله چې ما د دندې په اساس د خیبر د جنازې په مراسمو کې ګډون کړی ؤ او ډاکتر شاه ولي هم د جنازې د وړونکو د کتار به سر کې لیدل کېده، او له دفن کېدو وروسته چې کله د قبر له پاسه غونډه پیل شوه نو ډاکتر شاه ولی د مشرتابه پلاوی او ویناوالو په کتار کې ولاړ ؤ او د د. خ. ا. ګوند د اعلامیې دري متن یې ولوست. په همغه ورځ د ۱۳۵۷ کال د وري په ۲۸ مه چې کله ډاکتر شاه ولی اعلامیه لوستله نو د وري ۲۸ مه کال ۱۳۵٦ یې ولوست چې ټول خلک د هغه د دغې تلفظي اشتباه ته متوجه شول، خو هغه په خپله هېڅ متوجه نشو، خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ او اعلامیه یې ترپایه ولوستله.

ما له خپل تاکلي ګروپ سره د شپې په ۱۲ بجو په وزیر اکبرخان مینه کې د هغه کور محاصره کړ او دروازه مې ورو وټکوله. یو ځوان چې عینکې یې په سترګو وې چې وروسته بیا د پښتون په نامه یادېده او په غالب ګومان چې زوی یې ؤ، دروازې ته راغی، ترې ومې پوښتل چې ډاکتر په کور کې شته؟ چشمي په سترګو ځوان چې د پولیسو وسایط ولیدل یو څه وارخطا شو او ویې ویل: هو! ډاکتر صیب په کور کې دی. په دې شیبه کې ډاکتر هم دروازې ته راغی، زه یې ولیدلم، موسکی شو، له ما او زما له ټولو ملګرو افسرانو سره یې روغبړ وکړ. ما چې وروسته له ډېر وخت نه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بکلوریا د دورې له یو همصنفي سره په داسې حال کې ملاقات وکړ چې د هغه په نیولو او د کور په تالاشي کولو مؤظف شوی وم، په خندا خندا کې مې د لوی څارنوال له امر او د دولت له تصمیم څخه هغه خبر کړ، او اجازه مې وغوښته چې کور ته ننوځو. ډاکټر هم پرته له کوم ولې او څنګه، پلاوي ته د ننوتو اجازه ورکړه. دده او دده د ځوان زوی په شتون کې مو د کور تالاشي پیل کړه. په تصادفي توګه په دغه شپه د ډاکټر میرمن په کور کې نه وه او ډاکټر د ښځې د نشتوالی له کبله په دغه شپه د کور په تالاشۍ خوښ ؤ. ویل یې ښځه مې د زړه تکلیف لري، ښه ده چې نن شپه د پلار کره تللې ده او موجوده نه ده، خو یو زوی او یوه لور یې په کور کې موجود وو.

د ډاکټر شاه ولي کور په پوخ ډول درې پوړیزه جوړ شوی ؤ چې لومړی پوړ یې د زیر زمینې په بڼه ؤ. په دې منزل کې خوراکي توکي لکه وریجې، غوړي، اوړه، حبوبات، لوبیې او نور فالتو سامانونه ایښودل شوي وو. وریجې په ډیره کچه او څو ډوله غوړي څو بېلره او همدا رنګه حبوبات هم په ډیر مقدار کې چې د یوې میاشتې له لګښت څخه هم زیات وو، هلته پراته وو. ددغو توکو د ډیروالی د علت په اړه مې ورنه وپوښتل چې آیا دا ګودام او زیرمه د یوه کور ده؟ او که د خرڅلاو مغازه ده؟ ډاکټر وویل: زما او زما د کاکا فامیل لوی دی او موږ تل د یوه کال د اړتیا وړ څیزونه زیرمه کوو.

په دوهم او دریم چت کې د هر کلي هال، د خوب، ډوډۍ خوړلو، مطالعې او نورو اړتیاو اتاقونه وو. په هر منزل کې بېل بېل او په عصري ډول تشناب او پخلنځی ؤ. تول مې له نظره تېر کړل، حیران شوم چې د یو عادي ډاکټر د عایداتو او ددې ښکلي او مجلل کور خو هېڅ تناسب سره نه کیږي. ډېر عالي موبل او فرنیچر او قیمتي قالینې او ډېر ښکلې ډیکوریشن شوی دا کور د زحمت کښانو کارګرانو او دهقانانو له ګوند سره چې هغوی لاپې وهلې هېڅ تناسب نلري. په هر صورت موږ په کې څه کار نه درلود، تالاشي پای ته ورسېده، یو میل تومانچه چې قطر یې ۶.۳۵ ملي متره وه له پنځه سوه دانو مرمیو سره، یو شمېر حزبي خپرونې او کتابونه، د حق العضویتونو یو لست، د حزب د غړو له پنځه سوه زرو افغانیو له حق

(c) ketabton.com: The Digital Library

العضویت سره مو مواخذه او ترلاسه کړې، چې د محضر په وړاندې په ورقه کې ثبت شول. د شپې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې تالاشي او د شیانو لیکل پای ته ورسېدل، ډاکټر شاه ولي هغه مطالعه کړل او له لاسلیک کولو وروسته یې ماته وسپارل. د خبرو او ویناو ټول جریان زما د جیب په میکرو کیسته کې ثبت شوی وو. ډاکټر ته مې په خندا خندا وویل چې زمونږ د تالاشۍ کار خو پای ته ورسېد، اوس تاسو حق لرئ چې مونږ هر یو تالاشي کړئ چې ستاسو له کوره وځو، وروسته بیا د شکایت حق نه لرئ. ډاکټر چې خپل حواس له لاسه ورکړي وو، خوله یې وچه او شونډو یې پترې نیولې وو په موسکا یې ماته وویل مونږ نه اوس او نه بیا وروسته کوم شکایت لرو، د ښوونځي د وخت شوخیانې دې لاتراوسه نه دي هیرې کړې. ورته مې وویل: داسې ده چې د موسم (اقلیم) سره سم یوه جامه له ځانه سره راواخله چې یوځای سره ځو. ډاکټر د لباس اغوستن کوټې ته ننووت او مونږ د دروازې خواته روان شوو. ډاکټر چې زمونږ څنګ ته راغی جامې یې بدل کړې وې خو بوټان ورنه هېر شوي وو، لاپې هم څپلکې په پښو وې چې د وارخطایۍ دلالت یې کاوه. ما یې چې پښو ته وکتل، نو خپلو پښو ته یې پام شو، بیا یې بوټان په پښو کړل او موټر ته راغی. د ډاکټر له اولادونو سره مو خدای پاماني وکړه او ډاکټر شاه ولي مو د کابل د څارنځای پنځم نمبر کوټې ته وسپاره. د کابل نظارتخانه له مخکې نه د عادي جرمونو له تورنو څخه خالي کړای شوې وه او د نظارتخانې هر اتاق د سیاسي بندیانو لپاره مشخص شوی ؤ. کله مې چې ډاکټر شاه ولي نظارتخانې یا څارنځای ته وسپاره نو د نظارتخانې آمر محمد ابراهیم ته مې سپارښتنه وکړه چې ډاکټر صیب زما د همصنفیانو له ډلې څخه دي، د نظارتخانې په دننه کې د هغه د خدمت د تأمین په برخه کې ورسره مرسته وکړه.

ډاکټر شاه ولي ته مې د هغه د نیولو او د هغه د کور د تالاشي کولو له امله د خپلې راسپارل شوې دندې معذرت وړاندې کړ، څو افغانۍ مې چې په جیب کې وې هغه ته وړاندې کړې. ډاکټر خوښ شو، مننه یې وکړه، پیسې یې وانه خیستې، یو دانه سګرټ یې وغوښت. ما یو ډبي سکرټ او یو اورلګیت ورکړ او خدای پاماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې ورسره وکړه. د محضر پاڼه مې له یوې توپانچې، کتابونو او نغدو پیسو سره د قوماندانۍ مؤظف شخص ته وسپارله او رسید مې ورځنې واخیست، فکر مې کاوه چې دنده به مې پای ته رسېدلې وي. د امنیې د قوماندان څنګ ته ورغلم، ترڅو د کار په اړه راپور ورکړم او رخصت شم، خو وظیفه مې سرته نه وه رسیدلې. د (۹) تنو له جملې څخه تردغه دمه (۳) تنه نور محمد تره کی، ببرک کارمل او ډاکتر شاه ولي نظارتخانې ته راوستل شوي وو او نور ګروپونه لا قرارګاه ته نه وو رارسیدلي.

د حفیظ الله امین نیول کېدل او د پاڼې ژول:

حفیظ الله امین په ختیه پښتون، په قوم خروټی، د کابل د پغمان د ولسوالۍ اوسیدونکی ؤ. لوړې زده کړې یې د امریکا په ایالتونو کې ترسره کړې وې. پلار یې د کابل ولایت د زندان مامور ؤ. مشر ورور یې عبدالله امین پوځي افسر ؤ، د محمد ظاهرشاه د سلطنت په وخت کې د کوم جرم له امله له اردو څخه ګوښه کړای شوی ؤ، د قطغن د ولایت رئیس تنظیمه چې په قوم خروټی ؤ او د محمد هاشم خان د صدارت په زمانه کې یې د ناقلینو په واسطه د قطغن ولایت د کرنیزو ځمکو په جوړولو او آبادولو کې ډیر لوړ خدمتونه ترسره کړي وو. وارثان یې په کندز کې میشت وو، د هغوی له جملې څخه محمد سرور ناشر چې یو مخور شخصیت او د کندز د سپین زر شرکت رئیس ؤ او د محمد ظاهرشاه په دربار کې یې ډېر اعتماد درلود.

عبدالله امین له پوځي دندې څخه له ګوښه کېدو وروسته په کندز کې د ناشر څنګ ته ورغی، لومړی په سپین زر شرکت کې د سکرتر او بیا یې د شرکت د اداري مدیر په حیث کار کاوه. په رسمي دنده سربېره د ناظر په صفت یې د ناشر د ځمکو، دوکانونو، سرایونو او سینماګانو سرپرستي هم کوله. ما هم له کال ۱۳٤۳ څخه تر ۱۳٤۹ پورې په کندز کې ماموریت درلود، له عبدالله امین سره مې بنې او دوستانه اړیکې وې. حفیظ الله امین چې د لوړو زده کړو له ترسره کولو وروسته له امریکا څخه کابل ته راغلی ؤ، د کابل د ابن سینا د لیسې د مدیر په توګه یې دنده ترسره کوله. د خپل ورور د لیدو لپاره به په کال کې یو یا دوه ځل د کندز ولایت ته راته. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړې توګه د ژمي په رخصتيو کې به يې ډېر وخت تېراوه. ما هم ورسره پېژندګلوي پيدا کړې وه. د ۱۳۴۳ او ۱۳۴۹ ترمنځ کلونه د خلقيانو او پرچميانو لخوا ګوند ته د غړو د جلب او جذب لپاره د سيالۍ يو فرصت ؤ. د حفيظ الله امين لپاره يو ښه چانس ؤ چې په کندز او تخار ولايتونو کې جلب او جذب وکړي. له يوې خوا په سيمه کې د هغه ډېر ورور نفوذ او اعتبار او له بله پلوه ده له خپل رسمي موقف څخه په جلب او جذب د افرادو کې په ځانګړې توګه په روڼاندو کړيو کې ډېره ګټه پورته کوله. د ابن سينا د ليسې اکثره زده کوونکي د کندز، تخار او بغلان د ولايتونو وو چې د دريو مياشتو رخصتۍ په مهال به خپلو کورونو ته راتلل او حفيظ الله امين ته د جذب او جلب لپاره چې په خپله د ابن سينا د ليسې مدير ؤ ښه فرصت په لاس ورغلی ؤ، له همدې امله د خلق ډلې زياتره غړي د حفيظ الله امين له پلويانو څخه وو.

ما چې په کندز ولايت کې د پوليسو په نسبتاً يوه ښه چوکۍ کار کاوه، د ورور دوست يې وم چې له همدې کبله ما د حفيظ الله امين سره پېژندګلوی لرله. په هغه وخت کې زه د حزب غړی نه وم او د امين په سياسی فعاليت پسې مې هم غاړه نه وه وړی، د هغه وخت حکومت هم داسې پټ سياسي فعاليت نه تعقيباوه، په ښارونو او د هغې په شاوخوا قريو او کليو کې سپورتي محفلونه او د شپې محفلونه په آزادانه ډول جوړېدل. په بغلان، تخار او کندز ولايت کې له دريو مياشتو رخصتيو څخه د حفيظ الله امين هدف همدا جلب او جذب ؤ.

زه د ډاکتر شاه ولي د نيولو او د هغه د کور له تالاشی کولو څخه فارغ شوی وم، د امنيې قوماندان دفتر ته ورغلم ترڅو اجازه وغواړم او خپل کور ته لاړ شم، صديق واحدی او قوماندان بله پانه راوسپارله، چې په راسره ځوا ک او وسايطو سره د حفيظ الله امين په نيولو او د هغه د کور په تالاشي کولو پسې لاړ شم. له دې امله چې ما د هغه کور نه ؤ ليدلی، د استخباراتو د څانګې مرستيال محمد رحيم د لاربلد په توګه راسره وګمارل شو ترڅو د امين کور موږ ته وښيي. زموږ په ګروپ کې د کارته پروان د پوليسو د ماموريت معاون محمد محسن هم زيات شو. محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحیم چې په رحیم چوچه یې شهرت درلود، مونږ یې د باغ بالا لمنې ته بوتللو، د هغه په لاربنوونه مې یو کور محاصره کړ، د دروازې زنګ مې ووهه. یو تن چې ځان یې ښوونکی معرفي کاوه، کله چې یې خپل کور د پولیسو لخوا محاصره ولید، ډېر اندېښمن او بیږنی ښکارېده. ترې ومې پوښتل د حفیظ الله امین کور همدا دی؟ په داسې حال کې چې ژبه یې بندېدله وویل: نه، حفیظ الله امین درې میاشتې کېږي چې له دې ځایه یې په خوشحال مینه کې خپل نوی کور ته کډه کړې ده، زه له امین سره هېڅ اړیکې نه لرم. معذرت مې ورنه وغوښت او د شپې په ۱:۳۰ بجه مو د خوشحال مینې په طرف حرکت وکړ. له رحیم چوچه نه مې پوښتنه وکړه چې د امین نوی کور به د خوشحال مینې په کوم سرباندې وي، هغه ته هم پته نه وه او یا دا چې مونږ یې غلطولو. زه په شک کې شوم چې د استخباراتو د ځانګې معاون چې د سیاسي رجالو او د دولت د مخالف سیاسي جریانونو د سرسر رجالو سره سروکار لري، ولې بې خبره وي، له بلې خوا رحیم چوچه یو مرموز شخص ؤ، او لکه چې واک ته د امین له رسېدو وروسته یې لکه د پخوا په شان په استخباراتو کې او ان چې په «کام» کې یې په لوړ مقام باندې وظیفه اجرا کوله («کام» د امین د رژیم د استخباراتي دستګاه نوم ؤ). د شپې تر ۲ بجو پورې په خوشحال مینه په یوه او په بل سرک دېخوا او هغه خواته وګرځېدو. په پای کې د سمت ماموریت ته ورغلو، د پولیسو مامور فدا محمد مو له ځان سره واخیست، د امین د کور دروازې ته ورسېدو، چې د همدې پولیسو د ماموریت په کوڅه کې ؤ. لکه څنګه چې لازمه وه کور مې محاصره کړ، د دروازې زنګ مې کیمانده، د امین زوی عبدالرحمن چې د پولي تخنیک محصل ؤ دروازه پرانیستله. له عبدالرحمن سره په سوال او جواب بوخت وم چې حفیظ الله امین د دوه تنو میلمنو سره دروازې ته راغی، چې زه یې ولیدم په خندا یې راسره روغبړ وکړ، ما هم ورته د دولت تصمیم او د لوی څارنوالی حکم ابلاغ کړ. په جواب کې یې راته وویل مهرباني وکړئ رانوځئ، زه کوم ممانعت نلرم، د حکم تر مخه باید دواړه مېلمانه هم نیول شوي وای خو امین راته وویل چې دا دوه تنه مېلمانه زما د زوی عبدالرحمن همصنفیان دي، کله کله د سبق زده کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره د پولي تخنیک له لیلیې څخه زمونږ کور ته راځي، زه ستا په اختیار کې یم خو دغه دوه مېلمانه پرېږده چې خپلې لیلیې ته لاړ شي. که څه هم محمد نعیم څارنوال له دې وړاندیز سره موافقه ونه کړله، خو ما په خپل آمرانه مسئولیت سره دوی ته اجازه ورکړه، خو وروسته معلومه شوه چې هغوی محصلین نه وو بلکې یو انجنیر محمد ظریف ؤ او بل فقیر محمد فقیر ؤ چې وروسته بیا د امین په رژیم کې د مخابراتو او بل د کورنیو چارو وزیران وو. هغوی ولاړل او مونږ کور ته ننوتو. د امین په وړاندې مو د کور تالاشي پیل کړه. یو زیات شمېر حزبي کتابونه او نشرات، یو میل هسپانوی تمانچه چې قطر یې ۶.۳۵ ملي متره ؤ، په الماری کې یو سلو څلور څلویښت زره افغانۍ نغدې، کتابونه او د حق العضویتونو له یو لست سره لاسته راغلل. دا ټول مې د محضر په پاڼه کې درج او تشریح کړل. په یوه خونه کې چې ښځې وې نه وه تالاشي شوې او باید تالاشي شوې وای، خو امین وړاندیز وکړ چې په دې کوټه کې زما میرمن، زما پېغلې لوڼې، زما له سپین سرې خواښې سره چې ناروغه ده استراحت دي، داسې کوم کتاب او یا اسناد چې ستاسو د علاقې وړ وي، هلته نشته، خو بیا هم له تاسو څخه یو تن کولای شي دغه خونه وپلټي.

زه د ګروپ په استازیتوب له حفیظ الله امین سره یوځای اتاق ته ننوتم، د امین ښځې چې لوی ټادر یې پر سر ؤ په خپله بستره کې ناسته وه او لور ګانې یې په خپلو بسترو کې ویدې وې. سپین سرې ښځه په بستره کې استراحت وه خو ویښه وه. ورور یې عبدالله امین هم په خپله بستره کې موجود ؤ چې ګومان کېده ځان یې په زوره ویده کړی ؤ. ښځې یې هم په بستره کې کمپله اغوستې وه. ما ډېر په احتیاط او خاموشۍ سره د کوټې الماری سرسري معاینه کړه، له کتابونو سره کومه وسله نه تر سترګو کېدله او له اتاق نه راووتم. په عبدالله امین مې هم ځان ناګاره کړ «چې ګنې نه مې دی لیدلی» که نه هغه هم باید د محضر په پاڼه کې درج شوی او نیول شوی وای.

کله چې د محضر پاڼه ولیکل شوه، د ګروپ او په خپله حفیظ الله امین لخوا لاسلیک شوه، کتابونه او اسناد وروسته له دې چې فهرست شول په دوه بوجیو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واچول شول، په دې وخت کې د کوټې په يوه کونج کې يو ډيپلوماټ لاسي بکس چې نمره لرونکې قفل ؤ ورته پروت و ترسترگو شو. امين ته مې وويل دا لاسي بکس خلاص کړه، په دې وخت کې امين يوڅه فکر من شو خو هيڅ يې ونه ويل، بکس يې ښېرته کړ او ويل يې په دې کې د دوستانو ليکونه او زما د نوي کور د لگښت اسناد پراته دي. ورته مې وويل هيڅ باک نلري، خپل شخصي اسناد له ځانه سره واخلئ.
په دې وخت کې امين يوه پاڼه په نوکو شوکو په ډېره بيړه له بکس نه واخيسته، ويې شلوله او په خوله يې کړه او ويې ژوله. غږ مې ورباندې وکړ چې په دې پاڼه کې څه وو چې په خوله دې کړه، بايد ليدل شوې واى، ويې ويل: زما د يو شخصي دوست ليک ؤ کومه مهمه پاڼه نه وه، خو بيا هم ځار نوال غوسه شو، خو ما کومه اعتناد ونه کړه ځکه چې پاڼه له منځه وتلې وه. مونږ د يو ترسره شوې کار سره مخ وو. په هغه وخت کې داسې تصور کېده چې بنايي د حزب د فعالينو لست او شهرت به ؤ چې مونږ په دغه وخت کې ورسره څه کار نه درلود، نور کاغذونه چې په بکس کې پاتې وو، يو شمير يې د دوستانو خطونه او يو شمېر يې د نوي کور د لگښت صورت حساب ؤ چې پلاوي ورسره کومه دلچسپي نلرله.

د ژول شوې پاڼې په اړه انگيرنه او د تالاشۍ په شپه د امين وروستنۍ هيله:

ټولو افغانانو ته جوته ده چې د د. خ. ا. گوند د ۱۳۴۳ هـ ش کال د مرغومې په مياشت کې جوړ شوى او د مشرتابه پلاوي او مرکزي کميټې په لومړنۍ غونډه (پلينوم) کې نور محمد تره کى د لومړي منشي او ببرک کارمل د دوهم منشي په توگه ټاکل شوى وو، خو دغه دواړه کسان د حزب له جوړېدو وړاندى د لومړۍ چوکۍ د لاس ته راوړو لپاره په سيالۍ کې وو. دواړه د شخصيت پرستۍ او د ځان غوښتنې د نظر خاوندان وو. له همدې کبله يې د مرکزي کميټې په گروپ کې پلويان درلودل او په سيالۍ سره د گوند د لومړي مقام غوښتونکي وو. حفيظ الله امين چې په امريکا کې د افغاني محصلينو د ټولنې رئيس او د خپلو زده کړو له سرته رسولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته تازه کابل ته راغلی ؤ ، له دې امله چې له تره کي سره يې له وړاندې نه پېژند ګلوی لرله او د حزب په مرکزي کميته کې يې د کارمل له مخالفتونو سره سره غړيتوب لاس ته وروړی ؤ ، امين له همغو ورځو څخه په حزب کې دننه د کارمل او تره کي ترمنځ اختلافاتو ته لمن وهله ، تردې چې د حزب د جوړېدو له همغو لومړيو ورځو څخه د حزب د مشرتابه پلاوي په داخلي کړيو کې اختلافات رابرسېره شول او په ډېر مرموز ډول يو د بل په وړاندې يې صف جوړولو . د تره کي پلوي ګروپ د ګوند په کړيو کې داسې تبليغات په لاره اچول چې ګنې کارمل او پلويان يې د سلطنت د دربار جاسوسان او د کارمل پلار جنرال محمد حسين خان د محمد ظاهرشاه د اعتماد وړ او يو له پياوړو قوماندانانو څخه دی . څرنګه کېدای شي چې زوی يې د کمونيستي ګوند بنسټ اېښودونکی او د سلطنت مخالف وي .

همدا راز د ببرک کارمل پلويانو داسې تبليغات کول چې تره کي او امين دواړه د امريکا د متحده ايالاتو د جاسوسي سازمان لخوا روزل شوي دي . دليل يې دا و چې تره کي پخوا په امريکا کې د افغاني سفارت يو کارکوونکی ؤ او امين څو کاله په امريکا کې د افغاني محصلينو د اتحادي ټولنې رئيس ؤ . دا څرنګه کېدای شي چې هغوی دې له امريکا څخه له کمونيستي نظريې سره افغانستان ته راستانه شوي وي او د امريکا ضد د يوه ګوند د جوړولو لپاره ريښتينې فعاليت وکړي . په يو بل باندې د دغسې تورونو په لګولو سره چې په يوه واحد حزب کې او د يوې واحدې اساسنامې او مفکورې په لرلو سره ترسره کېدل ، ډېر ژر په د . خ . ا . ګوند کې د انشعاب او ټوټه کېدو باعث وګرځېد چې د تره کي د پلويانو لکه صالح محمد زيری ، پنجشيري ، ډاکټر شاه ولی ، حفيظ الله امين ، اسماعيل دانش ، کريم ميثاق او نور ګروپ د خلق ډلی او د کارمل د پلويانو لکه سلطانعلي کشتمند ، مير اکبر خيبر ، نور احمد نور ، ډاکټر نجيب الله ، سليمان لايق ، بارق شفيعي او نورو ګروپ د پرچم ډلې په نوم د د . خ . ا . د ګوند د يوې واحدې اساسنامې څخه د کړنلارې او عمل په توپير سره يو د بل په مقابل کې ودرېدل .

که څه هم دواړه ډلې د اتحاد شوروي د کمونستي ګوند لخوا رهبري کېدلې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقویه کېدلې او مرستې ورسره کېدلې خو د دغه تړونه کېدو او انشعاب په وړاندې یې له عارفانه تجاهل څخه کار اخیست، خاموشي یې غوره کړه او د دواړو ډلو ملاتړ یې کاوه او تر خپلې سینې لاندې یې نیولی وو.

د اتحاد شوروی کمونست گوند په ټوله نړۍ کې خپل گوډاگي کمونستي گوندونه د دوه درې ببلابېلو گوندونو په بڼه یو له بله جدا ساتل ترڅو په بڼه او آسانه توگه د روسانو د نهایي هدف او موخې لپاره ښه سیالي او خدمت وکړي. روسانو هم د هغوی په تړټه کېدو او انشعاب باندې د یو وخت لپاره خاموشي اختیار وله او په پټه یې هرې ډلې ته حق په جانب ویله او په یو ځانگړی وخت کې به یې دواړه خواوې یو موټی او یو ځای کولې او لکه چې ولیدل شول چې قدرت ته د د. خ. ا. حزب له رسېدو مخکې او وا ک ته له رسېدو وروسته د روسي سلاکارانو په شتون سره څو څو ځل اتحاد نیمگړی او تاکتیکی انشعاب کړی ؤ.

له موضوع نه لرې نه ځم د ژول شوی او شکول شوی کاغذ په برخه کې چې امین په ډېر مهارت سره له خپل ډیپلومات بکس څخه واخیست، ویې ژولو او تیر یې کړ له یو ترسره شوی عمل سره مخ کړو، په څرگنده مې په هغه غوسه وکړه او ومې رټلو، خو د دغې پاڼې په اړه مې دوه ډوله انگیرنه لرله:

یو دا چې ښایي د سی.آی.ای له جاسوسي سازمان سره له هغو ارتباطي مهمو او پټو پاڼو څخه یوه پاڼه وه چې په اړه یې د پرچم ډلې د هغوی پرضد تبلیغات کول.

دوهم دا چې، ښایي دغه پاڼه به د حزب د فعالو او مهمو کادرونو لست او شهرت وه چې باید د پولیسو لاس ته نه وای ورغلی، په هرصورت له دې کبله چې زه هم په هغه وخت کې د دولت په دستگاه کې دننه د حزب له مخفي غړو څخه وم، له بله پلوه د خلق او پرچم ډلو په دغه وخت کې اتحاد کړی ؤ، که څه هم امین زما د حزبیتوب په اړه کومه اطلاع نه لرله خو زه چې د یو انجام شوی عمل ترشا واقع شوی وم، په دې اړه مې ډېر ټینگار ونکړ او دا موضوع مې سرسري وگڼله او د محضر په پاڼه کې مې د هغې په اړه له راپور او یادونې څخه صرف نظر وکړ.

د تالاشۍ او د محضر د پاڼې د بشپړېدو کار د شپې د ۳:۳۰ بجو په شاوخوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU 13126

کې پای ته ورسېد. په دې وخت کې امین له خپلې الماري څخه ناخن گیر رااخیست او د خپلو نوکانو په پرېکولو بوخت شو او مونږ ته یې وویل: تاسو ډېر ستړي شوي یاست، اوس مهرباني وکړئ په همدې کوټه کې کښېنئ چې چای وڅښو. ما ورته وویل: زمونږ کار پای ته رسېدلی، اوس نو که تاسو کوم شکایت لرئ چې زمونږ د ملگرو د بې احتیاطۍ له امله د کور سامان یا چیني لوښي مات یا ښځایه شوي وي حق لرئ چې په څرگنده ووایئ، اوس چې مونږ ستاسو له کوره وځو، د شک په صورت کې تاسو حق لرئ زما په گډون زمونږ د گروپ افسران او کسان هریو بېل بېل تالاشي کړئ او خپل شک اوباسئ، پرته له دې سبا ته بیا د شکایت حق نه لرئ. دا ټولې خبرې زما په جیب کې په موجود میکرو کیسټ کې ثبت کېدلې.

امین په عاجزۍ او موسکا سره ماته وویل: تراوسه دې زما دوه وړاندیزونه منلي دي، یو دا چې هغه دوه تنو محصلینو مبلمنو ته دې اجازه ورکړه چې خپلې لیلیې ته لاړ شي، دوهم دا چې د ښځینه و خوني ته ټول گروپ داخل نشو، د ښځو او ناروغانو د زحمت باعث نه شول یوه نړۍ مننه کوم.

دریم وړاندیز دا دی چې اوس شپه ډېره تېره شوې او گهیځ ته کم وخت پاتې دی او تاسو هم ستومانه شوي یاست، په همدې کوټه کې کښېنو او چای وڅښو، سبا کېږي او د ورځې په رڼا کې سهار په ۷ بجو یوځای قوماندانۍ ته ځو.

ما چې ددغه کار واک نه درلود او بل دا چې سهار ته دوه ساعته وخت پاتې ؤ، د تشناب په پلمه له کوټې نه ووتم، مخابره لرونکې موټر ته ورغلم، د امنیې قوماندان ته مې په مخابره کې وویل: د امین د کور د تالاشي کولو کار پای ته رسېدلی، د ۲-۳ بوجیو په اندازه کتابونه، نشرات او اسناد او یوه تومانچه لاس ته راغلې ده، خو اوس ستونزه دا ده چې که بوجۍ له ځانه سره وړو، په موټر کې ځای نشته، که امین له ځانه سره بیایو، اسناد به څنگه کوو، د پولیسو ماموریت هم د امین د کور ترڅنگ دی، که امین ترسبا سهار ۷ بجو پورې په خپل کور کې د سست د ماموریت تر څارنې لاندې پرېږدو، په دې اړه ستاسې لارښوونه څه ده؟ له دې امله چې قوماندان هم په قرارگاه کې ډېر مصروف ؤ څکه سلیمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لایق او بارق شفیعي تر دغه مهاله نه وو موندل شوی، د پولیسو ټوله دستګاه هر لوري ته لالهنده او سرګردانه وه او د امنیتي قوماندان هم اندېښمن ؤ، په دې اړه یې کوم تصمیم ونه نیولای شو، په دې اړه یې د هرې پرېکړې مسئولیت زما په غاړه واچاوه او له مخابرې ووت.

بېرته کوټې ته لاړم، امین ته مې وویل ستا دریم وړاندیز چې ډېر مهم دی، په خپل مسئولیت یې په دې شرط قبلوم چې په راتلونکې کې له کومې لانجې سره مخامخ نشو. امین چې ډېر هوښیار او د تېز هوش خاوند ؤ، په دې پوه شو چې زه څه وایم، په خندا یې وویل: زه دومره ناځوانه نه یم چې د تېښتې او پټېدو له امله تا ته ستونزه پیدا کړم. ما چې دا لاره ځان ته غوره کړې ده له بند او نیولو څخه نه وېرېږم. که ما تښتېدلای نو د شپې په لسو بجو ماته اطلاع راورسېده چې د ګوند مشران یو په بل پسې نیول کېږي، په ډېره آسانۍ مې کولای شول چې ځان غاړې ته اوباسم، ځکه هغه مهال تاسو نه وئ راغلي، کور مې محاصره نه ؤ، زه ونه تښتېدم. اوس چې تاسو راسره ډېر انساني سلوک وکړ او زما ټول وړاندیزونه دې ومنل، زه به هېڅکله تا په لانجه کې وانه چوم، تاسو پوره باور ولرئ چې زه به د خپلو دوستانو په وړاندې ناشکره ونه اوسم.

ما د پولیسو مامور فدا محمد ته دنده وسپارله چې د سبا سهار تر ۷ بجو پورې دې د پولیسو په واسطه له بهر څخه د کور محاصره لکه د اوس په شان جاري وي. پخپله د پولیسو مامور دې په کور کې د ننه له امین سره وي، سبا په اوه بجې زه ټیلفون کوم، بیا د ماموریت په جیپ کې راوخوځېږي.

په دې وخت کې امین ډېر زیات خوشحاله شو او یوځل بیا یې له ټول ګروپ بالخصوص له ما څخه تشکر او مننه وکړه. د پولیسو مامور ته مې دنده ورکړه چې تر سهار ۷ بجو پورې هېڅوک له کوره وتلی او یا رانوتلی نشي. ښوونځي ته د خپلو اولادونو د تللو په اړه امین وپوښتل، په جواب کې مې ورته وویل: ښوونځي ته د اولادونو د تګ مخه نه ده نیول شوې خو ته په خپله له کوره نشې وتلی.

په دې وخت کې له ترلاسه شویو پیسو څخه چې یو سلو څلور څلویښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

زره افغانۍ وې هغه د يوڅو پيسو بېرته غوښتنه وکړه. که څه هم په محضر پاڼه کې ثبت شوې وې، څلور زره افغانۍ مې بېرته ورستنې کړې او په محضر پاڼه کې يې په خپله وليکل او لاسليک وکړ. د شپې په ۳:۴۵ بجو مې له امين سره خداى پاماني وکړه، د خپلې قرارګاه په لوري مو حرکت وکړ او حفيظ الله امين دغه شپه يعنې د ۱۳۵۷ کال د ۶/۵ نېټې د چارشنبې شپه په خپل کور کې تېره کړه. په همدې شپه د امين لخوا د بنستيز وسله وال پاڅون فعاليت ترسره شوى ؤ چې دولت او د پوليسو دستګاه له هغې څخه خبرتيا نه لرله چې په خپل ځاى کې به ورڅخه بيا يادونه وکړو.

د چارشنبې ورځ د ۱۳۵۷ کال د غوايي ٦مه:

کله مې چې د امين کتابونه، اسناد او تومانچه له ځانه سره د امنيې قوماندانۍ ته راوړل، نو د شپې څلور بجې وې. ډېر ستړى او بې خوبه وم، د تالاشۍ اسناد او ۳ بوجۍ کتابونه مې د محضر له پاڼې او نغدو اخيستل شويو پيسو سره مؤظف شخص ته وسپارل او د يوه دوه ساعتونو استراحت لپاره خپل دفتر ته لاړم. د تيلفون د لين پلک مې وايست، کوټه مې له دننه څخه کلپ (قفل) کړه، او په کوچ باندې په داسې حال کې چې يونيفورم مې په تن ؤ څملاستم. لږ وروسته په درووند خوب ويده شوى وم. سهار ته د دروازې په ټک ټک راويښ شوم. اته بجې وې چې د امنيې د قوماندان حاضرباش راويښ کړى وم. د امنيې د قوماندان دفتر ته ورغلم، د شپې د عملياتو او کړنو په اړه مې ورته ګزارش تېر کړ. د امنيه قوماندانۍ له دفتر څخه مې د پوليسو مامور فدا محمد ته ووېل، چې شخصاً امين په جيپ موټر کې په خوندي ډول د کابل نظارتخانې ته حاضر کړي، او په اووم نمبر اتاق کې چې له مخکې نه ورته تياکل شوى ؤ بندي شو.

امين د نورو سياسي بنديانو برعکس، خوښ، ډاډه او آرام ښکارېده. ما ته يې ووېل: دا دى ستاسو مسئوليت رفع شو، نظارتخانې ته حاضر شوم. يوځل بيا يې د تېرې شپې د مرستې او نرمۍ له کبله له ما نه مننه وکړه. زه نه پوهېدم چه دا څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرسته ده چې د امین لپاره د بیا بیا مننې او تشکر وړ ده. ما کوم ځانګړی او فوق العاده مساعدت له ده سره نه ؤ کړی، کور مې ورمحاصره کړی ؤ، د کور تالاشي مې اخیستی وه، سلاح، نغدې پیسې، کتابونه او اسناد مو مصادره کړی وو، دی مو هم بندي کړ. خپله دنده مو ترسره کړی وه، خو دې سره سره امین له تالاشۍ نه وروسته په خپل کور کې د یوڅو ساعتونو لپاره په پاتې کېدو سره هغه هم د ماموریت د پولیسو تر څارنې لاندې ډېر مشکور ؤ، وروسته چې بیا یې په خپله خوله راته وویل، ریښتیا هم چې پرته له خبرتیا څخه په ناخبرۍ کې مې ورسره ډېره قیمتي مرسته کړې وه.

د خلق او پرچم د بندیانو د سرپرست په توګه نوې دنده، د توقیف خانې مقررات او له بندیانو سره چلن:

د چارشنبې په ورځ د ۱۳۵۷ کال د غوایي په ٦ مه نېټه د امنیې د قوماندان یو سرپټي خاص او راساً مکتوب راورسېد، چې په کې راته لارښوونه شوې وه چې په خپله اصلي دنده سربېره د کابل په نظارتخانه کې د سیاسي بندیانو د دوسیو د فیصله کولو او د پلټنو تر پای ته رسېدو پورې، د بندیانو د سرپرست په توګه هم دنده ترسره کړم او د مکتوب د رارسېدو سره سم خپله دنده اشغال کړم. له مکتوب سره مل د ۲۷ تنو افسرانو لست چې زما تر امر لاندې راکړل شوی وو، چې د نظارتخانې په دننه کې د هر بندي د ساتنې لپاره په ۲٤ ساعتونو کې ۳ تنه افسران د هغه پلان له مخې چې زه یې ورته ترتیبوم په دنده ګمارل کېدل، او همدا رنګه د سیاسي بندیانو په اړه یو ځانګړی لارښودنه شوې وه چې غوره ټکي یې داسې ښودل شوي وو:

۹ تنه سیاسي بندیان هریو نور محمد تره کی، ببرک کارمل، دستګیر پنجشیري، عبدالحکیم شرعي جوزجاني، ډاکتر شاه ولي، حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین، بارق شفیعي او سلیمان لایق دې په ترتیب سره له ۱-۹ په جدا ډول وساتل شي. بندیان په هېڅ ډول یو له بل سره تماس نشي نیولی، ان چې د رفع

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجت پر مهال د تشناب تللو ته باید یو یو تن ته د تګ اجازه ورکړل شي. له بهر نه دوستان او خپلوان د پایوازانو په نوم په مستقیم ډول یا غیر مستقیم ډول د لیک او ټیلفون له لارې له بندیانو سره اړیکې نشي ټینګولی. د هر ډول خوړو، درملو، میوو، سګرټ او نصوارو راوړل بندیانو ته د خپلو فامیلونو لخوا مجاز نه دي. بندیانو ته د شپې او ورځې خواړه د دولت لخوا ورکول کېږي. دوه تنه آشپزان د آشپزۍ له سامان سره او یو تن سماوارچي له اړوند سامان سره په ځانګړي ډول نظارتخانې ته ورپېژندل شوي وو چې د یوې ځانګړې تابلو ترمخه د مؤظف ډاکتر د لارښوونې سره سم روغتیایي خواړه ورته برابرېږي. دوه تنه ډاکتران یو د سهار لخوا او بل د ماښام لخوا بندیان معاینه کوي او په صحي بولتین کې ورته درمل او خواړه تثبیتوي، خو درمل د مسئول سرپرست په واسطه په هر وخت کې د هر تن لپاره ورکول کېږي او د ډاکتر په مخکې خوړل کېږي. اضافي درمل د ناروغ بندي په کوټه کې نه ساتل کېږي، یعنی د ساتلو اجازه نلري. د اړتیا په وخت کې د ډاکتر د هدایت سره سم د مؤظف افسر لخوا اقدام ترسره کېږي. چاقو، چاړه، د ږیرې خرېلو پاکي، ناخن ګیر، ښیښه، ډبره، نکټایي، ملاوستې، پطلون، لو داسې نور شیان چې د ځان وژلو خطر لري، بندي یې له ځانه سره نشي ساتلی.

محمد ابراهیم د نظارتخانې آمر او د هغه مربوطه پرسونل به زما د دندې تر پایه پورې زما تر اغیز لاندې وظیفه اجرا کوي. د مکتوب او لارښوونو تر لوستلو وروسته نظارتخانې ته لاړم او د سیاسي بندیانو مهمه او له خطره ډکه دنده مې اشغال کړه.

د کابل په څارځای (نظارتخانه) کې:

کله چې د نظارتخانې دروازې ته ورغلم، لومړی څارن محمد ابراهیم چې له وړاندې نه زما له نوې دندې څخه خبر ؤ په دروازه کې زما هرکلي ته ولاړ ؤ. د نظارتخانې موجوده لنډ راپور یې داسې راته ووایه چې نور محمد تره کی، ببرک کارمل، دستګیر پنجشیری، ډاکتر شاه ولي، حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول اووه تنه سیاسي بندیان په ترتیب سره له ۱-۷ نمبر کوټو کې موجود دي. دوه تنه آشپزان له اړوند لوازمو سره او دوه تنه سماوارچیان له اړوندو سامانونو سره دندې ته حاضر شویدی.

په کوټه کې دننه د برېښنا ساکټونو، برېښنايي جریان پرېکړ شوی دی، بندیانو ته کمپلې، بسترې، روجايي او څپلکې توزیع شوی دی. د سیاسي بندیانو ۲۷ تنه ساتونکی افسران حاضر شوی او په دفتر کې ستاسو د خبرو انتظار کوي.

د نظارتخانې دفتر ته ورغلم. د بېلابېلو ادارو لکه جنايي، د سمت د مامورینو او اداري څانګو افسران راټول شوي او په نظارتخانه کې توظیف شوی وو، وروپېژندل شوم. د سیاسي بندیانو د ساتنې او د نظارتخانې د مقرراتو په اړه مې ورته څرګندونې وکړې. په جدي ډول مې د هغوی پام دې ته راواړاوه چې د هغوی تر څارنې لاندې سیاسي بندیان مهم سیاسي شخصیتونه او زمونږ د ټولنې وتلي انسانان دي. مونږ افسران د هغوی د سیاسي جرمونو په مسئولیت او نه مسئولیت باندې هېڅ کار نلرو، او ترڅو پورې چې دلته تر نظارت لاندې دي باید ناپیېلی او ښه چلن ورسره وشي. وهل ټکول، سپکاوی چې په محبسونو کې له ځینو جنايي بندیانو سره د مؤظفینو لخوا ترسره کېږي دلته په غوڅه توګه منع دي. له دې کبله چې لارښوونه شویده چې په تجرید کې دې وساتل شي او په خپل منځ کې دې تماس نیولو او له خپلو خپلوانو او دوستانو سره له تماس نیولو څخه وساتل شي نو دا هدایت باید په جدي توګه عملي شي.

ټول افسران چې په نظارتخانه کې دننه دنده ترسره کوي بې وسلې دي، هیڅوک غوڅوونکی او اور ځوونکی وسله داخل ته نشي راوړلی. د نوکریوالۍ جدول مې چې جوړ کړی دی ۳ تنه په ۲٤ ساعتونو د دروازې په خوله کې د ساتنې او پیره کولو دنده ترسره کوي. هېڅوک نشي کولای چې په خپل سر د خپلې ساتنې او پیره کولو نوبت له یو اتاق څخه بل اتاق ته تبدیل کړي .... بیا مې په ترتیب سره له لومړي اتاق څخه تر ۷ نمبر اتاق پورې بندیان وکتل او د هغوی بسترې مې معاینه کړې، او د هرې کوټې ۳=۳ تنه مسئولین مې وروپېژندل. ټولو بندیانو چې په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتاقونو کې د همېش لپاره الچک وو شکايت درلود، رېښتيا هم چې ستونزمن کار دی، الچکونه نکلی (جرمنی) وو او هر يوه دوه دوه کونجياني لرلې. يوه يوه کونجي مې مؤظف افسر ته وسپارله او ځانګړی لارښودنه مې ورته وکړه چې يوازې د لوړو چارواکو او آمرانو د ليدلو په مهال بنديان الچک کړي. پرته له هغې بايد يو لاس خلاص وي، له دې امله چې زه هم متأسفانه دغه مهال د حزب مخفي غړی وم، په خپل مسئوليت مې دا کار جايز وباله، که څه هم بنديانو زه د ګوند د غړي په حيث نه پېژندم او ما هم حق نه درلود چې هغوی ته ځان ورو پېژنم، خو ترکومه ځايه چې شونی وه له هغوی سره مې مرسته کوله. افسوس چې په هغه وخت کې پوهيدلی چې د سياسي قدرت د ترلاسه کولو په مهال له هغوی څخه څه فساد پورته کېږي، زمونږ هيواد له څه کړاو سره مخ کېږي، خو افسوس چې هغه وخت هېڅوک نپوهېدل چې هغوی د چا مزدوران دي، آزادی، کار، استثمار، کور، ډوډی، کالي، عدل، برابري او مساوات هغه جملې وې چې هرڅوک يې خوښوي او دا شعارونه اوس هم په زړه پوري دي، خو افسوس چې هغوی د دغو شعارونو پرضد عمل وکړ.

دوه تنه بارق شفيعي او سليمان لايق لاهم نه وو نيول شوی. د اووه تنو لپاره فوق العاده خواړه د پسه غوښه، نرۍ ښې وريجې، سپينه ډوډۍ، دوه ډوله تازه ميوه د غرمې او د شپې په ډوډۍ کې هغوی ته حواله شوی وه، چای او سګرټ د هغوی د خوښې سره سم ورکول کېدل.

د پلټنو پيل او د نور محمد تره کی د نه خوړو اعتصاب:

سياسي بنديانو د چارشنبې شپه او د چارشنبې ورځ پرته له پوښتنو ګروېږنو په نظارتخانه کې په بېغمۍ سره تېره کړه. د سهار په سبا ناري کې شيدې، چای او کلچې، د غرمې لخوا د پسه غوښه، اعلی وريجې، تازه ميوه او سپينه (خاصه) ډوډۍ او د شپې لخوا د پسه د غوښې قورمه، سپينه ډوډۍ او تازه ميوه ورکول کېدله. د چارشنبې د ورځې په مازديګر د مؤظف ډاکتر لخوا د تره کی د غذايي سيستم په روغتيايي بولټن کې پرته له پيازو او غوړو هدايت ورکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې ؤ چې پرته له غوړو د غوښې او پالکو او د مېنو توصیه شوې وه خو د لوژستیکي تعامل ترمخه دغه توصیه د پنجشنبې د ورځې له سهار څخه تطبیقېدله. د ۲٤ ساعتونو خواړه د همغې ورځې د سهار په تابلو کې تثبیتېږي او د هغې له مخې حواله او اجرا کېږي.

مازدیګر مهال د امنیې قوماندان راته وویل کیدای شي نن شپه د پلتنې پلاوي د عدلیې وزارت او د لویې څارنوالۍ، د کابل ولایت د څارنوالۍ دفتر ته راشي. له نور محمد تره کي، ببرک کارمل، عبدالحکیم شرعي جوزجاني څخه پلتنې کوي. باید د اړوندو ساتونکو په واسطه په جلا جلا ډول چې په لاره کې سره یوځای نشي، کله چې هیئت په کار پیل کوي له کوم شخص څخه چې پلتنې کوي ورته واستول شي. د شپې په ۸ بجو د کابل ولایت د څارنوالۍ دفتر لخوا راته په ټیلفون کې وویل شول چې ۳ تنه نور محمد تره کی، کارمل او جوزجانی راحاضر کړئ. د اړوندو ساتونکو په واسطه مې هریو بیل بیل د پلاوي حضور ته حاضر کړل. پلتنې پیل شوې او زه بېرته نظارتخانې ته راستون شوم، نورو بندیانو ته د شپې ډوډۍ توزیع شوه.

د ۱۲:۳۰ بجو په شاوخوا کې مؤظف نوکریوال خبر راکړ چې نور محمد تره کی د خوړو اعتصاب کړی او ډوډۍ نه خوري. کوټې ته ورغلم، سلام مې ورته وکړ، ومې لیدل چې د پسه د غوښې قورمه، تودې سپینه ډوډۍ، تازه میوه، دوه دانې کیلې او یوه مڼه یې مخې ته ایښودل شویدي او نه یې خوري. ترې ومې پوښتل: «تحقیق په خیر تېر شو؟ څه زحمت خو نه ؤ؟» په غوسه یې ما ته وکتل او ویې ویل: «هو، تحقیق یې وکړ خو هیڅ په لاس ورنغلل، په خپلو پوښتنو کې محکوم وو، زه چې کوم جرم نلرم، کومه ګناه مې نه ده کړې، څه غواړي، زمونږ د ګوند یو مهم ملګری یې په بې رحمۍ سره وواژه، مونږ چې د هغه جنازه په پرتمینو مراسمو سره خاورو ته وسپارله او له حکومت نه مو د هغه قاتلین وغوښتل نو دا کوم جرم دی؟» ویې خندل او ویې ویل: «حیرانتیا ده چې ددې هیواد راتلونکی د څه ډول ارتجاع په لاس کې لویدلی دی؟» ما په جواب کې هیڅ ونه ویل، پوښتنه مې وکړه: «ډوډۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې نه نوش جان کوئ، که یخه شوي وي چې تود ه یې کړي؟» وویل: «نه، نه! ورشئ قدیر ته وواياست چې په داسې حال کې چې د یو حزب لاربنود دې بې‌ګناه زندان ته اچولی دی، له مقرراتو سره سم د یو سیاسي بندي په شان ورسره چلن وکړئ. دا خواړه د خوړلو دي چې زه یې وخورم؟»

ومې ویل: «په دلیل پوه نه شوم، ما ته وواياست که خواړه یخ شوي وي، کم وي، چې زه یې چاره وکړم، دا کار زما دنده ده نه د داخله وزیر.» ویې ویل: «زه هېڅکله داسې خواړه نشم خوړلی، نن ورځې په صحي بولټین یا روغتیايي پاڼه کې د ډاکتر توصیه وګورئ چې هغه څه لیکلي دي، تاسو د هغې له مخې ولې عمل نه کوئ؟ زه ناروغ یم، غوړي، سره کړي پیاز او مالګه نشم خوړلی.» ومې ویل: «تاسو په کور کې څه ډول غذا خورئ؟» ویې ویل: «زه ځانګړی غذایي رژیم لرم، زه همیشه د «چرګ یا زرګ» غوښه پرته له غوړو خورم.» حیران شوم چې ددې بېچاره او غریب هیواد د زحمت کشانو د ګوند مشر چې اکثر خلک یې د بخور و نمیر په ډول ژوند تېروي، خو بوډا او عمر خوړلی مشر یې چرګان او زرکې خوري، له کوم مدرک نه یې برابروي؟ تره کی خپلو خبرو ته ادامه ورکړه او ویې ویل: «زه د د. خ. ا. ګوند رهبر یم، زما ملګري ما دوست ګڼي، زما له ناروغۍ نه خبر دي، کوم غذایي رژیم چې زما معالج ډاکتر ټاکلی دی د هغې لګښت ګوند ورکوي، زه کومه شخصي شتمني نلرم. زما ټول لګښت او مصرف ګوند ورکوي. زموږ ګوند د پیسو عایدات هم لري، حق العضویتونه، اعانې، مرستې، د کتابونو خرڅلاو، کوچنی حرفوي او تجارتي فعالیتونه، دا ټول زموږ د ګوند د پیسو عایدات دي. زما درملنه او غذایي رژیم له همدې مالي پانګې څخه برابرېږي. زه په قطعي ډول غوړي غذا او سرو کړو پیازو له خوړو څخه پرهېز یم.» و پوهېدم چې له دې غذایي اعتصاب څخه هدف څه دی، ورته ومې ویل: «د ډاکتر توصیه چې نن یې ستا د روغتیا په پاڼه کې د غذایي سیستم په اړه څه لیکلي دي له سبا نه عملي کېږي، د نن شپې خواړه د چارشنبې د ورځې د سهار په تابلو کې حواله شویدی، زموږ کومه ګناه نه ده، او س ناوخته دی، کولای شئ ډوډۍ د شیدو له چای سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخورئ. » ما په کوټه کې وچې شيدې لرلې، يوه چاينکه د شيدو چاى او توده ډوډۍ مې ورته راوغوښتله، په دې ترتيب د تره کي غذايي اعتصاب پاى ته ورسېد، د ډوډۍ په خوړلو يې لاس پورې کړ. کارمل او جوزجاني هم راغلل او د شپې ډوډۍ يې وخوړه او استراحت يې وکړ.

د ۱۳۵۷ د غوايي ۷مه د دولت پرضد د وسله وال پاڅون ورځ:

مخکې مې اشاره کړې وه چې زه درې مياشتې پخوا د جلب او احضار او د باقياتو د راټولولو او مقرراتو د ترتيبولو په موخه د يو هيئت په مشرۍ ټاکل شوى وم او د دواړو مقرراتو د مسودو کار بشپړ شوى ؤ، خو د هغې د بودجوي تکليف په اړه لازمه وه ترڅو د ماليې او سوداګرۍ د وزارتونو، د عظمى صدارت د محاسباتو د ديوان د رياست او د عدليې وزارت استازى په هغې غور وکړي او تصميم ونيسي.

د پخواني پلان سره سم د يادو شويو وزارتونو مرستيالانو ته بلنه ورکړل شوى وه چې د ثور په ۷مه د پنجشنبې په ورځ د کورنيو چارو په وزارت کې غونډه وکړي، د بودجوي تکاليفو او جوړښتونو، مسودو، اصولنامو او هغو مقرراتو باندې چې په بېلابېلو وختونو کې د کورنيو چارو د وزارت لخوا ترتيب شوى وې غور وکړي او په اړه يې تصميم ونيسي.

د پنجشنبې په ګهيځ راته په ټيلفون باندې د کورنيو چارو د وزارت لخوا وويل شول چې د مسودو په اړوند ټولې پاڼې له ځانه سره واخلم او د کورنيو چارو وزارت ته لاړ شم. د دندې د حساسيت له کبله يوه شيبه هم زه د کابل له نظارتخانې څخه بهر ته نه تلم. موضوع مې د امنيې قوماندان ته وويله، قوماندان هم يوه شيبه چوپ پاتې شو، وروسته يې راته وويل: «خير دى نن محمد ابراهيم د نظارتخانې آمر په خپل ځاى توظيف کړه، تاسو له خپلو مسودو سره د کورنيو چارو وزارت ته لاړ شئ او د وزارت مقام ته يو وړانديز وليکئ چې عجالتاً د سياسي بنديانو د درملو، تازه ميوې او سګرټو د پېرودلو لپاره سل زره افغانۍ تخصيص ورکړي. ما د کورنيو چارو له وزير سره په ټيلفون خبرې کړې دي، تخصيص ورکوي. » پېشنهاد مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولیکه، د امنیې قوماندان لاسلیک کړ، او له ځانه سره مې واخیست. لومړی ښارن محمد ابراهیم مې په موقته توګه د کورنیو چارو له وزارت څخه زما تر راستنیدو پورې په خپل ځای په نظارتخانه کې مؤظف کړ، او په خپله سهار په ۸ بجو د کورنیو چارو وزارت ته لاړم. غوښتل مې چې لومړی د کورنیو چارو له وزیر څخه د تخصیص منظوري واخلم، وزیر په خپل دفتر کې شتون نه درلود. وویل شول نن په ارګ کې د کابینې فوق العاده غونډه ده. ګډ کمیسیون ته چې د کورنیو چارو مرستیال وزیر هم په کې ګډون درلود او د وزارت په کتابتون کې ناست وو ځنګ ته ورغلم او په کار مو شروع وکړه. زه د غونډې منشي وم، نور کمیسیونونه چې هغه هم د نورو وزارتونو د باصلاحیته استازو څخه وو، په بېلابېلو صالونونو کې په کار بوخت وو. په لس بجو د ورځې مو د سګرټ څکولو او پاکې هوا د تنفس کولو په مقصد تفریح وکړه. کله چې زه له کتابتون څخه ووتم، یو غیر عادي حالت حاکم ؤ. د لویو لارو او جادو پرمخ د ټانکونو غره هار، د هوایي درنو او سپکو وسلو ډزې او درزهار په وقفه یې ډول له لرې څخه اورېدل کېدل. د کورنیو چارو د وزارت پوځیان او افسران په غیر عادي حالت اخوا او دېخوا سره په خوځښت کې وو. له هرچا به مې چې تپوس کړ دقیق معلومات یې نه لرل. دوهم پوړ ته د عمومي قوماندانۍ دفتر ته ورغلم تر څو صحیح معلومات تر لاسه کړم. قوماندان هم له یو بل ډول حالت سره مخ ؤ. همدومره یې راته وویل، غونډه سمدستي پای ته ورسوئ، مېلمانه دې سمدستي خپلو اړوندو وزارتونو ته لاړ شي، ستا چې یونیفورم په تن دی په قرارګاه کې وسله ویشل کېږي، تاسو هم سلاح واخلئ او وظیفې ته چمتو اوسئ.

په فوري ډول قرارګاه ته لاړم، یو میل روسي کره بین یې له څلور پنځګونو کارتوسونو سره راکړ، له خپلې وسلې سره کتابتون ته ننوتم، د مسودو پاڼې مې راټولې کړې او د کتابونو په الماری کې مې خوندي کړې. مېلمنو ته مې وضعه په مجمل ډول لکه څرنګه چې عمومي قوماندان راته ویلې وه بیان کړه، هغوی هم سمدستي د کورنیو چارو له وزارت څخه ووتل، زه له خپلې وسلې سره دېخوا او هاخوا په خوځښت کې وم، حالت بالکل نامعلوم او غیر عادي ؤ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوضاع بدلون او په ښار کې ډزې:

د وزارت په انګړ او دهلیزونو کې چې وګرځېدم، معلومه شوه چې اوضاع بالکل بل ډول او نامعلومه ده، هېڅوک نپوهېدل چې په ښار کې دا ډزې ولې کېږي. ملکي مامورینو ته اجازه ورکړل شوې وه چې خپلو کورونو ته لاړ شي، خو لیدل مې چې زیاتره افسران هم چې ملکي لباس یې په تن ؤ له ملکي مامورینو سره له وزارت څخه ووتل. د کومو افسرانو چې پوځي یونیفورم په تن ؤ هغوی ته وسله ورکړل شوې وه، ما هم یو میل وسله اخیستې وه او یو میل شخصي تومانچه مې هم له ځانه سره لرله. تردې یوه شپه وړاندې د افغانستان راډیو د نور محمد چې په تره کي مشهور ؤ، ببرک چې په کارمل مشهور ؤ، دستګیر پنجشیري، عبدالحکیم مشهور په جوزجانی، حفیظ الله مشهور په امین د نیولو په اړه چې د اساسي قانون په خلاف یې د یو ګوند په حیث په لاریون او غونډه کې تبلیغات کړي وو خبر خپور کړی ؤ. داسې ویل کېدل چې د پوهنتون او پولی تخنیک محصلین د د. خ. ا. د ګوند د مشرانو د نیول کېدو او له دې امله چې په راډیو کې په سپکاوي سره یاد شویدي غواړي د دولت له اجازې پرته د مظاهرو لپاره لارو او سرکونو ته راووځي، دولت د هغوی د ویرولو لپاره ټانکونه او زغره وال ښار ته راایستلي دي ترڅو د مظاهرو مخه ونیسي. په انګړ کې مې جګړن (سمونیار) عبدالباقي ولید، ماته یې وخندل او ویې ویل: کره بین ټوپک دې د څخه لپاره اخیستی دی؟ په جواب کې مې ورته وویل: ټولو افسرانو ته یې ورکړی دي، زه نپوهېږم چې څه وضعیت دی. هغه هم بشپړ معلومات نه لرل، ویې ویل فکر کوم هرڅه چې دي او له هرې خوا چې دي خو د دولت پرضد دي، ښه ده چې سلاح دې اخیستې ده، که اړینه شوه د دولت پرضد به یې وکاروې. ما او سمونیار عبدالباقي سره پېژندل، هغه هم د پرچم ډلې غړی ؤ، د ودانۍ څلورم پوړ ته وختم، هلته د مخابرې دستګاه او د مرکزي مخابرې مرکز ؤ. د مخابرې د آمر ډګروال محمد افضل نه مې پوښتنه وکړه، هغه هم دقیق معلومات نه لرل، هغه وویل د دفاع وزارت مخابره وایي د څلورمې زغره وال او پنځلسمې قوې وسایط د دفاع د وزیر په امر د څرخي پل لخوا د ښار په طرف راځي، خو څرګنده نه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د کوم هدف په خاطر ښار ته راغي. ډگروال محمد افضل زياته کړه چې د پوليسو ثابت او گرځنده شبکې هم په لويو سرکونو او څلور لارو کې د ټانکونو د حرکت او غره هارو راپورونه ورکوي خو په موخه يې نپوهېږي. تاسو گورئ چې دولتي دستگاه څومره بې کفايته وه، په ښار کې په وقفه يې توگه درنې او سپکې ډزې اوريدل کېدې، عمومي قوماندانۍ د وزارت ساتونکې پوستې په سپکو وسلو سنبال کړې وې، د وزارت په انگړ کې د پوليسو يو افسر وسله په لاس وارخطا او بېړنۍ ښکارېده. له هر درونډ ډز سره به يې رنگ الوت او لړزېده به، ورنه پوښتنه مې وکړه چې ولې پريشانه يې؟ وگوره په ښار کې څه ډول ډزې دي او څومره ټانکونه راوتلي دي، زما په لاس کې کره بين ټوپک دی، د ټانک په مقابل کې کره کبين ټوپک څه کولای شي؟ دا ټانکونه دولتي دي، د دولت مخالفين ټانکونه او زغره وال نلري، ولې اندېښمن يې؟ هرڅومره تسلي مې چې ورکوله خو افسر حواس له لاسه ورکړي وو، نه ډاډه کېده، ډېر وارخطا او اندېښمن ؤ، د درنې وسلې د ډز له اورېدو سره به د بخوا او هاخوا ځغلېده. له لاسه مې ونيو، د وزارت د احاطې په جنوب لويديزه څنډه کې يوه د لرگي غرفه وه چې پيره دار په کې ؤ، هلته کښېناستو، ورته مې وويل: اندېښنه مه کوه، که دا ټانکونه لکه څرنگه يې چې وويل دولت د مظاهره کوونکو د ويرولو لپاره په کار اچولي وي، نو مونږ ولې اندېښنه وکړو، او که دا وگڼو چې د مخالفينو لخوا د دولت پر ضد دي نو بيا به هم د دولت له لوړو چارواکو سره کار لري، زما او ستا په شان افسرانو سره کار نلري، هرڅه مې چې ورته وويل کومه گټه يې ونه کړ. ومې ويل ښه به دا وي چې خپله دريشي په خپل دفتر کې له تنه اوباسې، خپله وسله بېرته قرارگاه ته وسپارې او کور ته لاړ شې. په دې کار کې يې هم ستونزه لرله، ځکه وسله ورپسې قيد شوې وه. بيرته سپارل يې ناشونې وو، ددغه سړي له نوم يادولو څخه مې په دې کتاب کې ډډه وکړه ځکه د ثور د انقلاب له بريالیتوب وروسته مو چې په وزارت کې سره وليدل، هلته يې هيله رانه وکړه چې راز يې په خپل زړه کې پټ وساتم، دغه سړی اوس هم ژوندی دی او په کابل کې دی.

ډزې ورو ورو د ښار خواته رانږدې کېدلې. د ارگ په شاوخوا او پښتونستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

واټ کې ډزې ډېرې زیاتې وې. لږه شیبه نه وه تېره چې اته عرادې ټانکونه د وزارت له مخې سرک نه د کارته پروان په لوري تېر شول خو ډزې یې نه کولې. هغه آوازه چې مخکې خپره شوې وه چې گنې دولتي ټانکونه له دفاع وزیر سره په ښار کې عملیات کوي، د کورنیو چارو د وزارت د مامورینو په اند حقیقت ته نږدې برېښېده خو داسې نه وه.

د کابینې فوق العاده غونډې، په ښار کې لرې او دانه وانه د درنو او سپکو وسلو ډزو، د کورنیو چارو د وزارت افسرانو ته د وسلو ویشلو ټول هک پک او حیران کړي وو. د دفاع او د کورنیو چارو د وزارتونو د مخابرو دستگاوو د قیقه وضع نه تثبیتوله او یا یې نه شوای تثبیتولای، د ماسپښین تر دوه بجو پورې د کورنیو چارو په وزارت کې حالت غیر عادي، مجهول او کړکیچن ؤ.

د کورنیو چارو په وزارت د ټانکونو برید:

له څلورم منزل (آمریت مخابرې) څخه راکښته شوم، د کابل نظارتخانې ته مې ټیلفون وکړ. لومړی څارن محمد ابراهیم راته وویل: «په ټول ښار کې ډزې دي، په نظارتخانه او توقیف خانه کې اضافي امنیتي تدابیر ونیول شول. یو شمېر وسله وال افسران او سرتېري د نظارتخانې د بامونو په سر او شاوخوا ته ځای پر ځای او مورچې یې ونیولې، د بندیانو وضع په عادي حالت کې ده.» ما ورته وویل چې «زما تر درستنېدو پورې بشپړ مسئولیت لرې، زه په داخله وزارت کې ایسار شوی یم، عمومي قوماندان هېچا ته اجازه نه ورکوي چې له وزارت نه ووځي، دلته هم د اضافي امنیتي تدابیرو د نیولو موضوع ده، مونږ ته وسله راکړل شوې ده، خو زه هڅه کوم چې د لومړي فرصت په لاس ته راتگ سره ځان در ورسوم، خپلې دندې ته متوجه اوسه.» دوهم منزل ته لاړم چې که د کورنیو چارو وزیر خپل دفتر ته راغلی وي، چې د تخصیص په وړاندیز ورنه احکام واخلم، وزیر نه ؤ راغلی. دوه ځنځیر لرونکی ټانکونه، یوه عراده مخابره لرونکی جیپ او یو عراده بیردم د وزارت انگړ ته راداخل شول، او د وزارت د اصلي ودانۍ شاوخوا ته ودرېدل او د ودانۍ څلورم

(c) ketabton.com: The Digital Library

منزل یې تر اور لاندې راووست. ودانی ولړزېده، د څلور منزل ښيښې ماتې شوې، مامورين او کارکوونکي وارخطا شول او يوه خوا او بله خوا يې منډې وهلې. چا په تشناب، چا په دهليزونو او چا د لومړی او دوهم منزل په زينو کې د ګوليو د لګېدو د خطر له ډاره ځانونه پټول. زه هم د لومړی او دوهم منزل ترمنځ په دوه لاري کې ولاړ وم. له جيپ نه د يوې دنګې ونې خاوند جګتورن کلاشينکوف په لاس راکښته شو او له لوډسپيکر څخه دا غږ وشو چې ويل يې: «د کورنيو چارو د وزارت درنو افسرانو، ورو ضابطانو، مامورينو او کارکوونکو! انقلاب دی انقلاب، دفاع وزارت، راډيو تلويزيون او ټولې وزارتخانې د انقلابي ځواک په لاس کې دي، څوک چې مقاومت ونه کړي مونږ ورسره کار نلرو، خپلې وسلې پر ځمکه کېږدئ او د وزارت په انګړ کې راټول شئ، بېځايه او بې ګټې مقاومت مه کوئ که نه نو وبه وژل شئ، په چټکۍ سره د راټولېدو ځای ته راحاضر شئ.»

ما چې دا غږ واورېد، په ذهني توګه د دې غږ مخالف نه وم، فکر مې وکړ چې رېښتيا هم په يوه کره بين ټوپک او شلو دانو مرميو سره د ټانک په وړاندې مقاومت کول بې ځايه او حماقت دی. له زينو راکښته شوم، نورو خلکو چې په دې زينو کې له ما سره يو ځای وو راته وويل چې «په دې ډزو کې چېرته ځې په ګولۍ به ولګېږې؟» ورته ومې ويل: «د راټولېدو ځای ته ورځم، تاسو هم په ما پسې راځئ.» ما د وسلې خوله د تسليمېدو په توګه کښته نيولې وه، په آخرنۍ زينه کې وسله په ځمکه وغورځوله او دواړه لاسونه مې پورته ونيول، د غونډېدو ځای ته ورغلم. يو افسر راغې کړ چې کورتۍ او خولۍ دې په ځمکه وغورځوه. کله مې چې کورتۍ وايستله په څنګ کې مې تومانچه ښکاره شوه، هغه مې هم په ځمکه وغورځوله او د غونډېدو ځای ته لاړم او په ځمکه کښېناستم. ورو ورو يو، يو تن په پورته نيول شويو لاسونو سره د غونډېدو ځای ته راتلل او په څنګ کې مې کښېناستل. يو تن وړوکی ضابط ته چې په څنګ کې مې ولاړ ؤ وويل: «ما خپل قوماندان ته بوځه کار ورسره لرم.» راته ويې ويل: «څه کار ورسره لرې، صبر وکړه، څو دقيقې وروسته تاسو ټول رخصتوي.» ورته مې وويل: «زه اجازه او رخصت نه غواړم، کار ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرم.» وړوکی ضابط د خپل قوماندان څنګ ته ورغی، څه یې ورته وویل، ما ته یې اشاره وکړه، خواته ورغلم ترڅو ځان ورو پېژنم او د انقلاب د کلمې په اړه چې په لوړ غږ مې اورېدلې وه ځان خبر کړم.

له انقلابي ځواک سره یو ځای کېدل:

د پوستې قوماندان جګتورن محمد رفیق ته ورغلم، نوموړی د زرهدار پنځلسم نمبر ځواک د افسرانو له جملې څخه ؤ. سلام مې ورته وکړ او تپوس مې ترې وکړ: «ستاسو د انقلاب په غږ دې ولیدل چې ما وسله په څمکه کېښوده او د راتولېدو محل ته راغلم، پوهېدلی شم که مهرباني وکړئ او ووایئ چې انقلاب د کوم ګوند لخوا او کومې پوځي قطعې له طرفه په لاره اچول شوی دی؟» ویې ویل: «انقلاب د د. خ. ا. ګوند په مشرۍ د څلورمې قوې او د زرهدار پنځلسم ځواک د ګوندي ملګرو لخوا په لاره اچول شوی دی.» ومې ویل: «چې داسې ده نو زه هم د پولیسو په برخه کې د ګوند د مخفي غړو له جملې څخه یم، نو زه څه ډول همکاري وکړم؟» جګتورن د خپل یادښت په کتابچه نظر وځغلاوه، ما چې خپل بشپړ شهرت، نوم او وظیفه مې مخکې لا ورته ښودلې وه، راته ویې ویل چې: «ستا نوم زما په لست کې نشته.» ورته ومې ویل چې: «باید موجود نه وي ځکه د حزب د جوړېدو له لومړي سر څخه د اردو او پولیسو حوزې او سازمانونه سره بیل وو.» وویل: «سمه ده منم یې چې ته هم زمونږ حزبي ملګری یې، ووایه چې د کورنیو چارو وزیر قدیر په کوم منزل او کومه کوټه دی؟» ورته ومې ویل: «که د کورنیو چارو د وزیر د نیولو لټون کوئ نو ډاډه اوسئ چې هغه په وزارت کې بیخي شته نه، هغه د سهار له ۸ بجو راپدېخوا په وزارت کې شتون نه درلود، وایي چې ارګ ته تللی، نن په ارګ کې د کابینې کومه خاصه غونډه ده، وزیر هم په غونډه کې ګډون کړی دی.» موسکی شو او ویې ویل: «ارګ زمونږ په محاصره کې دی، حتمي نیول کېږي.»

جګتورن د خپل ځان لپاره د زیاتو معلوماتو په موخه زما څخه پوښتنې وکړې ویې ویل: «په وزارت کې شخصاً له وزیر سره څو تنه تړاو لري او کوم کوم دي؟»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته مې وویل: «له وزیر سره تړلې کسان لکه ورور، وراره، کاکا، د کاکا زوی ماما، د ماما زوی، خسر، اوښې که دې دا کسان مقصد وي خو یو هم نشته.» ویې ویل: «په دې وزارت کې څو تنه افسران او امنیتي ځواکونه او په څومره شمېر کې دي؟» ورته مې وویل: «د موجوده افسرانو په شمېر نه پوهېږم، خو یو ستر وزارت دی، ښایي له ۳ څخه تر ٤ سوو پورې افسران ولري، د قرارګاه یو ټولی لري او د خدماتو د افرادو یو ټولی چې په دغو شعبو باندې آمریت لري.» ویې ویل: «معین او د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان په کوم منزل کې دي؟» ومې ویل: «عمومي قوماندان برید جنرال محمد طاهر او د کورنیو چارو د وزارت معین ښاغلی «دشتی» همدا اوس یو ځای ناست دي او اشاره مې دوهم منزل د عمومي قوماندان دفتر ته وکړه، د هغه د کار په کوټه کې ایرکنډیشن نصب دی، په همدې کوټه کې عمومي قوماندان او د وزارت معین ناست دي.» جګتورن راته وویل چې: «د درې یا څلور سوو افسرانو څخه وینې چې ډېر لږ یې د راغونډېدو ځای ته راغلي دي، نور ولې نه حاضرېږي؟ د مقاومت فکر به لري، سنګر به یې نیولی وي؟» ومې ویل: «نه، هېڅکله به مقاومت ونکړي، خو کېدای شي ویروونکي ډزې د هغوی د راوتلو مخنیوی کوي.» ویې ویل: «راشه او زما له خوا هغوی ته ووایه چې د راغونډېدو ځای ته راشي او خپلې وسلې په ځمکه کېږدي، که تر ۱۵ دقیقو پورې خپلې وسلې ونه سپاري او د راجمع کېدو ځای ته حاضر نشي، مسئولیت به یې په خپله غاړه وي.» زه په شعبو وګرځېدم او د قوماندان امر مې ور ورساوه، او د خپلو سترګو حال مې هم ورته ووایه. د ببرڅند، پاسپورټ، تخنیک، لوژستیک او محبوسینو د ادارو افسران یو په بل پسې د راجمع کېدو ځای ته راووځېدل.

کله چې د یو منزله ودانۍ دهلیز ته چې د اصلي ودانۍ په شمالي برخه کې دي ورسېدم، ومې لیدل چې د وزارت د ملکي چارو یو لوړ رتبه مامور وارخطا د بخوا او هاغه خوا ته منډې وهي، کله تشناب ته ننوځي، کله یوې کوټې ته او کله بلې کوټې ته. غږ مې ورباندې وکړ: «ولې لاالهنده او وارخطا یې، ته خو بې وسلې او ملکي مامور یې ولې ډارېږې؟» ویل یې: «زه پخوا د پارلمان غړی وم او اوس په وزارت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو لوړ رتبه مامور یم، که ما ووینې صرفه را باندې نه کوي. » هرڅه چې مې ورته وویل فایده یې ونکړه، بالکل یې ځان له لاسه ورکړی ؤ. ویل یې: « اورې ځومره پر له پسې او وژونکی ډزې دي؟ » ورته مې وویل: « خیر دی، دا هوایي ډزې دي، تا سره یې هېڅ کار نشته. » نه یې منله، غړ یې رپېده، ددې ودانۍ په دهلیزونو کې د لرگی ډېر په زړه پورې بیلرونه وو چې د باطله دانۍ کار ورڅخه اخیستل کېده، په ټوکه مې ورته وویل: « په تشناب او کوټه کې څوک نشي پټېدلی، ځکه ۱۵ دقیقې وروسته تالاشي پیل کېږي، ښه به دا وي چې په یوه بېلر کې پټ شې. » چې کله یې سترگې په بېلر ولگېدې سمدستي یې ورمنډه کړه او بېلر ته ورکښته شو، د بېلر خوله لږه تنگه غوندې وه، هرڅو یې چې کوشش وکړ، په بشپړ ډول نشو ورننوتلی، سر او اوږې یې بهر پاتې شوې وې. یوه عجیبه منظره یې جوړه کړې وه. د شورا وکیل صیب مې په خپل حال پرېښود او زه لاړم چې د نورو ادارو افسران د راجمع کېدو ځای ته ورولېږم. د مصلحت له مخې مې د نوموړي شخص له نوم ښودلو څخه ډډه کړې ده، خو وروسته به مې چې کله بیا لیدلو نو په معنی لرونکې موسکا او خندا سره به مې هغه د لرگي د بیلر خاطره وریادوله.

د راغونډېدو ځای او د افسرانو تسلیمېدل:

د څلور پوړیزې ودانۍ په جنوبي برخه کې د جنايي ریاست ودانۍ او په لویدیزه برخه کې یې یوه ودانۍ چې په کې د پاسپورټ، لوژستیک، تخنیک او د بندیانو ریاستونه وو ورغلم، ټول افسران په خپلو دفترونو کې سره راټول شویدي، ناست دي او د خپل نامعلوم سرنوشت په اړه انتظار کوي، ټولو ته مې د قوماندان وینا ابلاغ کړه او ما چې څه کړي وو هغه مې ورته بیا کړل. هغوی پوښتنه کوله چې: « تراوسه یې څو تنه نیولي او وژلي دي؟ » ومې ویل: « هېڅوک نه نیول شوي او نه وژل شوي دي، زه لومړنی شخص وم چې خپله وسله مې ورته په ځمکه کېښوده او د راجمع کېدو ځای ته ورغلم، ما ته یې هېڅ ونه ویل. دا کومې ډزې چې اورېدل کېږي دا ټولې د وېرولو او هوایي ډزې دي، هغوی په تکرار سره ابلاغیه خپروي چې مونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ ته څه نه وایو، په دې شرط چې خپله وسله تسلیم کړي، د کورنیو چارو د وزیر، د وزارت د معین او د عمومي قوماندان د نیولو په هڅه کې دي، زه چې د کورنیو چارو د وزارت له افسرانو څخه یم، دنده یې راکړې ده چې یوځل بیا د هغوی ابلاغیه په خپله ژبه تاسو ته ورسوم، که غواړئ چې ژوندي او سلامت پاتې شئ، خپلې وسلې په یوځای کې سلاکوټ کړئ، ور وېې سپارئ او د غونډېدو ځای ته له ما سره یوځای لاړ شئ. » د لوژستیک رئیس برید جنرال محمداجان، ډگروال محمد موسی نعیمي، ډگروال غلام حیدر « مشاهد » وملنه، ټولو افسرانو او کارکوونکو خپلې وسلې په یوه کوټه کې په ځمکه کېښودې، او په یوه منظمه لیکه کې په داسې حال کې چې دواړه لاسونه یې پورته نیولي وو د راغونډېدو د میدان په لورې وخوځېدل. په لاره لیدل کېدل چې د مرکزي جنایي رئیس غلام فاروق یعقوبي هم له خپلو همکارانو سره د غونډېدو ځای ته روان دي. افسران د غونډېدو په ځای کې په ځمکه کېښناستل. په دې وخت کې ډگروال پاچا « سرباز » چې د عمومي قوماندانۍ نوکریوال آمر ؤ میدان ته راغی. پاچا سرباز د هوایي ځواک د هغو افسرانو له جملې څخه ؤ چې د داودخان په کودتا کې یې هم ونډه درلوده. د داؤدخان د رژیم په لومړي سر کې یې د کابل ولایت د امنیې د قوماندان په توگه دنده ترسره کوله، توفیق احمد ورنه وپوښتل چې « تاسو ولې تر نورو ناوخته او په انفرادي ډول د راجمع کېدو ځای ته حاضر شوئ؟ » سرباز په بې پروایۍ سره وویل: « زه د وزارت نوکریوال آمر یم، په ټیلفونونو کې مصروف وم. » د دې خبرې په ویلو سره چې په ټیلفونونو کې مصروف وم ترشک لاندې راغی او د هغه په وهلو ټکولو پیل وشو. نومړي یې څو سوکونه او څپېړې وواهه او په ځمکه یې کېښناوه. وروسته بیا سمونیار سعید اتمر د مخابرې له ډگروال محمد افضل سره له څلورم منزل څخه د راجمع کېدو ځای ته حاضر شول. دغه مهال توفیق احمد د پاچا سرباز په وهلو او لغتولو بوخت ؤ. محمد افضل خان په ډېر مهارت سره د غونډېدو ځای ته ننووت او څوک ورته متوجه نشول او سعید اتمر چې لږه ونگه ونه درلوده تر پوښتنو لاندې راغی. اتمر د دې پرځای چې کومه پلمه یې کړې وي له وارخطایۍ نه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۵ مخابرې په دستگاه کې وم.» د ناوخته راتگ او په دستگاه کې وم په خبره هغه هم تر شک لاندې راغی او د پاچا سرباز له سرنوشت سره مخامخ شو. له ډېرو وهلو او ټکولو او سبکاوی نه وروسته په ځمکه کښېناست، شونډې يې وينې شوی وې. د غونډېدو په محل کې يو بل تن افسر محمد گل «اندړ» چې پښه يې ټپي وه هم تر ستر گو کېده. داسې ښکارېده چې د وېرونکو او هوايي ډزو په مهال د ديوال او يا ښيښې کومه ټوټه د هغه په پنډۍ لگېدلې او زخمي شوی ؤ.

د قرارگاه د ټولي وسله وال سرتيری هم تسليم شوی وو، چې په دې ترتيب د کورنيو چارو د وزارت ټول افسران پرته له کوم مقاومت او تلفاتو څخه بې وسلې او تسليم شول او د غونډېدو په ځای کې سره ناست وو.

جگتورن توفيق احمد چې زه د راجمع کېدو په ځای کې ولېدم اشاره يې وکړه او ماته يې وويل: «اوس تاسو له دوه تنو افسرانو او دوه تنو سرتېرو سره لاړ شئ عمومي قوماندان او د کورنيو چارو د وزارت معين د تجمع ځای ته راحاضر کړئ.» ما له څلورو تنو وسله والو سره د ودانۍ له منځنۍ زينو څخه د دوهم منزل په طرف حرکت وکړ. ما له زينو څخه د عمومي قوماندان دفتر هغوی ته د هدف په توگه ور وپېژاند. هغوی دروازه تر اور لاندې ونيوله، په يوه منډه يې ځان د قوماندان دفتر ته ورورساوه. مونږ دفتر ته ورداخل شوو. قوماندان په داسې حال کې چې تومانچه او يو ميل کلاشينکوف يې پر مېز پروت ؤ او سگرټ يې په اختيار کې ؤ بې وسلې شو او پرته له کوم مقاومت څخه ونيول شو. ښاغلی دشتی، د وزير سکرتر خالد، د استخباراتو مدير محمد عيسی ټول ونيول شول او د عمومي قوماندان ټول سرتيری او ساتونکي بې وسلې شول. دواړه لاسونه يې پورته او د راغونډېدو ځای ته بوتلل شول. عمومي قوماندان لومړی په همدې ميدان کې زنگون کېږد شو او بيا په يوه چوکۍ کښېنول شو. نپوهېږم چې په څه علت ؤ د وزارت معين يې تر وهلو لاندې ونيو او څو سوکونه او څپېړې يې وواهه.

په دې سره د کورنيو چارو د وزارت د افسرانو تسليمېدل او بې وسلې کېدل بشپړ شول او د راغونډېدو په ځای کې د دوه تنو وسله والو سرتېرو ترڅارنې لاندې راوستل شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له برید جنرال محمد طاهر سره د توفیق احمد خبرې او بحث:

زه چې څو دقیقې مخکې د کورنیو چارو د وزارت د افسر په توگه وسله وال شوی وم، او اوس د انقلابي افسرانو سره یوځای مې د عمومي قوماندان د نیولو لپاره د هغه په دفتر برید وکړ، تر سترگو لاندې یې راته کتل او هېڅ یې نه ویل. شکمن ؤ چې آیا زه هم نیول شوی یم او که د انقلابیانو سره به یم. کله چې د راغونډېدو ځای ته لېږدول کېده، زما له څنگه تېرېده راته یې وویل: «تاسو هم له دوی سره (هدف یې انقلابي افسران وو) یئ؟» ومې ویل: «هو.» د راغونډېدو ځای ته چې راغلو، عمومي قوماندان ته په داسې حال کې چې کم کم باران ورېده، زنگون کېږد وویل شو. جگتورن عمومي قوماندان ته وویل: «د گوند مشران په کوم ځای کې بندیان دي؟» ویې ویل: «په وزارت کې نشته، ما ته هېڅ معلومات نشته.»

جگتورن وریاندې درې هوایي ډزې وکړې، ویې ویل: «ستا وژل راته د یوې چنچنې دومره ارزښت نلري، ووایه چې د حزب مشران چېرته دي؟»

عمومي قوماندان زما لوري ته اشاره وکړه او ورته ویې ویل: «هغوی په کابل ولایت کې له هغه سره دي.» د هغه مطلب د هغوی نه د کابل د امنیه قوماندانۍ او زما څخه ؤ.

جگتورن له ما وپوښتل چې: «ریښتیا مشران د کابل په ولایت کې بندیان دي؟»

ومې ویل: «هو، هغوی د کابل ولایت په نظارتخانه کې بندیان دي.»

ویې ویل: «چټکي وکړئ چې یو موټر ونیسو او د هغوی د خلاصون لپاره کار وکړو چې ورته ضرر او تاوان ونه رسېږي.» ما چې د موټر په تم ځای کې مې جیپ موټر درولی ؤ، هرڅومره چې مې وکوت ومې نه لید، فکر مې وکړ ښایي ډریور د ډزو د خطر له امله په کوم گوښه ځای ته بېولی وي. په دې ځای کې د عمومي قوماندان تېوټا موټر ولاړ و، کونجي یې په سویچبورډ کې وه او ډریور یې تښتېدلی ؤ. موټر ته د یوسف او سید رحیم په نوم له دوه افسرانو چې لومړي بریدمنان وو او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه تنو سرتيرو سره ورپورته شوو، او د قواى مركز د روغتون د څلور لارى په طرف مو حركت وكړ. مونږ پوښتنه وكړه چې چېرته ځو، وويل لومړى د قواى مركز د روغتون د څلور لاري په طرف ځو، دوه عرادې ټانكونه له ځانه سره اخلو او بيا د كابل په ولايت حمله كوو. زه به دې فكر كې وم چې كه هغوى يې د دې لپاره وخت په اوږدو كې بل ځاى ته لېږدولى وي، يا يې وژلى وي نو پايله به يې څه وي، په داسې حال كې چې زه د هغوى د ساتنې مسئول وم، خو نن په تصادفي ډول له نظار تخانې څخه بهر پاتې شوى وم. په هرصورت څلور لاري ته ورسېدو چې د ټانكونو يو اوږد كتار د انصاري تر څلور لاري پورې رسېدلى ؤ. جګتورن له موټر نه كښته شو، ما چې كورتۍ او خولۍ نه درلودله، كميس مې باران لوند كړى ؤ، د پسرلي باد لګېده يخني مې شوې وه. توفيق احمد راته د راتګ په مهال يو ښه پوځي بالاپوښ راكړى ؤ هغه مې د پوليسي پطلون له پاسه اغوستى ؤ. پيسې او سګرټ مې د كورتۍ په جيب كې پاتې شوي وو، دلته مې د جادې د ترافيک يو پوليس وليد چې سګرټ يې په لاس كې ؤ، اشاره مې ورته وكړه، زما خواته يې راوځغستل، له دې امله چې زه يې پېژندم او د عمومي قوماندان په موټر كې ناست وم يوه اندېښنه ورته پيدا شوې وه. د خپلو سګرټو ډبې او اور لګيت يې ماته راكړل او د انقلاب په برياليتوب يې په موټر كې ناستو كسانو ته مباركي ووېله. جګتورن دوه عرادو ټانكونو ته د كابل ولايت په لورې د حركت امر وكړ او له اړوند قوماندان څخه يې اجازه اخيستې وه چې زمونږ تر قوماندې لاندې د كابل ولايت ته لاړ شي.

كله چې د كورنيو چارو د وزارت د ودانۍ دروازې ته ورسېدو، موټر او ټانكونه ودرېدل. جګتورن توفيق احمد له موټر نه كښته شو، مونږ ته يې ويل، «زه د وزارت په قرارګاه كې پاتې كېږم او تاسو له ټانكونو سره د كابل ولايت ته ورشئ، د حزب مشران په همدې وسايطو كې د افغانستان راډيو ته ورسوئ. د راډيو ستېشن د ملګرو په لاس كې دي ترڅو مشران د انقلاب څېره د افغانستان د ټولو خلكو غوږونو ته ورسوي.» ما جګتورن ته وويل چې «د كابل د امنيې قوماندان د داود د رژيم له سخت سرو پلويانو څخه دي، كېداى شي د دې وخت د تېرېدو په ترڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې يې مشران کوم بل ځای ته لېږدولی وي او يا له مونږ سره د قرارگاه په دروازه کې چې نظارتخانې ته مخامخ ده مقاومت وکړي، که د مقاومت د ماتولو په موخه مونږ د درنې وسلې ډز کوو نو نېغ په نېغه د نظارتخانې په ديوال لگېږي، خو په هرصورت زمونږ د گروپ مسئول قوماندان وتاکه، ترڅو د هغه په لارښودنه او قومانده باندې عمليات وکړو.» جگتورن په موټر کې ناستو افسرانو ته مخ راواړاوه او ويې ويل: «ملگرو! څرنگه چې جگړن د کابل ولايت د برحاله افسرانو له جملې څخه دي او له ځای سره آشنايي لري او هم له پوځي نظره يې رتبه له تاسو نه لوړه ده، ځکه نو تاسو د هغه په قومانده او مشوره حرکت وکړئ.» دا يې وويل او وزارت ته ننوت او مونږ د کابل د ولايت په لوري حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم څپرکی:

د کابل په ولایت باندې برید او د نظارتخانې اشغالول

د بندي مشرانو په لټه کې:

جګتورن توفیق احمد په دې فکر چې ګنې د ګوند مشران به د کورنیو چارو په وزارت کې وي، له همدې امله یې عمومي قوماندان برید جنرال محمد طاهر تر فشار لاندې راوستی ؤ ترڅو اړ شو چې زه یې ورته په ګوته کړم او په موقتي توګه یې ځان له وهلو ټکولو او فشار څخه خلاص کړ او له بلې بلوه، که وګنم چې هغوی د کابل د امنیې قوماندان میرګل لخوا وژل شوي وي او یا یې بل کوم ځای ته انتقال کړي وي، نو زه به له انقلابیانو سره په جنجال کې لویدلی وم، او ریښتیا چې همداسې کېدل هم.

زه هم په زړه کې ډېر اندېښمن وم ځکه له ګهیځ نه تر مازدیګره ډېر وخت تېر شوی ؤ، په داسې بحراني، جنګي او کړکیچنه اوضاع کې طبیعي ده چې حالات ډېر ژر تغییر کوي. فکر مې کاوه چې د کابل د امنیې قوماندان میرګل د رژیم له سرسختو پلویانو او د کورنیو چارو د وزیر قدیر همصنفی او د عام تام اختیاراتو خاوند ؤ، که دولت ته معلومه شوې وي چې د دولت په خلاف وسله وال پاڅون د د. خ. ا. ګوند لخوا په لاره اچول شوی نو په اولین فرصت کې به یې اسیر رهبران یو خوا ته کړي وي او ځان به یې د هغوی له شره خلاص کړی وي، خو ددې په عکس دولتي دستګاه دومره ورسته او بې کفایته شوې وه چې هېڅوک دې مهم او ژوندني کار ته متوجه شوی نه وو او د پاڅون اصلي عاملین یې روغ رمټ په خپل کور کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتلې وو. دا چې د عملياتو مسئوليت يې زما په غاړه اچولی ؤ د کابل ولايت په لور د خوځېدو په مهال مې له ځانه سره د عملياتو پلان جوړ کړ، که د جنوبي دروازې لخوا ترسره شي د قرارگاه ټولی به مقاومت وکړي چې زمونږ د ټانکونو د اور له امله د نظارتخانې ديوالونه په مستقيم ډول نړيږي، او که د لويديز دروازې لخوا داخليږو نو د غټو غټو ونو موجوديت زمونږ د وسايطو د پرمختللو مخه نيسي، نو هوډ مې وکړ چې د سالنگ واټ له لارې د نظارتخانې ترڅنگ ديوال بايد د ټانک په واسطه وران کړو، ځکه د ديوال شاته له هستوگنې خالي يو لوی ميدان شتون درلود چې د لوژستيک آمريت هلته د ډېرو سکاره زيرمه کول او کولای مو شول چې په آسانۍ سره د نظارتخانې دروازې ته پرته له تلفاتو ورسېږو. همدا پلان مې په چټکۍ سره له ځان سره مطرح کړ او نبغ په نبغه د سالنگ واټ ته داخل شوو. پوځي همکاران مې حيران شوي وو، ويې پوښتل: «د کابل ولايت له دواړو دروازو څخه لرې لاړو، بله کومه لاره هم شته، چې ولايت ته پرې ورننوځو؟» ورته مې وويل: «هو، ډېره ښه لاره شته.» لږه شېبه وروسته هغه ځای ته چې غوښتل مې ورسېدو، ټانکونه مې ودرول، ټانکستانو ته مې د هدف په اړه توضيحات ورکړل او امر مې ورته وکړ چې په غبرگ او جوړه ډول سره په يوځل ديوال ړنگ کړي او خپل ټانکونه د روانې ويالې ترغاړې پورې چې د نظارتخانې دروازې له مخې تېرېدله ورسوي. په دې ترتيب سره پرته له تلفاتو او مقاومت څخه د نظارتخانې د دروازې مخې ته ورسېدو. زما سره ملگرو او يوځای افسرانو ددې کار د ترسره کولو حتی فکر هم نشو کولای.

د کابل د امنيه قوماندانۍ اضافي تدابير:

د کابل د امنيې قوماندان د جنوبي خوا دروازه ښه مضبوطه کړې وه، او د توقيف خانې، نظارتخانې، د ښځو توقيف خانه او د آمريت تخنيک د ورکشاپونو د بامونو له پاسه يې اضافي پوستې جوړې کړې وې او يو شمېر سرتيري او افسران يې هلته ځای پرځای کړي وو، خو دغو اضافي امنيتي تدابيرو له رامنځ ته شوي حالت سره انډول نه درلود. د امنيې قوماندان په دې نه ؤ توانېدلی چې د مدافعي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تینګ تدابیر ونیسي، د کورنیو چارو بې مغزو وزیر چې د ارګ په فوق العاده غونډه کې کلابند پاتې شوی ؤ، په غالب ګومان چې دغه فوق العاده او بیړنۍ غونډه هم د همدغه بندیانو د سرنوشت ټاکلو په موخه جوړه شوې وه، کوم وخت چې د سیاسي بندیانو پلویانو په وسله وال پاڅون لاس پورې کړ، نو د پاڅون په لومړیو کې، ان چې تر ماښامه پورې د ښار ټیلفونونه فعال وو. د کورنیو چارو وزیر باید د مشرانو د له منځه وړلو لپاره امر ورکړی وای تر څو د پاڅون هغه اصلي جرړه یې غوڅه کړې وای، خو د قدیر په سر کې چې فقط د وخت د واکمن د نیک نظر له کبله د کورنیو چارو د وزارت مقام ته رسېدلی ؤ داسې کوم فکر او تجویز نه ؤ ګرځېدلی، که نه نو د غوایي کودتا نه کامیابېدله. حکومتي دستګاه ورسته او بې کفایته وه، ځکه نو په رڼا ورځ یې د حکومت په خلاف د همدوی د لاس لاندې اوامر لاندې قطعاتو څخه د ګوتو په شمېر ګروپونو په واسطه پاڅون وشو، د کورنیو چارو وزیر، د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان جنرال محمد طاهر او د کابل د امنیې قوماندان له سهار نه تر مازدیګره پورې د کودتا د رهبرۍ مرکزي هسته ونه توانېدل چې له منځه یې یوسي.

د سیاسي بندیانو د لومړۍ او دوهم وخت ساتونکو افسرانو چې شمېر یې اتلس (۱۸) تنو ته رسېده د تشنابونو له روشندانونو او کړکیو څخه زه لیدلی وم چې له ټانکونو سره د کابل ولایت ته راننوتي وم، دوی په شک او حیرانتیا کې وو چې ګهیځ مې د نظارتخانې د یوه مسئول افسر په توګه دنده ترسره کوله او د همغې ورځې په مازدیګر له پاڅون کوونکو سره یوځای د دولت پر ضد عملیات ترسره کوم. په هرحال، د اردو له پوځیانو سره زما موجودیت د هغوی لپاره امید بخښونکی ؤ.

زه له موټر نه راکښته شوم، په هغو افسرانو چې د امنیتي اضافي تدابیرو په لړ کې یې د بامونو په سرونو سنګر نیولی ؤ، غږ مې وکړ تر څو پر ته له مقاومت نه راکښته شي او خپله وسله پر ځمکه کېږدي. د کورنیو چارو د وزارت د نیولو او د عمومي قوماندان تسلیمېدل مې ورته ابلاغ کړل. افسرانو زما په خبره باور وکړ، ځکه چې زه هم د برحال افسرانو او د کابل د امنیه قوماندانۍ د آمریتونو له جملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخه د یوه آمریت مسئول وم، ټول له خپلو مواضعو شخه را کښته شول. یو تن د عبدالحنان کتوازی په نوم چې د چنداول د سمت د ماموریت مرستیال چې یو ځوان پښتون ؤ او د سنگر پرېښودل یې شرم گڼل لا هم د بام په سر په خپله مورچه کې پاتې ؤ خو ډزې یې نه کولې. سید رحیم غوښتل چې د کلاشینکوف د مرمۍ هدف یې وگرځوي، ما مخنیوي وکړ او ومې ویل زغم وکړئ راکښته به شي. هرڅو مې چې غږونه ورته کول خو هغه په خپله موضع کې ناست ؤ. د هغه د خولۍ څنډه مونږ ته ښکارېده. سید رحیم خپل کلاشینکوف د موټر د بانټ له پاسه کېښود او د هغه خولۍ ته یې په نښه کړه او ډزې یې ورباندې وکړ. خولۍ یې والوته خو مرمۍ په هغه ونه لگېده. د امنیه قوماندانۍ په دفتر مو د دهشکې ځو ډزې وکړې، د ولایت ودانۍ مو څو کرته تر اور لاندې ونیوله، خو له مقابل لورې هېڅ کوم ډز ونه شو. په دې وخت کې مې یو تن سلطان محمد سرتیری چې زما د دفتر امربر ؤ ولیدل چې کله کله زما خواته گوري، سلطان محمد زما خواته راوڅغستل، سلامې یې ووهله، دنده مې ورکړه چې په مارش مارش لاړ شي او د والی، د امنیې د قوماندان او د کابل د امنیت د آمر د دریځ او موجوده حالت په اړه راپور ماته راوړي. څو شیبې وروسته سلطان محمد بیا راحاضر شو او په خپله هراتی لهجه یې وویل: «صیبه! والی د جنایي آمریت د والگا موټر نه په استفادې سره تښتېدلی دی، د امنیې قوماندان خپله چپن او پټکی په سر کړی او د لوژستیک د پخلنځی له لارې تښتېدلی او د امنیت آمر هم نشته.»

ددې باوري خبر په اورېدو سره مونږ ټول له موټر نه را کښته شوو او پرته له کومې اندېښنې او تشویش شخه د نظارتخانې د دروازې په طرف وخوځېدو. زمونږ وسایط چالان او د حرکت لپاره چمتو ولاړ وو.

د کابل ولایت په نظارتخانه کې:

د مشرانو خوشې کېدل:

کله چې د امنیه قوماندانۍ اضافي امنیتي تدابیر پرته له کوم مقاومت نه مات

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، د مقاومت لیکه ماته شوې وه. والي، د امنیې قوماندان او د امنیت آمر له خپلې قرارگاه څخه تېښته کړې وه. مونږ په ډاډه زړه د نظارتخانې دروازې ته ورغلو، د پخوا په شان د دروازې په خارجي برخه کې یو نظام قراول له یوه افسر سره دنده ترسره کوله، خو په دغه مهال حاضر نه وو. د نظارتخانې یوه دروازه لکه د نورو پخوانیو زندانونو په شان تینگه او د غوز (چارمغز) له لرگي څخه جوړه وه. په یوه دړه کې یې د پنجرې په ډول یوه کړکۍ وه، د پنجره ډوله کړکۍ څخه مې لومړی څارن محمد ابراهیم ته وویل چې دروازه بېرته کړي. نوموړي په داسې حال کې چې رنگ یې الوتی ؤ وویل: «دروازه خلاصه کړم؟» ومې ویل: «هو، دروازه خلاصه کړه.» ویې ویل: «تاسو چې لوی آمر او ددې نظارتخانې مسئولیت په غاړه لرئ، نو دا دی ستاسو په امر دروازه خلاصوم.» چې دروازه بېرته شوه، ټول ننوتو، د نظارتخانې د دفتر د لومړي او دوهمې دروازې ترمنځ د نوکریوال کوټې او د نظارتخانې اداري شعبې شتون درلود. دوهمه دروازه خلاصه شوه، د معمول په خلاف د لومړۍ او دوهمې دروازې ترمنځ یو وسله وال سرتیری ولاړ ؤ. محمد ابراهیم ته مې وویل: «دا وسله وال سرتیری د څه لپاره؟» ویې ویل: کله چې ټانکونو ډزې پیل کړې د قراول نظام گډوډ شو، ما یو وسله وال سرتیری داخل ته راووست او ورته مې وویل چې وسله راوسپاري، له دې امله چې زه یې مسئول آمر وم، نو سرتیری هم یوه خطوه راوړاندې شو او په یوه لاس یې وسله راوسپارله او ویې ویل: «صاحبه ټوپک ډک دی.» ټوپک مې ورنه واخیست، شاجور مې ورنه وایست او ټوپک مې له مرمیو سره هغه سرتیري ته چې راسره ؤ ورکړ. وروسته بیا محمد ابراهیم د پوځي مقرراتو سره سم داسې راپور وړاندې کړ:

۹ تنه سیاسي بندیان په خپلو کوټو کې حاضر، د اول او دوهم وخت د گروپ ۱۸ ساتونکي افسران حاضر دي او د دریم وخت د گروپ ساتونکی افسران چې دنده یې د شپې له نیمایي څخه پیل کېږي تراوسه نه دي حاضر شوي، په نظارت خانه خیر خیریت دی، ناسوب او ناروغ نلرو.

ددې راپور په اوریدو سره چې سیاسي بندیان روغ رمټ دي، اندېښنه مې رفع

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه. ومې ویل: «د الچکونو کونجیانې راوړئ.» کونجیانې مې واخیستې او امر مې وکړ چې د ساتونکو افسرانو په ګډون دې ټول پرسونل د نظارتخانې په انګړ کې د لیکو په بڼه حاضر شي. ټول پرسونل مې وشمېره او موجودي مې کړ او قومانده مې ورکړه: «خولۍ او کرتۍ دې وایستل شي او لاسونه پورته» ، د وسله والو سرتېرو له ډلې څخه مې یو تن د پهره کوونکي په توګه ورباندې وټاکه ، ترڅو د دوهم امر پورې څوک له لیکې ونه وځي ، او که څوک په خپل سر صف اخلال کړي ورباندې ګولۍ وچلوي.

په دې ترتیب د نظارتخانې په دننه کې هم له کومې ستونزې سره مخامخ نه شوو ، ځکه ټول پوهېدل چې زه په خپله د نظارتخانې مسئول یم. یوسف سحر ، سید رحیم او محمد ابراهیم لومړی نمبر اتاق ته ورغلو ، سلامي مو ووهله او د نور محمد تره کي د لاس الچکونه مې خلاص کړل. تردې دمه نور محمد تره کی نپوهېده چې څه پېښ شوي دي ، مبارکي مې ورته وویله ، په حیرانتیا یې ماته کتل ، یوسف سحر او سید رحیم چې زما له څنګه ولاړ وو له ورانده نه یې له تره کی سره پېژند ګلوی نه لرله. ورته مې وویل: «د انقلاب کامیابي درته تبریک وایم ، تاسو آزاد یاست.» ویې ویل: «دا څه اورم انقلاب؟ کوم انقلاب؟ دا ډزې د انقلاب دي؟ ښایي بله کومه توطیه په منځ کې وي.» ورته مې وویل: «هو ، دا ډزې د انقلاب دي.» ویې ویل: «دا انقلاب د چا لخوا او له کومه ځایه پیل شوی دی؟» ومې ویل: «دا انقلاب د د. خ. ا. ګوند لخوا د څلورم نمبر قواو او د زرهدار د پنځلسم نمبر قواو په واسطه پیل شوی دی د دفاع او کورنیو چارو وزارتونه نیول شویدی او محمد داؤدخان له خپلې کابینې سره په ارګ کې کلابند دي.» ویې ویل: «ما چیرته بیایئ؟» ورته ومې ویل: «تاسو د افغانستان د راډیو سټیشن ته بیایو.» که څه هم ددې جملو په اورېدو سره یې شیبه په شیبه رنګ کې تغییر راتللو ، خو څرنګه چې زه یې د موجوده رژیم د افسر په توګه پېژندلم سل په سلو کې یې باور نه کېده.» ویل یې: «زه چې په زندان کې یم او له بهر څخه هېڅ خبر نه یم.» لنډه دا چې تره کی مو بهر دهلیز ته راووست ، باید ووایو چې تره کی او ببرک کارمل د غوایي د اوومې کودتا او وسله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وال پاخون څخه بې خبره وو، کله به مې چې د انقلاب د بریالیتوب تبریک ورته وایه نه به یې باوروله. بې خبري او د حزب د لومړي او دوهم منشي له حیرانتیا ډکو څهرو ماته پوښتنه پیدا کړې وه چې دا لا څرنګه په خپل سر پاخون دی چې د ګوند مشران ورڅخه بې خبره دي؟ لږ وروسته معلومه شوه چې دا پاخون د حفیظ الله امین په نوښتګر فکر ترسره شوی ؤ، له همدې کبله وه چې د محمد داؤد د رژیم له نسکورېدو او واک ته د د. خ. ا. ګوند له رسېدو وروسته حفیظ الله امین چې ځان یې د غوایي د اوومې د انقلاب اتل باله تره کی او ببرک کارمل ته یې کومه اعتنا نه لرله. د ځینو لاملونو له کبله یې ونشوای کولای چې له لومړي ورځې نه سیاسي قدرت په خپل لاس کې واخلي، تره کی او کارمل بندیان او له منځه یوسي. د شوروي اتحاد کمونست ګوند، د کې جي بي سازمان او تر یوې کچې پورې د د. خ. ا. په ټول سازمان کې یو شمېر موجود ملحوظات د دغه کار مخه نیوله. په ډاګه ولیدل شول چې څه ډول یې د دریو میاشتو په موده کې کارمل او د هغه ډله فرار او له صحنې نه ګوښه کړل او یو نیم کال وروسته یې تره کي وواژه او د ګوند او دولت لومړی مقام یې لاس ته راوړ، د ثور وسله وال پاخون د د. خ. ا. ګوند د کوم مخکیني طرحه شوی پلان له مخې نه بلکې د حفیظ الله امین د شخصي ارادې له مخې ترسره شوی ؤ.

دوهم نمبر اتاق ته ورغلم، د ببرک کارمل الچکونه مې خلاص کړل، هغه هم خبر نه ؤ، د انقلاب مبارکي مې ورکړه، په حیرانتیا یې ماته وکتل، هغه مې هم دهلیز ته رابهر کړ، په دې ځای کې دوه شپې او ورځې تره کی او کارمل یو له بله خبر نه وو په داسې حال کې چې دواړه یو د بل په څنګ کې سره په ګاونډیو اتاقونو کې وو، یو تربله یې سره نه وو لیدلی، په دې وخت کې یو تربله سره ترغاړې وتل، په همدې توګه دستګیر پنجشېري، عبدالحکیم شرعي جوزجاني، ډاکتر شاه ولی، محمد حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین، بارق شفیعي او سلیمان لایق یو په بل پسې مې راخوشې کړل. خو حفیظ الله امین داسې لکه چې د موضوع نه یې اطلاع لرله ډېر خوښ ښکارېده. زه هم د خپلو عملیاتو له ترسره کولو خوښ او خوشحاله وم. د بې احتیاطۍ او احساسي کېدو نه راڅخه د حفیظ الله امین د الچک کونجي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته شوه او د هغه د لاس یو الچک بند پاتې شو، کله مې چې نهه واړه یوځای د نظار تخانې انګړ ته راوستل ټولو یو بل سره روغبړ او یو د بل مخونه یې ښکل کړل. امین تره کي او نورو ته د انقلاب د بریالیتوب تبریک ووایه. تره کي ورنه وپوښتل چې: «تاسو له انقلاب نه خبر یاست؟» ویل: «هو، کله چې دولت زمونږ او ستاسو نیولو ته اقدام وکړ، ما هم د اردو ملګرو ته د وسله وال پاڅون قومانده ورکړه، له نېکه مرغه زما د نیولو لپاره زما د ورور یو دوست او آشنا پولیس افسر راغلی ؤ، زه یې له تالاشۍ نه وروسته په همغه شپه په خپل کور کې تر څارنې لاندې پرېښودم، ما هم په همغه شپه اردو ته د انقلاب قومانده صادره کړه، چې پایله یې د سر په سترګو وینو.»

دستګیر پنجشیري تر دغه مهاله حیران او چوپ ولاړ ؤ، په داسې حال کې چې په سترګو کې یې ماته کتل، امین ته یې وویل: «ښېښکه چې د وطن بچی او د ډګر ځوان یې.»

د سلیمان لایق له سترګو اوښکې روانې وې، ورته مې وویل: «ولې اوښکې تویوې؟» ویل: «د خوښۍ اوښکې دي، ما ددې حالت هېڅ تصور هم نه کاوه، اوس نپوهېږم چې خوب وینم او که په ویښه یم.»

د نظار تخانې په انګړ کې دغه لنډې خبرې اترې تبادله شوې، تره کي او کارمل چې خپل ساتونکی افسران په یوه لیکه کې بندیان ولیدل، ویې ویل: «دا افسران ډېر ښه او د ښه کلتور خاوندان دي، دوی مو ولې مجازات کړی دي؟» ومې ویل: «دا د تکتیکي او موقت وخت لپاره ده، کله چې تاسو له نظار تخانې څخه ووځئ، هغوی آزاد دي او خپلو کورونو ته به ځي.»

ریښتیا دا ده چې دا هرڅه د هغه څه برعکس وو چې د تره کي د رژیم په وخت کې به ویل کېدل. دا چې د ثور انقلاب د د. خ. ا. ګوند د ډله ییز هوډ او لارښودنې ترمخه چې د کمونستی ګوندونو یو اصل دی ترسره شوی ؤ، داسې نه وه، څکه د ګوند لومړي او دوهم منشي اصلاً هېڅ خبر تیا نلرله او د ثور د اوومې دانه وانه او خورې ورې ډزې یې د ځان په خلاف ګڼلې چې آیا راتلونکی به یې څه وي، او حفیظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ادعا کوله چې د پاڅون قومانده یې په یوازې ځان صادره کړې ده، له همدې کبله یې هغه د ثور د انقلاب د رښا قوماندان باله. ریښتیا دا ده چې د نیولو په لومړۍ شپه مې امین له تالاشۍ نه وروسته نظارتخانې ته نه ؤ راوستی او د غه شپه یې په خپل کور کې تیره کړې وه، که له فرصت نه یې گټه پورته کړې وي لکه څرنگه یې چې په خپله ادعا کوله نو له حقیقت نه به لرې نه وي. تره کی، کارمل او د د. خ. ا. گوند د مشرتابه پلاوي نورو غړو له وړاندې نه پریکړه کړې وه، کله چې د رژیم لخوا د د. خ. ا. گوند مشران ونیول شي او بندیان شي نو د پوځي برخې مسئول ملگری دې پر ته له ځنډه د رژیم د رانسکوریدو لپاره پاڅون وکړي، خو دا پریکړه هیڅکله هم د گوند په لیکو کې نه وه خپره شوې او څوک ورنه خبر نه وو.

له نظارتخانې نه تر راډیو افغانستان پورې:

سیاسي بندیان خوشې شول، د کابل ولایت بې واکه شوی ؤ، کارکوونکی، افسران او سرتیري په خپل سر یو خوا او بله خوا گرځیدل. له نظارتخانې نه چې ووتو، بندیانو د خپلو کوټو له کړکیو او روشندانونو څخه مونږ ته کتل او د «ژوندی دې وي انقلاب، مونږ بېگناه یو، تاسو چې خوشې شوئ مونږ هېر نکړئ» شعارونه یې ورکول. د کابل په توقیف ځای کې جنایي مجرمان لکه قاتلان، غله، جوارگر، جیب وهونکی او د ټولنې ضرري انسانان راټول شوي وو، د د. خ. ا. گوند مشران چې واک ته ورسېدل نو د تېرو رژیمونو په ټولو کړنو یې د بطلان کرښه راکښله، ان چې په ټول افغانستان کې یې جنایي حرفوي مجرمان پرېښودل او د هغوی اړونده دوسیې یې په اور وسیزلې او په زرگونو جنایي مجرمان یې په خلاص مټ ټولنې ته وړاندې کړل، چې دا په احساساتو ولاړ عمل یو بې سنجشه او له جنایته ډک عمل گڼل کېده، ځکه د زرگونو مظلومو انسانانو حقوق یعنی حقوق العباد تر پښو لاندې شول او د جنایي پېښو کچه پورته لاړه. کله چې خپلو موټرونو ته ورنږدې شوو، په سلگونو لارویو د ننداري په ډول زمونږ له موټرونو چاپېره کړۍ جوړه کړې وه، شېبه په شېبه د ننداره کوونکو شمېر زیاتېده، په مشکله می په شته موټرونو کې مشران

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای پرځای کړل، خو د خلکو د ګڼې ګوڼې له کبله مو د حرکت کولو مجال نه درلود، په پرله پسې توګه شعارونه اوریدل کېدل او هرچا هڅه کوله چې مشران په خپلو سترګو ووینې او د خوشې کېدو مبارکي ورته ووايي، او خپلې شخصي هيلې ورته ښکاره کړي، ان چې خلک د موټرونو په دروازو او بانټونو پورې ننښتي وو. ما له خپلو دوه تنو راسره افسرانو سره د ترافيک وظيفه په غاړه واخيسته، ورو ورو مو موټرو ته د تګ لاره برابروله. په ډېره سختبه د خلکو په ګڼه ګوڼه کې د سالنګ واټ اصلي لارې ته ورسېدو، او خپل تګ ته مو دوام ورکړ. د سالنګ واټ، د صدارت څلور لارې او د آريانا هوټل د څلور لارې څخه د افغانستان راډيو ته ورسېدو. د لارې په اوږدو کې څو ځايه زمونږ موټرونه د انقلابي ګروپونو لخوا ودرول شول، خو څرنګه چې يوسف سحر او سيد رحيم ته د ورځې نوم معلوم ؤ نو د هغې په ښودلو سره به مو خپل وړاندې تګ ته دوام ورکاوه. کله چې مې مشران د راډيو په دستګاه کې دننه له موټرونو نه راکښته کړل، نو زه له خپلو راسره ملګرو سره د کورنيو چارو وزارت ته ستون شوم، ماښام ناوخته ډيره ؤ، جګتورن توفيق احمد ته مې د خپلو کړنو په اړه راپور ورکړ.

د کورنيو چارو په وزارت کې د بنديانو آزادونه:

توفيق احمد چې په خير سره راپور واورېد ډېر خوښ شو او زه يې په غېږ کې ونيولم، بې له شکه چې اوس زمونږ انقلاب بريالی دی، مونږ د د. خ. ا. ګوند د راډيويي اعلاميې انتظار باسو، چې د خپل انقلابي رژيم بري د افغانستان خلکو او نړيوالو ته اعلان کړي.

کاشکې چې په هغه وخت کې زه پوهېدلی. د افغانستان د خلکو د بدمرغه کېدو لپاره مې دغه نوکر صفتبه سياستوال په ناخبرۍ سره له زندان څخه خوشې کړل، دغه د روس ايجنټهان او د قدرت وږي مې نه پېژندل او دوی د خلاصون لپاره مې سر په تلی کې کېښود. که زه پوهېدای چې ددوی په راخوشې کولو او واک ته په رسېدو به زما هيواد له داسې خونړيو پېښو سره مخ کېږي چې تر نسل نسل پورې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې ته رسیدلی زیان جبران نشي. که زه پوهېدلای چې دا زمونږ په ښمنانو پلورل شوي مشران دي هېڅکله به مې دا کار نه ؤ کړی، او کولای مې شول چې په ډېره آسانۍ سره او پرته له کوم جنجال څخه ۸ کسان له منځه یوسم او د ثور ورانوونکي اوتش په نوم انقلاب د تل له پاره له ناکامۍ سره مخ کړم، «چرا کاری کند عاقل که باز آرد پشیمانی» باید اعتراف وکړم چې په ناخبرۍ او د خپل خام احساساتي فکر تر اغېز لاندې د راتللو له امله مې د هغوی په خلاصون کې فعال رول ولوباوه.

اصل واقعیت دا دی چې د حیدر رسولي او قدیر نورستاني په واک ته رسېدو سره د اردو او پولیسو ټول افسران خوابدي شوي وو او په زړه کې له دولت نه ناخوښه وو او کرکه یې لرله. هېڅ وړاندوینه نشوای کولای چې د داود خان د بې کفایته او وروسته شوي رژیم په رانسکورېدو سره به په هیواد څه بلا رانازله شي. طبیعي ده چې انسانان له نوښت او بدلونونو په اړه ښه چلن کوي، زه هم ځوان وم، احساسات مې لرل، چې له همدې امله د د. خ. ا. گوند د مشرتابه پلاوي په داخلي ماهیت نپوهېدم، ځکه نو د واکمن نظام د رانسکورولو په موخه چې د حیدر رسولي او قدیر په شان بې کفایته کسانو په لاس اداره کېده د خپلو احساساتو له مخې له پاڅون کوونکو سره یوځای شوم، وروسته چې د حزب د مشرانو په اصلي شخصیت او د هیواد د لوړو مصالحو په وړاندې د هغوی په کړنو وپوهېدم او د هغوی کړنې او شخصیتونه راته په ډاگه شول نو لومړی مې په د. خ. ا. کې له شمولیت نه استعفی وکړه او بیا د تقاعد په اخیستو سره له دولتي دندې گوښه شوم، که څه په دې لاره کې مې د مخفي پولیسو د تعقیب او سیاسي حالت له نظره یوڅه ستونزې ولیدلې د کلنیو ترفیعاتو په ترځ کې مې مشکلات وزغمل، خو له هیواد سره د عشق او وجدان په حکم له ټولو امتیازاتو څخه تېر شوم او پرته له دې چې له بل کوم سیاسي خوځښت سره تړاو پیدا کړم له ټولو سیاسي فعالیتونو څخه مې ځان گوښه کړ. د سیاست ټیکه دارانو ته جوته ده چې زمونږ د هیواد ښې او کیڼ سیاسي جریانونه زمونږ د هیواد د خلکو له نوښت او ارادې څخه سرچینه نه نیسي، بلکې د پردیو په اراده او له غرضه ډکه ایډیالوژۍ یې په مخکې نیولې او د قدرت غوښتلو یو شمېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجیرانو په یوه او بل نوم د هیواد په دننه او بهر کې ګونډونه جوړ کړي دي او زموږ هیواد یې د سیاسي غوبل او راکړې ورکړې د ګړ ګرځولی دی، چې په پایله کې یې د سر په سترګو وینو چې افغانستان خپل ټول مادي او معنوي ارزښتونه او سیاسي اعتبار له لاسه ورکړی دی، د دې متل په مصداق چې وایي: «یار که بی وفا بر آمد شرمنده ء انتخاب خویشم.»

وروسته له دې چې په حقیقت پوه شوم له سیاسي سوداګرو سره مې موضوع غوڅه کړه او په همدې تصمیم سره مې خپل وجدان ته قناعت ورکړی دی.

باید ووایم چې سیاسي بندیان ټول ۹ تنه وو، یو تن محمد حسن ضمیر صافي د حزبي مشرانو له ډلې څخه نه ؤ. اګر که هغه هم په هغه وخت کې د کابل پوهنتون د ادبیاتو د پوهنځی رئیس او استاد ؤ او د پرچم له ډلې سره یې تړاو درلود، خو دا چې څرنګه د ګوندي مشرانو په ډله کې زندان ته راغلی ؤ په اړه به یې وروسته وغږېږو.

ماښام ته نږدې زه له راډیو افغانستان څخه د کورنیو چارو وزارت ته راستون شوم، د راپور له بیانولو وروسته مې ولیدل چې بندیان تر اوسه لا د غونډېدو په ځای کې پر ځمکه ناست دي. جنرال محمد طاهر، د وزارت معین دشتي او د کورنیو چارو وزارت سکرتر په کې نه لیدل کېږي. له جګتورن نه مې د هغوی په اړه وپوښتل، په غوږ کې یې راته پټ وویل: «د خپل عمل په سزا ورسول شول.» ومې ویل: «له نورو بندیانو سره څه چلن کوئ؟» ویې ویل: «ستا انتظار مي درلود، چې ستاسو د پېژندګلوی له مخې په هغوی کې تصفیه وشي. هغوی چې شخصاً له قدیر او یا سلطنتي کورنۍ سره تړاو لري، هغوی د اوس مهال لپاره په وزارت کې له ځانه سره ساتو او پاتې نورو ته رخصت ورکوو.»

ما د بندیانو په ډله کې غلام فاروق یعقوبي، عبدالباقي، محمد علي یاور او د استخباراتو مدیر محمد عیسی لیدلی وو، لومړني درې تنه د پرچم له ډلې سره او محمد عیسی د قدیر د ورور اوښې په هغه پورې له تړلو کسانو څخه وو. جګتورن ته مې وویل چې: «دلته هېڅوک له قدیر او یا دربار سره تړاو نه لري او ټول پخواني مسلکي کارکوونکي دي چې په تېرو رژیمونو کې یې هم په خپلو مسلکي څانګو کې کار کاوه.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګتورن وویل: «چې داسې ده، نو له دې امله چې اوس ما بنام دی ناوخته دی او هرڅوک خپلې خولۍ او کورتۍ په آسانۍ سره نشي پیدا کولی نو کورتۍ او خولۍ دې یې په خپل ځای پاتې وي او په خپله دې پنځه پنځه تنه په نوبت سره له وزارت نه ووځي.»

حسن ضمیر صافي مې پېژندلو، له دې پېښې یوه ورځ وروسته مې د هغه په کور کې له هغه سره ولیدل او د قضیې په اړه مې ورنه وپوښتل. را ته یې ویل چې: «د خیبر له وژلو وروسته یې یوه ورځ په یوه لکچر کې محصلینو ته د دغه بې رحمانه قتل مظالم بیان کړی وو او د هغې مسئولیت یې د دولت په غاړه اچولی ؤ، او محصلین یې د دغه ترور په وړاندې د دولت پر ضد پارولی وو.»

همدا راز د ډاکتر ضمیر په نوم یو بل تن چې هغه هم د مکروریانو په همغه بلاک کې هستوګن ؤ چې د پرچم ډلې فعال کارکوونکی او د استخباراتو تر څارنې لاندې ؤ بنایي په غلط نوم نیول شوی وي، په هرصورت، خو حسن ضمیر صافي د د. خ. ا. د ګوند د مشرانو په کتار کې زندان ته راوستل شوی ؤ چې تر خوشې کېدو وروسته یې تر یو څه وخته پورې خپلې دندې ته ادامه ورکړه او بیا وروسته یې د ګوند له لیکو څخه هم استعفی ورکړې وه.

د ضمیر صافي په څېر په لسګونو انسانانو چې د هیواد په ګوټ ګوټ کې د د. خ. ا. ګوند د مشرانو په اصلي ماهیت او د شوروي اتحاد د کمونست ګوند په مستقیمه مداخله باندې پوهېدلي وو د حزب له لیکو څخه یې ځانونه ګوښه کړل.

هغه قضاوت چې نن ورځ د د. خ. ا. د ګوند او د هغې د ځواک غوښتونکو مشرانو په اړه شتون لري، د غوايي د کودتا نه وړاندې قضاوت سره ډېر توپیر لري. په هغه وخت کې د عدل، برابرۍ، کور، ډوډۍ، کالیو، فرد د فرد له استثمار څخه د خلاصون، ځمکه د هغه چا ده چې کار په کې کوي، د ښځو او نارینه و د حقوقو برابري او په سلګونو نور مترقي شعارونه، رینښتیا هم که د عمل جامه یې اغوستی وای نو نن به افغانان له بدمرغیو او دربه دریو سره نه وو مخامخ، خو افسوس او سل افسوس، چې د سیاسي واکمنۍ پر مهال یې د هغو ټولو شعارونو او پروګرامونو په خلاف چې د عملي کولو کرښه یې راکښلې وه عمل وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دندې پای او له خطره ډکه شپه:

په کورنیو چارو وزارت کې پرته له موټرونو او انقلابي کارکوونکو څخه هېڅوک نه وو پاتې. جګتورن راته وویل چې اوس ستا خوښه چې د شپې له موټر سره په وزارت کې پاتې کېږې او که کور ته ځې، ستا له ګټورو او ریښتینو همکاریو څخه یو ځل بیا یوه نړۍ مننه کوم. ورته مې وویل که د شپې لخوا کومه ضروري دنده نه وي نو اجازه راکړئ چې کور ته ولاړ شم ترڅو چې فامیل مې اندېښمن نه وي. جګتورن د بیر دم چلوونکي ته امر وکړ چې ما کور ته ورسوي، خو ما ممانعت وکړ او ومې ویل اړینه نه ده چې په داسې حساسه شیبه کې یوه جنګي وسیطه له وظیفې لرې واقع شي، که د ټیوټا موټر مې د کابل ولایت تر امنیه قوماندانۍ پورې ورسوي، کیدای شي زما جیپ موټر به په پخوانی تم ځای کې ولاړ وي. جګتورن د ورځې نوم زما په لاس ولیکه، ترڅو د لارې په اوږدو کې د اړتیا په وخت کې ورڅخه استفاده وکړم. ټیوټا موټر زه د کابل ولایت لویدیزې دروازې ته ورسولم، خپل خړ رنګه جیپ مې له ورایه ولید چې په خپل ځای کې ولاړ دی. ټیوټا موټر مې رخصت کړ. همیشه به مې یوه کونجي له ځانه سره ساتله، خپل موټر ته پورته شوم، هرڅو مې چې سویچ وواهه چالان نه شو، څر ګنده شوه چې ډریور د ډزو په مهال موټر له وزارت نه راایستلی دی، په خپل تم ځای کې یې درولی دی او د هغې رو کر (...) راایستلی او په خپله هم کور ته تللی دی. بله چاره مې نه لرله د سالنګ واټ جادې ته ووتم، سر مې لوڅ ؤ، د پولیسو پطلون مې اغوستی ؤ، عسکري بالاپوښ مې هم په تن ؤ چې زما بنه یې بیخي بدله کړې وه. ومې لیدل چې یو ټیکسي موټر د کارته پروان له خوا د پل باغ عمومي په طرف روان دی. لاس مې ورکړ، ودرېد، له اهل هنود څخه دوه تنه په شاتنۍ سیټ کې ناست وو. ومې پوښتل: «چېرته ځئ؟» ویې ویل: «خپل کور ته د میرویس میدان په لوري ځو.» زه هم موټر ته پورته شوم ومې ویل: «مجبوراً زه هم د علی آباد په طرف ځم.» موټر روان شو. کله چې ټیکسي د پلازا هوټل څلور لارې ته ورسېد، د دهمزنګ په طرف وګرځېد. هنودانو وویل: «ودرېږئ موټر همدلته کښته کېږو.» ورته ومې ویل: «ولې کښته کېږئ، زما څخه مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېرېږئ، زه هم خپل کور ته د کارته سه پل سرخ ته ځم، له دې امله چې ما سره د ورځې نوم شته، نو که په لاره کې کومه اړتیا پېښه شي څوک مو نشي ایسارولی او له دې امله چې زما خپل موټر چالان نشو، ناوخته شویدی نو زه هم ستاسو له ټیکسي موټر څخه په استفاده کولو سره کورته ځم.» له دې امله چې زما پیسې او سګرټ د کورتۍ په جیب کې پاتې شوي وې او د ټیکسي کرایه مې هم نه لرله، نو ټینګار مې کاوه، خو هندوان چې سوداګر وو او شتمن وو وېرېدل چې هسې نه په هغوی حمله ونکړم. عجیبه صحنه وه، زه د ټیکسي او کرایې به غم کې وم او هندوان د خپل ځان او پیسو په غم کې وو. تیاره خپره شوې وه، په ښار کې ټیکسیان نه ګرځېدل، ما په خپل زړه کې هوډ وکړ که هندوان له موټر نه کښته هم شي زه په همدې ټیکسي کې کورته ځم او هلته به کرایه ورکړم. یوځل بیا مې هندوانو (اهل هنود) ته کیسه تېره کړه چې څه ډول له خپل موټر نه پاتې شوی یم او له ما څخه دې کومه وېره او اندېښنه نه کوي، بلکې د ورځې له نوم په لرلو سره به له هغوی سره مرسته وکړم.

ډېر خساس وخت ؤ، هندوانو هم بله کومه چاره نه درلوده ترڅو چې غاړه یې کېښوده، هرڅه چې کېږي یوځای سره روان شوو. د دهمزنګ څلورلارې ته چې ورسېدو، زموږ موټر نوکریوال ګروپونو ودراوه، زه له موټر نه راکښته شوم او مؤظف شخص ته مې د ورځې نوم ورکړ، زما رنګ، جامو او لوڅ سر ته یې چې وکتل شکمن شو، زه یې خپل قوماندان ته بوتلم، د خپل دوه رنګه لباس او لوڅ سر کیسه مې ورته تکرار کړه. هغه له توفیق احمد سره په مخابره تماس ونیو ما هرڅه اورېدل چې توفیق ورته ویل چې کورتۍ او خولۍ د ټولو افسرانو په وزارت کې زموږ سره دي، د چا په لاس مې چې د ورځې نوم لیکلی دی هغه زموږ د همکارانو له جملې څخه دی. په خپل جیپ موټر کې په پل سرخ سیمه کې خپل کور ته ځي. د دهمزنګ د پوستې قوماندان ورته وویل چې ټولې نښې ریښتیا دي، خو په ټیکسي موټر کې د دوه تنو هندوانو سره د میرویس میدان په لوري روان دی. توفیق احمد د دې خبرې په اورېدو سره حیران شوی ؤ. ما وریاندې غږ وکړ چې ورته ووایه چې ډریور مې د موټر روکر (...) له موټر څخه کښلی ؤ او له ځانه سره یې وړی ؤ، ناچاره شوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالنګ واټ په جاده کې له دوه تنو هندوانو سره چې د میرویس میدان په طرف روان وو په ټیکسي کې ورسره کښیناستم. بله چاره مې نه درلوده، وروسته توفیق احمد د دهمزنګ د پوستې قوماندان ته وویل چې لباس یې له ننبې سره سم وي، په تکلیف کوئ یې مه زمونږ له ریښتنیو همکارانو څخه دي. پرېږده چې کورته لاړ شي. دلته هندوان زما په ارزښت وپوهېدل، د علی آباد څلور لارې ته ورسېدو، ټیکسی ودرېد، ما غوښتل چې کښته شم او پلې لاړ شم، څکه لږه لاره پاتې وه، هندوان چې زما احسان مند وو، ټیکسی ډریور ته یې وویل چې لومړی ما پل سرخ ته ورسوي او وروسته بیا دوی میرویس میدان ته بوځی. د پل سرخ د دوکانونو په مخ کې زه له ټیکسی نه کښته شوم، غوښتل مې چې له کوم دوکاندار څخه پیسې واخلم او خپله برخه کرایه ورکړم، اهل هنود وویل، فرق نه کوي مونږ ټیکسی دربست نیولی دی. هغوی د میرویس میدان په طرف وخوځېدل او زه د خپل کور دروازې ته راغلم. د پخوا په شان مې ۳ ځله د دروازې د زنګ تکمه کیمنډله، دوه درې ماشومانو دروازې ته رامنډې کړل، خپل کور ته ننوتم، خدای بخښلی مور مې چې تر لمانځه وروسته یې د دعا لپاره لاسونه لپه کړی وو چې خدای یې زوی روغ رمټ کور ته راستون کړی و، خدای (ج) یې دعا قبوله کړی وه. د مور لاسونه مې ښکل کړل، په غېږ کې یې ونیولم او د خدای (ج) شکر یې په ځای کړ. د کور ټول واړه او غټ خوشحاله شول او راڅخه راچاپېره شول.

انجنیر ... د کاکا زوی مې چې په کانو او صنایعو وزارت کې یې د دارالامان په سیمه کې دنده درلودله د سختو ډزو له امله په دې نه ؤ بریالی شوی چې په قلعهء زمان خان کې خپل کور ته ولاړ شي، زمونږ په کور کې ایسار پاتې شوی ؤ. هغه هم د پرچم ډلې له غړو څخه یو ؤ. چې کوچنیان ویده شول، د ټول جریان کیسه مې ورته تېره کړه.

د افغانستان راډیو ملي نغمې او شعارونه خپرول، د څلورم نمبر زرهدار ځواکونو جګړن محمد اسلم وطنجار او د هوایي ځواکونو ډګروال عبدالقادر د د. خ. ا. ګوند اعلامیه په پښتو او دري ژبو خپره کړه، خو زه پوه شوم چې لا هم کار سرته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي رسېدلی. محمد داودخان او د کابینې غړي یې په ارګ کې ژوندي دي. ملي ګارډ او ځینې پلوي پوځی قطعات مقاومت کوي او له انقلابیانو سره جنګیږي. ټوله شپه په کابل ښار کې د درندو او سپکو بېلابېلو وسلو ډزو دوام درلود. د شپې بندیز له ۸ بجو څخه نافذ شوی و، همغه لعنتي قیود چې څوارلس کاله یې دوام وموند، اوس هم جوته نه ده چې دغه منحوص او بدشګومه بندیز به ترڅو پورې نور دوام وکړي.

ډول ډول اندېښنې راته پیدا کېدلې، ټوله شپه ویده نه شوم، کله به مې له ځانه سره فکر کاوه چې که د دولت پلوي قطعات برلاسه شي زما سرنوشت به څه وي، که له بیروني جنرالانو او پوځي قطعاتو سره د محمد داودخان ارتباط ټینګ شي، وسله وال پاڅون سل په سلو ناکام دی، خو د کورنیو چارو او د دفاع بې کفایته وزیران چې په ارګ کې محاصره شوي وو هېڅ کار یې د دولت په ګټه ترسره نه کړای شو.

زه د مرګ او ژوند ترمنځ په پوله ولاړ وم، ترڅو پورې چې د راډیو پروګرام خپرېدنو د محمد داودخان د نیولو او نسکورېدو د خبر د اورېدو انتظار مې کاوه. پروګرام پای ته ورسېد او د هغه په اړه کوم خبر نه ؤ. اندېښنه مې په غم او خفګان بدله شوې وه، ټوله شپه مې په ویښه، غم او اندېښنو کې تېره کړه.

د غوايي ۸ مه د جمعې ورځ:

ما ټوله شپه خوب نه ؤ کړی، د ورځې په رڼا کې مې د خپل کور د بام له پاسه هر لوري ته وکتل، سختې درنې ډزې وې. سهار د ۷ بجو په شاوخوا کې دوه جټ جنګي الوتکو د ریشخور فرقې له پاسه د تاج بېګ غونډۍ د دارالامان د ماڼۍ په شاوخوا کې په بمبارۍ پیل وکړ. د دولت په پلوي قطعاتو باندې شیبه په شیبه بمباریو شدت موند، په کوم ځای چې بمباري کېدله هلته لوګی او د اور لمبې پورته کېدې، راډیو هماغه شعارونه او ملي نغمې خپرولې، ځمکنۍ جګړې او هوايي بمباریو زور اخیستی ؤ.

د ثور ۸ مه د جمعې د ورځې د ۱۰ بجو په شاوخوا کې دا خبر خپور شو چې مفهوم یې دا ؤ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار محمد داؤد، سردار محمد نعیم او د کابینې ځینې غړي چې په ارګ کې محاصره وو د پوځي انقلابي شورا مکررې غوښتنې ته یې چې د هغوی د تسلیمېدو په اړه وه مثبت جواب ونه وایه، بلکې به سرزورۍ سره یې خپل مقاومت ته دوام ورکړ په پای کې د انقلابي شورا لخوا د خپلسرۍ اعمالو په سزا ورسول شول، ټول وځپل شول او د تل لپاره د محمد زایانو د سلطنتي کورنۍ د واکمنۍ ټغر له افغانستان څخه ټول کړای شو.

دغې اعلامیې په ډاګه کړه چې وسله وال پاځون کامیابۍ ته رسېدلی دی او د محمد داود رژیم سقوط کړی دی، د محمد داؤد د وژل کېدو خبر له راډیو څخه په تکرار سره خپرېده.

پوځي انقلابي شورا د مرکز او شاوخوا ټولو قطعاتو ته بلنه ورکړه چې په ټول هیواد کې نظم او امنیت مراعات کړي او له پوځي انقلابي شورا سره خپل پیوستون اعلان کړي.

د پوځي شورا قرارګاه چې له راډیو افغانستان څخه د خواجه رواش هوایي ډګر ته لېږدول شوې وه، د محمد داؤد له وژل کېدو وروسته ارګ ته ولېږدول شوه، لارښودنې او حکمونه یې له هغه ځایه صادرول.

د جمعې له نیمایي ورځې وروسته چې د محمد داؤد دولت په بشپړه توګه نسکور شوی ؤ د هغه د وژل کېدو خبر راډیو افغانستان په پښتو ژبه داسې خپور کړی ؤ:

«د افغانستان زړورو هیوادوالو:

د دولت ضد ملي او فساد پالونکی دستګاه او شړېدلی سلطنتي نظام، جاسوسي شبکې او د هغوی وتلی استازي محمد داؤد د آزادۍ بخښونکی هوایي او ځمکنی قوتونو د منظمو ضرباتو لاندې د ګران هیواد افغانستان د ټولو ملي دیموکراتیکو قوتونو په کمک وځپل شو.»

د جمعې د ورځې په اوږدو کې دا خبر له شعارونو او ملي نغمو سره په وار وار خپرېده. ټانکونه او زغره وال وسایط په ټولو ښلور لارو ولاړ او ټولو وزارتخانو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ننوتې وو، بازار او مارکیټونه تړلي وو، پوځي قطعات او گزمې په ښار او جادو کې په حرکت کې وې، عوام الناس په ښار کې نه تر سترگو کېدل.

په افغانستان کې د لومړنی دیموکراتیک دولت جوړېدل:

د ثور ۷ مه د پنجشنبې ورځ او د ثور ۸ مه د جمعې ورځ د کابل ښار د دولت پرضد د انقلابي قوتونو په پوځي مارشونو تېره شوه. سردار محمد داؤد د کابینې له یو شمېر غړو او خپلې کورنۍ سره په ارگ کې په محاصره کې وو، په ارگ او د ریشخورو په فرقه او نورو قطعاتو باندې هوایي بمباریو د هغوی پوځي مورال کمزوری کړی ؤ. د دولت پلوي قطعات یو په بل پسې د جگړې له ډگره وتل او تسلیمېدو ته اړ شول. د شاوخوا قطعات لکه د ننگرهار فرقه چې د جنرال یونس خان په قومانده د کابل په طرف په حرکت کې وه په شا وتمبول شوه او نور د شاوخوا اکثره قطعاتو له مرکز سره اړیکې پرې شوي وې. د ریشخور د فرقې قوماندان چې د خپلې فرقې په قرارگاه کې ؤ ویې نشوای کړای چې خپل قطعات د انقلابیانو پرضد سوق کړي، ځکه چې هغه په خپله قرارگاه کې محاصره شوی ؤ. د کاری او اکتیف قطعات او نور غټ او واړه جزو تامونه د د. خ. ا. گوند د غړو تر قوماندې لاندې راغلي وو، دولتي دستگاه له خپلو ټولو امکاناتو سره له دې ډول پېښې سره د مخامخېدو هېڅ اټکل نه ؤ کړی. د دفاع او کورنیو چارو وزیران په خپله عیاشۍ، قاچاق او د شتمنیو په راټولولو بوخت وو، ان چې د بغاوت او کودتا پیل کېدو په مهال د د. خ. ا. گوند ۸ تنه مشران د تره کي او کارمل په گډون د دوی په اسارت کې وو، دغې دستگاه ونه کړای شول دغه بندیان چې د تاج او تخت مدعیان وو له خپلې مخې څخه لرې کړي.

د ثور په ۸ مه د جمعې په ورځ محمد داؤد له خپل ورور محمد نعیم د بهرنیو چارو وزیر، عبدالاله د مالیې وزیر او د صدارت مرستیال، عبدالقدیر د کورنیو چارو وزیر او د خپلې کورنۍ له یو شمېر غړو سره په ارگ کې ووژل شول. عبدالقدیر له ارگ نه د تېښتې په وخت سخت ټپي شو او وروسته بیا د اردو په څلور سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بستریز روغتون کې ومړ. غلام حیدر رسولي چې ځان یې د قرغې فرقې ته رسولی ؤ ترڅو د هغوی په مرسته ارګ له محاصرې څخه خلاص کړي خو هېڅ کار یې له لاسه پوره نشو، که څه هم د فرقې قوماندان د دولت له پلویانو څخه ؤ خو د کوچنیو قطعاتو قوماندانان له انقلابیانو سره یوځای شوي وو. رسولي چې ولیدل د فرقې د قوماندان له لاسه پوره نه ده نو د ځان د ژغورنې او تېښتې په فکر کې شو. د جیپ موټر په واسطه یې له فرعي لارو څخه د دارالامان مخه ونیوله، او په ډېره ناچارۍ سره یې د ماښام په تروږمۍ کې په دارالامان کې د خپل دهقان کور ته پناه وړله. دهقان چې د راډیو د څپو له لارې یې د محمد داؤد د دولت د نسکورېدو، د داؤد او د هغه د ورور محمد نعیم د وژل کېدو خبر اورېدلی ؤ، په ښکاره د دفاع وزیر ته په خپل کور کې پناه ورکوي او په پټه خپل زوی د کودتا کوونکو نږدې پوستې ته استوي ترڅو له موضوع څخه راپور ورکړي. هماغه وه چې د دفاع وزیر د خپل دهقان په کور کې ژوندی نیول کېږي او لږ وروسته د جنرال محمد طاهر او نورو په شان وژل کېږي.

د جمعې د ورځې په ماښام د راډیو افغانستان د څپو له لارې د پوځي انقلابي شورا تاریخي فرمان په لاندې ډول نشر ته سپارل کېږي:

«د افغانستان د وطنپالو افسرانو او سرتېرو انقلابي پاڅون د هیواد د خلق په اراده د ۱۳۵۷ کال د غوایي د میاشتې په ۷ مه نېټه ترسره شو. دا پاڅون چې د افغانستان د ملي او دیموکراتیک انقلاب پیلامه شمېرل کېږي، له ۲٤ ساعتونو څخه په کم وخت کې یې د محمد داؤد مستبد رژیم رانسکور کړ او په افغانستان کې یې د پوځي انقلابي شورا په لاس د یوه ملي او دیموکراتیک نظام بنسټ کېښود. ددې لپاره چې د ثور انقلاب خپلې درندې، دیموکراتیکې او ملي دندې په خلاقه، هراړخیزه او اغېزمن ډول سرته ورسوي، پوځي انقلابي شورا د دولت ټول چارواکي ځواک د افغانستان دموکراتیک جمهوري انقلابي شورا ته منتقل کړ او په خپله په هغې کې مدغم شوه. د پوځي انقلابي شورا د تصویب سره سم د دیموکراتیکو او ملي دندو ترسره کول د افغانستان د دیموکراتیک جمهوریت په انقلابي شورا پورې اړه نیسي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا رنګه د ۱۳۵۷ د ثور په ۱۰ مه چې د ۱۹۷۸ د اپریل له ۳۱ مې نېټې سره یې سمون درلود د افغانستان د دیموکراتیک جمهوري دولت اوله ګڼه فرمان د راډیو د څپو له لارې په لاندې ډول خپور شو:

لومړی: د د. خ. ا. انقلابي شورا په خپله لومړنۍ غونډه کې د افغانستان ستر ملي او انقلابي شخصیت نور محمد تره کی د د. خ. ا. د انقلابي شورا د رئیس په توګه په عین حال کې د حکومت رئیس یعنی «صدراعظم» هم دی وټاکه.

دوهم: د د. خ. ا. انقلابي شورا د هیواد تر ټولو لوړ دولتي ځواک په توګه په خپله لومړنۍ تاریخي غونډه کې د ستر تاریخي بدلون د نقطې په عنوان د افغانستان د خلق آزادي بخښونکی نهضت په سرنوشت کې د رایو په اتفاق تصویب کړ:

۱- د ۱۳۵۷ کال د غوایي د میاشتې له ۱۰ مې نېټې وروسته افغانستان، د افغانستان د دیموکراتیک جمهوري دولت د سیاسي نظام درلودونکی دي.

۲- د د. خ. ا. انقلابي شورا لخوا حکومت د هیواد د لوړې اجرایيه قوې په توګه انتخاب او د د. خ. ا. حکومت په نوم یادېږي، حکومت د د. خ. ا. انقلابي شورا په وړاندې مسئولیت لري.

د د. خ. ا. انقلابي شورا د رایو په اتفاق تصویب کړه چې تر بل اعلانه پورې به په ټول هیواد کې پوځي مقررات نافذ او پر ځای وي. دا فرمان په انیس ورځپاڼې د ۱۳۵۷ کال د ثور د میاشتې د ۱۳ مې نېټې په لومړۍ ګڼه، پر له پسې ۱٤٥۲ ګڼه کې چاپ شوی ؤ.

د انقلابي پوځي شورا د تاریخي فرمان او د افغانستان د دیموکراتیک جمهوري دولت د لومړۍ ګڼې فرمان په اساس دیموکراتیک جمهوري دولت جوړ شو.

د محمد داؤد دولت نسکور شوی ؤ، په ښار کې ډزې خاموشه شوې وې، ټانکونو او زغره وال موټرونو په څلور لارو او حساسو ځایونو کې ځای نیولی ؤ، هټۍ او مارکیټونه خلاص شوي وو، اوضاع عادي حالت ته راګرځېدلې وه، خلک په جادو او لارو کې ګرځېدل او په خپلو ورځنیو چارو یې لاس پورې کړی ؤ. د جمعې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې په شپه ۹/۸ د ثور د راډيو له لارې نوی حکومت اعلان شو، ترڅو د دولت ټولې ادارې، وزارتونه، تعليمي مؤسسې، ښوونځي، پوهنتون، بانکونه، شرکتونه او ټول مؤسسات لکه د پخوا په شان په ټاکلو وختونو کې خپلو کارونو ته دوام ورکړي، ټول مامورين، کارکوونکي، اجيران، ښوونکي، نارينه او ښځينه کارکوونکي، محصلين او محصلانې خپلو ورځنيو عادي چارو ته دوام ورکړي او خپلو اړوندو ادارو ته حاضر شي.

د ۱۳۵۷ د ثور ۹ مه د شنبې ورځ:

ما هم د راډيو د اعلان تر مخه لکه د پخوا په څير د ګهيځ تر چای څښلو او ډيره خريلو وروسته خپل يونيفورم په تن کړ، د جيپ موټر لکه د پخوا په شان په ټاکلي وخت کور ته راغلی او دفتر ته روان شوم. د لارې په اوږدو کې نجونې او هلکان زده کوونکي، نارينه او ښځينه مامورين او کارکوونکي ليدل کېدل چې خپلو دندو ته روان وو. په جادو او لارو کې لاروي تر سترګو کېدل، دوکانونه او بازارونه لکه د پخوا په شان بېرته وو. بالکل عادي وضعه راستنه شوی وه، په څلور لارو او حساسو ځايونو کې ټانکونه او مخابره لرونکي موټرونه ځای پرځای وو.

د پخوا په شان د حاضرۍ په وخت دفتر ته ورسېدم، ټول همکار مامورين وظيفو ته حاضر شوي وو، ماته راغلل او د ثور د ۷ مې د بريالیتوب مبارکي يې راته ووېله، له دې کبله چې ځينو همکارو مامورينو د ثور د اوومې ورځې په پوځي فعاليتونو کې زه ليدلی وم، د هرچا په تندي کې د پوښتنې نښې ښکاره کېدې چې بايد په تفصيل سره کيسه ورته تېره کړم. له دې امله چې فرصت مې نه درلود، ځکه د کابل ولايت نوی قوماندان جګتورن خان محی الدين «خلقي» ته چې نوی وظيفه يې اشغال کړې وه ورشم او يو شمېر همکاران مبارکۍ ته وروړلم، له خپلو همکارانو سره مې ژمنه وکړه چې په يوه مناسب وخت کې به د ثور د اوومې د پوځي فعاليتونو په اړه چې څه ډول د کورنيو چارو وزارت ونيول شو او زه څنګه له انقلابي ځواکونو سره يوځای شوم او څنګه د د. خ. ا. ګوند د مشرانو د خلاصون لپاره د کابل ولايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته راغلم او د کابل د امنیه قوماندانۍ مقاومت مې مات کړ، نظارتخانې ته ننوتم، او په پای کې له کومې لارې او څه ډول د افغانستان راډیو ته لاړم او د پاڅون د ورځې دلسې تور جریانونه په تفصیل سره هغوی ته وایم.

له څو تنو همکارانو سره د امنیې قوماندان دفتر ته ورغلم. د امنیې قوماندان او د هغه د همکارانو ګروپ او ملګرو هریو امیر محمد حسین خیل، تورن محمد نبی نایب خیل، تورن محمد نظیم، تورن احمدشاه، خورد ضابط عبدالحکیم کتوازی او یو ډیر شمیر نورو افسرانو چې نومونه یې رانه هیر شویدی د ځان او همکارانو له وړپیژندلو وروسته هغوی ته د ثور د انقلاب او د نویو دندو مبارکي وویله.

د پولیسو اداري تولی بېرته وې خو د دفتر عادي چارې په تپه دربدلی وې، د پخوا په برعکس د امنیه قوماندانۍ په انګړ کې ډلې ډلې د اردو افسران د قوماندان مبارکۍ ته راتلل او د پولیسو په ټولو ادارو او دفترونو به ګرځېدل او پوښتنې به یې کولې چې فلانۍ ځانګه څه دنده لري؟ کومې کومې ځانګې او قطعات موټر لري؟ د هرې ادارې او شعبې او یا جنایي ځانګې موټر او وسیله به چې تر سترګو کېده پر ته له کومې پوښتنې به په کې سپرېدل او په بازار کې به یې ګرځول، د پولیسو افسرانو دا مجال نه درلود چې ممانعت وکړي.

د اردو او پولیسو افسرانو ترمنځ له پخوا څخه یو ډول ذهني بدبینۍ شتون درلود. د پولیسو مسلکي افسرانو چه په ښارونو کې په پرګنو کې له خلکو سره اړیکي درلودلې، اکثره د ټیټو او متوسطو رتبو د پولیسو افسران د خپلو مسلکي دندو د ترسره کولو لپاره په ښار کې په موټر کې ګرځېدل، به داسې حال کې چې د ټیټو او متوسطو رتبو د اردو افسرانو په قشلو کې دنده ترسره کوله او د نورو دندو د ترسره کولو لپاره به بسونو او یا ترپال لرونکو لاریو کې ګرځېدل. د پولیسو له افسرانو سره یې یو ډول کینه او بدبینی لرله چې ولې هغوی ته هم لکه د پولیسو د افسرانو په شان موټر نه ورکول کېږي. اوس چې فرصت په لاس ورغلی ؤ او د اردو ټول افسران وسله وال شوي وو، بې له دې چې د پولیسو افسرانو اساسي او مسلکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دندې په پام کې ونیسي د پولیسو نقلیه وسایل یې د خپل چکر او تفریح لپاره هرې خواته ځغلول او هڅه یې کوله چې مهمې چوکۍ ونیسي. په توقیف ځای او نظارتخانه کې تاکل شوي مقررات نه رعایت کېدل، هرچا په هر وخت کولای شول په توقیف او نظارتخانه کې له خپلو خپلوانو او دوستانو سره ملاقات وکړي، او ان چې کولای شي د ښارنوالۍ او یا محکمې له اجازې نه پرته بندي له توقیف یا نظارتخانې څخه راوباسي. تردې چې ځینې فاحشې ښځې او د اخلاقي جرمونو حرفوي مجرمین د اردو د افسرانو په واسطه د شو ورځو لپاره له توقیف او بندیخانې څخه ایستل کېدل. له دې جملې نه یوه ښکلې هنرمنده سندرغاړه پېغله چې ډېر خوږ آواز یې درلود چې د کوم اخلاقي جرم په ترڅ کې بندي شوې وه هره شپه به د امنیې قوماندان او د هغه ورسره ګروپ له بندیخانې څخه راایستله. ددغې سندرغاړې له نوم یادولو څخه د انساني ملحوظاتو په وجه ډډه کوم. په پای کې د سندرغاړې دوسیه حفظ او له بند څخه خوشې کړای شوه، چې وروسته له څه مودې بیا دغه سندر غاړې له یو سندرغاړي سره واده کوي او اوس له مېړه او اولادونو سره خارج ته مهاجره شوې ده.

د د. خ. ا. ګوند ملکي غړی او د وسله وال پوځ افسران چې هر وزارت او ادارې ته ننوتي وو، له پخوانیو مامورینو سره یې شکمن چلن کاوه، چې له همدې کبله د ورځنیو عادي چارو بهیر تغییر خوړلی ؤ او په ټپه درېدلی وې. دا حالت زما لپاره او هم هغو مسلکي افسرانو ته چې د کابل په امنیه قوماندانۍ کې د پولیسو د ادارو مسئولیت ورله غاړې ؤ د حیرانتیا وړ ؤ. زه چې له یوې خوا د پولیسو مسلکي او د پخوانی رژیم د سابقه لرونکو افسرانو له جملې څخه وم، او له بلې خوا د ثور په اوومه له انقلابیانو سره یوځای شوی وم او په پوځي فعالیتونو کې مې رول لوبولی ؤ، تېولو له ما څخه پوښتنه کوله چې دا بې نظمي د څه لپاره ده؟ او دا ګډوډي به ترڅو پورې دوام ولري؟ ما پرته له دې چې هغوی ته د صبر او زغم توصیه وکړم بله چاره نه لرله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کورنیو چارو له وزیر نوراحمد نور سره کتنه او د رهبرۍ په کچه داخلي تضادونه:

عبدالصمد ازهر چې د پرچم ډلې غړی او د پولیسو د مخکښو افسرانو له جملې څخه ؤ، راته ټیلفون کړی ؤ چې د کورنیو چارو په وزارت کې وزیر او د ژاندارم او پولیسو عمومي قوماندان ښنګ ته ورشم او له هغوی سره پېژندګلوي وکړم.

د پرچم ډلې نوراحمد نور د کورنیو چارو د وزیر په توګه او د خلق ډلې سید داؤد تړون د ژاندارم او پولیسو د نوی عمومي قوماندان په توګه ټاکل شوی وو.

ازهر د وزارت د سلاکار په توګه کار کاوه. د ثور د اوومې ورځې په اړه زما د فعالیتونو په هکله یې د کورنیو چارو وزیر ته له مخکې نه حال تېر کړی ؤ. نور چې د پرچم ډلې د تشکیلاتو په برخه کې کار کاوه، زه یې په نوم او شهرت سره پېژندم، خو مخامخ یې نه وم لیدلی. له ازهر سره یوځای د وزیر دفتر ته ورغلم، ورته وروپېژندل شوم، وزیر چې زما له فعالیتونو څخه لا له وړاندې نه خبر ؤ، له خپله ځایه راپاڅېد او په ورین تندی او په مینه سره یې نوازش کړم او زما د پوځي فعالیتونو له کبله یې تحسین او شاباش راباندې ووایه. له خبرو او څرګندونو څخه خوښ او راضي ښکارېده، له خپلې چوکۍ راپاڅېد او د چای ښښلو مېز ته له ما او ازهر سره کښېناست. چای او کلچې مو وخوړلې، زما د فعالیت او د خپلو نورو ملګرو له فعالیتونو څخه یې په وار وار ښه یادونه کوله. د وزیر شفقت زما له توقع څخه زیات ؤ، زه دغه مهال د وزیر د خبرو په ارزښت نپوهېدم چې د یو ناڅیز فعالیت په وړاندې څومره خوښي ښکاره کوي او ویاړورباندې کوي.

ما د حزب په دننه کې د مشرتابه په کچه له دومره ژورو اختلافاتو څخه خبرتیا نه لرله. په ښکاره حزب له انشعاب نه وروسته اتحاد کړی ؤ، ما داسې انګېرله چې ټولې داخلي ستونزې حل شوی دي، خو د رهبرۍ په کچه له دومره ژورو تضادونو څخه چې د ځان غوښتنې او واک غوښتنې په بنسټ وو خبر نه وم، چې تراوسه یې هم په ریښتیا او اخلاص سره وحدت نه دی کړی. هریوه بل ته کمین نیولی ؤ، د ثور د پاڅون په پښه کې چې د امین په مستقیمه قومانده ترسره شوی ؤ خلقیان برلاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو او پرچمیانو ته په برابره ونډه قایل نه وو. له زندان څخه مشرانو ته د نجات ورکولو په لاره کې زما فعالیت خلقیانو ته بې ارزښت او نالیدلی ؤ او پرچمیانو ته یې د پاڅون د قوماندې تر صادرولو وروسته ډېر زيات ارزښت درلود. د وزیر لخوا زما قدرونه او نوازش زما له هیلې څخه ډېر زيات ؤ. ما فکر کاوه چې واحد گوند او د یوې اساسنامې پیروان دي، ځکه ان چې د انشعاب پر مهال یې هم واحده اساسنامه درلودله، له وحدت وروسته به ټول مسایل حل شوي وي او باید حل شوي هم وای. هغه فشار چې د محمد داؤد دولت په دواړو ډلو راوړی ؤ یو شان ؤ او حزب هم د همدې فشار له امله وحدت ته اړ کړای شوی ؤ، خو د دواړو ډلو ځان غوښتونکو او قدرت غوښتونکو مشرانو په ریښتین ډول یو نه وو چې پایلې یې وروسته راڅرگندې شوې او د همدې ځواک غوښتنې له امله وروسته بیا یو په بل پسې له منځه لاړل. خلقیانو به په پرچمیانو بریدونه کول او کله به پرچمیانو د دروغجن وحدت د پردې ترشا په خلقیانو تیری او برید کاوه، چې په ټولنیزه توگه له دننه څخه کمزوري او ډډ شوي وو.

لکه څنگه یې چې د واحد حزب، او له سره د یو موټي کېدو ادعا کوله نه وو بلکې د مشرتابه په کچه په گوند کې ډلې او فرکسیونونه موجود وو، چې لکه د وېنو (موریانه) له دننه څخه خوړل کېدل تردې چې نېست او نابود شول.

د کورنیو چارو وزیر د ثور د اوومې ورځې د فعالیتونو په لړ کې په لومړۍ لیکه کې د جگړن عمر د ټانگ د مخکښۍ او د هغه د شهادت، د جگړن محمد رفیع او نورو له فعالیتونو څخه په وياړ سره یادونه کوله، زما فعالیت یې هم د پرچم ډلې له لاسته راوړنو څخه شمېرل، چې گنې دواړه ډلې د محمد داؤد د رژیم په نسکورولو کې په پوځي او انقلابي فعالیتونو کې برابره ونډه لري. ښاغلی نور خبرې په داسې جملو کې پوښلې وې چې په آسانه سره چا د داخلي اختلاف احساس نشو کولی، خو د خلق ډلې مشرانو او چارواکو په څرگنده سره د خلقیانو برلاسی ښودله او ځانونه یې پرته د چا له گډون څخه د ثور د انقلاب وارثان شمېرل.

له نور سره له کتنې او پېژندگلوۍ وروسته د ازهر په ملگرتیا د تړون دفتر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورغلم. د ازهر لخوا له پېژندګلوۍ وروسته مې په لنډ ډول ورته د پنجشنبې د ثور د اوومې نېټې کړنې او فعالیتونه چې ما په کې ونډه درلوده بیان او تشریح کړل. د هغه له سلوک او چلن څخه داسې برېښېده چې د ازهر خبرې یې چندان خوښې شوې نه وې. د بریالیتوب لومړنۍ ورځې وې، زما د حال په اړه یې پوښتنې وکړې او ما ته یې د کابل د امنیې له قوماندان سره په صمیمانه همکارۍ کولو توصیه او لارښوونه وکړه او رخصت شوو.

د کابل نوي والي او د «خلقي» خان محي الدین خپلواکه قوماندانۍ:

د شنبې په ورځ د ثور په ۹ مه د راډیو د اعلان په اساس ټول مامورین اړوندو ادارو ته حاضر شوي ؤ. د زراعت پخوانی وزیر عبدالحکیم چې د غه مهال د کابل والي ؤ هم خپلې دندې ته حاضر شوی ؤ. د امنیې قوماندان میرګل چې د پنجشنبې په ورځ چې د ټانکونو د ورانډې تګ او تعرض له کبله یې ولایت نه تېښته کړې وه خپلې دندې ته حاضر نشو.

د امنیې قوماندان خلقي خان محي الدین ته له کومې مرجع نه ټیلفوني هدایت وشو چې د ادارو آمران او مامورین د ولایت صالون ته د نوي والي د پېژندګلوۍ لپاره راجمع کړي. ډګروال عبدالقادر نوی والی سالم «مسعودی» مامورینو ته وروپېژندلو او له پخوانی والي عبدالحکیم نه یې هیله وکړه چې یو څو ورځې د والي د سلاکار په توګه همکاري وکړي. سالم مسعودی د امین د ځانګړو ملګرو له جملې څخه ؤ چې د ښوونې او روزنې په وزارت او نورو تعلیمي ادارو کې یې یو ځای کار کاوه، چې په دې ترتیب سره د کابل ولایت ټول مهم پوستونه نامسلکي او بې تجربې اشخاصو ته وسپارل شول.

د امنیې قوماندان، د کابل والی، د دارالمعلمین مدیر او د [illegible] ادارو چارواکي ټول غیر مسلکي کسان وو. اداري ځانګې هم د هغوی له دوستانو او خپلوانو څخه ډکې شوې وې. د هیواد د پلازمینې کابل ښار اداره له دوه میلیونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګړو سره نامسلکي او بې تجربې او احساساتي کسانو لاس ته وسپارل شوه.

د امنيې قوماندان همکاري ګروپ په بې پولې اختياراتو سره د کابل په له پېښو ډک ښار کې د خلکو په مال، حال او ناموس باندې څه يې چې زړه غوښتل ترسره کړل. دا طبيعي چاره ده چې په سترو او ګڼ ميشته ښارونو کې حرفوي مجرمان، قمارخانې، فاحشه خانې، چرس خانې، شرابخانې، شراب پلورونکي او شراب اخيستونکي، جيب وهونکي او داسې نور جنايتکاران لږ يا ډېر شتون لري. د پېښو ګراف د پوليسو له اغېزمن فعاليت سره تړاو لري، په هرڅومره کچه چې څارنه، له جرمونو سره مجادله او مخنيوي موجود وي، په همغه کچه د پېښو او جرمونو کچه ټيټه وي، خو د دې برعکس کله چې پوليس بې اعتنا شي، نو د مجرمانو لپاره د جنايي فعاليتونو زمينه برابرېږي او د پېښو کچه پورته ځي. کله چې د پوليسي ادارو چارواکي د حرفوي مجرمانو همکار او په جرم کې شامل شي نو څرنګه به د پېښو کچه کمه شي؟

د امنيه قوماندانۍ په ادارو کې ورو ورو د قانونيت، وړتيا او د تناسب اصل خپل مفهوم له لاسه ورکړی ؤ. په خپله قوماندان هم په ډېر کم وخت کې دومره په عياشۍ کې ډوب شو چې حتی د کار په رسمي وخت کې د پوليسو دفترونو ته د بېلابېلو حرفوي مجرمانو تګ راتګ شروع شوی ؤ. د دفترونو ټيلفونونه په سپارښتونو او راکړې ورکړې مصروف وو. په ټولنه کې د قضاوت بهترينه مرجع خلک دي. خلکو ورو ورو په پوليسو باندې خپل اعتبار بايلود او د پوليسو شعار چې «پوليس د خلکو په خدمت کې» ؤ په «څارندوی د خلکو په ذلت» بدل شوی ؤ.

يوه ورځ د امنيې قوماندان په دفتر کې ناست وم د چهاردهی د ولسوالۍ د څارندوی قوماندان جګتورن سيف الله د کابل ولايت قوماندان ته راغی، راپور يې ورکړ چې تېره شپه يو بلار له دوه زلمو زامنو سره د يو فولکس واګون موټر په سپرلۍ د شپې د ګرځېدو د بنديز په وخت کې د ګزمې په واسطه ولسوالۍ ته راوستل شوي وو، که څه هم وسله او يا د شک وړ کوم اسناد ورسره نه وو، هغوی له خپل موټر سره په ولسوالۍ کې ساتل شويدي، په دې اړه هدايت غواړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

... ې راپور په اوربدو حیران شوم، انتظار مې ویوست چې «خلقي» څه لاربښود نه کوي. د ولایت قوماندان په یو ډول بې پروایۍ سره وویل: «دا خلک چې یوه دوه شپې د نظارتخانې مزه وڅکي نو هله به د شپې د گرځبندۍ د بندیز په اهمیت پوه شي.»

ما بې اختیاره له سیف الله نه وپوښتل چې: «موټر له کومه ځایه چېرته تللو؟ د شپې په څو بجو د گزمې لخوا نیول شوی ؤ؟ د موټر او کسانو د تالاشۍ په مهال څه شی لاس ته درغلی دي؟»

ویې ویل: «پلار او زامن په دارالامان کې د یوه خپلوان په کور کې مېلمانه وو، کله چې خپل کور ته تلل، د شپې په لسو بجو د گزمې لخوا نیول شوي او ولسوالۍ ته راوستل شوي دي، په تالاشۍ کې هېڅ شی نه دی موندلی.» د ولایت له قوماندان څخه مې اجازه وغوښته او د درناوي نه په ډکه لهجه مې ورته وویل، لازمه نه وه چې له تالاشۍ نه وروسته یې یوه شپه او یوه ورځ بندیان کړي، د اشخاصو او موټر د هویت له تثبیت نه پس باید د یو تن پولیس په واسطه باید خپل کور ته سپارل شوي وای او ټینگار پرې شوی وای چې تر دې وروسته د شپې گرځبندیز په جدي توگه رعایت کړي.

اصلاً مې ورته د قانونیت، تناسب لرل او ورتیا په اړه د پولیسو کړنې یوڅه روښانه کړې خو د علاقې ور ورته ونه گرځېدل.

دا پېښه د ببلگې په ډول ذکر شوه چې له دې څخه د خپلواک گروپ ټولې کړنې اټکل کولای شو. د بچه سقاو حبیب الله د کارکوونکو په ډله کې او د ځینو بې عقله حزبیانو په منځ کې یوازې همدومره توپیر شتون درلود چې هغوی کلیوال او بې سواده وو او دا ښاري او باسواده وو. هغوی له قانون نه خبرتیا نه لرله او دوی د قانون په وړاندې بې تفاوته وو، هغوی په اړو دوړو او جگړو کې خپل آسونه ځاربه کړل، پیسې او شتمنې یې پیدا کړه، او دوی د انقلاب په نوم هرڅه یې چې وغوښتل ترسره کړل.

د ولایت د امنیې قوماندان چې د نظم او عامه امنیت ساتلو لومړۍ درجه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئول ؤ، دغه د خلکو د مال، ځان او ناموس د امنیت ساتنې لومړۍ درجه مسئول په خپله د نفساني خواهشاتو او عیاشۍ په ډنډ کې داسې ډوب شوی ؤ چې یوه شپه د نشې په حالت کې په قلعه فتح الله خان کې د ماری په نوم د یوې فاحشې کورته ورځي، له هغې سره په عیاشۍ پیل کوي، د وخت د استخباراتو دستګاه دغه موضوع کشفوي، قوماندان په نوموړی کور کې په داسې حال کې چې لوڅ لغړ د نشې په حالت کې له فاحشې سره په فحاشۍ لګیا دي نیول کیږي. د وخت رژیم د خلقي خان محی الدین د دغه جرم د پټولو لپاره هغه له دندې ګوښه کوي او د احتیاط په نوم دوه اونۍ په کور کې کښیني، او له پنځلس ورځو وروسته یې د فراه د والي په توګه مقرر وي، له دې امله چې «خلقی» له یوې ځانګړې ډلې سره تړلي ؤ، نو د فرکسیون او ډلې ګټې د هیواد تر ګټو پورته وې. په همدې اساس وه چې د هیواد په ګوټ ګوټ کې د فرکسیوني ګټو د ساتلو په موخه د هیواد عالي ګټې، د خلکو امنیت، سوکالي او نیکبختي او د ټولنې نیکمرغي د ناوړو پېښو ښکار شوې وه. په پایله کې خلکو له رژیم څخه واټن پیدا کاوه، د مخالفینو تبلیغات کاري او اغېزمن واقع کېدل، تردې چې ورو ورو په ټول هیواد کې د رژیم پر ضد د مقاومت ډلې جوړې شوې او د سوسیالیستي بلاک مخالفینو په بشپړ ډول له دې چلن څخه ګټه پورته کړه او میلیوني پرګنې یې خپل ځان ته راکاږلې.

د بهرنیو چارو له وزیر حفیظ الله امین سره لومړنۍ کتنه:

زه د ثور په لسمه د کورنیو چارو د وزارت لخوا د کابل د امنیت د آمر په توګه مقرر شوی وم. دا چوکۍ د خلقي خان محی الدین د ګروپ یو غړي چې جګړن امیر محمد حسین خیل نومېده ځان ته غوره کړې وه او د امنیت والګا موټر یې په خپل واک کې راوستی ؤ. زما په ټاکل کېدو چې د کورنیو چارو د وزارت لخوا ترسره شوی وه د ولایت د امنیې قوماندان موافقه نه لرله، خو په ښکاره یې کوم مخالفت نه کاوه. زه له یوې حیرانوونکې فضا سره مخ وم. د کورنیو چارو وزارت د دې لپاره چې د ولایت قوماندان یو غیر مسلکي او بې تجربې سړی دی، د هغه په څنګ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید یو مسلکي او تجربه لرونکی شخص شتون ولري ترڅو کومه وظیفوي تشه رامنځ ته نشي، له بلې خوا د امنیې قوماندان او د هغه همکار گروپ ټولې پولیسي چوکۍ په خپل منځ کې سره ویشلې وې او نه یې غوښتل چې بل څوک د هغوی په منځ کې دیوال شي، په تصادفي ډول زه د هغوی د راز د یو مخل یا ضرري په توگه گرځېدلی وم، زه نه د اردو افسر وم او نه خلقي بلکې د یوې ډلې او دستگاه په اداره کې د شپږم کلک (گوته) ناخوښه عنصر په توگه مقرر شوی وم.

د کابل نوی والی سالم مسعودی راته وویل چې سمدستي د بهرنیو چارو وزارت د امین دفتر ته ورشم، د موټر خبره مې ورته وکړه، خپل ډریور ته یې لارښوونه وکړه ترڅو ما د بهرنیو چارو وزارت ته ورسوي. د بهرنیو چارو وزارت لکه د یوې پوځي قرارگاه په ډول کلک امنیتي تدابیر نیولی وو. د ننوتو له دروازې څخه د بهرنیو چارو د وزیر تر دفتره څو ځله تالاشي شوم، په دوهم منزل کې یې د مراجعینو د ناستې لپاره چوکۍ ایښې وې، نږدې شلو تنو له امین سره د کتنې انتظار کاوه. له هغې جملې څخه یو هم د ښوونې او روزنې د وزارت معین ښاغلی فاضل خان چې د بکلوریا په دوره کې زمونږ د لیسې مدیر او زمونږ د ټولگی د یو مضمون استاد ؤ او ما ورسره پېژندگلوی لرله په منتظرینو کې ؤ. ما هم د معمول سره سم خپل نوم او شهرت ولیکه او د مسئول تن په لاس کې مې ورکړ. لږه شیبه وروسته امین له یو مېلمه سره چې د ډیپلومات بڼه یې لرله د مشایعت او خدای پامانۍ په ډول د هلېز ته راووت او له مېلمه سره یې خدای پاماني وکړه. د انتظار کوونکو خوا ته راغی، زه یې چې ولیدم، له انتظار کوونکو څخه یې بخښنه وغوښته او ویې ویل چې که بې نوبتي کېږي هم دا افسر ما راغللی دی، ستاسو په اجازه یو څو دقیقې ورسره گورم. زه یې له لاسه ونیوم، دفتر ته ننوتو او د گردي میز شاته د چای څښلو لپاره کښېناستو. یو گیلاس چای راغله او د سگرټو لطف یې وکړ، له تندي یې داسې برېښېده چې امین ډېر خوشحاله دی او په ځان ویاړ کوي. ما ته یې په خندا وویل: «ودې لیدل چې زمونږ گوند له یوې شپې او ورځې څخه په کم وخت کې د داودخان مستبد رژیم نسکور کړ او هیواد ته یې د تل لپاره د محمدزیو د کورنۍ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم او استبداد څخه نجات ورکړ؟» د تایید په ډول مې ورته وویل: «هو، په خپلو سترګو مې ولیدل چې دولت ډېر ژر سقوط وکړ.» په موسکا یې وویل: «په یاد دې دي چې زما د نیولو لپاره دې په نیمه شپه کې د پولیسو په ځواک زما کور محاصره کړ او په تالاشۍ دې پیل وکړ؟» ومې ویل: «هو، دا هرڅه مې په یاد دي.» ویې ویل: په دغه شپه ستا د ځوان مردانه چلن څخه ډېر مشکور یم، دوه ملګري انجنیر ظریف او فقیر محمد چې د دندو ترسره کولو لپاره ما ته راغلي وو او هغوی مې تا ته د پولې تخنیک محصلین او زما د زوی عبدالرحمن هم ټولګي دروپېژندل تاسو زما خبره ومنله او هغه مو خوشې کړل، هغوی ډېر مهم او ګټور واقع شول ځکه هغوی دواړه په اردو کې زما د ملګرو ارتباطي غړي وو.» امین چې زما په لیدلو سره د تالاشۍ د شپې ټولې خاطرې په ځانګړې توګه زما مرستې چې ډېره ګټه یې ورته رسولې وه یوه یوه یې په ګوته کړه او زما څخه یې بیا بیا مننه کوله. خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ او ویې ویل: «کله چې مې کور محاصره شو او تاسو د دروازې زنګ کېمانده د انقلاب قومانده نیمګړې پاتې وه. کله چې زما زوی عبدالرحمن د پولیسو د راتګ خبر راکړ نو مجبوراً ټولې پاڼې او کاغذونه مې نیمګړي راټول کړل او ښځې مې په خپل لستوني کې پټ کړل، او له دوه تنو انجنیر ظریف او فقیر محمد سره تا ته دروازې ته راغلم، د تالاشۍ په مهال ډېر اندېښمن وم، کاغذونه چې ډېر محرم دي چې له مېرمن سره مې وو هسې نه چې افشا شي او تاسو ته په لاس درشي. په یاد دې دي کله چې د زنانه د کوټې د تالاشۍ نوبت راورسېد، په ټینګار مې درنه هیله وکړه چې په کوټه کې زما پېغلې لوڼه او خوابې مې چې سپین سرې ښځه ده او ناروغه ده ویده دي، که د عملیاتي ډلې ټول غړي اتاق ته ننوځي له دې امله چې ستاسو په عملیاتي ډله کې ښځینه پولیس نشته د افغاني کلتور له مخې یو ډول بې عزتي راته ښکاري، تاسو هم زما دا هیله ومنله او د نورو غړو له ننوتو څخه صرف نظر شوې، له ما سره یوځای کوټې ته داخل شوې او په سرسري ډول دې تالاشي واخیسته او په دقیقه توګه دې تالاشي وانه خیسته، تر ټولو مهمه دا چې زما وررور عبدالرحمن هم له خپلې مېرمن سره په همدې کوټه کې ؤ، هغوی دې نالیدلي وګڼل

(c) ketabton.com: The Digital Library

او که نه نو په اصولي ډول هغه هم نیول کېده. زما وروستنی او تر ټولو مهم خواهش چې تاسو ومانه هغه دا ؤ چې په همغه شپه دې د سمت د مامور تر څارنې لاندې زه په خپل کور کې شپې تېرېدو ته پرېښودم، ما له فرصت نه په استفادې سره څرنګه مې چې خوښه وه په همغه شپه کې د انقلاب د قوماندې د صادرولو کار بشپړ کړ، که نه نو اوس به زه هېڅکله د بهرنیو چارو وزیر نه وم، او زمونږ ګوند هېڅکله سیاسي قدرت لاس ته نشو راوړلای، ځکه نو زما په اند تاسو زمونږ په انقلاب کې مهمه او ستره ونډه لرلې ده.» ما دې خبرو په اورېدو چې په ناخبرۍ کې مې ترسره کړې وې امین ته څرګنده کړه: «ما هر هغه څه چې هاغه شپه کې ترسره کړي دي ستا د ورور عبدالله خان سره د پخوانۍ پېژندګلوۍ او اخلاص له مخې وو، دا چې دا ناڅیز مراعاتونه دومره ګټور تمام شویدي دا ټول ستا د نوښت او اتلولۍ ترمخه وو چې په لږ وخت کې ستر کار ترسره شو، په داسې حال کې چې سبا ته تاسو هم زندان ته راغلئ، خو ستاسو لاربښودنه او دستور دومره منظم او اغېزمن ؤ چې یو یو تطبیق او د عمل جامه یې واغوستله، ستاسو اتلولي یوځل بیا تاسو ته تبریک وایم.»
امین داسې خوښ او تازه ؤ چې بیا یې ما ته د خبرو نوبت رانکړ، خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ ویې ویل: «پرون درې تنه بریدمن سید رحیم، بریدمن یوسف سحر او تاسو پخپله چې مونږ ته مو له زندان نه نجات راکړی ؤ، د خلق کور (جمهوري ارګ) ته غوښتل شوي وئ. د انقلابي شورا رئیس تره کی غوښتل له تاسو سره خبرې وکړي، دوه تنه حاضر وو خو تاسو حاضر نه وئ داسې هدایت او پرېکړه وشوه چې یاد شوي درې تنه چې په ستونزمنو شرایطو کې یې په مېړانه رهبران له زندان نه خوشې کړل نو اوس دې زمونږ ساتنه او امنیت هم په غاړه واخلي، په دې اساس پرېکړه وشوه چې سید رحیم به له تره کی سره، سحر به له کارمل سره او ته به له ما سره د یاور او ساتونکی په حیث دنده ترسره کوئ، تاسو مې په همدې اړه راغوښتی یئ.»
ددې پرېکړې په اورېدو په زړه کې اندېښمن شوم، زه له دې دندې سره موافق نه وم. امین هم زیات شمېر ساتونکي او یاوران درلودل، زما له شتون سره یې چندان علاقه نه لرله خو د نزاکت له مخې یې د تره کی پرېکړه ما ته ابلاغ کړې وه. زه په ظاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

چوپ پاتې شوم. امین خپلو خبرو ته ادامه ورکړه او وېې ویل: «د کابل امنیه قوماندانی هم ډېره مهمه ده غوښتل مې تا د کابل د امنیه قوماندان په حیث وټاکم، خو له دې امله چې خان محی الدین خلقی ددې چوکۍ ډېر هیله من ؤ، عجالتاً مې هغه د قوماندان او ته مې ورسره په څنګ کې د امنیت د آمر په توګه ټاکلی یې، قوماندان د اردو افسر او غیر مسلکي دی، تاسو مسلکی افسر او تجربه لرونکی یاست، تریوه وخته ورسره باید همکاري وکړې، اوس اختیار لرې هره یوه دنده چې غوره کوئ. » ومې ویل ریښتیا هم د کابل د امنیه قوماندانۍ چارې به په دې انقلابي شرایطو کې ډېرې مهمې وي. » امین هم خوشحاله شو او وېې ویل: «په سمدستي توګه د کابل د امنیت د آمر په حیث دنده اشغال کړئ، زما په وړاندې تاسو د کابل ښار د امنیت مسئول یاست، هر وخت له ما سره په تماس کې اوسه. » او د خدای پامانی په ډول له خپله ځایه راپاڅېد. د امنیت د آمر په توګه چې ما کومې ستونزې د خان محی الدین خلقی له ګروپ سره احساسولې، فرصت په لاس رانغی چې امین ته مې ویلی وای، له ځان سره مې فکر کاوه چې د بهرنیو چارو وزیر به د قوماندان او پوځي پوستونو په ټاکنو کې څه مسئولیت لري. دا پوستونه د ژاندارم او پولیسو د عمومي قوماندانۍ په تشکیلاتو کې دی، باید ګوښه کول او مقررول او د ستونزو حل د کورنیو چارو د وزارت د عمومي قوماندانۍ لخوا ترسره شي، خو په عملي ډول امین د اردو ټولو نظامي پوستونو د ځای پرځای کولو، او د اګسا او پولیسو د واک خاوند ؤ. وروسته بیا څرګنده شوه چې د دیموکراتیک په نوی جمهوري رژیم کې «زیر کاسه نیم کاسه شتون لري». حفیظ الله امین چې د بهرنیو چارو د وزارت په مقام دنده ترسره کوله عملاً د دولتي او حزبي چارو عام و تام اختیارات یې په لاس کې وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی:

په ګوند کې دننه مبارزه او انشعابونه، د ځمکه والو، شتمنو، علماو، روحانیونو، د قومونو د مشرانو، روڼاندو او د پرچم د ډلې د غړو نیول او د نور محمد تره کي وژل

په حزب کې دننه اختلافونه:

په افغانستان کې د د. خ. ا. ګوند بنسټ د شوروي اتحاد د کمونست ګوند په سپارښتنه ایښودل شوی و او مشران یې نور محمد تره کي او ببرک کارمل د کمونست ګوند ایجنټان او د کي جي بي (د شوروي اتحاد د کمونست ګوند جاسوسي سازمان) د بېلابېلو چینلونو سره تړاو درلود.

نور محمد تره کي په ختیه پښتون ؤ، یو کلیوال او ساده مزاجه سړی ؤ. ببرک کارمل په ختیه تاجک، ښاري، د جنرال زوی، څیرک او پوهېدونکی شخص ؤ. روسانو په لومړي سر کې دغه دواړه ځان خوښوونکي او قدرت غواړي مشران یو د بل پر ضد روزلي وو، دواړو ته په جلا جلا توګه د لومړیتوب په حق قایل وو. تره کي او کارمل چې په جلا جلا ډول دواړو له روسانو څخه مرستې ترلاسه کولې، هریوه د د. خ. ا. ګوند په نوم فراکسیوني جلا جلا ډلې او ګروپونه جوړ کړي وو، چې هر فرکسیون که هغه د وحدت په وخت کې ؤ او که هغه د انشعاب په وخت کې ؤ خو د یوې واحدې اساسنامې په درلودلو سره د د. خ. ا. په نوم یادېده، خو په حقیقت کې یې د خپلې ځانګړې رهبرۍ پیروي کوله. همدا دننې اختلافات وو چې له جوړېدو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت نه تر ړنګېدو پورې يې هېڅ وخت په ريښتيا او د زړه له تل نه يو تر بله همکاري ونکړه او د يو موټي او واحد حزب په توګه يې عمل ونکړ. لومړني ښلتون يا انشعاب چې له جوړېدو نه نږدې يو کال وروسته رامنځ ته شو، نو د نور محمد تره کي، صالح محمد زيري، دستګير پنجشېري، داکتر شاه ولي، حفيظ الله امين او داسې نورو په مشرۍ ډله د خلق په نوم، او د ببرک کارمل، مير اکبر خيبر، سلطان علي کشتمند، ډاکتر نجيب الله، محمود بريالي او نورو په مشرۍ ډله د پرچم په نوم ډلې يو له بله سره جلا شوې او يو د بل په خلاف يې سختې دښمنۍ ته مخه کړه. د شوروي اتحاد د کمونست ګوند ړوند او مرموز سياست چې خپل ګوډاګي حزب يې له دننه څخه د دوه ټوټو په بڼه جوړ کړی و، د انشعاب په مهال يې د بل لوري د بې اعتباره کولو لپاره په ښکاره تبليغات کول او يو د بل په خلاف يې شواهد او اسناد وړاندې کول، او د يو کېدو په وخت کې يې هم ريښتيني، صميمي او د زړه له تل نه عمل نه ترسره کاوه. د دوی کمونستي بادارانو بنايي ددې لپاره له دننه څخه دغه دوه ټوټې کېدو او مخالفتونو ته زمينه برابروله چې سياسي واک ته د رسېدو په مهال په ځان باوري نشي او په خپل سر او خوښه کوم عمل ترسره نکړي، او همداسې وشول هم، چې د قدرت د لاس ته راوړو او د قدرت ساتنې لپاره د خپلو کمونيستي بادارانو له لارښودنې پرته کوم قدم وړاندې کېږدي. سردار محمد داود چې د د. خ. ا. ګوند د خپلو همکارانو افسرانو په مرسته د شاهي رژيم په خلاف د ۱۳۵۲ کال د چنګاښ په ۲٦ مه کودتا وکړه او سياسي واک يې لاس ته راوړ، او د جمهوري نظام بنسټ يې کېښود، مترقي پروګرام يې د «د افغانستان خلکو ته وينا» په نوم له راډيو افغانستان څخه اعلام کړ. په لومړي وخت کې يې د هېواد له شمالي ګاونډي سوسياليستي شوروي اتحاد سره ښې اړيکې لرلې. ډېر وخت نه و تېر شوی چې سعودي عربستان، ايران او پاکستان ته له سفرونو وروسته يې خپل سياست ته تغيير ورکړ او په خپله يوه وينا کې يې د د. خ. ا. ګوند سوسياليستي ايډيالوژي يوه پردۍ او راوارده شوې ايډيالوژي وبلله. د پرچم او خلق ډلې ټول غړي يې چې په پوځي او ملکي مقاماتو نصب کړي وو، ګوښه او له دولتي ادارو نه يې وايستل. وزو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورو له شوروي اتحاد سره د افغانستان خوري او دوستانه اړيکې مخ په سړېدو شوې.
څرنګه چې شوروي اتحاد احساس کړه چې داؤدخان له شوروي اتحاد پرته د نورو سياستونو د خپلولو په لټه کې دی، نو د خلق او پرچم ډلې يې وحدت او يوځای کېدو ته اړ ايستلې، او د يوه پلينوم په ترڅ کې چې د ۱۳۵٦ کال په وروستيو کې په کابل کې د شوروي اتحاد په سفارت کې جوړ شوی ؤ خلقيان او پرچميان يو شول خو په پوځي برخه کې د دواړو ترمنځ اتحاد نه ؤ شوی. په هرحال د روسانو په سلا او اشاره د يوه وسله وال پاڅون په نتيجه کې د داؤدخان دولت نسکور شو، او سياسي واکمني د ۱۳۵۷ کال د ثور په ۷ مه د د. خ. ا. ګوند لاس ته ورغله، سياسي واک ته له رسېدو وروسته هم دغو دواړو ډلو د يو واحد او يو موټی ګوند په توګه عمل ونکړ، د ځان غوښتونکو او ځواک غوښتونکو مشرانو په تنديو کې د تکتيکي او له فريب نه ډک وحدت نښې د سياسي ځواک د ترلاسه کېدو په لومړی مياشت راڅرګندې شوې. د مهمو چوکيو پر سر شخړه او د ثور د انقلاب پاڅون د بريالي کېدو په اړه د مشرانو تفوق غوښتنه هغه اختلافات وو چې ګوند يې له داخل نه تخريباوه. په داسې حال کې چې د هغوی روسي بادارانو او کمونستي سلاکارانو دا ټول حالات مشاهده کول، په ښکاره خو يې دواړه ډلې يووالي ته هڅولې او د وحدت مشوره يې ورکوله خو هېڅکله يې نه غوښتل د د. خ. ا. ګوند د مشرتابه په دننه کې ژور اختلافات رفع او له بېخه وباسي. عملاً وليدل شول چې څه ډول د شوروي سلاکارانو په شتون او حضور سره ببرک کارمل او د هغه ډله د سفيرانو په نوم له افغانستان څخه رخصت شول؟

د سلاکارانو او د مسکو سفير پوزانوف چې د تره کي پلوي ؤ په شتون سره د جمهوري ارګ په داخل کې څه ډول په حفيظ الله امين باندې د وژلو په نيت ډزې وشوې؟

دا هم جوته ده چې د کيوبا له سفر نه وروسته تره کي څه ډول د حفيظ الله امين لخوا ونيول شو او د ارګ د باغچې په مانۍ کې له ۱۷ ورځو بندي کولو وروسته د هغه په خوله د بالښت په ايښودو سره په ساه بندېدو ووژل شو، او همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوسیالیستي شوروي اتحاد ؤ چې د امین دولت یې په رسمیت وپېژاند. همدا سوسیالیستي شوروي اتحاد ؤ چې د حفیظ الله امین د واکمن کېدو نه ۱۰۱ ورځې وروسته یې له افغانستان نه شړل شوی ببرک کارمل د ۱۵۰ زرو روسي لښکرو او ټانکونو سره افغانستان ته وارد کړ، امین یې د تاجبېګ په ماڼۍ کې دننه ووژه او کارمل یې د قدرت په ګدۍ کښېناوه او د قدرت لمن یې د خلقیانو له لاسه د پرچمیانو په لاس کې ورکړه.

له شک او تردید نه پرته ویلای شو، هرڅه به چې روسانو غوښتل هماغسې کېدل، تره کی، کارمل او امین لکه د شطرنج د دانو په شان روسانو تبدیل کړل.

د ثور له وسله وال پاڅون نه پس کله چې د یو دیموکراتیک جمهوریت بنسټ کېښودل شو، د د. خ. ا. ګوند په هیواد کې نور ټول هغه سیاسي تحریکونه چې په پخوانیو رژیمونو کې یې د د. خ. ا. له حزب سره یوځای د اپوزیشن په ډول عمل ترسره کاوه غیر قانوني اعلان کړل، د ځینو مشران یې بندیان کړل او د ځینو مشران وتښتېدل. برسېره پردې چې په دولت کې په کومه ونډه ورکولو ورته قایل نشول د هغوی اپوزیسیوني فعالیتونه هم بند او ناقانونه وګرځول. شعلهء جاوید، افغان ملت، اخوان المسلمین او نور ټول لوی او کوچني سیاسي خوځښتونه تس نس کړای شول او د فعالیت لمن یې په هیواد کې دننه راټوله او ان چې ناشوني شوې وه. ددغو سیاسي خوځښتونو مرکزي هستې بهر ته لاړلې او د رژیم پر ضد یې خپل فعالیتونه پیل کړل.

د د. خ. ا. یوازیني ګوند چې اصلاً دوه ډلې وې، هره ډله په غټو او کوچنیو فرکسیوني ډلو ویشل شوې وه، د خلق ډله په ځانګړې ډول د امین او تره کی په ګروپونو او د پرچم ډله د کارمل په مشرۍ وروسته بیا په کوچنیو اماتور فرکسیوني ډلو وویشل شوه چې د یوې ډلې مشري سلیمان لایق او د بلې ډلې مشري محمود بریالی کوله. د ډاکتر نجیب الله واک ته د رسېدو تر وختـه پورې کومه بېله او فرکسیوني ډله نه وه جوړه کړې، کله چې واک ته ورسېدنو په غیر ارادي ډول کوم کسان چې په ګروپونو کې شامل نه وو او یا د خلق او پرچم ډلو مشرانو څخه راضي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښ نه وو ، د نجیب الله په شاوخوا راټول شول ، له دې کبله چې نظرونه یې د خلق او پرچم فرکسیونونو په خلاف وو د نجیب الله د ګروپ په نوم ونومول شول.

تردې دمه چې موخه ولیکل له هغې څخه داسې څرګندیږي چې د د. خ. ا. ګوند د بنسټ او جوړېدو له وخته لومړی د خلق او پرچم په ډلو او وروسته بیا دواړه ډلې په نورو څو ګروپونو ویشل شوي ؤ ، چې واک ته له رسېدو لږ وروسته د انشعاب په لوري وهڅېدل او د حکومت کولو شپاړس کلونه یې په پټ او ښکاره مخالفتونو تېر کړل ، ان چې یو د بل په خلاف یې کودتاګانې وکړې. د تره کي پر ضد د امین کودتا ، د امین پر ضد د کارمل کودتا ، د نجیب الله په خلاف د شهنواز تني کودتا او له نظار شورا سره په ائتلاف کولو د عبدالرشید دوستم کودتا ، همدا راز د نظار شورا په مشری د کارمل په لاس لرلو سره د نجیب الله په خلاف کودتا ، دا ټول هغه واقعیتونه دي چې د خلق او پرچم د ځان غوښتونکو او قدرت غوښتونکو مشرانو اختلاف په ثبوت رسوي.

په سمنګان ولایت کې:

پخوا اشاره وشوه چې د ګوند داخلي اوضاع په چټکۍ سره تغییر وموند. د کادرونو د ځای په ځای کولو سیاست چې باید د وړتیا ، د تحصیل درجې ، مسلک او تجربې او نورو علمي معیارونو له مخې ټینګ شوی وای ، لکه څرنګه چې د د. خ. ا. ګوند د مرکزي کمیټې په مصوبو کې په لیکنو او د کاغذ پر مخ دغو معیارونو ته اشاره کېدله خو په عمل کې د تره کي او کارمل ترمنځ د نیولو او زور آزمویلو په بنسټ عمل کېده او په دې برخه کې حفیظ الله امین ګټونکی ؤ. ما تر دغه وخته په بشپړ ډول دا نه احساسوله چې د سمنګان ولایت ته د امنیې د قوماندان په توګه زما تبدیلي هم د همدغو رسه کشیو په ترڅ کې ترسره شوې ده ، ځکه زه په هېڅ فرکسیون پورې نه وم تړلی او ځان مې په یوې ډلې پورې تړلی نه شمېره ، خو له دې امله چې د پرچم ډلې له یو څو تنو سره مې پخوانۍ شخصي اړیکې او پېژندګلوي لرله نو هرو مرو یې زه ته یوې ډلې سره تړلی شمېرلم. د همدې کشمکش په ترڅ کې د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نامحسوسې لنډ نظرۍ له امله زه له کابل نه د یو دریمې درجې ولایت ته تبدیل او د کارمل ډلې په لست کې شامل وګڼل شوم په داسې حال کې چې ما له هېڅ ډلې او هېڅ مشر سره تړاو نه درلود بلکې د دغو ډلبندیو مخالف وم.

له معمول سره مخکې له دې چې سمنګان ولایت ته لاړ شم په کابل کې باید له ګوندي او دولتي لوړو مقاماتو سره وګورم، د ژاندارم او پولیس له عمومي قوماندان تړون، د کورنیو چارو له وزیر نوراحمد نور او د بهرنیو چارو له وزیر او د. خ. ا. ګوند د پوځي برخې مسئول حفیظ الله امین سره مې وکتل. د دریو میاشتو په اوږدو کې له حفیظ الله امین سره زما دې دوهم ملاقات د محتوا او اهمیت له نظره ډېر توپیر درلود.

په دې کتنه کې امین زه په انتظارخانه کې پوره دوه ساعته ایسار کړم، کله یې چې دفتر ته ورننوتم په ډېره سړه وضع یې د ګوتو په سرونو لاس راکړ. بې له دې چې ما ته د کښېناستو اجازه راکړي په ولاړه پښو یې راته وویل: «تر اوسه لا نوې وظیفې ته نه یې تللی؟» ومې ویل: «کارونه مې بشپړ دي سبا ته ځم.» د خدای پامانۍ لپاره یې لاس راکړ او ویې ویل: «سبا ته حرکت وکړه، ما لاتر اوسه حزبي تشکیلات نه دي جوړ کړي، کار وربانديکوم، کله چې جوړ شول، سمنګان ته به حزبي تعرفه درواستول شي، او س له حزبي تعرفې پرته دندې ته حاضر شئ.»
د حزبي تشکیلاتو په حساب زما ګوندي غړیتوب وځنډول شو او له دفتر نه یې راووتم.

بې له دې چې کومه ګناه ولرم د امین لومړی او دوهم ملاقات زما په اړه چې د هغه په خپله وینا د نیول کېدو په شپه او د وسله وال پاڅون په لومړۍ ورځ مې ورسره په څومره اخلاص او مینه او د مسئولیت په قبلولو چلن کړی و، په خبرو کې یې ډېر لوی توپیر راغلی و. د حزب په دننه کې د وضعیت په اړه له دې ځخه کولای شو اټکل وکړو چې قدرت ته تر رسېدو لږ وروسته تر کومې کچې بحراني شوی و. خو په سمنګان ولایت کې د غلام رسول یوسفي په نوم یو شخص والي و. که څه هم د تحصیل او تجربې په لحاظ یې منځنۍ درجه لرله، خو کړنه یې اګر که د تاکتیک او ریا

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګ درلود خو د خلکو د خوښې وړ ؤ. په ښار کې د نرخونو د ټاکلو او کنترول لپاره یې جدي کمیسیون ټاکلی ؤ، په خپله به یې په بازار کې د خوراکي توکو د نرخونو څارنه کوله.

د جمعې په ورځ د پروګرام سره سم د ادارو له څو تنو رئیسانو (د عدلي محاکمو رئیس، مستوفي، څارنوال، امنیې قوماندان، د زراعت رئیس، د ښوونې او روزنې رئیس، ښاروال او نورو) رئیسانو سره د ښار نږدې او ګرځنېو کلیو دوه یا درې جوماتونو ته تلل، د خلکو په وړاندې به یې اودس کاوه او له خلکو سره یوځای به یې د جمعې لمونځ ادا کاوه. د خلکو کوچنۍ کوچنۍ ستونزې به یې د سپین ږیرو او د جومات د خلکو په مشوره د خلکو په مخکې ځای پرځای هوارولې. د هرې جمعې په ورځ به والي د ادارو د څو تنو رئیسانو سره یوه جامع جومات ته، مستوفي له دوه تنو رئیسانو سره بل جامع جومات ته، د عدلي محاکمو رئیس له نورو دوه تنو رئیسانو سره بل جامع جومات ته له پروګرام سره سم په ترتیب سره تلل. د جمعې لمونځ به یې له خلکو سره یوځای ادا کاوه او د څښکو، اوبو لګولو، حقوقي مسایل او نورې ناوړه جنایي او د جرم وړ فقرې به یې د قومي جرګو له لارې حل کولې. خلک د حکومت له دغه ډول کړنو څخه چې په حق او انصاف ولاړې وې او د خلکو په مخکې د خلکو په قضاوت حل او فصل کېدلې او د وخت او پیسو د ضایع کېدو مخه په کې نیول کېده ډېر زیات خوښ او راضي وو. افسوس چې په ټولو ولایتونو کې او د ګوند د مشرتابه په کچه داسې احساس ژوندی وای چې خلک یې ورځ په ورځ په ځان راغونډ کړي وای.

د ادارو له څو تنو رئیسانو سره یې ولسوالیو ته سفر کاوه او د ولسوالیو د خپل منځي شخړې یې د همغه ځای د خلکو په مشوره په بیړه ارزښتناکو ډول بې له دې چې د مامورینو کنترول او جاجونه په کې وي حل او فصل کولې، خو افسوس چې دغه ډول اجراآت ډېر وخته دوام ونکړ. د حزب په دننه کې د اوضاع بدلون او د کادرونو تغییر او بدلون د مسئولینو او مامورینو د کړنو بڼه هم بدله کړه. د دیموکراتیک جمهوریت له جوړېدو نږدې ۳ یا ٤ میاشتې تېرې شوې وې چې د ګوند په مشرتابه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دننه اختلافات په ډاگه شول او د چاودنې حالت یې غوره کړ. د خلکو تیر ایستونکې گوند، د کارگرانو مخکښ گوند، د ټولو دهقانانو او زحمت کښانو گوند چې د اپوزیسیونې مبارزو پر مهال یې خلکو ته د خدمت کولو، عدل، انصاف او برابرۍ وعده ورکوله، د قدرت له لاسته راوړو وروسته په داسې خطرناکه او مرگونې ناروغۍ اخته شو چې ټولې ژمنې یې له یاده ووتلې او په خلکو یې داسې ظلمونه وکړل چې ترننه پورې افغان بېچاره اولس د هغې د اور په لمبو کې سوځي او زمونږ آباد او سمسور هیواد په کنډوالو بدل شو.

د تغییر او تبدیلیو په لړ کې د سمنگان والي یوسفي هم تبدیل شو او پر ځای یې د الله داد طوفان په نوم یو شخص د سمنگان د والي په حیث وټاکل شو.

له رسم سره سم د ادارو رئیسان د ریاتک کوتل د حق العبور دروازې ته د نوي والي د هرکلي لپاره ورغلي وو، کله چې والي د هرکلي کوونکو د لیکو په مخکې له موټر نه کښته شو نو هغه مې وپېژانده. دا همغه الله داد نومی ؤ، کله چې په کال ۱۳۴۷ کې زه د کندز د دشت ارچي ولسوالۍ د امنیې قوماندان وم، نو موږي د ولسوالۍ د لومړنۍ ښوونځې د تحویلخانې کاتب ؤ. په هغه وخت کې نه د گوند غړی و او نه طوفان، له همغه لومړنۍ ښوونځې څخه فارغ شوی و او د اړتیا له مخې په همغه ښوونځې کې د تحویلخانې د کاتب په حیث مقرر شوی و. د ولسوالۍ اوسیدونکې د نورو ولایتونو ناقلین وو، الله داد طوفان هم د جنوب لویدیز ولایتونو څخه د کاکړو له قوم سره د دشت ارچي ولسوالۍ ته راالیږدېدلی ؤ.

طوفان سمنگان ته طوفان راوړی ؤ:

الله داد طوفان د خپلو ملگرو د «سره خلقیانو» په نوم یو گروپ سره د سمنگان ولایت ته نازل شول. «سره خلقیان، گلابي خلقیان، کنجکي خلقیان» دا هغه اصطلاحات وو چې خلقیانو یو د بل په اړه کارول. هغه گروپ چې په حفیظ الله امین پورې یې تړاو درلود د سره خلقیانو په نوم یادېدل. اتفاقاً چې د طوفان د گروپ همکاران ټول د دشت ارچي ولسوالۍ احساساتي، بې تجربې او بې علمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان وو، د ولایت چوکۍ یې د قرعه کشۍ په اساس په خپلو منځو کې وویشلې، پخوانی مامورین او کارکوونکي څوک ونیول شول او څوک وتبنتېدل. له هغې جملې څخه د عامې روغتیا رئیس ډاکتر حبیب منګل او په خپله زه تر یو وخته پورې په خپل ځای پاتې شوي وو او هغه هم له دې کبله چې د طوفان په ګروپ کې ډاکتر او کوم مسلکي افسر شتون نه درلود. په دې سربېره کله چې زه د ارچي ولسوالۍ قوماندان وم، د الله داد وروړ د سیمې د بې سواده قریه دارانو څخه ؤ، هغه به خپل کارونه د خپل وروړ الله داد په واسطه چې باسواده او روڼ فکره ځوان ؤ ترسره کول. ما هم په دې خاطر چې د ولسوالۍ روښانفکره کړیو ته مې وده ورکړې وې له هغه سره مې ښه چلن کاوه. د همغې پېژندګلوۍ تر مخه الله داد ماته د استاد خطاب کاوه. د الله داد طوفان په راتګ سره په سمنګان ولایت کې د ویرې او وحشت څپه خپره شوه، هېڅوک له ځانه خبر نه وو. مامورین، ښوونکي او کار کوونکي له خپلو دفترونو څخه، هتیوال او سوداګر د خپل کار له ځایونو څخه، امامان له جوماتونو څخه، دهقانان له خپل کروندو څخه او نور خلک له خپلو کورونو څخه د مخالفینو او توطئه جوړوونکو په نومونو سره نیول کېدل او زندان ته اچول کېدل. ځمکه وال، مخور، روحانیون او مشران به د شپې لخوا چې کورونه به یې محاصره او بیا تالاشي کېدل، نیول کېدل او د زندان تورو کوټو ته استول کېدل.

والي د بې پولې واک او صلاحیت له درلودلو سره سره د ولایتي ګوندي کسیتې منشي هم ؤ. مستوفي او د منشي مرستیال د محمد هاشم «دقیق» په نوم د سمنګان یو احساساتي او بې تجربې ځوان ؤ. دی تر دغه وخته د کابل له تجارتي مسلکي ښوونځي لا فارغ شوی نه ؤ، د سمنګان ولایت په اداري چوکاټ کې یې د سمنګان دولتي او حزبي کسان راټول کړل، ذوی پخوانۍ عقدې او نابرابرۍ په دښمنۍ سره محاسبه کولې او له پخوانیو مخالفینو سره یې د غچ اخیستو معامله او چلن کاوه.

عجیبه خو دا وه چې ټولې نیونې او تالاشي ګانې د والي په امر د ولایت د امنیه قوماندانۍ په واسطه عملي کېدې. هماغه قوماندان چې څه موده مخکې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې د جمعې په ورځو په جامع جوماتونو کې د ځايي خلکو سره لکه د ورونو په شان يوځای د جمعې لمونځ ادا کاوه او د خلکو ستونزې، جزايي او حقوقي قضيې به يې د خلکو د پريکړو ترمخه ځای پرځای حل او فصل کولې، اوس يې په نيمه شپه کې بېګناه خلک له خپلو کورونو څخه رابهر کول او په زندانونو کې يې اچول، د درې اونيو په موده کې ۲۵ تنه د اثر او رسوخ، مخور او د عزت خاوندان چې ځمکه وال، علماء، اربابان، د پارلمان پخواني وکيلان، د بزکشۍ رئيسان او نور په کې شامل وو ونيول شول او بې سرنوشته زندان ته واچول شول. د يوه په باره کې هم په امنيه قوماندانۍ کې د هغوی د جرم او ګناه کوم سند موجود نه ؤ. د غو ناقانونه کړنو زه زورولم، يو وړانديز مې په دې برخه کې ترتيب کړ او د والي دفتر ته ورغلم، اول مې په شفاهي ډول د بنديانو په اړه ورسره خبرې وکړې، د قانوني اجرآتو، د څارنوالۍ د چارو، د جزايي چارو قانون چې په هغه وخت کې په خپل حال او نافذ ؤ، د خلکو د کورونو د تالاشۍ په برخه کې، د شکمنو کسانو د څارنې، د پوليس صلاحيت، د څارنوال او محکمې د صلاحيت د قانون په اړه مې وضاحت ورته وکړ او ورته مې په ډاګه کړه چې په دوه اونيو کې ۲۵ تنه پرته د محکمې د تحريري احکامو او پرته له کوم سرنوشت نه په زندان کې پراته دي، چې دا عمل له نافذو قوانينو څخه څرګنده سرغړونه ده. والي ته مې د يو پخواني دوست په حيث په درناوۍ او دوستانه لهجه ووېل تاسو د دولت د نايب په حيث او د ولايت د لومړۍ درجې مسئول په حيث د کارکوونکو څخه د غچ اخيستنې چلن مخه ونيسئ چې مخور او د اثر او رسوخ خاوندان بېګناه نيول کېږي او په يوه او بله پلمه نيول کېږي او په بېلابېلو تورونو متهم کېږي. زه له کابل نه او ته له کندز ولايت نه د سمنګان ولايت د خلکو د خدمت لپاره مؤظف شوي يو، د دې ولايت د خلکو سره کومه بنه او يا ناوړه سابقه نلرو، د خلکو په مقابل کې زمونږ چلن بايد قانوني او ناپييلي وي. دا قانوني قاعده ده چې که يو مجرم په سهوه او اشتباه سره د قانون له منګولو بچ پاتې کېږي، نو دومره مسئوليت نلري لکه څومره چې يو بېګناه شخص قصداً او عمداً مجازات کېږي. دا به له خلکو، انقلاب او حزبي او دولتي مشرتابه سره خيانت وي. والي چې زما له

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرګندې لهجې سره آشنايي لرله زما د خبرو تاييد يې وکړ، خو په ګروپي او فرکسيوني نظرياتو کې دومره ډوب شوي ؤ چې په عملي توګه يې نشواى کولاى د هغې مخه ونيسي.

د ۲۵ تنو د خوشې کولو په اړه مې چې هرڅومره ټينګار وکړ څه ګټه يې ونکړه. په پاى کې راته والي وويل: «د دغو اشخاصو په هکله په ولايتي کميټه کې بې شمېره اطلاعات او راپورونه موجود دي. تاسو مخالفت مه کوئ ګنى ګوندي ولايتي کميټه به په تاسو هم بې باوره شي.» ما ورته وويل: «نه داسې نه ده، زه د ولايتي ګوندى کميټې د تصميمونو سره مخالفت نه کوم. زه د هغو کړنو په اړه انديښنه لرم چې د امنيه قوماندانۍ له لارې په ناقانونه توګه ترسره کېږي، که کوم باصلاحيته پلاوي له مرکز نه راشي د دغو ۲۵ تنو بنديانو په هکله چې بې سرنوشته په زندان کې پراته هيڅ جواب نشته، ځکه په شفاهي امر يې کورونه تالاشي شوي او د کوم جرم له ثبوت نه پرته په زندان کې اچول شوي دي. له دې امله چې زه د محبس، نظارتخانې او توقيف خانې د لومړۍ درجې مسئوليت په غاړه لرم، ځکه نو د هغې مسئوليت مستقيماً زما په غاړه دى.»

والي په خندا وويل: «مه وېرېږه، زه د ولايت لومړۍ درجه مسئول او د دولت نماينده يم، زه دا صلاحيت لرم، هغه اشخاص چې د انقلابي دولت پرضد تبليغات کوي او خلک د دولت پرضد راپاروي ونيسم او بنديان يې کړم او حتى اعدام ته يې جوړ کړم. څوک چې له مونږ سره نه دي، زمونږ نه دي. څوک چې د دولت ضد دى، دښمنان دي، او دښمنان بايد له منځه يووړل شي.» زه د والي په خبرو حيران شوم، فکر مې وکړ چې داسې خودمختار والي سره چې له د بچه سقاو د دورې حاکمانو په شان دى څه وکړي، کوم پېشنهاد مې چې له وړاندې ترتيب کړى ؤ په مخکې ورته کېښود، ويې لوست، قلم يې راواخيست او داسې احکام يې وليکل:

«وکتل شو! د هغو اطلاعاتو په اساس چې د ولايت د مقام د ولايتي کميټې په وړاندې موجود دي، د امنيه قوماندانۍ ته هدايت ورکړ شوى و چې د ولايتي کميټې د مؤظفو غړو سره د شکمنو اشخاصو کورونه تالاشي کړي او هغوى د پلټنو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضر کړي، د امنیه قوماندانی دنده لري چې د پښنهاد په متن کې شامل کسان د پلټنو د بشپړېدو تروخته پورې ترڅارنې او توقیف لاندې ونیسي. (د والی لاسلیک) » خپل تحریري احکام یې ماته ولوستل او راته ویې ویل: « ترکومه چې زه والی یم، په داسې مواردو کې هرډول تحریري احکام چې ستاسو لپاره سند کېدای شي، کولای شې له ما څخه یې ترلاسه کړې. »

لږ وروسته خبر شوم چې د عامې روغتیا رئیس حبیب منګل د شپې لخوا په خپل کور کې نیسي. غوښتل مې چې په یو ترتیب سره هغه ته اطلاع ورکړم، خو له نېکه مرغه هغه په خپله خبر شوی ؤ او په همغه شپه یې ځان له کوره څنډې ته کړی ؤ. زما لپاره هم خطر زنګ ؤ، لومړی مې خپل فامیل کابل ته ولېږداوه، او ځان ته مې پاملرنه وه چې غافل نشم. د پولیسو یو ځوان افسر محمد نذیر چې زما د مینه والو او مخلصینو څخه ؤ، د والی د یاور په توګه وټاکل شو. هغه مې په دې پوهولی ؤ چې ځان غیر حزبي او بې پلوه معرفي کړي، نو ښکاره ده چې والی هغه د ګوند خپل ګروپ ته د غړیتوب لپاره جذب او جلباوه او همداسې وشول. محمد نذیر ته مې دنده ورکړې وه، هر وخت چې زما په اړه کوم تصمیم نیسي او یا زما د نیولو پرېکړه کېږي، چې سمدستي ما په جریان کې واچوي.

لږه موده لا نه وه تېره شوې چې محمد نذیر خبر راکړ، د حبیب منګل له تېښتې او ګوښه کېدو د شپې په غونډو کې والی، مستوفي او څو تنه نور د ولایت کمیټې غړي یو پر بل پړ ...چوي، نن شپه یې هم په دې اړه ډېرې خبرې وکړې او ویې ویل چې قوماندان په کور او دفتر کې نشو نیولی ځکه چې قوماندان په کور او دفتر کې ټینګ امنیتي تدابیر نیولي دي. ښایي د ګډو عملیاتو په ترڅ کې د شپې لخوا له ښار نه لرې د هغه چاره وکړو.

زه له پخوا نه د غې ډول توطیې ته متوجه وم خو د محمد نذیر خبرتیا زما غوږونه نور هم خلاص کړل. ددې ورځې په سبا ته ماز دیګر مهال ماته په ټیلفون وویل شول: « نن شپه مستوفي د ولایتي کمیټې له څو تنو غړو سره او په خپله تاسې د یوې دندې د ترسره کولو لپاره یوځای ته ځئ، یوه قوه برابره کړه، د ماخستن ډوډۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خوړلو نه وروسته مستوفي له ملګرو سره ستا څنګ ته درځي. د عملیاتو بشپړ پلان له مستوفي سره دی، تا به له نږدې څخه په جریان کې واچوي، تاسو شخصاً په عملیاتو کې له هغوی سره ګډون وکړئ ځکه چې دا عملیات ډېر مهم دی.» زه وپوهېدم چې دا همغه ځانګړی پلان دی. ما والي ته هېڅ ونه ویل. د امنیت آمر ته مې لارښود ونه وکړه چې د یو بشپړ ځواک سره د شپې د عملیاتو لپاره چمتو اوسي او له مستوفي سره یوځای حرکت وکړي. زه د یوې بلې ځانګړې دندې د ترسره کولو لپاره ځم. ماښام ته نږدې د ترافیکو تیوټا ډوله موټر کې کښېناستم او د حیرتان د کمیسارۍ د چارو د جاجونې په موخه د حیرتان بندر په لوري وخوځېدم. هغه وخت د حیرتان بندر په سمنګان ولایت پورې مربوط ؤ. سبا ته د جمعې ورځ وه، په مزار شریف کې د سخي صاحب زیارت ته ورغلم، د جمعې په ماز دیګر ایبکو ته راستون شوم. د امنیت آمر د شپې د عملیاتو په اړه راته ګزارش تېر کړ، والي او مستوفي له دې امله چې په عملیاتو کې مې شخصاً ولې حضور نه درلود د راتلونکو پلانونو په خاطر له عارفانه تجاهل څخه کار واخیست او هېڅ یې ونه ویل او په دې ترتیب مې د ځان په اړه د ترور پلان په مهارت سره شنډ کړ. که څه هم په خپله والي زما د ترور کولو سره علاقه نه لرله، خو هاشم دقیق او د ګروپ نورو غړو د ډېر فشار له امله والي دې کار ته اړ ایستلی ؤ. له دې امله چې ما په ډېر مهارت سره له ترور څخه نجات وموند او والي هم له زړه نه خفه نه معلومېده، نور له دې ناکامۍ څخه رنځېدلی و، زه د فرصت په انتظار کې وم چې څه ډول د دې توطیه ګرو او دسیسه کارانو له پنجو څخه نجات ومومم او هم له خپلې پوځي دندې او دولتي پوست څخه تېښته ونکړم، ځکه چې له خپلې دندې څخه زما تېښته سرغړونه شمېرل کېده چې درنه سزا یې لرله.

د قادر، رفیع او میر علي اکبر شعارونه:

د پرچم ډلې د مشرانو له تېښتې وروسته په مرکز کې وضع ورځ په ورځ کړکېچنه کېدله. که څه هم نور محمد تره کی په ښکاره خو د د. خ. ا. ګوند د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمومي منشي او د انقلابي شورا د رئيس او صدراعظم په توګه د قدرت په ګدۍ ډډه لګولې وه، خو په حقيقت کې حفيظ الله امين د رژيم واکمن ؤ. د اګسا د جاسوسي شبکه (د افغانستان د ګټو ساتلو اداره) د ضبط احوالات د رياست او د پخواني مصئونيت ملي د رياست ځای نيولی ؤ او په خپلو ويروونکو او ظالمانو فعاليتونو يې لاس پورې کړی ؤ. هره ورځ به يې د ټولنې د بېلابېلو کړيو افراد په بېلابېلو پلمو او نومونو د مخالفينو په نوم نيول.

د حزب او اګسا کارکوونکو دا شعارونه زمزمه کول: «څوک چې زمونږ سره نه دي زمونږ نه دي، څوک چې زمونږ نه دي زمونږ مخالفين دي، مخالفين دښمنان دي، له دښمنانو سره څه بايد وشي.»

تر همدې شعار لاندې د هېواد معنوي پانګه، د پوهې خاوندان، د علم او مسلک خاوندان، سياستوال، د قوم مشران، ځمکه لرونکی، ديني عالمان او روحانيون، روڼاندي، نارينه او ښځينه محصلين، ښوونکی، ښځينه ښوونکيې، د پوهنتون استادان او پوځي افسران په بېلابېلو تورونو، نيول کېدل، بنديان کېدل او يا تر خاورو لاندې کېدل.

د ۱۳۵۷ کال د چنګاښ د مياشتې په وروستيو کې د شپې په ۸ بجو د افغانستان راډيو له لارې دا اعلاميه خپره شوه چې: «د ثور پرتمين انقلاب چې د ټولو خواري کښو له حقوقو څخه ملاتړ کوي، ځينې پليت عناصر چې خپلې ګټې په خطر کې ويني، بېلابېلې توطيې او دسيسې په لاره اچوي، انقلابي دولت په پوره ويښتيا سره د پليتو عناصرو توطيې مخکې له دې چې بريالۍ شي شنډوي او د هغوی منحوسې څېرې افشا کوي.» جنرال عبدالقادر، محمد رفيع او مير علی اکبر چې غوښتل يې د انقلابي دولت پرضد کودتا وکړي، ونيول شول او د قانون منګولو ته وسپارل شول، پلټنې دوام لري، پايلې به يې په راتلونکی کې د ګرانو هېوادوالو په اطلاع ورسيږي.»

د دې اعلاميې په بنسټ يو زيات شمېر پوځي او مسلکي افسران ونيول شول او له دندو څخه ګوښه کړای شول. تره کی به هميشه په خپلو رسمي ويناو کې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

«اردو باید د ورانکارو عناصرو او مرتجع کسانو څخه پاکه شي او یوه ښندونکې خلقي اردو جوړه شي. » او همداسې وشول. ملي اردو ځو ځلې په بېلابېلو تورونو سره له غورځو او بهترینو مسلکي پوځیانو څخه پاکه شوه.

د هوايي ځواک جنرال عبدالقادر چې د ظاهرشاه په خلاف د محمد داود په کودتا کې يې ونډه درلوده او د محمد داودخان په پرزولو کې يې هم ښکاره خدمت ترسره کړی ؤ، په دې ګناه چې له ببرک کارمل سره يې دوستانه اړیکې لرلې او چکوسلواکیا ته د سفير په توګه له تللو وړاندې د هغه په کور کې يې ورسره کتنه او ملاقات کړی ؤ او ان چې د پراګ په طرف د پرواز په مهال ببرک کارمل ته هوايي ډګر ته ورغلی ؤ، محمد رفيع چې د پرچم ډلې د پېژندل شويو افسرانو له ډلې څخه ؤ چې د ثور د اوومې نېټې د وسله وال پاڅون په لومړۍ ورځ يې فعال رول لوبولی ؤ او د ببرک کارمل د لومړۍ درجې له پلویانو څخه ؤ، او ډاکتر میرعلي اکبر د جمهوریت د روغتون رئيس چې د کمونیزم له مخالفينو څخه ؤ، درې واړه د ناکامې کودتا په تور ونيول شول او زندان ته واچول شول، او د ناکامې کودتا د توطیې د غندلو په موخه د ولايتي حزبي سازمانونو او همدا راز د ولسواليو حزبي سازمانونو غونډې او لاریونونه وکړل او د مرګ پر قادر، مرګ پر رفيع، میرعلي اکبر او د هغوی په ملګرو ورکول کېدل.

جنرال عبدالقادر او محمد رفيع د ۱۳۵۸ کال د مرغومې تر ٦ مې نېټې پورې په پل چرخي زندان کې بنديان وو، د حفيظ الله امين د واکمنۍ په نسکورېدو سره له زندان څخه خوشې شول. جنرال عبدالقادر د د. خ. ا. ګوند د مرکزي کمیټې د دفاع او عدل د څانګې آمر، او جنرال محمد رفيع د دفاع وزير په حيث وټاکل شو.

د میرعلي اکبر د سرنوشت په اړه دقيق معلومات شتون نلري چې وړاندې شي، چې آیا د پلچرخي زندان نه په ژوندی راوتلی وی او که د هیواد د نورو پياوړو اشخاصو په شان به پرته له ثبوت او محکمې څخه په خاورو منډل شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ببرک کارمل شعارونه:

نېږدې تر یوې میاشتې پورې په ټول هیواد کې د قادر، رفیع او میر علی اکبر پر ضد شعارونو ورکولو او غونډو په جوش او ولولو سره دوام درلود. په دغو شعارونو پسې د د. خ. ا. گوند د مرکزي کمیټې د ببرک کارمل، نور او اناهیتا په نوم نوی شعارونه خپاره شول او د حزبي سازمانونو لپاره د پراخو لاریونونو او غونډو زمینه برابره شوه. تره کی او امین په دې اند وو چې د ببرک کارمل او د هغه د گروپ د ملگرو په تېښته سره به د پرچم ډلې له لانجې او جنجال نه بېغمه شي، خو دا یوه تېروتنه وه ځکه د پرچم ډلې مشران چې په بهر کې د افغانستان د دیموکراتیک جمهوری دولت لخوا د سفیرانو او باوري استازو په توگه مقرر شوی وو، له هر پلوه خوندي وو، او د هیواد په دننه کې یې له خپلو مخفي سازمانونو سره تماس درلود، هغوی ته یې دستور ورکاوه، د هیواد په دننه کې د ظهور رزمجو، فرید مزدک، نجم الدین کاویانی، محبوب سنگر، سید اکرام پیکر، فدا محمد دهنشین، عبدالمجید سربلند، خدایداد او بشرمل او نور کادرونه او په سلگونو نورې کوچنۍ او سترې کړۍ فعاله وې، په پټه او تر ځمکې لاندې یې مخالفانه فعالیتونه ترسره کول، او د دولت پرضد یې د خپلې ورانکارۍ فعالیتونه یې په گوټ گوټ کې په لاره اچول او سازمان کول.

همدا راز د پرچم ډلې یوځې برخه له کله نه چې له نیولو او بندي کولو نه نجات وموند او پټ شول له خپلو مسلکي سازمانونو سره یوځای شول او په گډه یې فعالیت کاوه، د ورانکارۍ دغو فعالیتونو دولت تر پوزې راوست او له دولت سره یې د لستوني د مار په شان چلن کاوه. دولت د یونیم کال په موده کې هرڅومره کوښښ چې وکړ هرڅومره یې چې ونیول او زندان ته یې واچول، خو د پرچم ډلې پټ فعالیتونه بند نه شول، وروسته بیا دولت په خپله تېروتنه پوهېدلی ؤ، هوډ یې وکړ ترڅو فراري کړۍ ډله بېرته هیواد ته وروغواړي، خو تبعید شوی سفیران د دولت له دښمنۍ ډک پلان څخه خبر وو، بېرته راستانه نه شول، دولت هم اړ شو چې د هغوی سیاسي اعتبار پای ته ورسوي او له سفارتونو څخه یې گوښه کړي. په پایله کې نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمد نور، اناهیتا راتبزاد، محمد بریالی، ډاکتر نجیب الله له ببرک کارمل سره، د چکوسلواکیا په یوه ایالت کې سره یوځای شول. د چکوسلواکیا سوسیالیستي دولت د سوسیالیستي شوروي اتحاد په مشوره هغوی ته سیاسي پناه ورکړه. د وخت دولت داسې خبر خپور کړی ؤ چې ببرک کارمل جنرال زاده، اناهیتا راتب زاد، نور احمد نور، محمود بریالی او نجیب الله اشراف زاده ګان او د محمدزو او د سلطنتي کورنۍ د دربار کاسه ختې چې د سلطنتي دربار د جاسوسانو په توګه روزل شوي وو. په خارج کې د افغاني سفارتونو ټوله نغدې شتمنۍ یې غلا کړې او د امپریالیزم لمن ته یې پناه وړې ده.

د قادر، رفیع او میر علی اکبر په تعقیب د مرګ پر کارغل، نور، اناهیتا او د هغوی په ملګرو شعارونه خپاره شول او د هیواد په ګوټ ګوټ کې په حزبي سازمانونو، اداري او دولتي ادارو کې غونډې او لاریونونه په لاره واچول شول. مرکز، لسوالیو، علاقه داریو او ولایاتو حزبي او دولتي مامورینو او کارکوونکو میتنګونه او لاریونونه وکړل او د مرګ په ببرک کارغل، نور او اناهیتا شعارونه یې پورته کړل.

په سمنګان ولایت کې هم یو ستر مارش په لاره اچول شوی ؤ چې والي او د ټولو ادارو د رئیسانو په ګډون د محکمې رئیس، د عدلي محاکمو قاضیانو او ټولو دولتي او حزبي مامورینو او کارکوونکو په کې ګډون درلود.

د مارش په لومړۍ کربښه کې والي، د ولایتي کمیټې غړو او د ادارو رئیسانو وجود درلود او همدا شعارونه یې ورکول او د هورا آوازونه یې پورته کول. یوازې ما او د محکمې رئیس مولوی نقیب الله د ډاکتر سعید افغاني ورور له د غسې شعارونو ورکولو څخه ځان ساتلی ؤ او د نورو لاریون کوونکو په لیکو کې روان وو. په مخکینو لاریونونو کې چې د مرګ پر قادر، رفیع او میر علی اکبر شعارونه په کې پورته کېدل زه او د محکمې رئیس چوپ وو. د غونډې په پای کې چې حزبي فعالین، کارکوونکي او مامورین رخصت شول او د والي په دفتر کې د چای څښلو لپاره د ادارو رئیسان وربلل شوي ؤ، محمد هاشم دقیق ما او د محکمې رئیس

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخاطب کړو او ویې ویل: «د نن ورځې په مارش کې تاسو خاموش وئ، سترې ستومانه معلومیدئ، د مرکزي کمیټې شعار مو یوځل هم په خوله ونه وایه؟» د محکمې رئیس لا خوله نه وه پرانیستې چې ما د هغه جواب ورکړ و مې ویل: «زه او زما همکاران د مارش د لیکو د امنیت ساتنې مسئول وو، مونږ د نظم او عامه امنیت ساتونکي یو، له مونږ نه په موجوده شرایطو کې باید د سیمې د امنیت ساتنې غوښتنه وشي، مونږ باید غله، قاتلان او مجرمین وڅارو او ویې نیسو، د ولایت امنیت باید تأمین کړو، لاریونونه، غونډې او د شعارونو پورته کول باید حزبي فعالینو ته پرېښودل شي، د غونډو او مارشونو په مهال چې حزبي او دولتي ستر مقامونه په کې ګډون کوي زمونږ امنیتي دندې ډېرې حساسې او مهمې وي، زه او ملګرې مې د مارش په لیکو کې په جدي ډول خپلو دندو ته پاملرنه کوو، ویناګانې او شعارونه باید تاسو حزبي ځوانانو ته پرېږدو.» د محاکمو رئیس هم زما د خبرو په تایید سره ځرګندونې وکړې. مستوفي ولیدل او واورېدل چې والی هم زما او د محاکمو د رئیس خبرې په خندا او موسکا سره تایید کړې، د هاشم دقیق نیوکه بېځایه او بې اهمیته پاتې شوه، زما او د محاکمو د رئیس په مقابل کې یې د زړه کینه او بغض په ځای پاتې شو او چوپ شو.

له ترور نه مې څه ډول نجات وموند:

الله داد طوفان به هره شپه نشه کوله او مست به وُ. دده د ملګرو د ګروپ یو یا دوه تنه به ورسره وو، چې مست او نشه به شو په سندرو او نڅا به یې شروع کوله، او کله به چې د نشې په حالت کې په غوسه کېده، نو د شرابو د جام خپل ملګری به یې هم زورول. دده د غه عادت او خوی ما ته معلوم وُ، د نشې په وخت کې به چې ورتلم او ځانته به نه وُ نو ما ته به یې د استاد خطاب کاوه او ویل به یې چې: «کاشکې د اشرافیت مهر او ټاپه دې په تندي کې ځلانه کولې، په رېښتیا چې ډېر ژر به لوړو مقامونو او پوړیو ته رسېدلی وای.» خلقیانو د پرچم ډله اشراف زاده ګانو په نوم یادوله. د اشرافیت کلمې په پرچمیانو اطلاق کاوه. والی به د مستۍ په حالت کې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه نیت سره راته ویل: «پوهېږم چې ته یو مسلکي او تجربه لرونکی شخصیت یې او له هېڅ کوم فرکسیون سره نه یې تړلی، خو څه وکړم چې د ولایتي حزبي کمېټې غړي احساساتي او بې تجربې ځوانان دي. ته یې ښه نه یې پېژندلی، کله کله ستا په باره کې د بدګومانۍ خبرې کوي.» ما به ورته د یو په یو خبرو په مهال همېشه ویل: «هغوی په دې دلیل په ما تور لګوي چې زه هېڅکله په جزایي او حقوقي مسایلو کې د هغوی سپارښتنه نه منم، ځکه چې د ولایتي او ښاري کمېټو ټول غړي د همدې ځای خلک او وګړي دي، په منځنۍ شخړو کې د خپلو دوستانو او خپلوانو پلوي کوي، که د دوی سپارښتنې او فرمایشونه ومنم نو د بېګناه او زیان لیدونکو خلکو د حقوقو په وړاندې به زه مسئول وم، ځکه مې هوډ کړی دی چې په حقوقي او جزایي مسایلو کې چې کړنه او سرته رسول یې په امنیه قوماندانۍ پورې اړه لري د حزبي غړو فرمایشونه او سپارښتنې نه قبلوم، نو په دې اساس هغوی له ما نه راضي او خوښ نه دي. پرېږده هغوی چې هر قضاوت کوي، خو ستا په وړاندې اداري مسئولیت لرم، کله چې تاسو په ما بدګومانه شوئ په همغه شېبه کې زه چمتو یم د خپل حساب تصفیه وکړم او ستا بدګومانۍ رفع کړم.»

په کوم وخت به چې والي مست او خوشحاله ؤ، ورته به مې ویل: «ته د دشت ارچي ولسوالۍ او زه له بل ځای نه د خدمت په موخه دې ولایت ته مؤظف شوي یو، د دې سیمې له خلکو سره نه ښه او نه بده کومه سابقه نلرو، زمونږ قضاوت باید بېطرفه او بې غرضه وي، خو د کمېټو غړي او احساساتي ملګري د دې سیمو خلک دي، په ډېرو حقوقي او جزایي مسایلو کې د خپلو خپلوانو ګټو ته ترجیح ورکوي، که مونږ او تاسو د هغوی غوښتنو سره سم عمل وکړو، نو طبیعي ده چې د نورو حقوق تر پښو لاندې کېږي او ورو ورو به عام خلک په مونږ بې باوره شي او پر ګټې به له حزب او انقلاب څخه فاصله پیدا کړي.

په وروستیو نیونو کې د یو شمېر خلکو کورونه چې د سیاسي تورونو له امله تالاشي شول او هغوی ونیول شول، نو که د حزبي ملګرو اطلاعات او راپورونه په دقیقه توګه وارزول شي نو شک نشته چې د ځینو وګړو په برخه کې به شخصي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالفتونه او دښمنۍ شتون ولري او که دا ډول کړنې دوام وکړي نو پایله به یې دا شي چې مونږ به خوش فهمۍ سره د انقلاب په زیان گام پورته کړی دی. » والی په اصولي توگه زما ټولې خبرې منلې او تاییدولې، خو د سیمې د عقده لرونکو عناصرو لکه محمد هاشم دقیق مستوفی، امان الله کارگر، ظاهر افق، غوث الدین او د کمیټو د نورو غړو تر داسې اغېز لاندې راغلی ؤ چې د هغه په ناروا عمل کې هېڅ تغییر نه رامنځ ته کېده.

ما چې هر څو مره هڅه وکړه ترڅو والي گټورو او عام المنفعه کارونو ته تشویق کړم خو د هغه چاپیریال دومره منحرف او خچن ؤ چې زما خواری هېڅ گټه ونکړه. په پای کې مې دا فکر وکړ چې د دې فاسدې دستگاه څخه لرې شم. د دندې پرېښودلو او تېښتې ډېر خطرناک عواقب لرل، په کم وخت کې تبدیلي او د خدمت د میعاد له بشپړېدو وړاندې هم راته ستونزمنه وه. دا تجویز مې ونیو چې د مور د ناروغۍ په پلمه به راسره په دې برخه کې والي مرسته وکړي. د فرصت په انتظار کې وم، ترڅو د ماښام په وخت کې په داسې حال کې چې والی نشه وي ورسره ملاقات وکړم او خپل دغه پلان عملي کړم. له مخکې نه د موجه (ضروري) عذر له امله د خپلې تبدیلۍ مکتوب په دوه نقلو کې د وزارت د مقام د ټیلفوني موافقې په اساس او همدا راز د خپلې دندې د پای ته رسېدو مکتوب چې د موجه عذر له امله زما په تبدیلۍ کې د وزارت د مقام د ټیلفوني موافقې له مخې باید د معاش له علم او خبر سره مرکز ته لاړ شم او د نوي قوماندان تر مقررېدو پورې د امنیت آمر کفالتاً دنده اجرا کړي. دغسې یو مکتوب د والي په لاسلیک د سمنگان امنیه قوماندانۍ ته صادر شي د دوه پانو علم و خبر د معاش سره برابره کړي او د والي د لاسلیک لپاره مې چمتو کړی وې.

ماښام چې والي په کور کې یوازې ؤ، په ټیلفوني اجازې سره کور ته ورغلم. خپل جیپ موټر مې رخصت کړ چې په امنیه قوماندانۍ کې ودرول شي. محمد نذیر یاور مې پوه کړ چې د ټیلفون تار په کوم ځای کې د موقت لپاره غوڅ کړي. که چیرې مستوفي او یا د ولایتي کمیټې کوم حزبي غړی د والي کور ته راشي نو چې د محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

نذير لخوا ورته وويل شي چې والي په کور کې نشته له امنيه قوماندان سره مزار شريف ته تللی دی.

د والي د کور د هر کلي کوټې ته ورغلم، يوازې ناست دی او نيم بوتل ودکا يې څښلې ده او موسيقي اوري. دومره سګرټ يې څکولي چې لوګيو فضا خچنه او کثيفه کړې ده. زما په ليدو والي ډېر خوشحاله شو، ويې ويل: «ښه دې چې ته راغلې، نن شپه بيخي ځانته وم، ملګري ټول کوم واده ته تللي دي.» زه هم د دې خبر په اورېدو خوښ شوم. ځان مې خفه او پريشانه ښوده، د خفګان څپه مې په مخ راخوره کړې وه. والي آشپز ته امر وکړ چې د شپې ډوډۍ راوړي، د طعام مېز ته کېښناستو، والي په دوه ګيلاسونو کې شراب واړول، او شعار يې ورکړ چې ژوندی دې وي د ثور پرتمين انقلاب او خپل ګيلاس يې پورته کړ او د چرګ د ورانه په خوړلو بوخت شو. لږه شيبه وروسته يې پام شو چې ما نه دي څښلي او ډوډۍ هم نه خورم. ويې پوښتل: «ولې؟» ومې ويل: «ماته له کابل نه احوال راغلی دی، ډېر انديښمن يم او ستا کور ته د دوستانه مرستې لپاره راغلی يم.» ويل: «خير خو به وي، هر څه مرسته مې چې له لاسه پوره وي، نه يې دريغوم، په کراره ډوډۍ وخوره.» ما ويل: «نه، ترڅو مې چې کار ونشي هېڅ شی مې خواته نه کېږي.» ويل: «ما له جريان نه خبر کړه، ژمنه کوم چې مرسته به درسره کوم.» د مور د ناروغۍ موضوع مې ورته داسې بيان کړه چې همدا اوس په روغتون کې د کوما په حالت کې بستر ده او د پرلپسې درملنې اړتيا لري، زه بايد عجالتاً د وزارت د مقام په تيلفوني موافقه د احتياط مرکز ته تبديل شم، ترڅو د ناروغې مور د درملنې خدمت په ډاډه زړه وکړای شم. والي يو بل پيک هم وڅښل او ويې ويل: «د قوماندان د ناروغ په روغتيا او سلامتيا!» راته ويې ويل: «تيلفون خانې ته ووايه چې لومړی تړون او بيا وطنجار رخ کړي.» د کړکې له لارې مې محمد نذير ته اشاره وکړه ترڅو د تيلفون لين جوړ کړي، تيلفونخانې ته مې وويل: «والي صاحب تړون او وطنجار سره په عاجله توګه مخ کړه.» زنګ راغی، والي له دواړو مقاماتو سره يو په بل پسې زما په اړه دومره خبرې وکړې ترڅو چې د دواړو قناعت يې حاصل کړ. زه عجالتاً له علم و خبر سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز ته د احتیاط په بست کې تبدیل شم او د نوی قوماندان تر مقرریدو پورې د امنیت آمر کفالتاً کار وکړي. والی له خپله ځایه پاڅېد او په نخا یې پیل وکړ، ما هم د کوکاکولا گیلاس د شرابو په توگه ورسره پورته کړ او مونږ دواړو د شپې ډوډۍ وخوړه. مکتوب او علم و خبر مې چې له مخکې نه له ځانه سره راوړی ؤ ورباندې لاسلیک کړ او بالکل له خپل کار نه ډاډه شوم. په دې وخت کې د لوگر والی محمدخان آفت چې وروسته بیا د محمد خان پیکر په نوم مشهور شو کور ته راننوت. له سلام او روغبړ نه وروسته دواړه د دشت ارچي ولسوالۍ په لور د یو تن خپلوانو په واده کې د گډون لپاره چې سبا ته ترسره کېده روان شول. والی ډنده راکړه چې تر راتگه پورې یې کفالتاً په سمنگان کې دنده ترسره کړم او سبا ته چې د حاجیانو د قره کشۍ ورځ ده زه شخصاً په خپله د والی په غیاب کې دغه کار ترسره کړم. له ما سره یې خدای پاماني وکړه، هغوی کندز ته او زه خپل کور ته روان شوم.

د والی نشتوالی زما د پاره یو ښه چانس ؤ، ځکه د وزارت د مقام او د سمنگان د امنیه قوماندانۍ په نوم مکتوبونه او علم و خبر مې سبین په والی لاسلیک کړی وو که نه ډېر اندېښمن وم چې که سبا ته هاشم دقیق او نور که مې د کابل له تگ نه خبر شي، کیدای شي د والی نظر واړوي. دا اندېښنه مې هم د والی په تللو سره رفع شوه. سبا ته مې دواړه مکتوبونه د ولایت له اداري مدیریت نه د وزارت او سمنگان د امنیه قوماندانۍ په عنوان صادر کړل او د علم و خبر پاڼه مې له دوایرو څخه په دې پلمه ډکه کړه چې د امنیې قوماندان په یو مسلکی کورس کې د گډون لپاره د دریو میاشتو په مخه کابل ته ځي، او د دریو میاشتو معاش باید په کابل کې واخلي. د حجاجو قرعه کشی می د والی له هدایت سره سمه ترسره کړه، له غرمې وروسته په ۲ بجو مې له مامورینو او د امنیت له آمر سره خدای پاماني وکړه، له الله داد طوفان سره مې د کندز د والی صاحب جان صحرایي په کور کې په ټیلفون خبرې وکړې، د ناروغ د روغتیایي وضعې د وخامت او د حاجیانو د قرعه کشۍ د ترسره کولو په اړه مې ورته وویل، اجازه مې ورنه واخیسته چې د کابل په طرف حرکت وکړم او په دې ترتیب مې د هاشم دقیق د ترور پلان شنډ او ځان ته مې نجات ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان له خپلې تیلفوني موافقې څخه منکر شو:

د چارشنبې ورځ وه، د خپلې تبدیلۍ مکتوب مې د تیلفوني موافقې په اساس د سمنګان له ولایت نه راوړی ؤ. عمومي قوماندان (ترون) ته مې وړاندې کړ. عمومي قوماندان په ډېر بېړه چلن سره مکتوب ولوست او په خپل قلم یې د مکتوب په څنډه کې زما د تبدیلۍ په اړه د احتیاط په بست کې ولیکل. څو دقیقې یې په دفتر کې ناست وم، د سمنګان ولایت د اوپراتیفي حالت د څرنګوالي په هکله مې ورته ډېر لنډ معلومات وړاندې کړل، مکتوب یې پېژندوال جګړن حي ګل خان ته وسپاره او د استراحت لپاره کورته لاړم. د شنبې په ورځ چې وزارت ته راغلم، وضعیت بالکل بل ډول ؤ. عمومي قوماندان له خپلې تیلفوني موافقې نه چې د سمنګان ولایت نه یې مرکز ته زما د تبدیلۍ په اړه د سمنګان له والي سره کړې وه ګرځېدلی ؤ، په تریو تندي یې راته وویل: «ته باید خپلې وظیفې ته سمنګان ته لاړ شې، ستا تبدیلي دې د اوس لپاره ځنډېدلې وي، څه وخت وروسته به په تعیناتو کې ستا د مشکلاتو په پام کې نیولو سره تا داسې یو ولایت ته تبدیل کړم چې مجهز روغتون او متخصص ډاکتران ولري، اوس خپلې دندې ته لاړ شئ او بس.» د پېژندوال دفتر ته ورغلم، د ترون خبرې یې تکرار کړې او ویې ویل: «د سمنګان ولایت د ولایتي کمیتې د مکررې غوښتنې په اساس چې په هغه ولایت کې ستا شتون ډېر اړین او اغېزمن دی، ترون هم له خپلې پخوانۍ موافقې نه ګرځېدلی دی.»

وپوهېدم چې هاشم دقیق غوښتل په دې ترتیب ما بیا د مرګ خولې ته واچوي خو ما هوډ کړی ؤ چې پر هېڅ شان به بیا د سمنګان ولایت ته نه ځم، په دې فکر کې شوم چې د ترون نظر د هغه د خپلوانو او دوستانو په واسطه راواړوم، بې له دې چې د مرګ او ترور وېره ورته ووایم همدا د ناروغۍ پلمه تینګوم او ترون قانع کړم. ډګروال بختیار ګل منګل چې د ترون کاکا خسر ؤ، د پولیسو پخوانی قوماندان او زما د دوستانو له جملې څخه ؤ، کور ته ورغلم، ټول حقایق مې ورته بیان کړل او هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې په دې راضي کړ، په هره طريقه چې کېږي زما تبديلي د احتياط په بست کې په ترون ومنې او منظور کړي، پر ته له دې به مجبور شم چې دنده پرېږدم. د سمنگان ولايت د هغه مکتوب فوتوکاپي مې چې په ځنډه کې يې زما د تبديلۍ په اړه عمومي قوماندان ليکل کړی وو هم له ځانه سره لرله. منگلي بشپړ ډاډ راکړ چې هر څنگه کېږي ترون ته به قناعت ورکوي. د جمعې په ورځ به ترون سره له فاميله ميلمه کوي، چې ترون د کورنۍ له غړو سره د ميلمستيا لپاره ورشي، نو هرو مرو به دا موضوع يو طرف ته کوي، د خپل کور د ټيلفون نمبر يې راکړ، چې د شنبې په ورځ لومړی د ټيلفون له لارې له موضوع نه ځان خبر کړم او بيا کور ته ورشم. هماغسې وشوه، د راتلونکې شنبې په ورځ منگلي ډاډ راکړ چې کار بشپړ شوی دی، په اطمينان سره ترون ته ورشم. د شنبې په ورځ لومړی پېژندوال او وروسته بيا له هغه سره يوځای ترون ته ورغلو، د احتياط په بست کې او د کورنيو چارو د وزارت د گډ کميسيون د استازي په توگه د ماليې وزارت ته ور وپېژندل شوم، په دې ترتيب مې د هاشم دقيق د ترور پلان يوځل بيا شنډ کړ او د ماليې وزارت ته لاړم.

گډ کميسيون:

گډ کميسيون د ماليې د کورنيو چارو، عدليې وزارتونو، د څارنوالۍ او د صدارت عظمی د محاسباتو د ديوان په استازو مشتمل ؤ چې د ماليې په وزارت کې يې د شاهي رژيم په يوې پرېړی دوسيې کار کاوه.

يو شمېر کورنيو او د پاکستان د صوبه سرحد سوداگرو د افغاني تجارتي جوازونو په واسطه د بهرنيو هيوادونو لکه جاپان، جرمني او نورو صنعتي هيوادونو څخه مختلف تجارتي مالونه خريداريْ کړی وو او بې له دې چې د کابل گمرک ته راشي او محصول يې ورکړی د پاکستان د صوبه سرحد په بازارونو کې پلورل شوي وو، د غه مالونه د پاکستان د کراچۍ بندر له لارې وارد شوي وو، له دې امله د ترانزټ په بڼه له پاکستان هيواد څخه تېر بدل، کوم محصول به يې نه ورکاوه، نو په دې ترتيب يو شمېر افغاني سوداگرو د صوبه سرحد د سوداگرو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملتیا بنسټیز خو کاله دغه کار ترسره کړی وي، چې دا کار د افغانستان د اقتصاد په وجود یو گوزار ؤ.

په شاهي رژیم کې د وزیرانو په کچه یو لوړ پوړی کمیسیون په دې دوسیه کار کاوه، د سردار محمد داود په جمهوري رژیم کې د معینانو او رئیسانو په کچه یو کمیسیون په دې دوسیې کار کړی ؤ. دغې دوسیې د وخت په تېرېدو سره ورو ورو خپل ارزښت له لاسه ورکړی ؤ، خو د پاڼو او کاغذونو په لحاظ د یوې پرېړې او ضخیمې دوسیې په بڼه پاتې وه چې د تره کي په رژیم کې د دغې دوسیې د حل او فصل لپاره د مدیرانو په کچه یو گډ کمیسیون د عدلیې، مالیې، داخله وزارتونو او لویې څارنوالۍ او صدارت عظمی استازي ورته ټاکل شوي وو. زه د کورنیو چارو د وزارت د استازي په توگه په دې گډ کمیسیون کې شامل شوم. د نورو وزارتونو استازي هم د ناراضیانو له ډلې څخه وو، ټول ناراضیان سره یو ځای شوي و، خو د اگسا له وېرې تر یوه وخته پورې یو په بل باندې بې اعتماده او بې باوره وو. د سیاسي او د ورځې د تازه پېښو په اړه مو هېڅ خبره نه کوله، د کمیسیون ټولو غړو دغه بې لاسو بې پښو دوسیه په نوبت سره لوستله، داسې سند چې د چا په مسئولیت دلالت وکړي په دوسیه کې موجود نه ؤ، په دوسیه کې شامل کسان څو ک مړه وو، څو ک تبنتېدلی وو او څو ک بې درکه وو.

زه ځکه په دې دنده خوښ وم، چې فکر مې کاوه د اگسا او مخالفینو له نظر نه پټ پاتې شوم، خو داسې نه وه، یوڅه وخت یې له منگولو خوندي پاتې وم، خو دا په حقیقت کې زما اغفال ؤ، اصلاً زما د نیولو نوبت نه و رارسېدلی.

د امریکا د متحده ایالاتو د سفیر وژل کېدل او د هغه د وینو قیمت (خونبها):

د امریکا د متحده ایالاتو سفیر مستر دبز په کابل کې د ۱۳۵۷ کال په نیمایي کې گهیځ د ۹ بجو په شاوخوا کې کله چې د خپل موټر په سپرلۍ چې دیپلوماتیک

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرغ ورباندي ځړېده د خپل سفارت په لور روان ؤ، د کابل د نوي ښار په سیمه کې د ځلورو ناپېژاندو وسله والو لخوا وتښتول شو، د کابل هوټل ته راوستل شو او په یوه کوټه کې واچول شو.

د کابل هوټل د ښار په زړه کې د جمهوري ارګ په پنځوس متری کې مرکزي بانک ته مخامخ موقعیت لري. د کابل د ښار پولیسو ظاهراً د سفیر د نجات لپاره د کابل هوټل محاصره کړ او عملیات یې پیل کړي وو، د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان سید محمد داؤد تړون په خپله له تښتوونکو سره خبري پیل کړي وې، هېڅ د تښتوونکو له غوښتنو څخه خبر تیا نه درلودله، هرڅه چې وو تړون ته معلوم وو، خو تر پایه پورې افشا نه شوې او عام خلک ورباندې خبر نشول، او تر ننه پورې څوک په اصل حقیقت پوه نشول.

د شوروي پوځي سلاکارانو د سفیر د خلاصون لپاره ډېرې لاس او پښې ووهلې چې په یو ډول سفیر ژوندی لاس ته راولي خو تړون د مشاورینو مشورې ته کوم ارزښت ورنکړ. د شوروي پوځي سلاکارانو په پای کې د سفیر د نجات او ژوندی په لاس راوړلو لپاره تړون ته داسې تجویز وړاندې کړ چې لومړی دې د امبولانس یو موټر له متخصص ډاکترانو، لازمو درملو او د اړتیا وړ طبي سامان آلاتو سره د هوټل څنګ ته چمتو کړای شي. د جمهوریت روغتون د متخصصینو یو مجهز ګروپ دې چمتو شي، بیا دې په تښتوونکو زهرجن ګاز وکارول شي او د برېښنا په خبر چټکۍ سره دې سفیر چې طبعاً هغه به هم مسموم شوی وي د امبولانس په واسطه روغتون ته ورسول شي او د اغېزمنو طبي عملیاتو په واسطه دې د هغه ژوند ته نجات ورکړ شي، خو تړون ددې په خلاف د تښتوونکو کوټه تر اور لاندې ونیوه او د وسلو ډزې یې ورباندې پیل کړې او د ډزو په تبادله کې چې کله پولیس کوټې ته ورننوځي څلور تنه تښتوونکي او پخپله سفیر تول وژل شوي وو او موضوع پای ته ورسېده. په پایله کې شوروي سلاکاران خجالت او غوسه وو ځکه چې ددوی د مشورې په خلاف عملیات ترسره شول، او عامو خلکو دغه چلن یو احمقانه او غیر انساني چلن وباله. په هر حال سفیر په یوه ماهرانه سیاسي لوبه کې ووژل شو. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

امریکا متحده ایالاتو د هغه په وژنه پرته له رواجي دیپلوماتیک پروتست نه بل کوم اقدام ونه کړ. د حیرانتیا وړ وه چې د سړې جګړې په دوران کې د نړیوال ځواک یو سفیر د شوروي اتحاد د یو ګوډاګي حکومت د عمالو لخوا وژل کېږي خو په ظاهره سره د امریکا متحده ایالات یوازې د سفیر د چوکۍ په کمی ساتلو باندې قناعت کوي او ان چې له افغانستان سره یې سیاسي اړیکې جاري ساتلې وې، خو خپل ژور پلانونه یې د شوروي د تجاوز د بدنامولو، د شوروي اتحاد د پلوي دیموکراتیک رژیم د نسکورولو، له افغانستان نه د سرو لښکرو له شرمه د ډکو ایستلو، د افغانانو په واسطه د زرګونو افغانانو د وژلو، د ټولو تولیدي منابعو د لوټولو، د ټولو ملي او شخصي شتمنیو د چور کولو، او په ټول افغانستان کې د قومي، ژبني، مذهبي او سیمه ییزو تعصبونو پیدا کولو لپاره یو په بل پسې عملي کړل، چې په نتیجه کې د خپل سفیر د خون بها په بدل کې یې ټول افغانستان په کنډوالو بدل کړ، د افغانستان کور په کور کې یې د جګړې د اور داسې لمبې بلې کړې چې تراوسه د سفیر له وژلو شپاړس کاله تېرېږي خو زمونږ په هیواد کې لا هم دغه لمبې بلې دي او په افغانستان کې د شوروي اتحاد له رسوایۍ او ناکامۍ وروسته کمونیزم په نړیواله کچه بدنام او تر خاورو لاندې شو، خو د امریکا په وړاندې لا هم د خپل سفیر خون بها نه ده پوره شوې، خپل پخواني دوستان یې چې د کمونستانو پرضد وجنګېدل اوس یې په خپل منځ کې داسې په جنګ اچولي دي چې اوس زمونږ هیواد د تجزیې له ګواښ سره مخامخ دی او تر دم ګړۍ پورې د افغان وینه د افغان له لاسه توییږي، نړدې ده چې نقشه یې د نړۍ له نقشې نه محوه او ټوله شي، خو همغه له موره مهربانه میاره چې ویل یې د شوروي اشغال په سیمه کې د کمونیزم پراختیا غوښتنه ده او د شوروي اشغال په افغانستان او سیمه کې اسلام ته خطر دی، اوس چې پر نړیواله کچه کمونیزم تس نس شویدی، اسلام په افغانستان کې څه ډول دی او د افغانستان ارضي تمامیت له کوم خطر سره مخ دی، اور د افغانانو په کورونو لګېدلی او د افغانانو او مسلمانانو پخواني دوست په څه ډول عارفانه تجاهل سره زمونږ هیواد د نابودۍ او تباهۍ په لوري بیایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس ښايي د داسې فرصت په انتظار کې وي چې خپل کوم بل اجل نيولی سفير په افغانستان کې وژلو ته ورانديې کړي او دا ځل د هغه په خون بها کې اسلام په افغانستان او سيمه کې له منځه يوسي.

کيوبا ته د نور محمد تره کي سفر:

په افغانستان کې د مارکسيستي ماډل دولت بنسټ ايښودونکی نور محمد تره کي د فيدل کاسترو په بلنه د ناپيیلو هيوادونو په کنفرانس کې د ګډون لپاره هاوانا ته سفر وکړ. پروګرام داسې جوړ شوی و چې تره کی د بېرته راستنېدو په مهال لې شان په مسکو کې تم شي، دستور ترلاسه کړي او د شوروي له رهبر ليونيد برژنيف او نورو مهمو اشخاصو سره ملاقات او تبادل نظر کړي. امين، د کارمل له شړلو څخه وروسته د چارو واګې په خپل لاس کې اخيستې وې او تره کی يې د ارګ د ماڼۍ په محوطه کې په تشريفاتو او شراب څښلو مصروف ساتلی ؤ او د سياسي قدرت د سمبول په توګه يې هغه د بهرنيو مېلمنو، کورديپلوماتيک غړو په ملاقاتونو او د سپورتي او بزکشۍ د لوبو په ننداره کولو مصروف کړی ؤ. امين په ډاډه زړه د فوق العاده اعتماد په ترلاسه کولو، دا د تره کي وفادار شاګرد، د تره کي د ګوښه کولو او د حزبي او دولتي لوړې مقام د لاس ته راوړو په هڅه لګيا و. کې جي بي د امين په دې ځيرکتيا او سياسي زرنګۍ پوهېدلې وه او امين هم د خپلې يکه تازۍ ترڅنګ له شوروي سلاکارانو سره په ځانګړې چل سره ښې، دوستانه او تکتيکي اړيکې ساتلې وې.

خپل هدف ته د رسېدو لپاره يې د خپل ګروپ مهم ملکي او پوځي کادرونه په مهمو پوستونو باندې نصبول، د ګارډ قوماندان سيد يعقوب او د ژاندارم او پوليس پخوانی عمومي قوماندان سيد داود ترون يې د تره کي د خاصو ياورانو په توګه ځای په ځای کړي وو. د کيوبا په سفر کې ډاکتر شاه ولي او ترون د تره کي ملګري وو، ترڅو له هغو اوامرو او لارښودونو چې د افغانستان د راتلونکې په اړه يې شوروي رهبران تره کي ته صادروي بې خبره پاتې نشي. ببرک کارمل چې په پراګ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي پناه اخیستې وه او پټ شوی ؤ ، د شوروي رهبرانو او کې جي بي سره په تماس کې و او اسناد یې په لاس ورکول ترڅو خپل حریف امین د شوروي مقاماتو په وړاندې انتي سوتیست وروپېژني او بې اعتباره یې کړي.

تره کی دومره ساده مزاجه سړی ؤ چې د شوروي اتحاد له رهبرانو سره د خبرو ځانګړې مفاهیم چې باید د راز په ډول یې له ځانه سره خوندي او محرم ساتلي وای او په هغې کې د سمون راوستو هڅه یې کړې وای ، د دې په برعکس له برژنیف سره د مخصوص ملاقات نه وروسته په یوه غونډه کې چې په مسکو کې یې له افغاني محصلینو سره خبرې کولې په خپله وینا کې ویلي وو چې: «زمونږ د ګوند په دننه کې د سرطان یوه دانه راټوکېدلې ده ، چې افغانستان ته لاړ شم ، د دې خونړۍ دانې عملیات به کوم او د د. خ. ا. ګوند وجود به له دغې ناسور دانې څخه پاکوم.».

له سرطان دانې څخه د هغه موخه حفیظ الله امین ؤ چې د کی جی بی چارواکو او د اتحاد شوروي مشرانو د خصوصي ملاقات په ترځ کې ورته د راتلونکې په اړه د امین له خطر څخه هغه ته راپور او مشوره ورکړې وه. مخکې له دې چې افغانستان ته ستون شي د محصلینو په غونډه کې یې هرڅه په ډاګه کړل ، همدا راز ډاکتر شاه ولی د بهرنیو چارو وزیر او د تره کی یاور تړون چې د امین له خاصو معتمدینو څخه وو په دې سفر کې یې قدم په قدم ټول پټ رازونه امین ته په ځانګړې شفر سره بیانول.

حفیظ الله امین د تره کی په غیابت کې د تره کی څلور پلوي وزیران د کورنیو چارو وزیر اسلم وطنجار ، د مخابراتو وزیر سید محمد ګلابزوی ، د ترانسپورت وزیر شیرجان مزدوریار او د اګسا رئیس اسدالله سروري له دندو ګوښه او غوښتل یې چې ویې نیسي خو هغوی د شوروي اتحاد سفارت ته پناه وړې وه او پټ شوی وو. د هغوی پرځای یې د خپل ګروپ کسان فقیر محمد فقیر د کورنیو چارو د وزیر ، انجنیر ظریف د مخابراتو وزیر ، خیر محمد د ترانسپورت وزیر او عزیز د اګسا د سرپرست رئیس په توګه وټاکل. خو له هاوانا څخه د تره کی د راستنېدو په مهال د هرکلي لپاره ډېر پرتمین او اغفالوونکی مراسم ترتیب شوی وو. له الوتکې څخه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکوزیدو له پوړۍ څخه د هرکلي کوونکو او هوايي ډګر د تشریفاتي ګارډ ترلیکو پورې ځمکه په قالینو فرش شوې وه، له هوايي ډګر څخه تر جمهوري ارګه پورې د سړکونو پر سر د ویاړ څو دروازې جوړې شوې وې چې د تره کي په تصویرونو او دولتي او حزبي بیرغونو باندې ښکلې کړای شوې وې، له هوايي ډګر نه تر ارګه پرې د لارې په دواړو خواو د دولتي ادارو، وزارتونو، د حزبي او اجتماعي سازمانونو مامورین او کارکوونکي، نارینه او ښځینه زده کوونکي، نارینه او ښځینه محصلین له سرو بیرغونو او جنډوکیو سره د تره کي د روغتیا او هرکلي لپاره لیکه ولاړ وو، د لارې په دواړو خواو د ژوندي دې وي تره کي او نور شعارونه تر سترګو کېدل. د تشریفاتو او هرکلي دا ډول مراسم په تېرو رژیمونو کې نه وو لیدل شوي. په هوايي ډګر کې چې کله تره کي د هرکلي کوونکو خواته راغي له امین څخه یې پوښتلي وو چې زما وزیران چیرې دي، موخه یې همغه څلور تنه وزیران وو چې دده په نشتوالي کې د امین لخوا ګوښه او پټ شوي وو.

په حقیقت کې نور محمد تره کي د هاوانا له سفر نه له راستنېدو او کابل ته په رارسېدو سره د امین تر څارنې لاندې راغلی ؤ، ځکه کله چې له هوايي ډګر نه ارګ ته ننوت نو بیا د تلویزیون په پرده ونه لیدل شو.

د نور محمد تره کي وژل:

د کیوبا سفر د تره کي او امین ترمنځ اړیکې دومره خرابې کړې وې او یو پربل یې دومره بې باوره کړي وو چې یو د بل د له منځه وړلو سرحد ته یې رسولي وو. امین لکه د تره کي او کارمل د تخت او تاج غوښتونکی ؤ، په لومړنی انشعاب کې یې چې د تره کي لوري انتخاب کړی ؤ هم په دې منظور و چې په لومړي سر کې د پرچم ډله کمزورې او بې وسه کړي او د تره کي په مشرۍ د ګوند پوځي چارې په خپل لاس کې واخلي. کله چې د سیاسي واک خاوند شي نو په هغه وخت کې به ورته د تره کي ځنډې ته کول آسان وي، خو له کارمل سره یوځای به هېڅکله خپل هدف او مرام ته ونه رسېږي. همغه وه لکه چې مو وویل، د ثور د ۷ مې په کودتا کې یې ابتکار په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل لاس کې واخیست، د محمد داود دولت یې د یوې شپې او ورځې نه په کمه موده کې نسکور کړ او خلقیانو او پرچمیانو د قدرت واګی په لاس واخیستلې. امین ځان پر ته د بل چا له ګډون څخه د دغه پاڅون او بریالیتوب وارث ګاڼه، ومولیدل چې ببرک کارمل او د پرچم ډله یې څرنګه له خپلې مخه لرې کړل، اګرچې د تره کي په دولت کې د واک اصلي محور دده په شا و خوا راڅرخېده، خو سره له دې یې هم داسې تکتیک کارولی ؤ چې د تره کي په موجودیت او مشرۍ په چوکاټ کې دننه یې د قدرت درې ګوني ځواک له خپلو پلویانو څخه جوړ کړی ؤ او تره کي د یوې سمبولیکې بنې په توګه د قدرت په ګدۍ ډېره لګولی وه، او د لرې مودې لپاره د هغه تر مشر تابه لاندې د وفادار شاګرد په توګه کار وکړي. کله چې پوه شو چې شوروي چارواکو کیوبا ته د سفر په لاره کې تره کي په حقایقو خبر کړی دی او د امین په اړه یې د هغه نظر ګرځولی دی، امین هم په ډېره هوښیارۍ سره د تره کي د له منځه وړلو لپاره اقدامات وکړل او هغه یې لکه د یوې بې جرړو او ورستې ونې په شان په خپل ځای پرېښود. تره کي هم کله چې له سفر نه راستون شو وپوهېد چې امین نور هغه وفادار شاګرد نه دی چې ویل به یې: «تره کي او ګوند یو تر بله سره روح او تن دي، که روح نه وي تن بې روحه دی.» کله چې خبر شو په غیابت کې یې امین د هغه څلور تنه وفادار وزیران له کابینې څخه اخراج کړی دی، نو بنه ورته ثابته شوی وه چې د شوروي چارواکو اطلاعات ریښتیا وو، باید په چټکۍ سره دا د ناسور دانه لکه په خپله یې چې ویلې وو د حزب او دولت له بدن نه لرې شي، خو هغه خوار کی ته پته نه وه چې دی په خپله له خپل فامیل سره په جمهوري ارګ کې د امین د محاصرې لاندې دي.

د کیوبا سفر نه تر راستنېدو درې ورځې وروسته په داسې حال کې چې د شوروي اتحاد سفیر پوزانوف له تره کي سره په ارګ کې شتون درلود، امین یې د یو اړین ملاقات له پاره ځان ته راوباله تر څو هغه په ارګ کې دننه بې وسلې کړي او ویې نیسي، خو امین په پوره خبرتیا سره لکه د پخوا په شان له خپلو وسله والو ساتونکو سره له ختیځې دروازې څخه ارګ ته ننوځي، د تیر وخت په برعکس د دروازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتونکی غواړي چې دی او محافظین یې لکه د نورو وزیرانو په شان بې وسلې کړي او بیا د ننوتو اجازه ورکړي، خو امین په ډېره بې پروایۍ سره له خپلو وسله والو ساتونکو سره په موټر کې ارګ ته ننوځي او د انقلابي شورا د رئیس د دفتر زینو پورې وړاندې ځي. د امین د دې بې اعتنایۍ په اړه د مخابرې په واسطه د تره کی دفتر ته اطلاع ورکړل شوې وه. تره کی چې نه یې شوای کولای پر ته غږ غوړه، او شوره په خاموشۍ سره خپل پلان په امین باندې عملي کړي، کله چې امین له موټر نه کښته کېږي تړون چې د ارګ له داخلي وضعیت نه پوره خبر تیا لرله، په چټکۍ سره یې ځان امین ته ورساوه ترڅو امین له موضوع نه خبر کړي. په دې وخت کې له دوهم پوړ څخه په امین باندې ډزې کېږي، تړون چې د امین په مخکې ؤ په ځمکه راغورځېږي او د ګارډ ملي قوماندان سید یعقوب چې په همدې وخت کې یې ځان امین ته وررسولی ؤ هم ټپي کېږي. امین له خپلو وسله والو سړیو سره یوځای د خپل موټر په سپرلۍ له صحنې څخه تښتي او خپلې قرارګاه ته ځان رسوي. د امین د نیولو پلان د تړون په قربانۍ او د سید یعقوب په ټپي کېدو شنډ او ناکامېږي.

څرنګه چې د پوغ بنستیز واک د امین په لاس کې ؤ تره کی یې په همغه شپه په ارګ کې ونیو، فامیل یې تر تعقیب لاندې نیسي او تره کی د جمهوري ارګ په باغچه تعمیر کې بندي کوي، د دولت او حزب له مقام نه د استعفی پاڼه وریاندې په زور سره لاسلیک کوي.

زه چې د څرخي پله په زندان کې بندي وم، د شپې په ۸ بجو خبرونو د راډیو او تلویزیون له لارې دا خبر خپور شو چې مفهوم یې دا ؤ:

«نور محمد تره کی د خپلې ناروغۍ او د بدن د کمزورۍ له امله د حزبي او دولتي مشرتابه مقامونو څخه استعفی وکړه او تر درملنې لاندې ونیول شو. د افغانستان د خلق دیموکراتیک ګوند سیاسي بیورو د غړي او د بهرنیو چارو د وزیر ډاکتر شاه ولی په مشرۍ غونډه وکړه او د رایو په اتفاق یې ملګری حفیظ الله امین د د. خ. ا. د ګوند د عمومي منشي او د انقلابي شورا د رئیس په توګه وټاکه.» دا خبر د همغې شپې په ټولو خبري سرویسونو کې په تکرار سره خپور شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې حیرانوونکې خبر ټول سیاسي بندیان په تعجب کې اچولي وو، ځکه د تلویزیون له لارې مو چې د کیوبا له سفر نه د هر کلي کوم پرتمین مراسم لیدلي وو، او ۳ ورځې وروسته د استعفی او ربدل او هغه هم د بدني کمزورۍ او ناروغۍ له امله ریښتیا هم چې د حیرانتیا او تعجب وړ وه. ما فکر کاوه چې همدا نن شپه او یا سبا ته د تره کی پلویان د امین په خلاف هرو مرو پاڅون کوي، خو هېڅ پېښه هم په ټول هیواد کې هېڅ غږ پورته نه کړ، هماغه سیاسي بیرو، هماغه مرکزي کمېټه، هماغه حزبي او اجتماعي سازمانونه چې تره کی ته یې د د. خ. ا. گوند د روح خطاب کاوه، هغه ته یې د د. خ. ا. د گوند ځواکمن او خلاق رهبر وایه، ټول د امین په لیکه کې ولاړ وو، او سبا ته تر شپې پورې په ټول هیواد کې د سیاسي بیرو پرېکړې په تایید کې چې امین یې د حزب او دولت په مشرتابه ټاکلی ؤ لاریونونه او غونډې ترسره شوې، او په ټولو خبرونو، اخبارونو او شفاهي تبلیغاتو کې یې تره کی ته د ساده او شخصیت پرست او ځان غوښتونکي شخصیت په توگه خطاب کاوه. په ملکي او پوځي برخه کې یې امین د انقلاب د سباوون د رڼا د قوماندان او اتل په نوم یادوه. اوولس ورځې تره کي د ارگ د باغچې په کوټه کې بندي ؤ او ټول اسناد یې ورباندې په زور سره لاسلیک کړل او د اوولسمې په شپه یې د هغه په خوله د مالوچو بالښت کېښود او په چوپه خوله یې وواژه او د هغه ژوند ته یې پای ورکړ، او په ډېر عادي ډول یې د هغه د مړینې خبر چې د همغې وروستۍ ناروغۍ له امله وه خپور کړ او پرته له رسمي تشریفاتو ځخه یې د هغه مړی د کابل په آبچکان کې خاورو ته وسپاره.

د امین په لاس د تره کی وژنه څرگندوي چې د د. خ. ا. ټول مشران د قدرت پتنگان وو، ائتلافونه او اتحادونه ټول تکتیکي او د چوکیو او مقامونو د لاس ته راوړو په خاطر وو، نه د خدمت لپاره. که د هغوی د هیواد د ترقۍ او خدمت لپاره یو بل ته لاس ورکړی وای او د هیواد د خدمت لپاره یې گام پورته کړی وای او د هیواد د ځانگړې وضعې په اړه یې تحلیل د خپل کار اصول گرځولي وای، نو ریښتیا به هم په پردیو نه وو پلورل شوی او زمونږ د وطن سرنوشت به له دې ورانیو او تباهیو سره نه مخ کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلورم څپرکی:

د اگسا بوږنوونکی سازمان، د ښرخي پل زندان، د مخالفینو د نیولو او وژلو لړۍ او د مصئونیت، قانونیت او عدالت شعار

د کام استخباراتي سازمان او د حفیظ الله امین د (۱۰۱) ورځو واکمني:

اگسا:

د ټولې نړۍ په بېلابېلو رژیمونو کې استخباراتي او د جاسوسۍ ضد سازمانونه په بېلابېلو نومونو سره شتون لري، په ځینو هیوادونو کې دا سازمانونه د حکومت او کابینې په چوکاټ کې او په ځینو هیوادونو کې په جلا او خپلواک ډول د ځانگړو صلاحیتونو په درلودلو سره جوړ شوي دي. په ټولنیزه توگه دا سازمانونه په داخلي او خارجي برخو کې فعالیت کوي، په هره برخه کې د هیواد عالي گټې په پام کې نیسي د اساسي او فرعي قوانینو په چوکاټ کې دننه عمل کوي.

په افغانستان کې هم له پخوا څخه د صدارت عظمی په چوکاټ کې د ضبط احوالات د ریاست په نوم او بیا یې د محمد داود د دولت په مهال د مصئونیت ملي په نوم فعالیت کاوه. د ثور د ۷ مه له کودتا نه وروسته چې د شوروي اتحاد د سلاکارانو د افغاني ادارو د تشکیلاتو په جوړولو په کار پیل وکړ، د نورو رغاونو ترڅنگ یې د جاسوسۍ پرضد یو استخباراتي سازمان د «افغانستان د گټو ساتلو اداره» په نوم چې لنډ نوم یې «اگسا» دی جوړ کړ. دغې ادارې په پراخو تشکیلاتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پراخو اختیاراتو سره په فعالیت لاس پورې کړ. د هغې مالي بودجه پټه او د مالیې وزارت له حساب څخه بهر وه، وسایل، وسایط او د هغې تخنیکي سامان آلات او تجهیزات، د شوروي اتحاد د سلاکارانو په واسطه د کې جي بي سازمان له بودجې څخه برابریدله، پرسونل یې د تنکو، بې تجربه او کم تعلیمه ځوانانو څخه چې په شوروي اتحاد کې به د لږې مودې په کورسونو کې مسلکي زده کړه ورکول کېده او د هیواد په دننه کې به دغه سازمان په بېلابېلو څانګو کې په دنده ګمارل کېدل، د هر مدیریت او ریاست په رأس کې د شوروي اتحاد د سلاکارانو په مرکز او ولایاتو کې په کار شروع کړې وه.

اګسا د یو استخباراتي او جاسوسۍ ضد ادارې په توګه د افغاني احساساتي او بې تجربه ځوانانو په لاس په داسې بوږنوونکې او ویروونکې اداره بدله شوې وه چې هرڅوک یې له نومه وېرېدل. هرڅوک به چې د دولت او حزب د مخالف په نوم دغې ادارې ته ورو پېژندل شول، نو ټول مادي او معنوي ارزښتونه یې له لاسه ورکول او ان چې ژوند به یې په خطر کې غورځېد. څوک چې د بېلابېلو تورونو له امله دغې ادارې ته بیول شوي وو تر ننه پورې ورک او بې درکه دي، ډېر کم او د ښه قسمت خاوندان به وروسته له ډېرو شکنجو او زورونو په کوم پټ او یا ښکاره زندان کې ژوندي موندل کېدل.

د څرخي پله او د همزنګ زندانونه د ښکاره محبسونو له جملې څخه وو. یو زیات شمېر زیرزمینۍ او ودانۍ د پټو محبسونو په توګه د دغه سازمان په واک کې وو، لکه د اردو د څلور سوه بستریز روغتون زیرزمینی، د کابل بالاحصار، د مهتاب قلعه د مخابرې قطعه، د قوای مرکز پخوانۍ ودانۍ، د دفاع د وزارت پخوانۍ بارکونه او په شهر نو، کارته ۳، وزیر اکبرخان مینه، شش درک او نورو ځایونو د اګسا بېلابېل ریاستونه.

د اګسا په بېلابېلو شبکو کې د کمې زده کړې او حتی بې سواده ښځې او ځوانان په دنده ګمارل شوي وو او د کابل ښار په ټولو سیمو، بازارونو، مارکیټونو، د وزارتونو په ادارو، په ښاري بسونو، په اګسا پورې اړوند ټیکسي ګانو، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورونو کې او ان چې په خپلو فاميلونو کې استخباراتي او جاسوسي ضد فعاليتونه د همدغو شبکو په واسطه ترسره کېدل. هرې شبکې او هر کارکوونکي به چې زيات راپورونه تير کړل د اړوندې ادارې او د سلاکارانو لخوا به پالل کېدل. اګسا د خلکو لپاره يو خطرناک نوم او له خطره ډک سازمان ؤ، حتى چې د يو فاميل غړي مېږه په ښځه، پلار په زوى، خور په ورور او ګاونډي په ګاونډي بې اعتماده او بې باوره شوي وو. چا دا مېړانه نه شوه کولاى چې په خپل کور کې د روانو مظالمو په اړه خوله ببرته کړي، تردې چې د بهرنيو راډيوګانو لکه BBC، امريکا غږ، آلمان غږ، ايران او پاکستان د راډيوګانو خبرونه چا نشول اوريدلاى. ددغې ادارې په سر کې د هوايي ځواک يو افسر اسدالله سروري چې يو سخت زړه او د تره کي له وفادارو ښخه ؤ په دنده ګمارل شوى ؤ. همدا رنګه په ولايتونو کې ددغه سازمان نمايندګى د اګسا د رياست او يا مديريت په نوم جوړې شوې وې چې لکه د مرکز په شان وېره يې په خلکو کې اچولې وه.

د ځرخي پل لوى زندان:

د محمد داود د جمهوريت په وخت کې د کابل په جنوب ختيځ کې د ځرخي پل په پراخه ساحه کې د يو لوى عمومي محبس بنسټ د يوې بنستيزې نقشې سره سم چې د هغې دقيقه ساحه راته نه ده معلومه ابنبودل شوى و. د قواى کار د پوليسو يو مکمل يونټ له ډېرو وسايلو، تخنيکي وسايطو او ساختماني تکړه انجنيرانو سره څو کاله ددغې لويې پروژې په جوړولو بوخت وو. د فني نقشې ترمخه ددغه زندان د ديوال سور يو متر او د بنسټ يې هم د يو متر ژوروالى په سور له ځمکې لاندې به سمنټيو جوړ شوى. د احاطې په څلورو خواو کې څلور برجونه چې په تولو تخنيکي وسايلو سنبال دي، د هرو دوه برجونو ترمنځ د ترصد څو نور برجونه جوړ شوي دي. د زندان په احاطه کې دننه څلور درې پوړيز بلاکونه پاخه جوړ شوي، چې د هر بلاک په دننه کې د ډېرو د ديوال يوه احاطه جوړه شوې وه، په هر بلاک کې د څورو زرو بنديانو ځاى کېدل په پام کې نيول شوى وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرکز گرمۍ سیستم، اوبو رسولو، کانالیزسیون، اطفاییه، پخلنځی، حمام او عصري تشنابونه، سلماني خانه، په دوه پوړونو کې د بندیانو لپاره د بندیانو د جامو بدلولو اتاقونه، له خپلوانو او پایوازانو سره د بندیانو د ملاقات کوټې، دیوالي راډیوګانې چې له یوه مرکز څخه یې پروگرامونه خپرول، د بندیانو لپاره د سپورت میدانونه، بېلابېلې صنعتي دستګاګانې، د سواد زده کولو، د افکارو د تنویر او داسې نورو کورنړنو لپاره اتاقونه، داسې ساختمانونه په پام کې نیول شوي وو چې په مختلفو هیوادونو کې یې شتون درلود، خو دغه ستر او عصري زندان د سردار محمد داؤد د حکومت په دوره کې بشپړ نشو او په نامکمل ډول د مهمې ډالۍ په توګه نور محمد تره کي ته پاتې شو. د رژیم په رنګېدو سره د دغه زندان ټول ساختماني او د ښکلا کار په ټپه ودرېد او د سیاسي بندیانو د منلو لپاره د اګسا په اختیار کې ولوېد.

ما چې یو کال د دغه ویروونکي زندان په دوهم بلاک کې تېر کړی دی، په راتلونکي کې به یې د ځینو مسایلو په برخه کې او د خپلو سترګو لیدلي حالات بیان کړم.

زما د نیول کېدو کیسه:

لکه څنګه مې چې وویل له سمنګان ولایت څخه مې له ترور نه ځان وژغوره او کابل ته د احتیاط په بست کې راتبدیل شوم، او بیا د مالیې وزارت ته د «گمرک ته د نارسېدلو مالونو» د دوسیې د بشپړېدو لپاره خدمتي مقرر شوم او له ګډ کمیسیون سره مې په کار پیل وکړ. په دې وظیفه خوشحاله وم، فکر مې کاوه د اګسا او د کورنیو چارو د وزارت له سترګو لری یم. په میاشت کې یو ځل به د معاش اخیستو لپاره معتمد ته ورتلم. د معاش معتمد له پخوانیو کارکوونکو څخه وو، هیله مې ورنه وکړه چې زما ماهوار معاش په یو مناسب وخت کې ماته د مالیې وزارت کې رارسوي، ما به د معاش د اخیستو په مهال معتمد ته یو څو روپۍ وربخښلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مؤظف کمیسیون سره یوځای مې په کار پیل وکړ. د کمیسیون غړي ټول د خپلو اړوندو وزارتونو له ناراضیانو څخه وو. په لومړي ورځو کې مو یو بل ښه سره نه پېژندل، یو د بل له وېرې مو هسې نه چې کوم یو د اګسا غړی وي د سیاسي موضوعاتو او روانو چارو په اړه مو خوله نه بېرته کوله. ورو ورو څرګنده شوه چې د کمیسیون ټول غړي د تېرو رژیمونو پخواني مامورین وو او یو هم له اګسا سره تړاو نه لري. د کمیسیون له دې ترکیب څخه ټول خوښ وو چې لږ ترلږه د هغو ظلمونو په اړه چې جریان لري د زړه خواله وکړو. پنځه سوه پانیزه پرېړه دوسیه مو ولوستله، هریوه د دوسیې د بشپړېدو په اړه یادښتونه ځان سره نوټ کړي وو، او د دغو ټولو یادښتونو له مخې یې د کار یو پلان ترتیب کړ.

ناویلي دې پاتې نه وي چې دا د دوه دولتي رژیمونو (د محمد ظاهرشاه د سلطنت د رژیم او د محمد داؤد د جمهوري رژیم) زړه دوسیه هسې له سره تېره شوې وه. په مسئولیت کې د شاملو کسانو اسناد له منځه تللي وو، له مسئولو کسانو څخه ځینې تبنتبدلي او بې درکه شوي وو او ان چې ځینې مړه شوي وو، خو په هرصورت دوسیې باید خپل قانوني او شرعي مراحل بشپړ کړي وای. د جلال آباد په ګمرک، د خوګیانیو په لویه ولسوالۍ او د تورخم په ګمرک کې یو شمېر کارونه وو چې باید ترسره شوي وای. د مالیې وزارت ته مو وړاندیز وکړ او د دغه وزارت استازی ته مو دنده ورکړه چې د سفریې او موټر د برابرولو لپاره اقدام وکړي. د ۱۳۵۷ کال د لیندۍ په میاشت کې مو په والګا موټر سره ننګرهار ته سفر وکړ. له صاحب جان صحرایي والي او محمد عثمان مستوفي سره معرفي شوو، د انحصاراتو په کلوپ کې هستوګن شوو. هره ورځ به د جلال آباد د ګمرک او اړوند ادارو ته د دوسیې د بشپړېدو په غرض تللو او هغه څه چې د دوسیې د نواقصو په نوم یادداشت شوي وو یو په بل پسې پوره کېدل. یوځل مو د خوګیانیو ولسوالۍ ته هم سفر وکړ، په پای کې وه چې وروسته د تورخم ګمرک ته هم لاړ شو.

د کمیسیون څلور تنه غړي په دوه ګروپونو ووېشل شوو، چې یو ګروپ په جلال آباد کې خپلې دندې ته دوام ورکړي او یو ګروپ په کابل کې خپلو کورونو ته د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونۍ لپاره لاړ شي. یو د بل تیلفوني آدرسونه مو له ځانه سره نوټ کړي وو ترڅو د ضرورت په وخت کې یو بل له موضوع نه خبر کړو.

د لینډۍ د میاشتې په آخر کې زمونږ د ګروپ نوبت و چې کابل ته لاړ شو. زه او د مالیې وزارت استازی کابل ته لاړو. تیلفون کوم، تیلفون کار نه کوي، فکر مې وکړ چې البته په کوم ځای کې لین شلېدلی دی، د کور له جین بکس نه مې لین تعقیب کړ، لین هم سم و. د تیلفون سیټ مې ورکشاپ ته یوړ، سیټ هم صحیح و. د تیلي کمونیکېشن د دفتر رئیس ته ورغلم، د خپل تیلفون د قطع کېدو موضوع مې ورته وویله. د رئیس د مېز په دراز کې یو لست ؤ هغه یې وکتلو، راته وېې ویل چې په دې ورځو کې د سرحداتو وزارت (پخوا د قبایلو ریاست) کارته ۳ ته نقل مکاني کړې ده او د څو کورونو د تیلفونونو لینونه چې د هغې په شاوخوا کې وو هغه د وزارت مهمو ادارو ته انتقال شوي دی. ستا تیلفون هم په دې جمله کې دی. ستا حقوق خوندي دي، په راتلونکې کې به د تیلفون یو نمبر تاته تمدید کړو، اوس هیڅ چاره نشته. وپوهېدم چې په دې پلمه په تور لست کې شامل شوی یم. لومړی یې زما د کور تیلفوني مخابره غوڅه کړې ده، ولېدل شي چې وروسته څه پېښېږي، ځکه زما د ګاونډي د کور تیلفون چې کوم رسمي سړی نه وو او دوکاندار ؤ نه ؤ قطع شوی او فعال ؤ.

د غرمې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې کور ته راغلم، د کوڅې په خوله کې د پولیسو یو افسر چې د یوې ناکامې مینې (عشق) له امله ناهیلۍ سره مخ شوی و او د غیر حاضرۍ دوسیه یې لرله او د همدې دوسیې په وجه له څو کلنیو ترفیعاتو څخه پاتې شوی ؤ، نیک محمد زما په انتظار ولاړ دی. زه یې چې ولیدم په خندا یې راته وویل: «زه درې ځل کور ته راغلم، راته وویل چې نشته د تیلفون د خرابوالی له امله د مخابراتو وزارت ته تللی دی، د مخابراتو وزارت ته په تا پسې درغلم او هرڅومره مې چې ولټولې، پیدا مې نه کړای شوې، بیا کور ته راغلم، بیا هم په کور کې نه وې، مجبوراً د کورنیو چارو د وزارت پېژندوال ته ورغلم او ورته مې وویل چې د کور تیلفون یې خراب شوی، د مخابراتو وزارت ته تللی دوباره نه دی راغلی، بنایي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرمې ډوډۍ ته کور ته راشي. پېژندوال راته وويل چې د غرمې په وخت کې يې کور ته ورشه او ورته ووايه چې د بلخ ولايت د امنيې د قوماندان په حيث مقرر شوی يې، په عاجل ډول د عمومي قوماندان ترون څنګ ته راشه.» نېک محمد ساده سړی ؤ د پېژندوال په دې خبرو يې باور کړی ؤ، په دې نيت چې له ما سره يوځای د بلخ ولايت ته لاړ شي، د غير حاضرۍ دوسيه به حل او فصل کړي د تيرو کلونو خپل ترفيعات به واخلي، له همدې امله يې درې ځل کوښښ کړی ؤ چې ما پيدا کړي. چې څنګه يې زه وليدم د نوې وظيفې مبارکي يې راکړه او ټوله کيسه يې راته تېره کړه. زه چې د کور د ټيلفون په قطع کېدو شکمن شوی وم، وپوهېدم چې خبره خرابه ده. نېک محمد ته مې وويل چې اوس غرمه او د ډوډۍ وخت دی، کور ته به لاړ شو، دواړه به ډوډۍ وخورو بيا به لاړ شو، خو نېک محمد دومره ټينګار کاوه او ويل يې چې عمومي قوماندان په خپل دفتر کې ستا انتظار کوي او ته يې عاجل غوښتی يې، څه پروا کوي د غرمې ډوډۍ به په وزارت کې وخورو. د ساده مزاجه نېک محمد په اسرار او ټينګار هم پوهېدم چې د پېژندوال د تأکيد له امله ؤ، يوځل خو مې هوډ وکړ چې کور ته ننوځم او د کور له جنوبي دروازې نه چې زما د زوی د کور په طرف خلاصه وه وتښتم، په دې وخت کې مې په نېک محمد بېچاره زړه وسو چې د مسئلې له حقيقت نه خبر نه ؤ او پېژندوال ته يې په کور کې زما د موجوديت خبر ورکړی ؤ، نو که زه وتښتم، نېک محمد په دې تور چې ما سره پېژندګلوي لري ښايي زما د تېښتې زمينه يې برابره کړې وي، په وظيفه کې د خيانت په جرم ډېر په تکليف کېږي، او ان چې د هغه د مرګ خطر مې په ذهن کې وګرځېد، نو تصميم مې ونيو هرڅه چې دي په ما راتلونکي دي، زما په وجه دا بېګناه ساده سړی بايد بندي او يا ونه وژل شي. يوځل کور ته ننوتم، زما ښځې چې له نېک محمد سره يې زما ټولې خبرې اورېدلې وې، ورته مې وويل چې: «زه وزارت ته ځم، که نن شپه بېرته راستون نه شوم نو زما وسله او محرم حزبي اسناد تر خاورو لاندې ښخ کړئ او په اګسا او د هغې په اړوندو څانګو کې زما لټون وکړئ.» په داسې حال کې چې يونيفورم مې په تن ؤ، له ښځې سره مې خدای پاماني وکړه، له نېک محمد سره د کورنيو چارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت ته د عمومي قوماندان دفتر ته ورغلم. نېک محمد ته مې وویل: «ستا دنده نور پای ته ورسېده، زه تړون ته ورځم.» هغه له مانه بېل شو او په خپله مخه لاړ. زه د تړون دفتر ته راغلم، زه یې د کتنې لپاره ونه منلم او امر یې وکړ چې د پېژندوالۍ سرپرست ښاغلی آغاګل اندړ خنګ ته ورشم. ګل محمد اندړ د پولیسو په اکاډمۍ کې زما همدوره افسر ؤ، ډېر مخ ماتی او حوصله من شخص ؤ، که څه هم په عاجل ډول زما د احضار له موضوع څخه خبر ؤ خو د تېرې آشنایۍ له کبله یې ځان ناګاره ونیو، ویل یې: «ښایي د هغو بشپړو معلوماتو له امله چې د کندز او سمنګان ولایتونو په اړه یې لرئ تاسو ته یې دلته د راتګ زحمت درکړی وي، ښایي د استخباراتو مدیریت ستاسو نظر او معلوماتو ته اړتیا لرلی وي.» ما چې د تړون له دفتر څخه په بشپړه توګه درک کړی وه چې موضوع څه ده، اندړ ته مې وویل: «دا ډېره بې مناسبه ده چې ما له مسلکي یونیفورم سره راغواړئ او د پوښتنو لپاره مې استخباراتو ته سپارئ.» رحیم چوچه د استخباراتو مرستیال او حبیب الله کرور د استخباراتو مدیر ؤ، دا دواړه د تېرو رژیمونو د افسرانو له جملې څخه وو. د ثور د کودتا نه مخکې نه حزبیان وو او نه خلقیان، د قدرت له اربابانو سره د کوم شخصي ارتباط او پېژندګلوۍ له مخې په دې پوستونو کې تاکل شوي وو. رحیم چوچه پخوا د محمد داود په رژیم کې په همدې چوکۍ د محمد عیسی پغمانۍ تر لاس لاندې چې د خلیفه نورعلي زوی ؤ او د قدیر نورستاني له خپلوانو څخه ؤ او یو مقتدر مدیر ؤ کار کاوه. رحیم چوچه هغه شخص ؤ چې د حفیظ الله امین د کور د تالاشۍ او د هغه د نیولو په وخت یې د هغه کور د لار پېژندونکي په حیث له ما سره کار کړی ؤ. یو ځیرک او مرموز سړی ؤ، په دې کې شک نشته چې په تېر وخت کې به یې د د. خ. ا. ګوند له یوه یا دوه تنو مشرانو سره اړیکې درلودلې خو په څرګنده د هغه وخت د استخباراتو په دستګاه کې د ښي او کیڼ دواړو اپوزیسیوني ډلو سرسخت مخالف ؤ. ډېر مکار او ماهر سړی ؤ. هغه کولای شول چې په یوه وخت کې دوه مخالف روله ادا کړي، او د واکمن رژیم د باور پیدا کولو لپاره یې ځانګړې مهارت درلود. په راتلونکې کې یې هم د پرچمیانو او خلقیانو د واکمنۍ د تغییر په موده کې په همغه پخوانی دریځ او باور سره په بېلابېلو پوستونو کار وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ځو دقیقې له اندړ سره خبرې وکړې او د همدې ودانۍ په دوهم پوړ کې د استخباراتو مدیریت ته ورغلم. د تعامل سره سم د نوکریوال په کوټه کښېنې کښېناستم، په حقیقت کې له همدې شیبې څخه زه نیول شوی او بندي وم.

د استخباراتو ۱۵ نمبر خونه:

د میوندوال د شهادت پېښه او د خرم د قاتل معلم مرجان موضوع:

یو ساعت د نوکریوال په خونه کې ناست وم او بیا د رحیم چوچه په امر ۱۵ نمبر خونې ته ولېږدول شوم. د استخباراتو ۱۵ نمبر خونه دوه دیوالونه په تخنیکي وسایلو سنبال وو، یو دیوال یې په خښتو او سمنټو پوخ جوړ شوی وو، دوهم دیوال یې لرګین، سوری سوری په روغني رنګ سره په زړه پورې ډیزاین سره جوړ شوی ؤ چې د دواړو دیوالونو ترمنځ په تشه کې د تخنیکي وسایطو لینونه (د غږ ثبت، عکاسي او نور) غزول شوي وو. په ورسره څنګ ته خونه کې تخنیکي پرسونل له وسایلو او ماشین آلاتو سره شتون درلود. د مستنطق مېز او چوکۍ په یوه ټاکلي فاصلې سره په ځمکه کې ټینګې اېښودل شوې وې. له دې امله چې تورن اکثره وخت په دې خونه کې له مستنطق (پلټونکي) سره څوڅو ساعته بوخت وي، په دې ونه توانېږي چې له دې چوکۍ څخه د پلټونکي پرضد د تېري په توګه کار واخلي. د پلټونکي یا مستنطق د مېز په جعبه کې د بېلابېلو تخنیکي وسایلو بټنې (تکمې) موجودې وې، بې له دې چې تورن متوجه شي ټولې خبرې او حرکتونه یې په څنګ ته خونه کې ثبتېږي. ما د دې خونې په اړه بشپړ معلومات درلودل. د محمد داؤد د حکومت په وخت کې د پلان د وزیر علی احمد خرم قاتل معلم مرجان چې په همدې خونه کې د شفاهي پلټنو لپاره ډېره موده پروت ؤ، زه په خپله په هغه کمیسیون کې شامل وم. همدا رنګه له محمد هاشم میوندوال څخه په همدې خونه کې پلټنې ترسره شوې وې. د خونې دروازه، کړکۍ او روشندانونه په داسې ترتیب له اسفنج او څرمنې څخه جوړ او پوښل شوي وو چې له هغې څخه له خونې نه بهر غږ نه خپرېده.

د مرجان قاتل او د پخواني صدراعظم محمد هاشم میوندوال یادونه په منځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې راغله، غوره گنم ددوی په اړه هغه معلومات چې لرم یې په لنډ ډول وړاندې کړم. مرجان نومې ښوونکی د ننګرهار د ښېوې ولسوالۍ اوسیدونکی او د کندز ولایت د حضرت امام ولسوالۍ په متځنۍ ښوونځی کې د ښوونکی په حیث دنده ترسره کوله. لکه چې د پلټنو په مهال یې ویل چې له یو له بنسټپالو اسلامي تنظیمونو سره تړاو لري او د یو له مخې پلان سره سم د پلان د وزیر علي احمد خرم د وژلو لپاره دنده ورسپارل شوې وه. د ورځې په لسو بجو په دې پلمه چې د ساینس او ریاضي ښوونکی دی د برېښنا په اړه یې کوم فارمول کشف کړی دی او غواړي چې د پلان له وزیر سره خپل فارمول طرحه کړي، د نورو مراجعینو په شان، په داسې حال کې چې تومانچه یې په جیب کې وه د پلان وزارت ته ننوځي او د وزیر د سکرتریت دفتر ته ځي. په دې وخت کې وزیر د جاپان له سفیر سره ملاقات لري او له هغه سره په خبرو بوخت دی. معمول داسې ؤ چې سفیران به د ترافیکو د افسر په لارښودنه او امنیت سره وزارتونو ته له وزیرانو سره د ملاقات لپاره تلل. د غلام سخي په نوم د ترافیکو یو افسر د وزیر تر دفتره پورې د جاپان د سفیر ملگرتیا کړې وه، د سکرتریت په دفتر کې ناست ؤ چې له وزیر سره له ملاقات نه وروسته ورسره د جاپان تر سفارت پورې ملگرتیا وکړي.

کله چې معلم مرجان سکرتریت ته راځي، غواړي چې له وزیر سره ملاقات وکړي، د وزیر سکرتره چې یوه ښځه وه ورته وایي انتظار وکړئ ترڅو وزیر د جاپان له سفیر سره تر ملاقات او خبرو نه فارغ شي، خو معلم مرجان د یو ضروري او عاجل کار په ښودلو له سکرترې نه په تکرار سره غوښتنه کوي چې د وزیر خونې ته ورننوځي، ښو سکرتره مخنیوی کوي. د سکرترې او مرجان په منځ کې شور او زوگ پورته کېږي، سکرتره اړ کېږي چې له موضوع نه وزیر خبر کړي او د ناوړه خبرو چې د یوه نارینه معلم او ښځینه سکرترې ترمنځ د شورماشور په مهال له چوکاټ او نزاکت نه بهر الفاظ یې ترمنځ تبادله شوی شکایت وکړي. سکرتره د وزیر خونې ته ورننوځي او لا شوندې یې د خبرو لپاره نه وې پرانیستې چې معلم مرجان په هغې پسې متصل د وزیر خونې ته تمانچه په لاس ورننوځي، وزیر تهدیدوي او د خونې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضا ته تغییر ورکوي. د جاپان سفیر چې دا وضع ګوري سمدستي د وزیر له خونې وځي او په ډېره چټکۍ سره ځان خپل موټر ته رسوي او په خپل کار پسې ځي. سکرتره چې د مرجان په لاس کې وسلهویني په پټه خوله د وزیر له خونې وځي، مرجان د تومانچې په تهدید سره په داسې حال کې چې د وزیر لاسونه پورته نیولي دي د مرجان په هدایت له خونې راوځي او د دوهم پوړ دهلیز ته چې د وزیر دفتر هم په دوهم پوړ کې ؤ راوستل کېږي. وزیر مخکې او مرجان ورپسې لومړي پوړ ته راکښته کېږي. وزیر پرته له کوم مقاومت نه هر امر چې ورته مرجان کوي په همغه ترتیب او استقامت حرکت کوي. د کار له دفتر نه د موټرو تر تم ځایه پورې وزیر د وسلې په تهدید راوستل شوی ؤ او ټولو مامورینو او کارکوونکو دا حالت په سترګو لیدلو. کله چې وزیر د خپل موټر څنګ ته راوستل کېږي، مرجان غوښتل چې وزیر له موټر سره وتښتوي، په دې وخت کې د وزیر موټر چلوونکی نه ؤ، مرجان فکر کوي چې په کار کې ځنډ به د پولیسو د رارسېدو سبب شي، وزیر د تومانچې په ډزو په ځمکه راغورځوي او تښتي. د رکشا په سپرلۍ د خیابان له بازار نه میوند جادې او له هغه ځایه د سید نور محمدشاه مینې ته هغه کور ته چې ددوی پټه قرارګاه یا اډه په کې وه ځي. یو میل چره ییزه ټوپک له ځانه سره اخلي د قوالانو د غونډۍ سر ته خېژي او په یوه ژور ځای کې پټېږي تردې چې د کابل پولیس هغه له خپلې وسلې سره نیسي او قوماندانۍ ته یې راولي.

علی احمد خرم چې د کوما په حال کې د جمهوریت روغتون ته لېږدول شوی ؤ په حق رسېږي. معلم مرجان د جنایي مرکزي ریاست د ودانۍ په دوهم منزل کې چې د استخباراتو مدیریت هم هلته ؤ په ۱۵ نمبر خونه کې چې مخکې ورته اشاره وشوه د څارنوالۍ او پولیسو ګډ کمیسیون تر پلټنو لاندې راوستل کېږي. په پای کې په خپل جرم اعتراف کوي، د ترهګرۍ پلان افشاء کوي او د خپل جرم په کار کې ټول شریکان پولیسو ته ورپېژني. د هغه د پلټنو کار پای ته رسېدلی ؤ، فیتې او د اعتراف کولو اقرار یې پرته له دې چې مرجان ورباندې وپوهېږي هرڅه ثبت شوي وو او ډېرې پاڼې چې په فیتو کې ثبت شوې وې په خپل قلم لیکلې او لاسلیک کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي. صديق واحدي ورد ګ چې د پلټنو د کمیسیون غړی ؤ او له مرجان سره یې ځانګړی پولیسي چلن کاوه، مرجان چې د چرسو عادي ؤ هره شپه یې ورته یوه پوړۍ چرس او یو ډبی سګرټ مقرر کړی وو.

په وروستۍ شپه چې مؤظف کمیسیون د ۱۲ بجو په شاوخوا کې خپل کار بشپړ کړ، د توضیحي پوښتنو دوه پاڼې یې مرجان ته وسپارلې ترڅو هغه جوابونه په مفصله توګه چې شفاهي یې ویلی دي او په فیتو کې ثبت شوي دي ولیکي. مؤظف کمیسیون ځي او مرجان له خپل یو تن ساتونکی جګتورن محمد ظاهر کندهاري سره په ۱۵ نمبر خونه کې پاتې کیږي ترڅو جوابونه مکمل کړي. ما د ځنګ په یوه خونه کې استراحت کړی ؤ ترڅو د مرجان وروستی جوابونه واخلم او په دوسیه کې یې شامل کړم. مرجان د پخوا په شان له نیمې شپې وروسته چای څښلې، نن شپه یې هم ورته د شین چای یو چاې بر له مینو چاکلیټو سره راوړی ؤ. ساتونکي یې د دې لپاره چې ویده نشي په خونه کې دننه په قدم وهلو پیل کړی ؤ. نیمه شپه وه، خاموشه خاموشي وه، مرجان د چای څښلو په مبز سره د شا لخوا په جګتورن محمد ظاهر باندې برید وکړ او په یو سخت ګوزار یې هغه په ځمکه راوغورځاوه، غوښتل یې چې تومانچه ورڅخه واخلي او وتښتي. کله چې محمد ظاهر په سر ګوزار خوري، یوه چیغه کوي او په ځمکه لوېږي، سر یې ماتېږي او وینې پرې رابهېږي، خو په همدې حال کې یې هم تومانچه په لاس کې ټینګه نیولې وه. مرجان هڅه کوله چې تومانچه ورڅخه واخلي، زه د چیغې او په ځمکه د هغه د راغورځېدو په غږ راویښ شوم او دهلیز ته راووتم، ګورم چې مرجان له جګتورن سره د تومانچې په اخیستلو کې ښکېل دی. خپله تومانچه مې راوایستله، مرجان منځ تهدید کړ او د تومانچې په میل سره مې د مرجان په مخ یو څو ګوزارونه وکړل او جګتورن مې ورڅخه خلاص کړ. په دې وخت کې جنایي نوکریوال راغی، مرجان یې ولچک او کوټه قلفي کړ. جګتورن چې ټپي شوی ؤ، روغتون ته ولېږدول شو، د مرجان وروستنۍ هڅه چې غوښتل یې وتښتي ناکامه شوه او د ځانګړې پوځي محکمې لخوا په حبس دوام محکوم او بندي شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د ۱۳۵۷ کال د مرغومي په میاشت کې د څرخي پله په زندان کې بندي شوم، معلم مرجان مې په دوهم بلاک کې ولید. په غوسه او منډه زما خواته راغی او ویې ویل: «اخر زمونږ سره یوځای شوې.» ما یوه شپه د تومانچې په میل وهلی و او جگتورن مې ورڅخه خلاص کړی ؤ او د یوې ناوړه پېښې مخه مې نیولې وه، فکر مې وکړ چې مرجان د غچ اخیستنې په احساس سره له ما سره دښمني کوي، خو داسې نه وه. هغه خوارکي خپل اعصاب له لاسه ورکړي او لیونی شوی ؤ. ماته یې چې کله لاس راکړ نو کله به یې خندل او کله به په ژړا شو، کله به یې لړ ته کتل او خبرې به یې ورسره کولې، د عقل او بدن توازن یې له لاسه ورکړی ؤ. یوه شیبه به یې حرکتونه له نورمال حالت نه وتل، بله شیبه به یې د سم انسان په شان خبرې کولې. یو وخت چې نورمال و د خپلې وروستۍ شپې د تحقیقاتو خاطره یې چې غوښتل یې د جگتورن تومانچه تر لاسه کړي او وتښتي او زه چې په وخت سره ورورسېدلی وم، یاده کړه او ما چې د تومانچې په میل وهلی و او په دواړو مخونو یې داغونه پاتې وو راوښودل، زما په غاړه کې یې لاسونه واچول په زوره زوره یې وخندل او لاړ. د ۱۳۵۸ کال د مرغومې د ۱۵ مې نېټې په عمومي بخښنه کې له زندان نه ووت.

خو د محمد هاشم میوندوال په اړه مو چې یادونه وکړه، د جنایي ۱۵ نمبر خونې ته د پلټنو لپاره راکش شوی ؤ، د هغه تراژیدی مې داسې په یاد ده چې د ځان وژنې په پلمه یې د هغه مړی د دهمزنگ له زندان نه رابهر کړ او د جمهوریت په ورځپاڼه کې یې د هغه د ځان وژنې واقعه د تصویر او اسنادو سره چې له وړاندې نه یې ورته جوړه کړې وو خپره کړه.

محمد هاشم میوندوال زمونږ د هیواد د نامتو او پیاوړو سیاستوالو او لیکوالو څخه ؤ، د مساوات په نوم د سوسیال دیموکرات گوند مشري یې کوله، د لړم د ۳ مې نېټې له پېښې نه وروسته په پارلمان کې د باور د رایو په لاس ته راوړلو سره یې د هیواد د صدراعظم په توگه دنده ترسره کوله. میوندوال د لویدیځ ماډل دیموکراسۍ پلوي کوله، د کمونیزم له ایډیالوژۍ سره یې نه پخلاکېدونکې مخالفت درلود. دا مخالفت د هغه په مقالو او ویناو کې ځلېده. له دې نه هم څو ک ستر گې نشي پټولی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې محمد داود د خلقیانو او پرچمیانو د کوښښونو په ګډون د کودتا اقدام وکړ. د واکمنۍ په لومړیو کې د «افغانستان خلکو ته خطاب» په نوم په پروګرام کې یې د ملي مسئلې په اړه د کورنۍ او بهرنۍ سیاست، اجتماعي وضعې، زراعت، د ښځو د حقوقو، زده کړې او تحصیلاتو او د اقتصادي پلانونو په برخه کې په بشپړ ډول د د. خ. ا. ګوند کمونیستي نظریات منعکس کړل. په کابینه کې یې پرچمیانو او په پوځ کې خلقیانو ځای نیولی ؤ. فیض محمد د کورنیو چارو وزیر، د ببرک کارمل د ترور زوی جیلانی باختری د زراعت وزیر، عبدالقادر د دافع هوا قوماندان، ضیاء د ګارډ قوماندان، حسن شرق د صدارت مرستیال، یعقوب کمک د لوی څارنوال مرستیال، عبدالهادی مکمل د بهرنیو چارو د وزارت معین. شاه محمد دوست او په سلګونو نورو د د. خ. ا. د ګوند ولسوالان او اشخاص په مرکز او ولایاتو کې په دولتي ادارو کې په دندو ګمارل شوي وو.

محمد هاشم میوندوال د دولت پرضد د کودتا په تور ونیول شو، یو زیات لوړپوړي افسران چې کمونیستان وو په کودتا کې د لاس لرلو په تور ونیول شول، بندیان شول او یو شمېر یې په اعدام محکوم شول.

میوندوال د ۱۵ نمبر جادوګرې خونې ته لکه څنګه یې چې مخکې په اړه خبرې وشوې راوړل شو او د نظریاتي مخالفینو تر پلټنو لاندې راغی. میوندوال یوه ملي او نړیواله پېژندل شوې څېره وه، د شوروي اتحاد سلاکاران هم د هغه مخالف وو.

سردار محمد داود خان هم له هغه شمېر پیاوړو اشخاصو او د شاهي اردو له جنرالانو سره چې د ده په کور د لس کلنې مودې پر مهال له شاه سره وو او له ده سره یې تماس نه درلود، د واکمنۍ په وخت یې هغوی ته په ورین تندی نه کتل او شاوخوا یې بې عقله او بې فهمو کودتاچیانو نیولی وه.

میوندوال هماغه شخصیت ؤ چې د محمد داؤد خان له نظریاتو سره یې چندان توافق نه درلود، کله یې چې مخالفینو په ده باندې د کودتا تور ولګاو، نو داؤد خان له تولو نه زیات ورسره له غوسې ډک چلن وکړ. هیله من ؤ د خپل تازه رامنځ ته شوي جمهوریت د هوښیارۍ او بیدارۍ لپاره د کودتا اعترافونه د خپرونو او ډله

(c) ketabton.com: The Digital Library

یېزو رسنیو له لارې اعلان کړي، د پلټنو مؤظفین د میوندوال په اړه د دولت د رئیس له نظریاتو څخه خبر وو، په ډېره بې رحمۍ سره یې هغه تر زوروني او شکنجې لاندې نیولی ؤ، د هغه د ځان وژنې د خبر له خپرېدو نه وروسته داسې آوازې وې چې هغه د پلټنو په شپه له سخت وهلو ټکولو، شکنجه کولو او برقي شارتونو په ورکولو وژل شوی ؤ. چارواکو د دغې موضوع د پټ ساتلو لپاره د هغه جسد د دهمزنګ د زندان په کوټه کې د هغه له نکټایي او کمربند چوکۍ او د کوټې د کړکۍ له دستک څخه په استفاده کولو د هغه غرغره کول وځلول او یو لیک یې هم د هغه د رسم الخط په شان د هغه په کوټه کې ترتیب کړی ؤ، چې ګنې هغه په خپله د افغانستان د خلکو د خپل وجداني شرم او خجالت څخه او له دې امله چې د دولت په مقابل کې یې ناکامې کودتا ته لاس غزولی دی ځان وژلی دی. لکه څرنګه یې چې د هغه له وژلو څخه د هغه ځان وژنه جوړه کړې وه، په همغه ډول دغه موضوع پرته له کوم غږ پورته کېدو خاموشه کړای شوه، خو د بصیرت د خاوندانو په زړونو کې به د دغه ډول سیاسي شخصیتونو د ضایع کولو ترخه خاطره د تل لپاره ژوندۍ وي. د هغه دغه غمجنه تراژیدي یې داسې په یاد ده چې د انتحار په نوم یې د هغه مړی د دهمزنګ له زندان څخه بهر کړ او د هغه د انتحار کیسه د هغو اسنادو له فوټوکاپۍ سره چې ورته جوړ کړي یې وو د جمهوریت په ورځپانه کې خپره شوې وه.

د شپې تر ۸ بجو پورې د کوټه قلفۍ په همدې خونه کې وم، د شپې ډوډۍ او چای یې راته راوړل، له ډوډۍ خوړلو وروسته چې کله له وسله وال ساتونکی سره تشناب ته تلم، د پولیسو افسران فاروق میاخیل او عبدالجمیل نورستاني مې ولیدل چې د خپلو وسله والو ساتونکو سره یو تشناب ته روان او بل له تشناب نه راروان. د خبرو کولو حق مو نه درلود، نورستاني د لاس په اشاره د شونډو په سر راته څه وویل چې ما د هغه له اشارې څخه له ځانه سره دوه ډوله تعبیر اخیستی ؤ، لومړی دا چې د هغه پېژندنې په اړه څه ونه وایم او انکار ورڅخه وکړم، دویم دا چې د هر ډول تور په اړه چې لګوي یې پټه خوله واوسم. د شپې د ۹ بجو په شاوخوا کې یې زه مخامخ خونې ته بوتلم. څلور تنه پلټونکی چې ملکي جامې یې په تن وې ناست وو، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سگرټو لوګيو د خونې هوا بيخي خچنه کړې وه، مات او چټل څيزونه په ځمکه پراته وو، د کوټې ځمکه داسې وه لکه چې آبپاشي شوې وي او مرطوبه وه، د خونې په کونج کې يو آبدان او دوه ګيلاسونه ليدل کېدل، د هغوی د يوه مخې ته د صحرايي ټيلفون يو پايه ماشين د دوه فولادي لينونو سره د ۲-۳ مترو په اندازه پراته وو. کله چې کوټې ته ننوتم، سلام مې وکړ د دنګې ونې يو تور مخی سړي چې غټې غټې بريتونه يې وو او د آمريت د مبز ترشا ناست ؤ، په قهر او غوسه يې وويل: «ای خاينه! رسم تعظيم دې ولې ونکړ؟» ومې ويل: «تاسو ټول په ملکي لباس کې يئ، نپوهېږم چې د پوځي افسرانو په خدمت کې ولاړ يم، پوځي رسم تعظيم د ځان نه پورته پوځي آمرانو ته کېږي، زه په وه نشوم بخښنه وکړئ، په قهرجن غږ يې چغه کړه او ويې ويل ګونګ شه!»

حيران شوم چې دا څه حالت دی، په شرابو د مستو ليونو په لاس کې کېوتی يم، عاقبت ذی په خير وي، د ټيلفون لوری ته يې اشاره وکړه او ويې ويل: «دا پېژنې؟» ومې ويل: «هو! دا صحرايي ټيلفون دی.» ويل: «نه، دا صحرايي ټيلفون نه دی.» ويې خندل او ويې ويل: «دا قايل شاه دی قايل شاه.» هغه بل يې راته وويل له پښو نه دې جرابې اوباسه. لوڅې پښې يې په مخکې ولاړ وم. يو بل يې نيمه تخته سپين کاغذ او يو خودکار قلم راکړ ويل: «کښېنه، لومړی خپل نوم او بشپړ شهرت وليکه.» خپل مکمل شهرت مې وليکه، لومړني سړي راته وويل: «وخت له سره دی، ته او ستا ملګري د جرم له اسنادو سره نيول شوی يئ. انقلابي دولت وېښ دی، خاينان او توطيه جوړوونکی په هره جامه کې چې وي نيسی يې، ستاسو د توطيې مشر هم نيول شوی دی، ټولو په خپل جرم اقرار او اعتراف کړی دی، تا ته هم توصيه کوم چې پرته له بحث او جنجال، زورېدو او شکنجه کولو اعتراف وکړې، ستا انکار کومه ګټه نلري، ستاسو ټولو ملګرو اعتراف کړی دی، پغير له دې په وهلو او ټکولو او شکنجې مجبور يې چې اعتراف وکړې، مونږ ستاسو د جرم د ثبوت ټول اسناد په لاس لرو، ته اختيار لرې چې بې له شکنجې او په عذاب کېدو اقرار کوې او يا د ټولو شکنجو او عذابونو په منلو اعتراف کوې!»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې جملو په اوريدو سره مې عقل له سره والوت چې دا څه اورم. زه چې کومه گناه نلرم څه ووايم. د جميل نورستاني هغه اشاره چې د تشناب په لاره کې يې راته کړې وه راياده شوه، ومې ويل: «په داسې حال کې چې د جرم د ثبوت مدارک او اسناد ستاسو په لاس کې دي ښه به دا وي چې راښکاره يې کړئ، بيا به نو زما انکار رېښتيا هم چې بې گټې وي.» ويې ويل: «د جرم اثبات او مدرک څه شی دی؟» ومې ويل: «تاسو ته بهتر معلوم دی چې اعتراف شهود (ذاتي او مادي) د اثبات قوي مدرک دی، ليکلی سند، د غږ ثبت، تصوير، د گوتې نښان، د پښې پل او داسې نور د جرم د اثبات لپاره قراين او دلايل دي، که زما په برخه کې داسې مدارک او اسناد موجود وي (په زړه کې مې ويل چې نشته) مهرباني وکړئ راته ويې ښايئ، بيا به زما د انکار موضوع بې گټې وي، تاسو په خلاص مټ زما د مسئوليت په اړه نظر ورکړئ، په داسې حال کې چې زه له هيڅ شی نه خبر نه يم، په وارد شوي تور نه پوهيږم چې څه ډول دي نو تاسو ته څه بيان وکړم.» زما خبرې يې غوږ کې کړې په غضبناک آواز يې وويل: «ته خاين د يو مهم سياسي جرم د تورن په حيث مونږ ته راغلی يې، ددې پر ځای چې په خپل جرم اعتراف وکړې او مونږ ته سيمينار جوړوې، غواړې مونږ تر خپلې اغيزې لاندې راولې؟» يو بل ته يې وويل دا خاين د پخوانيو قوماندانانو او افسرانو له جملې څخه دی، په خبرو اترو غواړي مونږ تېرباسي او وخت ضايع کړي، غوره به وي چې قايل شاه ورسره خبرې وکړي.

دوه فولادي لينونه يې په دوه غټو گوتو سره وتړل، يوه د لنډ سور د تختې توته يې زما له خولې او غاړې نه راتاو کړه، د توتې دواړه سرونه يې د شاخوا ته تاو کړل، يو قوي بدنه سرتيری هغه ټينگ ونيول، خپل دواړه زنگنونه يې زما ملا ته د شا له خوا نه ټمبه کړل، چې په دې ترتيب سره زما پښې له برقي لين سره وصل شوې، خوله مې په توته تړل شوې وه، او د عسکر زنگنونه مې شا ته داسې اړم شوي وو چې هيڅ حرکت مې نشو کولای، يوازې سترگې او پوزه مې خلاصه وه چې وينم او سا واخلم. مخکې له دې چې د ماشين انډل ته حرکت ورکړي راته يې وويل: «په خپله خوښه دې اعتراف ونکړ اوس يو چانس لرې، کله چې د قايل شاه مزه وڅکې او غوښتل دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په خپل جرم اعتراف وکړې، نو ځرنګه چې دې خوله تړل شوې ده نو کولای شې چې د یوه لاس په پورته کولو سره مونږ ته اشاره راکړې، چې کله ته اعتراف کوې نو بیا به مونږ برقي جریان بند کړو، کاغذ او قلم ستا په واک کې دي، کولای شې چې خپل بشپړ اعتراف ولیکې. » ما د هغوی وروستنۍ مرګونی توصیه واورېده او هغې ته مې د جمیل نورستاني له اشارې سره ارتباط ورکاوه، په دې شپه کې د ګاونډیو اتاقونو څخه د داسې ویروونکو عذابونو او شکنجو آوازونه مې غوږونو ته رارسېدل، هرو مرو ما هم باید دا عذابونه تېر کړي وای، بله هېڅ چاره مې نه لرله، پرته له کوم جرم څخه اعتراف کول چې ترشا یې حتمي مرګ ؤ، دا زجر او شکنجه مې باید زغملی وای. مؤظف نفر ته یې اشاره وکړه چې د ماشین انډل ته حرکت ورکړي، د انډل په حرکت سره مې د برېښنا جریان په بدن کې خپور شو، احساس مې کړه چې زره مې څوک په پنجو کې راکاږي، د مرګ له وېرې مې دومره تڼوپونه وهلې وو چې د فولادو دواړه لینونه غوڅ شوي وو او د هغې کړۍ مې د پښو د ګوتو په غوښه کې ننوتې وې. د قوي بدن عسکر چې خپل زنګنونه زما ملا ته اړم کړي وو او زما پوزبند یې ټینګ نیولی و، دا هم زما د سختو تڼوپونو له امله جدا شوی وو او ټوټه یې له لاسه خوشې شوې وه. له ګوتو نه مې وینې بهېدې، خوله او ژبه مې وچه شوې وه، اوبه مې وغوښتې، عسکر یو ګیلاس اوبه راکړې، ټولې مې د ژمي په یخه شپه کې وڅښلې، دوهم او دریم ګیلاس مې هم وڅښلې، معلومه شوه چې د اوبو ورکولو په برخه کې یې سخاوت درلود، د غو اوبو څښلو دواړو خواو ته ګټه لرله، ما ته هم چې زما د بدن د اوبو کسه یې پوره کاوه، او هغوی ته په دې خاطر، بدن چې هرڅومره اوبه ولري د بل وار برېښنا یې جریان لپاره اغېزمن وي.

د شپې تر ۱۲ بجو پورې یې درې ځل برېښنایي شارتونه راکړل، او هرځل مې د اعتراف په توګه لاسونه پورته کول، فرصت مې تر لاسه کاوه او اوبه به مې څښلې، هرځل د پښو ګوتې زخمي کېدل، خو زه د زړه له درېدلو وېرېدم، رېښتیا یې ویلي دي چې « انسان تر ګل نازک او له اوسپنې سخت دي. » د دریم ځل په برقي شارت نه وم پوهېدلی، کله چې رابېدار شوم، نو په همغه ۱۵ نمبر خونه کې پر ځمکه د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړې قالینې په سر پروت وم. ټول بدن مې درد کاوه، یو ځوان چې سپینه کورتۍ یې اغوستې وه هغه هم د برقي شارتونو ورکولو نه وروسته دې خونې ته راوړل شوی ؤ. دواړه په یوه غم اخته وو، نوم یې راڅخه اوس هېر شوی دی، د غلام عمر «عسکرزوی» زوی، د ضبط احوالات د پخواني رئیس جنرال غلام رسول خان له کورنۍ څخه ؤ. دغه ځوان مې درې میاشتې وروسته د پل چرخي زندان په دوهم بلاک کې ژوندي ولید. د ژمي د مرغومې د میاشتې یخه شپه مو بې له بسترې او کمپلې څخه په برقي شارتۍ لیدلی بدن او وینو شویو ګوتو سبا کړه. هغه تکلیف او عذاب چې مونږ تر سهاره تېر کړ، ګران لوستونکی ته به د هغې تصور کول مشکل وي، هغه څه چې راباندې تېر شوي وو نشم کولای په قلم یې ولیکم، دومره ویلای شم چې ډېر دردوونکی سخت او له زغم نه بهر ؤ.

په استخباراتو کې د پلټنو دوهمه شپه:

د ماخستن له ډوډۍ خوړلو وروسته د شپې په ۹ بجو یې د عذاب او شکنجې همغې خونې ته همغو په شرابو مستو څلورو کسانو ته وروستم، شپه په شپه یې سګرټ لوګی کول، د عذابولو او شکنجه کولو همغه د پرونۍ شپې وسایل په خونه کې موجود وو، زه ډېر په تکلیف وم، د پښو ګوتې مې زخمي او په وینو ککړې وې، سخت دردونه یې کول، په ځان کې مې د برقي شکنجې طاقت نه لیده، د پلټنو په پیل کې مې ورته وویل: «زه ډېر سخت په تکلیف کې یم، بدن مې سخت درد کوي، نن شپه مې کېدای شي د برقي جریان په مهال زړه سکته وکړي، ښه به دا وي هغه تور چې په ما لګول شویدی د هغې سره سم اقرار او اعتراف ولیکئ او هغه اشخاص چې تاسو پوهېږئ چې زما سره په جرم کې شریک دي د هغوی نومونه هم په اقرار کې شامل کړئ، زه د کوم شی د لیکلو وسه نه لرم، زه یې درته لاسلیک کوم چې کار پای ته ورسېږي، نور څه غواړئ.» ټولو وخندل او ویې ویل چې: «نن دې عقل سر ته راغلی دی، ظالمه! مونږ پرون شپه ډېر درته وویل، خو فکر دې کار نه کاوه او په یو ځل دې د هرشی نه انکار وکړ، نن شپه دې عقل کار کوي، یو ګیلاس ګرم چای او یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا نه چاکلېټ یې راکړ، له دې کبله چې هغوی هم له همدې چایبر نه چای څښلې نو ما هم په داډ سره د چایو په څښلو شروع وکړه، خو چاکلېټ مې هسې نه چې نشه یې او مخدره مواد ولري په دې پلمه چې مرۍ مې سخت درد کوي ونه خوړ.

په دې وخت کې ساتنمن محمد عزیز د تحقیق خونې ته راننوت، څلور تنه پلټونې د درناوي په توګه ورته له ځایه پاڅېدل، په داسې حال کې چې میکروف تومانچه یې لکه د ماشومانو د لوبو د شیانو په شان د خپلې ګوتې په واسطه چې د ماشې په کړۍ کې یې ورته اچولې وه څرخوله، له سترګو نه یې معلومېدله چې په شرابو مست ؤ او ژاوله یې ژوله، زما خواته یې وران وران کتل. له هغوی نه یې پوښتنه وکړه: «پلټنې کوم ځای ته رسېدلې؟» ورته ویې ویل: «پرون شپه یې ډېره بې اعتنایي لرله، نن شپه یې یوڅه عقل سر ته راغلی دی، وایي اقرار کوم، مونږ هم چای ورکړ چې ښه فکر وکړي.» عزیز لکه د صحنې د نڅاګر په شان په کوټه کې قدم واهه، ژاوله یې ژوله او تومانچه یې په خپله ګوته کې څرخوله او ویل یې: «د توطیې ملګرو یې په خپل جرم اعتراف کړی دی، که دی اعتراف نه کوي نو د کور افراد یې هم راوغواړئ، له هغوی نه هم پلټنې وکړئ.» او له کوټې نه ووت. دا بې ربطه جملې راته د مستنطقینو داسې توضیح کړې، څو ک چې په جرم اعتراف ونکړي، د کور غړي او ښځینه یې هم دلته راولي او د کورنۍ د ټولو غړو په مخکې مجرم او تورن ته سپکې او شرموونکې سزاګانې ورکوي. د دې خبرې په اورېدو ډېر وېرېدلی وم چې دې مستو ځناورو ښایي داسې هم کړي وي، د خپل شرف او ناموس د خوندي ساتلو په موخه دې ته چمتو شوم هرڅه چې زما له خولې نه د اقرار او اعتراف په نوم ولیکي خپلې اصلي امضاء ته باید تغییر ورکړم او هرڅه لاسلیک کړم. په دې هیله که چېرې انقلابي پوځي عدالت او محکمه موجوده وي نو ادعا به وکړم چې دا اقرار زما په قلم او زما په امضا نه دی، په خپله یې لیکلی دی، زه یې چې هرڅومره شکنجه او عذاب کړم ما په کوم جرم اعتراف نه دی کړي او کوم جرم نه لرم. په همدې فکر او تصمیم نیولو کې مې څو پیالې چای وڅښلې، یو له هغوی څخه زما اعتراف هرڅه یې چې غوښتل ولیکه ماته یې د لاسلیک لپاره راکړ. څو کرښې مې ژر ژر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولوستلې، ګویا ما د سلیمان لایق تر مشرۍ لاندې په ناکامه کودتا کې د پولیسو د برخې د یو شمېر افسرانو رهبري کوله او له څو تنو پولیس افسرانو سره مې چې نومونه یې هغوی لیکلي وو په همدې برخه کې تماس او اړیکې درلودلې، پاته مې په غلطه لاسلیک کړه او په دې ترتیب د برقي شکنجې او زورولو نه مې نجات ومونډ. خو د ژمي د یخنۍ شپه مې په همغه ۱۵ نمبر اتاق کې پرته له بسترې او کمپل نه تېره کړه. په دوهمه شپه په کوټه کې یوازې وم، هغه د تېرې شپې د سپینې کورتۍ څوان په کوټه کې نه ؤ، د یخنۍ دا اوږده شپه مې په داسې حال کې چې بدن مې دردونه کول سبا کړه، سبا ته د مازدیګر په څلورو بجو د پولیسو له څو تنو افسرانو فاروق میاخېل، محمد علي احمدیار، عبدالجمیل نورستاني سره د اګسا د کورنۍ برخې مدیریت ته وسپارل شوو، جګتورن محمد ظاهر پغماني هریو په جلاجلا کوټو کې تورن علي محمد اندرابي ته تسلیم کړو.

په اګسا کې د اصلي پلټنو پړاو:

کله چې د استخباراتو موټر مونږ اګسا ته جګتورن محمد ظاهر پغماني ته راوړو، له دې کبله چې جګتورن مې پخوا د کونړ ولایت د سرکانو په ولسوالۍ کې لیدلی ؤ او سره پېژندل مو هیله من وم چې هغه به د خپل قدرت په لاس راسره مرسته او همکاري وکړي خو د دې په خلاف هغه دومره ځان ناګاره کړ لکه بیخي مو چې سره لیدلي نه وي او هغه ما نه پېژني. په شپږم نمبر کوټه کې بندي شوم، په دې کوټه کې لس تنه وو، محمد علي احمدیار، ابراهیم پهلوان، ډاکتر محمد نسیم لودین او ذبیح الله زیارمل مې پېژندل، له نورو سره مې د مخه پېژندګلوي نه وه. ښوونکی، مامورین او حتی د تیکسي ډریور هم د بندیانو په ډله کې ؤ. دا زندان د محمدزو د کورنۍ د یوه تن حویلۍ وه چې د سلطنتي کورنۍ د نورو منقوله او غیر منقوله شتمنیو په څېر مصادره شوې وه. څو کوټې یې درلودلې چې لکه د ارهټ د منګوټیو په شان د سیاسي جرمونو له تورنو کسانو څخه تشې او ډکېدلې. نظام الدین تهذیب او غلام فاروق چې وروسته بیا د جنرال فاروق په نوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنیو چارو د وزارت د سیاسي چارو رئیس ؤ. سلیمان لایق او یعقوب کمک مې لیدلی وو، او ډېر وخت وروسته مې هغوی بیا د پل څرخي په زندان کې هم ولیدل. د دغې حویلۍ ځینې بندیان ورک شول چې تر ننه پورې یې خپلوان له مرګ او ژوند نه خبر نشول.

تعامل داسې ؤ چې د ورځې لخوا په بندیانو باندې شاقه کارونه د «اشر یا په خپله خوښه» په نوم کېدل او د شپې به ورته پلټنې کېدلې. فکر کوم چې د ورځې لخوا د اګسا ټول کارکوونکی د نیولو او تالاشۍ په کارونو بوخت وو. بندیانو په کوټه کې په کراره خبرې کولای شوې خو له کوټې نه بهر هېچا د بل سره د خبرو کولو حق نه درلود.

ددې ودانۍ په ښنګ حویلۍ کې چې هغه هم په سلطنتي کورنۍ پورې اړوند وه د پلټنو (عملیاتو) کوټې وې چې تورن کسان به یې د شپې په خپلو پښو پلټونکوته وروستل او بیا به یې په شا راوړل.

په اګسا کې د پلټنو لومړۍ شپه:

د ۱۳۵۷ کال د جدي په ۲ مه د شپې د ډوډۍ له خوړلو وروسته په ۸:۳۰ بجو یې زه د ګاونډې تعمیر یوې کوټې ته د پلټنو لپاره بوتلم، مستنطق چې د منځنی قد خاوند او ملکي لباس یې په تن ؤ، د خبرو په جریان کې معلومه شوه چې جګتورن دی، مورنۍ ژبه یې دري وه او ژبه یې بندېدله، نوم یې غلام صدیق او د پروان له اوسیدونکو څخه ؤ. په ظاهره ډېر خاموش، کم ویونکی او حوصله من ښکارېده، خو په هغه کچه ظالم، بې رحمه، سخت زړی او پوچ خولی ؤ چې هرڅوک یې له نومه ډارېدل. د تورنو کسانو په شکنجه او زورولو سربېره چې د اګسا د ټولو عمالو خاصیت ؤ په ښکنځلو او پوچو ویناو به یې چلن کاوه. د تورن مرګ او انساني ژوند، عزت النفس او د چا آبرو ورته هېڅ ارزښت نه درلود، د تورن له شکنجه کولو او هغه ته له ښکنځلو څخه به یې خوند اخیست. داسې شخب ته تحقیقات ورکول ما ته ډېر ستونزمن وو، خو هېڅ چاره مې نه لرله. هڅه به مې کوله په شفاهي خبرو کې ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسې ادب او درناوي وغږېږم ترڅو د هغه د پوچو ويناو مخه ونيسم، خو د هغه دغه عادت چې پوچه خوله يې خوځوله ماته له مرگ نه نجات راوباخښه. کله کله به چې غوسه شو، ماته به يې نامناسبې ويلې. ددې تولو ناوړه خويونو ترڅنگ يې هره شپه د تحقيق په سر او آخر کې ماته يو گيلاس چای او يو دانه چاکليټ راکولو. ما چې د مصلحت ترمخه چاکليټ د مرۍ د درد او يا د شکر ناروغۍ په پلمه نه خوړ، چای به يې چې هرڅومره راکولو له هغه سره به مې يوځای څښلو.

اول يې راته څرگنده او تشريح کړه چې دې سازمان ته اگسا وايي، دې ځای ته سياسي مجرمين، جاسوسان او دهشت اچوونکي راځي، عادي او جنايي مجرمين له دې ځای سره کار نلري. مخکې له دې چې سياسي مجرمين دلته راوستل شي، د جرم د ثبوت اسناد يې بشپړېږي، وروسته بيا تورن تحقيق ته راوړاندې کېږي. د تورن انکار کول مونږ ته کوم اهميت نلري، په دې ځای کې اصلاً منکر تورن شتون نلري، زمونږ سره داسې سامان آلات دي چې سخت سری او گونگ تورن هم لکه ذ طوطي په خبرو راولي. تا ته هم له وړاندې نه وايم، ستا د جرم اړوند اسناد په مکمل ډول کتلی دي، ستا د جرم شريکان ټول نيول شوی او په خپلو کړو يې اعتراف کړی دی، ستا انکار کول بې گټې دي، هغوی چمتو دي چې يو يو په تا گواهي ووايي، په دې سربېره نور دلايل او اسناد هم شته چې ستا جرم ثابت کړي. دلته د تورن له پاره درې امکانه شته، لومړی دا چې که خپله بې گناهي او برائت ثابت کړي نو کور ته ځي، دوهم دا چې که په خپل جرم اعتراف کوي او د هغې د نه تکرارولو ژمنه کوي نو د محکمې د پرېکړې تروخته د څرخي پله زندان ته ځي، دريم هغه کسان دي چې په سخت سرۍ او د تور په نه اعتراف کولو سره د تحقيقاتو په دوام سره د بېلابېلو جزاگانو په ترڅ کې له منځه ځي، اوس ستا خوښه ده چې کومه لاره ځانته ټاکې؟

ما ورته په ډېره مؤدبانه او عاجزانه لهجه وويل: «زه د لومړۍ کټگورۍ په جمله کې يم ځکه هيڅ گناه نلرم.» په قهرجنه خندا يې وويل چې: «تا په دوهمه کټگورۍ کې شاملوو، په دې هکله فکر وکړه ترڅو دې سزا تخفيف ومومي.» دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې وویل او یوه پاڼه یې راکړه چې خپل نوم، د پلار نوم، عمر، مدني حالت، د تحصیل درجه، مورنۍ ژبه، خپلوان، رتبه، دنده، اصلي سکونت، فعلي سکونت، د شتمنۍ کچه، غیر منقوله شتمنۍ او نور ولیکم.

بله پوښتنه، د هغې پوښتنې کاپي وه چې د کورنیو چارو د وزارت د استخباراتو په مدیریت کې یې راځخه کړې وه او زما جواب یې په خپله لیکلی ؤ، سوال مې ولوست او شفاهي مې ورته وویل: «تاسو په خپله قضاوت وکړئ، زه د احتیاط یو افسر یم، کومه قطعه او وسله په اختیار کې نلرم، له هغه شخص سره چې تاسو ورته د کودتا رهبر ویلی دي هیڅ کوم تماس او ارتباط نلرم، په خپل ټول عمر او ماموریت کې مې له هغه سره په کور او یا دفتر کې ملاقات نه دی کړی، نو څرنګه کېدای شي چې هغه ما کودتا ته راوبلي او یا دې زه په غیاب کې پر ته له کوم دلیل او موجب نه د هغه تر رهبرۍ لاندې ګروپ کې شامل شوی وم، په داسې حال کې چې زه د اوسنی رژیم نه کوم شکایت نلرم، د کوم مقام ادعا نه کوم، د کومې پوځي قطعې په رأس کې نه یم، بلکې پوره اته میاشتې وړاندې مې د ثور د اوومې د وسله وال پاڅون په مهال په سربښندنه سره د د. خ. ا. ګوند مشرانو ته د نجات ورکولو فعالیت ترسره کړی ؤ اوس کوم ظالم په ناحقه زه په دغه جرم تورن کړی یم، باور وکړئ چې زه له هیڅ شي نه خبر نه یم او د داسې کړنو مخالف یم.»

په داسې حال کې چې په زړه کې مې د پاڅون د ورځې په فعالیت پښیمانی ښودله، ورته مې وویل: «تاسو معلومات کولای شئ د دوه ټانکونو په واسطه له دوه تنه انقلابي افسرانو سید رحیم او یوسف سحر سره یوځای مو په ولایت کابل او نظار تخانه باندې برید وکړ او د د. خ. ا. ګوند رهبران مو په داسې حال کې له زندان نه آزاد کړل چې د رژیم پلوي قطعات په ټینګه د پاڅون د ټکولو لپاره جنګېدل، که احیاناً د ثور د ۷ مې وسله وال پاڅون بري ته نه رسېدای د رژیم له خوا به چې زه د کابل ولایت د امنیه قوماندانۍ د افسرانو له جملې څخه وم، سرنوشت به مې کوم ځای ته رسېدلای، اوس چې له هغې څخه اته میاشتې تېرېږي او زه د احتیاطو په بست کې د مالیې وزارت د خدمتي په توګه په خپل کار کې بوخت یم، ولې او په کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلیل به مې په ناکامه کودتا کې ګډون کړی وي. پاملرنه وکړئ کوم مغرضانه لاس به وي چې مسلکي کادرونه د رژیم په وړاندې بدناموي. » هرڅه مې چې وویل، پلټونکو ډېر کم واورېدل او زما ټولې خبرې یې لفاظي وبلله، هماغه لعنتي ماشین چې د بېګناه تورنو د اقرار کولو یوازینۍ وسیله وه راته وتړله او لکه د پخوا په شان شارتي راکړه، نور په ځان نه وم پوهېدلی، یو وخت چې په شپېږم نمبر کوټه کې مې سرته ډاکټر نسیم ـلودین او نور بندیان ناست وو او زما د ګوتو وینې چې د فولادي سیمونو د ورننوتلو له امله زخمي شوې وې او په وینو ککړې وې په سپینه ټوټه او تودو اوبو پرېمنځلې. ډاکټر لودین یو ګیلاس چای او یوه د اسپرین ګولۍ راکړه او ویل یې مونږ ټولو ته او ډېر دا حالت لیدلی دی، څښتن تعالی دې زمونږ او ستاسو په حال رحم وکړي.

د تحقیقاتو دوهمه شپه:

د لومړۍ شپې د بربښنا شارتۍ او شکنجې له پلټنو وروسته یې ما ته یوه شپه او ورځ مهلت راکړ. په دوهم ځل په ۹:۱۵ بجو د پلټنو کوټې ته لاړم، له ځانه سره مې هوډ وکړ هغه څه مې چې د کورنیو چارو د وزارت په استخباراتو کې ویلي وو غلام صدیق ته یې هم ووایم چې ناروغ یم، بدن مې سخت دردونه کوي، د لیکلو وس مې نشته، سره له دې چې مستنطق د تېرې شپې برخلاف تروه تندره نیولی وه او غضبناک ؤ، بیا یې هم یو ګیلاس چای راکړ، «څنګه نن شپه تحقیقاتو ته چمتو یې؟ له ځانه سره دې فکر کړی دی، په خپل جرم اعتراف کې که لکه د پخوا په شان زما وخت ضایع کوې او ځان په عذاب کوې؟ » ورته مې وویل: « څه ووایم، ټول حقایق مې تېره شپه په شفاهي ډول تاسو ته څرګند کړل، تاسو چې باور نه کوئ، نو زه څه چاره لرم؟ که زیننتیا ګواهي او یا اسناد زما په برخه کې موجود وي مهرباني وکړئ ښکاره یې کړئ، د تحقیق شیوه خو همدا ده. په هغه صورت کې چې شواهد او اسناد موجود وي نو د انکاري تورن مخې ته ایښودل کېږي او تورن بې جوابه پاتې کېږي، نه دا چې ته چې زه یې بې موجبه د مرګ او ژوند پولې ته رسولی یم که د جرم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثبوت مدرک او شواهد موجود وي نو زما په حال رحم وکړئ، مهرباني وکړئ هغه راته وښايئ ترڅو ستاسو تکليف کم شي او زما سرنوشت هرڅه چې وي وټاکل شي. او که نه هرو مرو ټاکل شوې وي چې زه د توطيه کوونکي او مجرم په نوم مجازات شم، نو مهرباني وکړئ تاسو چې هرڅه ليکئ زه يې لاسليکوم، زه په خپله دومره بې وسه او بې تابه يم چې د يوې کرښې د ليکلو تاب هم نلرم، تاسو وليدل چې زه يو عسکر د متېو او اوږو په زور تاسو ته حاضر کړم. » ددې خبرو په اورېدو لږ موسکی شو ويې ويل: « اوس دې عقل لږ کار وکړ، خير دی نن شپه هم استراحت وکړه، سبا ته ښه فکر وکړه او خپل اقرار په خپل قلم وليکه. سبا شپې ته هم زما او د مستنطق په منځ کې هماغه ستونزه حل نشوه. ما ټينګار کاوه چې زما فکر او هوښ کار نه کوي، د ليکلو طاقت مې نشته، غلام صديق په دې راضي شو، يوه ليکنه چې تقريباً هماغه د استخباراتو د ليکنې کاپي وه راکړه او ويې ويل: « نن شپه هم لاړ شه، استراحت وکړه، سبا ته په خپله کوټه کې دهرې پوښتنې په مقابل کې په خپل قلم جواب وليکه. » په دې ترتيب مې يوه بله شپه هم فرصت وموند، هڅه مې کوله په هر ترتيب چې وي مستنطق په دې قانع کړم چې په خپله زما جوبونه په خپل قلم وليکي او زه هغه په غلطه امضاء، امضاء کړم، ترڅو په محکمه کې ځان ته دلايل ولرم. په بله شپه هم چې کله پرته له جوابونو له سپينې پاڼې سره حاضر شوم، ډېر قهرجن او غضبناک ؤ او ښکنځل او ناوړه وينا يې راته وکړه. دا ځل يې د برقي شارټې تارونه زما د پښو له بندونو څخه تاو کړي وو، ځکه د څو تېرو شپو د همدغه ډول عمليې له امله مې د پښو ټولې ګوتې زخمي شوې وې او په دې ترڅ کې يې په غضبناکه او قهرجنه څېره پوچې او ناوړه ښکنځلې کولې چې زه دې څو شپې تېر ايستم او حال دا چې په لومړيو تحقيقاتو کې دې په خپل جرم اعتراف کړی دی، بيا هم مقاومت کوې او له حقايقو نه سترګې پټوې، ما ته دې د يو ماشوم په شان فرېب راکړ، خوله يې زګ کړې ؤ او په پرله پسې ډول يې ښکنځلې کولې، په داسې حال کې چې پښې مې د ماشين په سيم تړل شوې وې په زارۍ مې ورته وويل: « آخر ما تاسو ته پېشنهاد وکړ چې هرڅه غواړې زما له خولې يې وليکه، زه يې امضاء کوم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ستاسو په وړاندې کوم مقاومت او ټینګار نه کوم، د هغه تکلیف له امله چې لرم یې نشم کولای هغه چې ستاسو غوښتنه ده سم یې ولیکم، تاسو چې یو مشر او قابل شخصیت یئ او زه ستاسو یو تورن او بندي یم، پلار او مور مې چې کومه ګناه نلري مناسب نه ده چې هغوی وښکنځل شي، ماته چې هرڅه وایئ او هرڅه چې راباندې کوئ اختیار لرئ، ستاسو له حزبي او رسمي مقام سره نه ښايي چې زما د بېګناه مور او پلار توهین وشي. » ما غوښتل چې د جنون ترحده هغه په دې جملو آرام کړم او په دې یې راضي کړم چې جوابونه مې ولیکي چې ناڅاپه په یو څلور کونجه لرګي چې فکر کوم د کوم مېز یا چوکۍ پښه به وه زما د تشو او ملا په وهلو یې شروع وکړه او ویل یې: « چلباز خاینه ددې پرځای چې خپل اعتراف ولیکې پرله پسې یوه اونۍ دې په وعدو سره زه تېر ایستم، اوس دې راته د پلار په شان نصیحتونه شروع کړي دي، په دوه دري کللو ګوزارونو سره مې پوښتۍ وردړدلې او په ځمکه وغورځېدم، زه نپوهېدم دا صحنه دوه تنو تورنو چې د تحقیقاتو په دې کوټه کې وو په خپلو سترګو لیدلې وه، سبا ته مازدیګر د څلورو بجو په شاوخوا کې چې د دوه تنو په مرستـه تشناب ته تلم، ښاغلی یعقوب کمک چې ددې صحنې لیدونکی وو، وکله چې یې زما پوښتۍ د پلستر په شان په سپینه لونګۍ تړلې ولیدلې نو د سر په اشاره یې همدو مره وویل چې رېښتیا دا خلک ظالم، وحشي او بې رحمه دي. څه وخت یې چې زه نیمه شپه د کوما په حال کې ګوتې ته راوړی وم، ډاکتر نسیم لودین له یوه تن ټیکسي ډرېور څخه چې سپینه پراشوتی لونګۍ یې پر سر وه، په موقتي توګه له هغه څخه اخیستی وه او زما پوښتۍ یې وړباندې لکه د پلستر په شان ټینګې تړلې وې. زه چې په هوښ کې راغلم ومې لیدل چې پوښتۍ مې په لونګۍ تړل شوی او دومره درد یې کاوه چې په یوه اوخ هم نشوم څملاستلی. ډاکتر وویل: بله هېڅ چاره نشته، یوه د اسپرین ګولۍ او یو ګیلاس چای یې راکړ، د شاتو یو تش بوتل یې راواخیست او د پوکی (پوف) عملیه یې په عملي ډول راوښوده او ویې ویل څومره چې دې زور او قوت وي په همغه اندازه د درد په زغملو سره شپه او ورځ دا عملیه تکراروه، که پوښتۍ دې ماتې او یا کسر موندلی وي نو بې نقصانه به جوړې شي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـه نه نو پوښتـنې بـه دې کـړې پاتې شي، تر آخـره بـه عـیب جنې وي او تـکلیف بـه درکـوي، د زندان په دې اوښنیـو شـرایطو کـې بلـه هېڅ چاره نلرې. د ښـاغلی لودین همدا تجویز راته ګټـور تمام شو. تر دوه میـاشـتو مې همدا د پوکـی عـملیـه تکرار وله، خـو وروستـه بـه مې ښـه پـه زور سره پوکی ورکـاوه، یو کـال وروستـه چې لـه زندان نـه خوشې شوم، د فوټو ګرافـی پـه معـایناتو کـې څـرګنده شوه چې یوې پوښتـې مې پـه اصلي حـالت سره جوش خوړلی دی او بله پوښتې له اصلي حالت نه یوڅـه کږه پاتې شویده چې اوس هم د ژمی په یخ موسم کې تکلیف راکوي.

تر دریو ورځـو پورې مې تشـنـاب تـه د تللو طـاقت هم نـه درلـود. پـه څلورمـه ورځ پـه داسې حـال کـې چې دواړه لاسونـه مې د دوه عسکـرو پـه اوږو تکیـه کـړي وو د تحقیق کـوټې تـه لاړم. دا ځل د تېـرو شپـو برخـلاف د ورځې لخـوا پلټنې پیـل شـوې. بیـا هم زمونږ تر منځ هغه پخوانی جنجال موجود ؤ چې زه لیکل نشم کولی، خو مستنطق تر وروستـیـو شـېبـو چمتـو نـه ؤ چې پـه خپـل قلم جـوابونـه ولیکـي، پـه دې راضي شـو چې ورو ورو د همغې مسـودې لـه مخې راتـه دیکتـه وکـړي او زه پـه خپـل قلم لیکـل وکـړم، بلـه چاره نـه وه. ما هم قلم واخیـسـت هرڅـه بـه چې هغـه ویل مـا بـه د مفهوم پـه تغییـر سره ورو ورو لیکـل او پـه دې ډېر خـوشحـالـه ؤ چې زه اعتـراف کـوم، خـو مـا بـه خپـل دلایل د هغه له جملو سره پیوند کړ، مثلاً د سلیمان لایق په اړه مې ولیکل چې هو، هغه له څو کالو راپدېخوا پېژنم چې د د. خ. ا. د رهبرانو څخه یو دی، خو له هغه سره مې کومې ځـانګړې اړیکـې نـه لـرلې او نـه یې لـرم. همـدا راز د عـبـدالصـمـد ازهر، عـبـدالجـمـیل نورسـتـاني، عـبـدالباقي، فـاروق میـاخـیـل، محمد علی احمدیار او میر آقا محمود پـه باره کې چې دا ټول د پولیس افسـران او د ګـونـد غړي دي د تحـصـیـل لـه دورې څـخـه تراوسـه ورسـره معـرفت لـرم، کـه هغـوی پـه جـرم اعـتـراف کـړی وي پـه مـا پـورې ارتـبـاط نلري او داسې نور. نور، هغـه بـه خـپـل مطـالب راتـه دیکتـه کـول او مـا بـه د خـپـلې بېګناهی جـوابونـه لیکـل. د جـوابونـو لیکـل لا پـای تـه نـه وو رسـېدلی چې یو بریتـو د توري څـهرې او دنګې ونې ځـوان کـوټې تـه رانـنـوت، پـه کـوټـه کـې نـاسـت ټـول پلـټـونکـي د درناوي لپاره ورتـه لـه خپلو ځایونو پاڅېدل، زه متهم هم پـه ډېر زحمت سره پـه داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال کې چې لاسونه مې په مېز پورې تينګ نيولي وو د درناوي لپاره ودرېدم. دغه ددنګې ونې ځوان چې رنګه چشمې يې په سترګو وې نه مې و پېژندلې، ماته يې چې وکتل، زه يې وپېژندم او ښنګ ته راغی او وې ويل: «ته څه وخت دلته راغلی يې؟» سلام يې وکړ او بيا يې وپوښتل: «دلته د څه لپاره؟» ما بيا هم ونه پېژندلو، خو غږ يې زما په غوږونو آشنا ولګېد. چشمې يې له سترګو لرې کړې او وې ويل: «زه دې وپېژندم؟» ومې ويل: «نه، فکر مې خراب دی، ځای ته مې رانه وړې، غږ دې راته آشنا معلومېږي خو زه ناروغ يم.» ځان يې راته معرفي کړ چې په ۱۳۵۱ کال کې چې کله د بغلان په يوه ولسوالۍ کې زه د امنيې قوماندان وم، نومړی جلال الدين زما د همکارانو له جملې څخه ؤ، او د يوې نسبتي دوسيې له امله چې له ما سره يې لرله مرسته ورسره کړې وه ترڅو له کلنۍ ترفيع څخه پاتې نشي. د همغې ښېګړې له کبله يې ماسره د ښه چلن له مخې راواړاندې شو زما د دوسيې پاڼې يې ولوستلې، د سر په خوځولو يې خپل مستنطق وپوهاوه چې دا ټول راپورونه د دې شخص په برخه کې غلط دي، مغرضانه دي، کوم شخصي عناد دي، زه دی پېژنم، ډېر ښه يې پېژنم، دی خاين نه دی. دا يې وويل او غلام صديق ته يې امر وکړ: «تراوسه هرڅه چې شوي دي، يو وروستنی سوال ورکړئ چې خپل ځواب په دلايلو سره وليکي، دوسيه پای ته ورسوئ او ماته يې راوړئ چې په اړه يې له رئيس صاحب سره خبرې وکړم.» غلام صديق چې ماته خجالت ؤ او فکر يې کاوه چې ټول مظالم به يې بيانوم وې ويل: «په سترګو، اطاعت کېږي، همدا اوس دوسيه ختموم او ستاسو دفتر ته يې وړاندې کوم.»

جلال الدين افسوس وکړ چې په دې اونۍ کې په کومه دنده تللی ؤ، که نه نو دومره تکليف به مې نه ليده. زما مخ ته به يې ځکه کتل پوهېده به چې ډېر عذاب او شکنجه مې ليدلې ده او بيا به يې تأسف کاوه. سګرټ يې راکړ او يو څه پيسې يې چې په جيب کې لرلې ماته وړاندې کړې، په خندا مې ورته وويل: «دلته نغدې پيسې نه په کار يږي، که شونې وي لږ مسکن درمل او يو څه د انتی بيوتيک کپسولونه او يو څو ډبې سګرټ له بازاره راته تهيه کړه.» کومې نغدې پيسې چې راسره وې، ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندې مې کړې. پيسې يې وانخيستې، خپل سگرټ او اور لگيت يې ما ته راکړ او له کوټې نه ووت او ويې ويل تاسو خپل ورو ستى جواب ولیکئ زه بېرته راځم. زه له همغه بدخويه غلام صديق سره مېز ته کښېناستم او په آخري جواب ليکلو مې بيل وکړ. په څو جملو کې جواب پاى ته ورسېد او لاسليک مې کړ. مستنطق رانه وپوښتل: «له مدير صاحب سره څه خپلوي لرې؟» ومې ويل: «هېڅ قرابت واسره نلرم، لکه څرنگه يې چې په خپله وويل څو کاله وړاندې زما تر لاس لاندې زما د همکارانو له جملې څخه ؤ، بله کومه خپلوي ورسره نلرم.»

زما له تېرو زورونو، شکنجو او عذابولو معذرت يې په خپله بنده ژبه وغوښت. زه د هغه ښکنځلو د بر زورولى وم، هېڅ مې ورته ونه ويل، په دې وخت کې جلال الدين بيا راغى، يو گرز سگرټ، يوه زياته اندازه مسکن، انتي بيوتيک، تقويې درمل او يو څو خوب راوړونکى گولۍ يې له ځانه سره راوړې وې او د نظارتخانې تر انگړ پورې يې زما ملگرتيا وکړه، ويې ويل: «متأسفانه چې زه يو څو ورځې نه وم، هرومرو تا تکليف او شکنجه ليدلى ده، په هرصورت زه کوښښ کوم چې لوړ مقامات ستا په بې گناهۍ قانع کړم، تاسو اوس استراحت وکړئ، د شپې لخوا يوه د خوب گولۍ وخورئ، زه بيا ستا احوال اخلم.»

درې شپې مې په مسکن درملو او خوب گولۍ په خوړلو سره استراحت وکړ، د ١٣٥٧ کال د مرغومې په لومړۍ نېټه د ورځې په دوه بجو جلال الدين شپږم نمبر کوټې ته راننوت، ابراهيم پهلوان يې له زندان نه خوشې کړ او زيرى يې ورکړ چې ته آزاد يې، زما دفتر ته لاړ شه د دروازې تېکټ له ځانه سره واخله او کور ته ځه. بيا زما څنگ ته راغى او په ورو يې راته په غوږ کې وويل چې: «متأسفانه ستا په خوشې کولو کې په خپل پلان کې ناکام شوم، دومره مې وکړاى شول چې دوسيه او تحقيقات دې پاى ته ورسېدل او نن شپه له څو نورو کسانو سره د څرخي پل زندان ته لېږدول کېږې، ډاډه اوسه چې ستا په دوسيه کې د جرم د ثبوت کوم سند نشته. خو سره له دې هم زه خپل کوښښ ته ادامه ورکوم او پرته له دې هم انشاء الله له محکمې څخه خپل برائت ترلاسه کوې.» په دې ترتيب د اگسا اونۍ مې د عذاب او شکنجو په زغملو تېره کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځرخي پل په زندان کې يو کال:

د ۱۳۵۷ کال د مرغومی د مياشتې په لومړۍ اونۍ کې په امبولانس موټر کې له څو تنو پوليس افسرانو سره له اګسا نه د ځرخي پل سياسي زندان دوهم بلاک ته مازديګر مهال ولېږدول شوو. له دې امله چې د هرې شپې د عذاب او شکنجې نه مو نجات موندلی ؤ او د خپل سرنوشت د ټاکلو انتظار مو درلود ، مونږ ټولو له اګسا څخه زندان ته چې لږ ترلږه له وهلو ټکولو ، شکنجې او عذاب نه مو نجات موندلی دی ، ترجيح ورکوله. په هر بلاک کې د يو ټولی قوماندانۍ دنده ترسره کوله ، د ټولی قوماندان زه له درې تنو هريو عبدالجميل نورستاني ، ميرآقا محمود او نصيراحمد سره د اول منزل په ۳ نمبر غټه کوټه کې بنديان کړو ، نور يې په نورو کوټو وويشل. زمونږ په کوټه کې چې اوس نوی کانکريټ شوی ؤ ، فرش يې وچ ښکارېده ، خو له دې امله چې کومه زيرزمينی د زندان په ودانۍ کې نه وه مرطوبه وه. زمونږ لپاره د اول ټولی د اداري لخوا ، دوه متری يوه تختته سطرنجۍ ، توشک ، روجايي ، کمپل او چپلکې راکړل شوې. دې غټې کوټې د وتلو او ننوتلو دوه دروازې د دهلېز په طرف درلودلې. د دواړو دروازو په منځ کې يوه ۳ x ٤ مترو کوټه چې تراوسه کانکريټ شوې نه وه موجوده وه ، او اصلاً دا کوټه د بنديانو د بکسونو او سامان اېښودو او جامو بدلولو لپاره وه. غټې کوټې ځلور سمنټي پايې يا ستنې لرلې ، د سلو واټو نږدې شل ګروپونه په کې روښانه وو ، ۳ هواکشونه يې چې کوچنی او پنجره لرونکی وو درلودل ، اولين ګروپ د بنديانو زمونږ ؤ چې د ځلورو تنو په ګروپ کې دې کوټې ته راوستل شوو. دا کوټه له ماديګر نه تر ماښامه تياره وه ، دا کوټه په خپل طول او عرض سره له سياسي بنديانو ډکه شوه. د شپې مې چې وشمارل ۱۲۰ تنه په کې ځای پرځای شوي وو. په دې ترتيب د دړې واړو بلاکونو د دريم پوړ په ټولو کوټو کې چې لابشپړ شوې نه وو په هر دهليز کې ۲۰ تشنابونه او غسل خانې وې ، د اوبو رسولو سيستم او نور ضروريات يې نه ؤ بشپړ شوي. په دغو تشنابونو کې هم بنديان اچول شوي وو. په يوه هفته کې له خپل ټول طول او عرض او پراختيا سره دوهم بلاک له سياسي بنديانو څخه ډک شو ، ته به وايې ټول هيواد د رژيم مخالف

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او زندان ته راوستل کېږي. د اردو افسران، پولیس، روڼاندي، استادان، عالمان، روحانیون، د قومونو مشران، مامورین، د دولتي ادارو کارکوونکي، ځمکه وال، هټیوال، کسبگر، ملي سوداگر او نور، ټول پر ته له کوم توپیره د سیاسي بندیانو په نوم د ځرخي پل زندان ته راوړل کېدل.

د کوټه قلفۍ سیستم:

د نړۍ په ټولو سیاسي محبسونو کې د کوټه قلفۍ سیستم د ټولو سیاسي بندیانو لپاره رواج لري او ډېر مهم دی. د پل چرخي زندان کې په هر منزل او دهلېز کې یو شمېر کوچنۍ کوچنۍ کوټې وې چې فکر کوم په همدې منظور په پام کې نیول شوې وې، خو ټولې یې د بلاک افسرانو او دلگۍ مشرانو اشغال کړې وې. مخکې ورته اشاره وشوه چې په هر دهلیز کې یو شمېر کمود، تشناب او غسل خانو شتون درلود، ځرنگه چې لاتکمیل شوې نه وو نو یو شمېر یې د کوټه قلفۍ لپاره کارول کېدل او په پاتې نورو کې ۳، ۳ تنه بندیال اچول شوي وو، هرو لسو تشنابونو یو دهلیز درلود چې په هر دهلیز کې یولس تنه بندیان ځنگ په ځنگ ځای پرځای شوي وو. کله به چې کوم چا د زندان له مقرراتو نه غاړه غړوله، د بیلگې په ډول که څوک په قطعه بازۍ نیول کېدل، او یا به له چا سره سپین کاغذ، پنسل، قلم، چاقو، حتی چاقو لرونکي نوک تراش پیدا کېده نو د یوې مودې لپاره به کوټه قلفي کېده.

ټولو کوټو په ځانگړې توگه دهلیزونو او تشنابونو د لمر رڼا نه لیدله او د ټولو بلاکونو اول منزل مرطوب وو. بندیان په ځمکه چې ۱۰۶۰ یا ۱۰۸۰ متره ساحه به وه خوا په خوا ځای پرځای شوي وو. هواکشونه د بندیانو د شمېر په تناسب نه وو، ټولې کوټې چټلې او د اول منزل بندیانو د روماتېزم په ناروغۍ اخته شوي وو.

د زندان د بیت الخلاء سیستم:

مخکې وویل شول چې د زندان کمودونه او تشنابونه بشپړ او فعال شوي نه وو چې محبس افتتاح شو او له خپل گنجایش نه په زیاتو سیاسي بندیانو ډک شو. د هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلاک په انګړ کې عادي بدرفونه داسې جوړ شوي وو چې په ۲-۳ ځايونو کې ځمکه د ۲-۳ مترو په ژوروالي يو متر سور او د ۳۰ مترو په اوږدوالي کيندل شوې وه، د لرګي په تختو پوښلې شوې وه او لرګيني غرفې څنګ په څنګ د لرګو له تختو څخه جوړې شوې وې، دروازې يې نه درلودلې په يوه شپه او ورځ کې دوه ځل سهار او ماښام د يوه بلاک د هر منزل لپاره يوساعت وخت د رفع حاجت کولو لپاره ټاکل شوی ؤ چې د دلګي مشرانو لخوا د وخت پيل او پای د شپلاق په واسطه اعلانېده. د بنديانو شمېر زيات او د لرګينو غرفو شمېر کم ؤ، د هرې غرفې لپاره په هر وخت کې له شلو تنو څخه زياتو د نوبت نيولو لپاره کتار جوړاوه، له دې امله چې غرفو پرده او دروازه نه لرله او له بله پلوه خوا په خوا او د لرګي د تختو په واسطه يو له بله جدا شوې وې، ټول انسانان په خاص ډول افغانان دا خوښوي چې د رفع حاجت په وخت کې مستور وي، خو د محبس په چوبي غرفو کې دا نزاکت نه رعايت کېده. لومړی دا چې د هرې غرفې مخې ته د دروازې مخامخ زيات شمېر بنديانو د نوبت لپاره يو د بل شاته ليکه جوړوله، او څوک به چې په غرفه کې ؤ نو په ډېر خجالت سره به يې رفع حاجت کاوه، خو له دې امله چې دا خجالت عام ؤ نو ورو ورو په بنديانو کې عادت و ګرځېد. مهمه ستونزه د بنديانو لپاره دا وه چې په يوه شپه او ورځ کې يوازې دوه ځل (سهار او مازديګر) د رفع حاجت لپاره وخت ټاکل شوی ؤ، څوک چې ناروغان وو او يا د چای او مايعاتو د څښلو له امله به ورته د ورځې څو کرته رفع حاجت ته اړتيا پېښېده په ډېر عذر او فريادونو به اړوندو دلګي مشرانو اجازه ورکوله چې غرفو ته لاړ شي. دا ستونزه د شپې له خوا ډېره اړينه وه، ځينې وخت به د دروازو د قلفونو کونجياني نوکريوال افسرانو له ځانه سره وړلې، مجبور او ناروغ کسان اړ وو چې په پلاستيکي کڅوړو کې خپل حاجت رفع کړي، د کڅوړو خوله په تار وتړي او په همغه کوټه کې يې خوا په خوا ښېره تر سبا پورې کېږدي چې د بنديانو د جامو بدلولو په نامه ياد بدله او سبا ته د تفريح په مهال هر سړی خپله اړونده کڅوړه له ځانه سره بهرته يوسي او په لرګينو کنارابونو کې وغورځوي. د مشکلاتو دغه حالت د محبس د قوماندان سيد عبدالله په تېپي کېدو او تبديلېدو سره يو څه ښه شو چې په راتلونکي کې به ورباندې بحث وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زندان کې د څښلو اوبه:

په زندان کې بله ستونزه د اوبو وه ځکه د اوبو رسولو سیستم فعال شوی نه ؤ. په هر بلاک کې ۲-۳ فلزي حوضونه چې سرونه يې خلاص وو اېښودل شوی وو، له بهر نه به د ټانکرونو په واسطه اوبه راوړل کېدې او په دې حوضونو کې به زېرمه کېدې، له همدې حوضونو څخه د څښلو اوبه، د اودسونو او غسلونو اوبه، جامو او نورو شیانو د وینځلو لپاره اخیستل کېدې. د حوضونه سرونه خلاص وو او کومه نلکه (شیردهن) يې نه درلودله. هر سړی اړ ؤ چې په کوزو او سطلونو کې ورڅخه اوبه واخلي، چې په دې ترتیب دا حوضونه د اوبو زیرمې نه بلکې د مکروبو زېرمې وې. په لومړی سر کې به ټول بندیان د اسهال، معدې او د امیب په ناروغیو اخته کېدل. زه متهم هم یوځل د امیب په ناروغۍ اخته شوی وم. له هغې وروسته به مې تل چای څښلو او هم به په هر مشکل سره به چې کېدله یو ترموز چای د شپې او ورځې لپاره برابراوه او ترپايه مې خامې اوبه ونه څښلې.

د چای برابرول يوه بله ستونزه وه ځکه په زندان کې کوم هوټل او سماوار شتون نه درلود. د سهار لخوا به چې سرکاري چای ویشل کېده زیاتره به سوړ او اوبه به يې ښې خوټېدلې نه وې، چا ورڅخه استفاده نه کوله. برقي سامان آلات لکه آب گرمي، په بندیانو باندې بند ؤ. لکه چې وایي احتیاج د ایجاد مور ده، په هره عمومي کوټه او په هر بلاک کې ډېر شمېر د برېښنا انجنیران او ماهرين د بندیانو په جمله کې موجود وو، د پوډري شېدو له خاصو قطیو او دوه دانو د ږیرې خريلو له پاکیو څخه يې آب گرمي جوړه کړې وه او سیمونه يې چې له قطیو جوړ کړې وو د پلاستیکي کځوړو په واسطه پوښل شوی وو، او په پټه سره په هره کوټه کې يوه یا دوه دانې آب گرمي گانې موجود وې او بندیانو په پټه سره په پلاستیکي کوزو کې ځان ته چای برابراوه او په ترموزونو کې به يې خوندي ساته. کله به چې د تفتیش او تالاشۍ په مهال چې په اونۍ کې به يو یا دوه ځله کېدله که د چا د بالښت د پوښ له منځه او یا له کمپل نه لاس ته راوړل کېدله، نو دغه خوارکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

به د دغه جرم په کولو د یوڅه وخت لپاره په تشناب کې کوټه قلفي کېده، خو د سختیو او تکلیفونو د زغملو سره به یې آب گرمي او چای ځان ته برابرولو، خو د څښلو لپاره صحي اوبو شتون نه درلود.

د پل څرخي د سیاسي زندان مقررات:

د څرخي پل د سیاسي زندان مقررات د نورې نړۍ له سیاسي زندانونو څخه بېل مقررات درلودل چې د زندان د قوماندان لخوا وضع شوي وو او ډېر ملاماتوونکي وو.

هېڅ حق نه درلود غوڅوونکې آله لکه چاقو، چاړه او حتی چاقو لرونکی نوک تراش او قینچي له ځانه سره ولري. هېڅ حق نه درلود پنسل، قلم، کاغذ، کتابچه او نور ولري. د اخبار او کتاب لوستل منع وو. بندیانو په کوټه کې د ننه یو تر بله د خبرو کولو حق درلود خو له کوټې نه بهر د تفریح په وخت کې هېڅ له بل سره خبرې نشوای کولای. د ټایپ، راډیو او موسیقي آلاتو لرل منع وو. یو لوډ سپیکر د هر بلاک په انګړ کې لګول شوی ؤ چې د راډیو کابل پروګرام او د محبس د قوماندانۍ ابلاغیې خپرولې. د بندیانو لپاره د خپلوانو یا پایوازو مقررات داسې وو چې خپلوانو او دوستانو خو په قطعي صورت له بندیانو سره ملاقات نشو کولی، بلکې په میاشت کې دوه ځل یعنی په هرو پنځلس ورځو کې د جمعې په ورځو د پایوازۍ په نوم په زرګونو نارینه او ښځینه د زندان په لویدیزه برخه کې سرخلاصي میدان کې به په یخنۍ او ګرمۍ، په سوزنده لمر او اوربښت کې راټولېدل او پاک کالي او ځینې خوراکي توکي به یې خپلو بندیانو ته چې نوم، شهرت، د بلاک نمبر، منزل، د بندي کوټه د رالیږل شویو مالونو له فهرست سره په یوه پاڼه کاغذ کې لیکل کېده د یوه عسکر په لاس به بلاک ته استول کېدل. د هرې پایوازۍ په ورځ هر تن ته ۵۰۰ نغدې افغانۍ مجاز وې، ددې نه د زیاتو پیسو اجازه نه وه. د پایوازۍ په ورځو کې د هر منزل په دهلیز کې یو یا دوه تنه مؤظف کېدل ترڅو د بندي نوم د کاغذ له مخې په لوړ آواز واخلي او پاک کالي او نور اجناس او خپلې نغدې پیسې ترلاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تردې مخکې به بندیانو خپل خیرن کالي چمتو کول او کله به یې چې نوم واخیستل شو، د خیرنو جامو او نور سامان سره چې غوښتل به یې کورته یې واستوي له کوټې نه به دهلیز ته راتللو او په همغه پانه کې به یې د پاکو جامو او نورو شیانو تسلیمي ورکوله او لاسلیک به یې کاوه، خپل خیرن کالي او نور سامان به یې په همغه کڅوړه یا دستکول کې اچول او بېرته به یې هماغه عسکر ته ورکول چې له محبس نه بهر پایواز ته یې ورسوي. داسې هم کېدل چې د غلط فهمۍ یا بې پروایۍ له امله د یوه تن لباس بل بلاک ته تللی او یا د دوه پایوازیو د ورځو په منځ کې بندي د یوه بلاک نه بل بلاک ته تبدیل شوی او د پایوازي په ورځ یې کالي او نور مواد چې ورته رالیږل شوي دي بېرته مسترد شوي، کورنۍ یې په دې مفهوم چې بندي یې هرو مرو وژل شویدی د غم په تغر ناست دي. داسې هم کېدله چې د دوه پایوازیو په واټن کې یو شمېر بندیان پولیګون ته وړل شوي او ژوند یې ورختم شوی وي خو فامیل یې له هرڅه نه بې خبره د پایوازۍ په ټاکلې ورځ یې ورته پاک لباس رااستاوه، کله یې چې لباس بېرته مسترد کېده نو هغه وخت یې کورنۍ پوهېدله چې بندي یې وژل شوی دی.

سیاسي بندیان د سید عبدالله قوماندان د ماموریت په وخت کې د خپلو ټولو حقه حقوقو څخه بې برخې وو او د محبس د کارکوونکو لخوا له هغوی سره ډېر ناوړه او غیر انساني چلن کېده. فلیپ ارموکورا چې د ډاکتر نجیب د واکمنۍ په وخت کې یې څو ځله شخصاً په خپله له سیاسي زندان څخه لیدنه وکړه، په هغه وخت کې د یو کال په موده کې ما کوم ژورنالست او یا د ملګرو ملتو کوم استازی په سترګو ونه لید چې د څرخي پل ناوړه وضعه وګوري.

د پل چرخي خپلواک قوماندان:

یو سړی چې منځنی قد، سپین رنګ او پرېړ برېتونه یې لرل او د کندهارۍ پښتو په لهجه یې خبرې کولې تورن سید عبدالله د برید جنرال په بست کې د څرخي پله د زندان د قوماندان په حیث یې بشپړ صلاحیت او اختیارات درلودل، وهل ټکول

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښکنځل د هغه همیشنی عادت ؤ ان چې د نشې په وخت کې به په خپل دفتر کې په کوم بندي په غوسه شو په خپله تومانچه به یې ډزې وربانديې کولې او وروسته به یې د هغه مړی د پولیګون په یوه کنده کې دفن کاوه.

سید عبدالله د حفیظ الله امین د خاصو ملګرو له جملې څخه ؤ. ټول افسران، واړه ضابطان او کارکوونکي له هغه نه سخت ډارېدل. که چا به دده د امر په تعمیل کې سستي، اهمال او تنبلي ښودله سخت به وهلو ټکولو او مجازات کاوه به یې. ظالم او بې رحمه انسان ؤ، تل به په شرابو مست ؤ، له همدې امله ورنه ټول افسران او ترلاس لاندې واړه ضابطان سخت وېرېدل، او دده د امر په عملي کولو کې به یې ډېره لږه سستي هم نه کوله.

سید عبدالله په ټولو ټولیو، د هر بلاک په منزل کې خپل یو یا دوه اعتمادي باصلاحیته دلګی مشران په دندو ګمارلي وو چې حتی افسران او د ټولی قوماندانان له هغوی څخه وېرېدل. دغو دلګی مشرانو مستقیماً له سید عبدالله سره سروکار درلود. له هغه جملې نه په دوهم بلاک کې د ګل آغا په نوم یو دلګی مشر ؤ، دومره ظالم او بداخلاقه ؤ چې له ساتنمنانو او ځوانو بندیانو سره به په داسې حال کې جامې به یې ورنه ایستلې او په زور، ظلم او اکراه سره به یې وربانديې جنسي تیری کاوه.

سید عبدالله به هره شپه په شرابو مست ؤ، په نیمه شپه به ناڅاپه یوه اتاق ته د ټولی له قوماندان او د خاصو دلګی مشرانو له ګروپ سره راننوت، ټول بندیان باید د درناوی لپاره ورته دریدلي وای. طبیعي ده چې د تلویزیون د پروګرام له پای ته رسېدو وروسته به یو شمېر بندیان ویده کېدل، کله به یې چې ولیدل چې یو شمېر بندیان ورته ولاړ دي او یو شمېر پراته او ویده دي غوسه به شو او ټول به یې د نیم ساعت لپاره په «کېنېنې ولاړ سی» مجازات کول او بیا به یې خپل تقریر شروع کاوه. نوموړی په مارکسیزم او لیننیزم نپوهېده، په دې خوښ ؤ چې خلک دده ګډې وډې او بې لاسو پښو بیانیې ته غوږ ونیسي، چوپ اوسي او لاسونه ورپړ قوي. ما یې څو ځله ستړي کوونکې او تکراري بیانیه اورېدلې وه. د عبارت او جملو په بدلولو سره او اشراف زاده بانډ یې ټول خاین دي، خلقي رژیم به ټول مخالفین او دښمنان له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې مخې نه لرې کړي، موږ کارگرانو او دهقانانو ته سوکاله ژوند برابروو، زموږ شعار «کور، کالي ډوډۍ» دي، فیوډالان او ځمکه وال مو له واکه غورځولي دي، اخوانیان مو تښتولي او نابود کړي دي، د ثور انقلاب ورځ په ورځ ځواکمن کیږي، د انقلاب دښمنان له منځه ځي، که په افغانستان کې پنځه میلیونه شریف او زحمت کښه خلک پاتې شي نو هم د یوې پرمختللې جامعې د جوړولو لپاره بسنه کوي، که څوک غواړي او که نه موږ د خپلې برچې او ټانک په دې تړلنه باندې حکومت کوو ...او د هرې جملې په پای کې به یې یو له دلګي مشرانو څخه لاسونه پړقول. بندیان هم مجبور وو چې لاسونه وپړقوي. کله کله به چې ډېر په غضب ؤ نو بندیان به یې د جامو په طریقه، ږیره، بریتو، قواره او نور شیانو په پلمه هم مجازاتول. زموږ په کوټه کې زما په څنګ کې د محمد نعیم په نوم یو ځوان چې د ننګرهار ولایت د چپرهار د ولسوالۍ اوسېدونکی ؤ او د ورور د تېښتې په جرم زندان ته راوړل شوی ؤ، ورور یې ډاکټر پښتونیار د افغان ملت د ګوند غړی ؤ چې د ثور د کودتا په لومړیو وختو کې یې له خپل فامیل سره پېښور ته هجرت کړی ؤ، ځوان طبیعته، خندان او د ښه خوی او چلند خاوند ؤ. موسیقي یې ډېره خوښېدله، په خپله یې هم رباب واهه، په ننګرهار ولایت کې یې د جمعې او رخصتیو په شپو کې له خپلو دوستانو سره موسیقي اورېدله، پر هېڅ کوم سیاسي ګوند پورې تړلی نه ؤ، بریتونه یې ډېر نري او شخ شخ وو، ما ورته څو ورځې وړاندې مشوره ورکړې وه چې بریتونه لنډ کړي، ما ته یې په خندا وویل چې د بریتونو لنډول، اوږدول، ډبل او نري د محبس له مقرراتو سره څه اړه لري. زما هم داسې نري او شخ بریت خوښ دي، ډېر وخت لا نه ؤ تېر شوی چې یوه شپه د سید عبدالله د محمد نعیم بریتو ته پام شو، ورته وې ویل: «ته ماویست ی؟» نعیم خوارکي چې له ماویست نه د مایوس مفهوم اخیستی ؤ ورته وویل: «نه صاحبه ولې به مایوسه وم، درې وخته ډوډۍ، بستره، کمپل او چپلکې رارسېدلې دي، چې په عامو ده پر موږ هم ده.» سید عبدالله دومره ظالم او بې رحمه ؤ چې د نعیم په دې خبرو په غوسه شو او امر یې وکړ چې بریتونه یې او باسئ او د سپکاوی په خبرو یې هغه تهدید کاوه. په بله شپه زموږ په څنګ کې په مخامخ غنته کوټه کې د تومانچې د ډز آواز واورېدل شو، سبا ته معلومه شوه چې سید

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالله له بندیانو څخه یو تن افسر ته چې د کاپیسا ولایت د تګاب د ولسوالۍ اوسیدونکی ؤ ښکنځل کړی وو او هغه هم ورسره لفظي مشاجره کړې وه په لاس یې په تومانچه ویشتلی ؤ او بندي یې ټپي کړی ؤ.

وایي چې خربوزه له خربوزې رنګ اخلي، د دوهم بلاک د ټولۍ قوماندان دوهم بریدمن نورالدین هم د سید عبدالله د خوی تقلید کاوه، کله کله به یې بندیان توهینول او وهل ټکول به یې.

په زندان کې د سلطنتي خاندان د کورنیو حالت:

د دوهم بلاک په لویدیزه خوا کې د سیاسي زندان لومړی بلاک ؤ، د اول بلاک د اول منزل د ننوتو په ځای کې د محبس د قوماندان دفتر ؤ او ورسره پیوست د تجرید شویو بندیانو تپه تیاره کوټې وې. په دوهم منزل کې نارینه بندیان او په دریم منزل کې ښځینه سیاسي بندیانې ځای پرځای شوې وې. یو شمېر محصلینې او استادانې د اخواني، ماویست او پرچم ډلې په نوم او د سلطنتي خاندان یو شمېر کورنۍ دغلته ځای پرځای شوې وې. بندیان به چې له لومړي بلاک نه دوهم بلاک ته بدل او انتقالېدل، دا آوازه یې خپره کړې وه چې سید عبدالله د شپې د ناستې د محفل له ګروپ او د شرابو د پیک له ملګرو سره، کله چې د شرابو په نشه کې مستېږي، ښکلې ښځې او نجونې په نیمه شپه په بېلابېلو پلمو د پلټنو په نوم خپل دفتر ته راغواړي او ډېر وخت وروسته یې په داسې حال کې چې وېښتان یې ګډ وډ او پریشانه وي دوباره دریم منزل ته راولي. کیسه کوونکو د خپلو سترګو لیدلی حال داسې څرګندولو: چې د ښځو د پریشانه مخونو او وېښتانو داسې معلومېدله چې په زور او جبر سره په نیمه شپه کې وربانديې جنسي تیری ترسره کېده. څه موده وروسته دوه تنه ښځې د ناروغۍ په نوم د زندان په روغتون کې بستري شوې او سقط جنین یې کړی ؤ. همدا آوازه او افواه په ښار کې د خلکو غوږونو ته هم رسېدلې وه. د ۱۳۵۸ کال د مرغومي له شپږمې وروسته د محمدزایانو (۸۰) تنه ښځې له زندان نه خوشې شوې او د نړیوال سره صلیب په واسطه په خارج کې خپلو خپلوانو ته واستول شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پخو وریجو څخه د سطرنج د دانو جوړول:

په اونۍ کې دوه ځل به د غرمې په خوراک کې بنګله دیشي وریجې حواله کېدلې، چې اکثره بندیانو به نه خوړلې. له چایو سره به یې د سیلو په ډوډۍ ګوزاره کوله. زمونږ د بلاک دوه تنو بندیانو ابتکار کړی ؤ چې وروسته په ټول بلاک او ان چې په ټولو بندیانو کې یې رواج وموند او بندیانو ته یوه مشغولا پیدا شوه، داسې چې لومړی به یې وریجې په یوه ټوټه کې واچولې او دومره به یې په ډبره وټکولې چې د حلوا په شان مواد به ورنه جوړ شول، د هغې نیمایی به یې بیا د دیګونو له تورکو (سیاهي) سره چې له مخکې نه به یې کم کم راټول کړی وو ګډول، بیا به یې ورنه په زړه پورې د سطرنج تورې او سپینې دانې جوړولې او په سیوری کې به یې وچولې. د سطرنج تخته به یې د کاغذ د کارتن له ګتې څخه چې د سګرټو څخه په لاس راتله، له کانتین نه به یې په ډېرو کمو پیسو رانیوله د پنسل او تور قلم په واسطه سره به یې هغه په رنګه ډول جوړوله او ښې ښکلې څنډې به یې ورته په لاس جوړولې. پنسل، قلم، چاقو او د ږیرې پاکي د ممنوعه شیانو له جملې څخه وو خو بندیانو د ورځو او میاشتو په تېرېدو سره د محبس د عسکرو په واسطه د پیسو په بدل کې برابرول او د شپې په وخت به چې کله د افسرانو ګرځېدل او څارل پای ته ورسېدل او د تالاشیو وېره به ختمه شوه د سطرنج د تختې په جوړولو به یې پیل کاوه. د سطرنج د یوې تختې جوړولو یوه اونۍ وخت اخیست ترڅو ټول اړوند مواد یې جوړ شي. ورو ورو په ټول زندان کې کاغذي سطرنجونه او د وریجو ګوټونه (دانې) رواج وموند. کله چې له زندان نه خوشې شوم ما هم د سطرنج یوه په زړه پورې تخته او یوه آبګرمی د یادګار په ډول له ځانه سره کورته یوړه.

د سیاسي بندیانو ترکیب:

په لومړی ګام کې د محمد داود د رژیم او د سلطنتي کورنۍ غړي، جنرالان، د پارلمان وکیلان او لوړپوړی مامورین زندان ته وسپارل شول. د اخوانیانو په نوم یو شمېر کسان چې مولانا عبدالرب رسول سیاف هم په هغوی کې شامل و د سیاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندیانو په ترکیب کې وو. همدا راز یو شمېر اسلامي بنسټپالان چې د محمد داود په رژیم کې د لغمان، پنجشېر او ارګون په ښېښو کې نیول شوي وو، یو ګروپ د ترهګرو او بنسټپالو په نوم چې د محمد داود د کابینې د پلان د وزیر د تتل په پېښه کې نیول شوي وو، زندان ته راوستل شوي وو چې سرغنه یې معلم مرجان ؤ.

د سیاسي بندیانو عمده برخه پوځي افسران، ملکي مامورینو، محصلینو، محصلاتو، استادانو، ښوونکو، ډاکترانو، ځوانانو، د پرچم ډلې غړو او ډېر شمېر سترو ځمکه والو، پانګه والو، ملي سوداګرو، عالمانو، روحانیونو، روښاندو، لیکوالو او د سیاسي ډلو او احزابو د غړو پیاوړو شخصیتونو خپلوانو تشکیلوله. ناویلې دې پاتې نه وي چې د خلق ډلې دوه سوه تنه چې د ډاکتر زرغون په ګروپ کې شامل وو، او یو شمېر د ګوتو په شمېر پاکستانیان د جاسوسانو په نوم د سیاسي بندیانو په ترکیب کې شمولیت درلود.

اګسا خپل کارکوونکي هم زندان ته اچول:

د ۱۳۵۸ کال د وري په میاشت کې یوه ورځ د سهار په ۸ بجو چې په سلګونو بندیانو د رفع حاجت د غرفو په وړاندې لیکه جوړه کړې وه، سترګې مې د اګسا په کارکوونکي جلال الدین ولګېدې چې د منتظرینو په لیکه کې د زندان په کالیو کې ولاړ دي. فکر مې وکړ چې د کومې خاصې دندې د ترسره کولو لپاره به د سیاسي بندي په نوم دنده ورسپارل شوې وي، لومړی خوشحاله شوم چې ښایي زما د دوسیې د حل او فصل لپاره به زما مرسته هم وکړي. د سترګو په اشاره او د سر په خوځولو مو یو د بل حال وپوښته او متقابل درناوی مو پرځای کړ او په دې هم پوه شوم چې د دوهم بلاک په لومړی منزل په څلورم نمبر کوټه کې چې زمونږ د کوټې مخامخ وه بندي شویدی. د تفریح په پای کې کله چې خپلو کوټو ته روان وو ځان مې څنګ ته ورساوه څنګ په څنګ روان شوو په ډېر کرار غږ یې په لنډ ډول داسې کیسه راته وکړه چې پرون یې یو سرتړلی مکتوب خاص او راساً د محبس د قوماندان په نوم. ـ اګسا نه راوړی ؤ. کله چې قوماندان مکتوب لوستی، د دوهم بلاک د ټولی قوماندان ځان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغواړي، جلال الدين ورته سپارې او ځانګړې هدايت ورکوي. همغه وه چې دوهم بلاک ته يې راولي، د زندان کالي او بستره ورکوي، يونيفورم يې په قرنتين کې قيد کوي او دې په خپله په څلورم نمبر کوټه کې بندي کوي. جلال الدين چې ډېر ناهيلی او اندېښمن ؤ ويل يې چې هېڅ ګناه او قصور نلري. زه يې هم د کيسې په اورېدلو ډېر خوابدی شوم. د دوه مياشتې وروسته کله چې د خلاصون په نوم له دوهم بلاک نه خارجېدلو، د خوشې کېدو مبارکي مې ورته وويله، خو هغه ويل: «فکر نه کوم چې خوشې شوی وم، زما او ستا په منځ کې دې همدا نښاني وي چې که رېښتيا آزاد شوی وم نو د راتلونکي پايوازۍ په ورځ درته زندان ته سګرټ او تازه ميوه راوړم، او که د فاميل لخوا مې پاک کالي او اجناس زندان ته رااستول شوي وو، نو عمر مې تا ته دربخښنم او زه به د پوليګون کندو ته لېږل شوی يم. » راروانه جمعه چې د پايوازۍ ورځ وه، دده نوم ته ډېر متوجه وم، واقعاً چې رېښتيا يې ويلي وو، له کوره ورته جامې او نور شيان رالېږل شوي وو، نوم يې ورته په لوړ آواز واخيست، د کوټې د ملګرو دوه تنو بنديانو چې د هغه د ځوانۍ د غم او ياد په وير يې اوښکې تويولې جواب ورکړ چې جلال الدين خوشې شوی دی او د تل لپاره خوشې شوی دی.

د آزادۍ او خوشې کېدو لستونه!!!

په اونۍ کې يوه يا دوه شپې به له ډوډۍ خوړلو وروسته ځانګړې دلګۍ مشران زمونږ بلاک ته راتلل د يو، دوه يا درې تنو نومونه به يې اخيستل او ويل به يې خپل سامان له ځانه سره راواخلئ تاسو خوشې شوي ياست. د دې ښه خبر په اورېدو سره به په بلاک کې شور جوړ شو چا به د خپل کور د ټيلفون نمبر ورکاوه او چا به د خپلو دوستانو د ټيلفون نمبر ورکاوه او ويل به يې ورته چې ددوی د روغتيا او سلامتيا خبر ددوی کورنيو ته ورکړې، خو په تأسف سره چې د پايوازۍ په ورځو به ورته له کور، کالي او نور شيان رالېږل کېدل، نو معلومېده چې بېچاره ګان په ابدي خوب ويده شوي دي. تر دې وروسته به چې دلګۍ مشران د خوشې کېدو له لست سره کوټې ته راتلل نو زمونږ اندامونه به رېږدل چې د کوم اجل نيولی نوم به قرعه کې راوځي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

محبس د قوماندانۍ اداري د شپې طرزالعمل ورځې ته بدل کړ، هره ورځ به له ټولو کوټو څخه بندیان راجمع کېدل او له بلاک نه بهر به د شپې تر وخته پورې ساتل کېدل او د شپې د ډوډۍ له وخت نه وروسته به یې دغه بېچاره ګان لاس تړلي او په تړلو سترګو پولیګون (وژل ځای) ته سپارل کېدل او ژوند به یې پای ته رسېده او د پایوازۍ په ورځو به ورته له کوره کالي او نور شیان رااستول کېدل. له دې وروسته به که په شپه او یا ورځ کې د خوشې کېدو لست لوستل کېده، نو مونږ ټول پوهېدو چې د خوشې کېدو لستونه نه بلکې په مرګ د محکومېدو لستونه دي. که احیاناً کوم بندي په رېښتیا هم خوشې کېده یا به د پلټنو لپاره د قوماندان دفتر ته غوښتل کېده نو له هغه خوارکي سره به مو هم د خدای پامانۍ پرځای د مغفرت دعا ورته کوله. د زندان اداره دومره وحشتناکه او ویروونکې وه چې هېچا باور نه کاوه چې یوه شپه او یا یوه ورځ به ژوندي پاتې کېږي او که نه. د آزادۍ له لستونو سره ټولو بندیانو حساسیت پیدا کړی ؤ، د ۱۳۵۸ کال د مرغومي تر شپږمې پورې په اونۍ کې څو ځله د خوشې کېدو د لستونو په اورېدو سره بندیانو خپل ځانونه د پولیګون قربانیان شمېرلي وو، د بندیانو زیات شمېر له همدې امله روحي او رواني تکلیف سره مخامخ شوي وو.

په پل چرخي زندان کې د له یېزه وژنه:

مخکې مو یادونه وکړه چې د سیاسي بندیانو په جوړښت کې د اسلامي احزابو یو شمېر بنسټپالان هم شامل وو چې د محمد داود له رژیم راپدېخوا په زندان کې وو. د هغوی د ځینو پر خلاف د عدلي محکمو پرېکړه هم صادره شوې وه او د ځینو دوسیې په دوران کې وې. یوه ورځ له غرمې وروسته په دوه بجو قوماندان سید عبدالله د ۳۰ تنو یو لست له ځانه سره د دوهم بلاک لومړی منزل ته راوړ او د یو یو تن نوم یې واخیست. مونږ هم په خپلو ځایونو کې اورېدل، دا ټول ۳۰ واړه د لومړي منزل بندیان وو. د قوماندان لخوا ابلاغ شوه چې ټول خپل سامان له ځان سره واخلي او هغه سرویس موټر ته چې د بلاک د دروازې مخې ته ولاړ دي ورشي، په کې سپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ترڅو ښار ته ولېږدول شي. ټولو بنديانو په ډېره خوشحالۍ سره په يو څو دقيقو کې خپل سامانونه راواخيستل او يو په بل پسې د بلاک د دروازې په طرف روان شول. په دې جمله کې يو ښوونکی هم ؤ چې ما ښه پېژندلو. زړه مې غوښتل چې په کابل کې د خپل کور آدرس د بلاک د کړکۍ له پنجرې نه ورکړم ترڅو زما د ژوند او سلامتيا خبر زما کور ته ورسوي خو هېڅ امکان پيدا نشو ځکه قوماندان په دهلېز کې ناست ؤ، يو يو يې چې د موټر په طرف تلل څارل يې او زمونږ د کوټې دروازه له بهر نه قفل شوې وه. ما د خپلې کوټې د کړکۍ د پنجرې نه هريو ته کتل چې په ډېره خوښۍ د موټر خواته تلل. په دې جمله کې يو تورن بندي سيد جعفر د سيد افګن زوی هم شامل ؤ او ورور يې سيد اکبر چې دواړه په يوه فقره کې بنديان وو ونه ليدل شو. فکر مې وکړ چې ښايي د هغه د بند موده نه وي بشپړه شوې. سيد جعفر او سيد اکبر سره ورونه او د کندز ولايت د حضرت امام صاحب د ولسوالۍ وو. ډېر وخت لا نه ؤ تير شوی چې ټول بنديان د موټر خواته راجمع شول. ټول يې يو د بل شاته ليکه په ليکه درولي وو، د هغوی سامانونه يې په موټر کې واچول او د دوی لاسونه يې شاته د ټيلفون په تارونو کلک تړل او سترګې يې ورته پلستر کولې. په دې وخت کې د هغوی غالمغال پورته شو، عسکرو به چې هريو موټر ته خېژولو هغه به ځان ښېرته په ځمکه راغورځولو او ويل به يې چې مونږ ستاسو د وخت مجرمين او متهمين نه يو، په مونږ د محکمې پرېکړه شوې، مونږ ستاسو په رژيم کې د کوم عمل مرتکب شوي نه يو مونږ ولې وژنئ؟ مونږ هېڅ نه دي کړي. دې غالمغال او خبرو څو دقيقې دوام وکړ د اول منزل بنديانو د خپلو کوټو د کړکيو له پنجرو څخه دا صحنه د سر په سترګو ليدله، چيغې او فريادونه يې اوريدل چې ناڅاپه د ټوپکو د ډزو غږونه او د شهادت د کلمې آوازونه په غوږونو وار ېدل شول. عسکرو ورباندې ډزې کولې او ځای پرځای وژل کېدل. لاس تړلو او په سترګو پلستر شويو بنديانو يو خوا او بله خوا منډې وهلې، کله به يې له ډبرين ديوالونو سره ډغره خوړله، کله به د ديوال ترڅنګ کندو ته غورځېدل او له پاسه به ورباندې ډزې کېدلې، چيغې او فريادونه به يې له خولې وتل. سخت زړی او بې رحمه قوماندان به غږ کاوه چې: ويې ولئ او ويې وژنئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا خاینان. » نیم ساعت وروسته فریادونه او زګیروی او ډزې پای ته ورسېدې،
۳۰ تنه بندیان په خاورو او وینو کې ورغړېدل او په ډله ییز ډول په شهادت ورسول
شول. د بندیانو د ټولو کوټو دروازې لا د مخه نه له بهر نه قلف شوې وې، جسدونه
یې له ځمکې پورته کړل او ترماښامه پورې یې د هغوی وینې د ځمکې له مخ، ژورو
ځایونو او دیوالونو څخه پاکې کړې. د دوهم بلاک د تفریح او رفع حاجت وخت
ضایع شو، بندیان اړ وو چې له پلاستیکي کڅوړو نه کار واخلي. فکر کوم چې په
ټوله نړۍ کې به داسې ډله ییزه وژنه په رڼا ورځ د سیاسي زندان په دننه کې بېلګه او
سابقه نه وي لرلې.

د زندان د قوماندان سید عبدالله تېښته کېدل:

سیداکبر د خپل ورور مرګ په ډله ییزه وژنه کې لیدلی ؤ، احساسوله یې
چې یوه ورځ د خپل ورور له سرنوشت سره مخ کېږي، له ځان سره یې هوډ کړی
ؤ چې له خپل مرګ نه وړاندې له سید عبدالله قوماندان نه د خپل ورور او ټولو
ورونو غچ واخلي. په همدې موخه یې یوه چاړه په هره بڼه چې وه لاس ته راوړې وه او
د کینې پښې په پنډۍ پورې یې په سپینه ټوټه باندې تړلې وه او ټوټه یې په داسې
ډول له پنډۍ راتاوه کړې وه چې داسې بریښېده چې ګنې د چپې پښې په پنډۍ یې
دانه او تپ دی او د پانسمان او درملنې لاندې ده. دا عملیه یې پوره یوه میاشت
تمرین کړې وه چې د اړتیا په وخت کې چاړه د بریښنا په شان راواخلي او په مقابل
لوري ګوزار وکړي.

د ډله ییزې وژنې نږدې یوه میاشت تیره شوې وه چې یوه ورځ له ماسپښین نه
وروسته د بندیانو ټولې کوټې له بهر نه قلف شوې، په عادي حالت کې به د دروازو
په خوله کې یو یو پهره دار ولاړ ؤ ترڅو بندیان له یوې کوټې نه بلې کوټې ته تګ
راتګ ونکړي او یا د ناروغۍ او رفع حاجت په پلمه له خپلو کوټو څخه راونه وځي.
کله به چې په ناڅاپي ډول دروازې قلف کېدلې، نو په تجربه رسېدلې وه چې د هغې
ترشا کوم غیر عادي او فوق العاده حالت منځ ته راځي. داخل هم فوق العاده حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ؤ، سید عبدالله قوماندان له څو تنو افسرانو او یو شمېر وسله والو دلګی مشرانو سره د اول منزل دهلېز ته رانوت او د دهلېز په څلور لاري کې چې د بلاک په نیمایي کې یې موقعیت درلود په چوکۍ کښېناست او د یو لست په ویلو یې شروع وکړه. د دهلېز څلورلاری زمونږ له کوټې څخه د ۳-٤ مترو په فاصله موقعیت درلود، مونږ ټول د کوټې د دروازې او د کړکۍ د پنجرې خواته نږدې شوی وو چې د سید اکبر ولد شیر فګند نوم مې واورېد. لکه څرنګه مې چې انګېرله له ځانه سره مې وویل: «خوارکی د خپل وررور په سرنوشت اخته شو.» یوڅو دقیقې د نوم لوستلو لړۍ تم شوه او د سید اکبر ډېر خفیف غږ تر غوږو کېده خو په کلماتو یې سړی نه پوهېده چې قوماندان ته یې څه ویل، کله یې چې له څنګ نه تېرېده د خپلې یوې میاشتې تمرین یې عملي کړ، په چاړه یې په قوماندان برید وکړ، د چړې دوه درې ګوزارونه یې د هغه په خېټه، سر او ملا ورحواله کړل او په زوره یې ویل: «خبیثه قاتله کلمه دې تېره کړه.» له دې سره یوځای قوماندان چیغه کړه او ویې ویل: «آه، ویې وژلم، ډزې وکړئ.» او په څمکه وغورځېده. په دې وخت کې په دهلېز کې منډې رامنډې شروع شوې چې ټپي یې په چټکۍ سره روغتون ته لېږداوه او په دهلېز کې څو ځانته ځانته ډزې وشوې چې د سیداکبر او نورو څو تنو بندیانو فریادونه واورېدل شول. وایې چې «تصمیم د بري لومړی شرط دی.» سید اکبر په خپل هوډ کې بریالی شوی ؤ، قوماندان یې سخت ژوبل کړی ؤ او له خپل مرګ نه وړاندې یې هغه د روغتون په لاره روان کړی ؤ، او دی په خپله له خپلو څو تنو نورو ورونو سره د ټوپک په ډزو په شهادت رسېدلی ؤ، اروا دې یې ښاده وي.

سید اکبر په خپله زړه وره مېړانه پاتې زندانیانو ته د دغه میرغضب له ډله ییزې وژنې څخه نجات ورکړ.

د زندان نوی قوماندان او په اوضاع کې نسبي بدلون:

د سید عبدالله له ټپي کېدو او روغتون ته د هغه له لېږدولو وروسته، تورن غلام رسول د زرهدار د څلورمې قوې افسر چې د تره کی له پلویانو څخه ؤ د زندان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندان په حیث د سید عبدالله پرځای وټاکل شو او خپله دنده یې اشغال کړه. د هغه د قوماندانۍ په مهال د زندان حالت له یوه سره بدلون وموند او ځینې آسانتیاوې راځرگندې شوې. د بیلگې په توگه: ټول بندیان د سهار له ۷ بجو څخه د شپې تر ۸ بجو پورې آزاد وو چې د بلاکونو په انگړ، په داخل د بلاکونو کې، په کوټو کې، له یوې کوټې نه بلې ته، له یوه منزل نه بل منزل ته له یوه بلاک نه بل بلاک ته تگ راتگ وکړي، له خپلوانو او دوستانو سره خبرې وکړي، یو له بل سره چای وڅښي، په خپلو منځو کې قطعه بازي او سطرنج وکړي، نامنع شوی اخبارونه او سیاسي کتابونه ولولي، آزاد سپورت وکړي، هروخت چې ضرورت وي د رفع حاجت لپاره کناراب ته لاړ شي، غسل وکړي، جامې ووینځي، بسترو او کمپلو ته لمر ورکړي، د افسرانو او دلگی مشرانو فشار او وهل ټکول ببخي محدود کړای شو، او یوازې په ځینو مواردو کې چې هغه هم د مسئولو افسرانو په هدایت سره غاړه غړوونکو ته مجازات ورکول کېدل چې هغې هم ځای درلود.

ببځایه تالاشۍ او څارنې محدود کړای شوې، له دغو آسانتیاو څخه په استفادې سره نوک تراش، پنسل، کاغذ، قلم له بندیانو سره په ځرگنده توگه مجاز وو. داسې هم ولیدل شول چې ځینې بندیانو به په پرتو گ او خیرنو جامو کې خپلو خپلوانو او کورونو ته لیکونه استول او له هغوی نه به یې په همدې طریقه خطونه ترلاسه کول او په دې ترتیب سره بندیانو په بهر کې له خپلوانو او دوستانو سره تماس او اړیکې ټینگولې. همدا راز څو تنو بندیانو په شریکه سره یوه پایه کوچنۍ راډیو له مکروفون او غوږۍ سره ترلاسه کړې وه چې په نوبت سره یې د راډیو افغانستان او نورو رسنیو او معتبرو آژانسونو له لارې یې په پرله پسې توگه خبرونه اورېدل او له غوږۍ (گوشی) په واسطه مو په نوبت سره په بستره کې او تر کمپلې لاندې په خاموشۍ سره خبرونه اورېدل او بیا به مو راډیو بل ته انتقالوله، چې په دې ترتیب سره به بندیان په هیواد کې له داخلي اوضاع او د نړۍ له سیاسي اوضاع څخه خبرېدل. که څه هم د خوراک په سیستم کې او د پایوازۍ په مقرراتو کې کوم بلون رانغی خو سره له دې هم د تېرو په پرتله ډېرې آسانتیاوې د سیاسي بندیانو لپاره رامنځ ته شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصئونیت، قانونیت او عدالت شعار:

مخکې مو وویل چې حفیظ الله امین په خپل نوښت وسله وال پاڅون په لاره واچاو او د محمد داود رژیم سقوط وکړ، له همغې ورځې یې ځان د تاج او تخت یوازینی حقدار گاڼه، خو دې مرام ته د رسېدو په لاره کې ورته خنډونه پراته وو، لومړی دا چې کارمل او د هغه پلویان باید د هیواد له سیاسي سیستم څخه اوباسي او د هغه پوځي او گوندي قوت نابود کړي او بیا خپل وفادار کادرونه د حزب او پوځ په مهمو پوستونو کې ځای پرځای کړي او همداسې یې کړي وو. یوازې د دې فرصت په انتظار کې ؤ چې خپل استاد په کومه داسې طریقه له صحنې څخه اوباسي چې نسبتاً خاموشه او بې غږه غوره وي. له بله پلوه روسان په دې اند وو چې امینَ د تره کي په واسطه د سیاست له صحنې او د افغانستان له واکمنۍ بهر کړي او د کارمل او تره کي ډلې سره پیوند کړي، خو لکه څرنگه چې ولیدل شول تره کي ونکړای شول چې د روسانو پلان عملي کړي بلکې په دې لوبه کې په خپله د خپل وفادار شاگرد په پنجو کې راگیر شو. وروسته له ۱۷ ورځو یې د بالنبت په ذریعه د هغه ژوند ته د پای ټکی کېښود او پرته له کوم مقاومت او اندېښنې څخه له دې کبله چې د حزب په مشرتابه او اردو کې مهم او حساس پوستونه یې په لاس کې وو د قدرت په گدۍ کېښناست. د دې لپاره چې د تېر وخت وژنې، ظلمونه او نیونې د خلکو په نظر کې د تره کي په غاړه ورواچوي او ځان ته یې برائت ورکړی وي پراخ تبلیغات یې د هغه د بې کفایتۍ، تولنیزو ظلمونو او د هغه د شخصیت پرستۍ اعمالو په اړه په لاره واچول.

امین د مصئونیت، قانونیت او عدالت له فریب نه ډک شعارونه پورته کړل او یو شمېر بندیان یې په مرکز او ولایتونو کې خوشې کړل او د سیاسي بندیانو د دوسیو د حل کولو لپاره یې په مرکز او ولایتونو کې له فریبه ډک او نمایشي کمیسیونونه په کار وگمارل، زندانونه یې تفتیش او وجاجول ترڅو ولیدل شي دده د دښمنانو او کار له مخالفینو څخه کوم اشخاص لا ژوندي پاتې دي.

د همدې شعار لاندې که یو یا دوه بندیان خوشې کېدل نو له راډیو او تلویزیون

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د مرکو له لارې تبلیغات کېدل، او په عوض کې یې په سلګونو کسان زندان ته راوستل کېدل او په لسګونو نور وژل کېدل او تر خاورو لاندې کېدل. ما ته په خپله چې په زندان کې وم په دوهم بلاک کې د خوشې کېدونکو او تازه بندیان کېدونکو او وژل کېدونکو د ګراف توپیر په څرګنده معلومېده.

۲.د حفیظ الله امین د (۱۰۱) ورځو تخت او تاج:

کله چې د ۱۳۵۸ کال د وږي د میاشتې په ۲۵ مه په رسمي ډول د حزب او د انقلابي شورا د رئیس په حیث د واک په ګدۍ کښیناست، د پل چرخي په زندان کې سیاستوالو دا ډول تبصره کوله چې سیاسي بندیان د مرګ او یا عمري بند په جزا محکومېږي او یا دا چې امین به ډېر ژر د قدرت له څوکۍ څخه کښته کړای شي. د هغه د واکمنۍ ورځې، اونۍ او میاشتې یې شمېرلې، لومړۍ میاشت د مارشونو، غونډو او شعارونو په جوړولو تېره شو، په بله میاشت کې دا خبر خپور شو چې امین د جمهوري ارګ دربار د تاج بېګ غونډۍ ماڼۍ ته انتقال کړ. د تاج بېګ غونډۍ قصر امان الله خان د ځان لپاره جوړ کړی ؤ، خو محمد نادرشاه او د هغه زوی محمد ظاهرشاه دغه ماڼۍ خوشې پرېښې وه. امین د روسانو په مشوره هغه بیا ورغوله او رنګ او روغن یې ورکړ او خپل فامیل یې هلته ولېږداوه. روسانو په دې برخه کې یو پلان هم درلود چې لومړی باید د امین جمهوري دربار د ښار له دننه (د ښار زړه) څخه لرې او څنډې ته شي تر څو د روسانو حمله او له مخکې نه ترتیب شوی پلان عملي او د اخ و ډب او د ډزو د تبادلې له امله ډېره غوغا او لانجه رامنځ ته نشي، ځکه روسان له وړاندې نه پوهېدلي وو چې آخر به امین د ګاونډي هیواد لکه پاکستان په مرسته او ملګرتیا چې د کمونیزم د پراختیا ډېر خطر احساسوي له دوی څخه مخ ګرځوي او لکه د انورالسادات د مصر د زهبر په شان چې د جمال عبدالناصر په برعکس یې روسان په یوځل له مصر نه وایستل او د امریکا متحده ایالاتو ته یې مخه کړه، امین هم داسې یو پلان درلود، ځکه روسانو د امین په پرتله کارمل ته ترجیح ورکړې وه او امین ته هم د روسانو پلان روښانه ؤ، خو دواړو خواو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ځانګړې ډيپلوماسۍ او چل ځخه کار اخيست. روسانو به امين کله د تره کي د پلويانو د کودتا له خطر ځخه ويرولو، کله به يې د ختيځ او لويديز ګاونډيانو له بريد ځخه او کله به يې د افغانستان د تجزيه کېدو د خطر خبره د امين له غوږه تېروله. تل به يې د پرچميانو په دننه کې د فشار د وسيلې په توګه د ورانکارۍ ګروپونه تنظيمول او امين به يې همېشه دې ته هڅاوه چې دده د ځان د ساتنې لپاره په کار ده چې يوه ميکانيزه مجهزه قطعه د جمهوري ماڼۍ (تاجبېګ تپه) چاپېره ځای پرځای شي، خو امين په دې کار کې له ځنډ نه کار اخيست ترڅو خپل پلان د پاکستان له لارې او په پاکستان کې د ميشتو اسلامي تنظيمونو د اپوزيسيونې ډلو او يا هم د لويديز او د امريکا د متحده ايالاتو د بشپړ ملاتړ له لارې لکه د انورالسادات په شان عملي کړي، خو په دغو حالاتو کې لويديز سره د امين پټې خبرې او تفاهم له ستونزو خالي نه ؤ، همغه وه چې داخلي وضعه په خاص ډول د کابل د ښار وضعه ورځ په ورځ خرابېدله، دلته او هلته ورانکاري عمليات زيات شول، لکه چې د همدې ورانکارۍ د عملياتو په لړ کې يوه ورځ اسدالله امين چې د امين وراره او زوم ؤ او د کام د اداري رئيس ؤ هم ټپي شو. د ګارډ قوماندان يعقوب هم زخمي شو، دوه مقتدر پوځي اشخاص چې امين ته ډېر نږدې کسان وو په ګوند کې د دننه تخريبکارو ډلو لخوا ټپيان شول، او په سلګونو کوچنی او ستر عمليات د رژيم پرضد په ښاوخوا کې د فشار د وسيلې په توګه په لاره اچول شوي وو. تردې چې امين په موقتي توګه د سره ګارډ پوځي قطعې ته د ځان د ساتنې لپاره د ننوتو اجازه ورکوي. د سره ګارډ يوه دستوري پوځي قطعه د تاج بېګ غونډۍ ماڼۍ ته نږدې ځای پرځای شوه.

د امين د واکمنۍ دريمه مياشت د کورنيو شخړو د خاموشولو او د مخالفينو په ټکولو کې تېره شوه. ډېر لاس او پښې يې ووهلې ترڅو امين د روسانو پرضد خپل پلان عملي کړي، لکه د ليونو يې په دې لاره کې منډې ووهلې خو د کې جي بي د جاسوسي دام په لومه کې نښتی ؤ او بې وسه شوی ؤ. له بلې خوا د امين سرسخت او کينه کښ دښمن ببرک کارمل په مسکو کې تل روسان دې ته هڅول چې ډېر ژر د امين د راپرزولو اقدام ترسره کړي ترڅو د مصر معامله په افغانستان کې تکرار

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشي. روسانو هم په دې پلمه چې له ختیځ لوري د افغانستان په سرحدونو باندې حمله کیدونکې ده کابل ته د یو هوایي پل په جوړولو لاس پورې کړ او هم یې د شېرخان بندر، حیرتان او تورغنډۍ له لارو خپل جنګي وسایط او سرې لښکرې افغانستان ته راداخل کړې او د ۱۳۵۸ کال د مرغومی په شپږمه نېټه یعنی د واکمنۍ په (۱۰۱) ورځ یې د هغه واکمنۍ او ژوند ته د پای ټکی کېښود.

د مسکو - کابل هوایي پل او د روسانو پوځي تیری:

روسانو له افغانستان سره د غازي امان الله خان د سلطنت له زمانې څخه د دوه دوستو او ګاونډیو هیوادونو په نوم د سولې یو دوه اړخیز قرارداد درلود، چې دغه قرارداد د محمد داؤد د جمهوریت ترپایه پورې دوام وکړ. د محمد داودخان د رژیم په نسکورېدو سره روسانو له نورمحمد تره کی سره د متن او محتوا په بېخي تغییر سره د سولې دغه قرارداد بیا نوی کړی ؤ چې د ملګرو ملتو د امنیت د شورا د ۵۱ - ٤۵ مادې په اساس شوروي اتحاد او افغانستان دوه مستقل او ګاونډي هیوادونه دي، چې یو د بل په کورنیو چارو کې به لاس نه وهي، خو که د یو له دغو دوه ګاونډیو هیوادو ارضي تمامیت او خپلواکي او یا د هغوی سرحدونه د کوم ځواک یا بهرنی هیواد لخوا له خطر سره مخامخ کېږي یا وربانډې تیری کیږي، نو بل ګاونډی به یې د تجاوز او تیری د دفع کولو په خاطر پوځي مرسته کوي.

روسانو په همدې پلمه چې ګویا د افغانستان استقلال او انقلاب د امپریالیستي هیوادونو لخوا چې په سر کې یې د امریکا متحده ایالات دي تر ګواښ او خطر لاندې راغلی دی او امپریالیزم غواړي چې د چیلي هیواد معامله په افغانستان کې تکرار کړي، نو د مرستې په نوم یې د خپل انترناسیونالیستي سره پوځونه او جنګي وسایط د هوا له لارې او هم د شېرخان بندر کندز، د بلخ حیرتان او هرات تورغنډۍ له بندرونو افغانستان ته رادننه کړل.

د کابل د خواجه رواش هوایي ډګر چې د پلچرخي زندان په لویدیزه برخه کې دی، سترې او باروړونکې الوتکې به چې د کابل په هوایي ډګر راکښته کېدلې نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلچرخي د زندان په پراخه ساحه به یې په فضا کې یوه یا دوه دورې ووهلې او د رنوې لیکی ته به یې ځان جوړ کړ. پوره یوه هفته د ۱۳۵۸ کال د لیندۍ د میاشتې په وروستیو کې د روس درندې او غټې الوتکې د یو هوایي پل په شان پرته له کوم ځنډه په هوایي ډګر کې راکښېته کېدلې او پروازونه یې کول او پوره یوه اونۍ د کابل فضا د روس د بار وړونکو غټو الوتکو آوازونو نیولې وه. بېکاره بندیانو په دې برخه کې ډول ډول تبصرې کولې. چا به ویل شوروي اتحاد افغانستان ته نوې وسله او ټانکونه د اوږدې مودې په پور ورکړي دي، چا به ویل لویدیز او ختیځ ګاونډیان افغانستان په اقتصادي محاصره کې اخلي، شوروي اتحاد د وسلو او مهماتو ترڅنګ خوراکي توکی او روغنیات افغانستان ته مرسته کړي دي ترڅو د څو کلونو اړتیا زېرمه کړي خو په وروستی پرواز کې دا موضوع روښانه شوه. مخکې مو اشاره کړې وه چې د سید عبدالله قوماندان له تېښتې کېدو وروسته د بندیانو د لیکو ترمنځ له بهر سره اړیکې ټینګې شوې وې، سیاسي ګروپونو چې له ځینو سیاسي بندیانو سره یې اړیکې درلوذلې، ویلی وو چې ډېر زیات شمېر سره پوځیان او جنګي وسایط کابل ته رارسېدلی دي. په افغانستان کې د واک او رهبرۍ د بدلون ترڅنګ د خپل خلاصون په انتظار کې اوسئ، دا ښه خبر د ټولو سیاسي بندیانو غوږونو ته رسېدلی ؤ. سیاسي بندیان چې د رژیم د ایجنټانو د بې پایه ظلم او اختناق له امله د مرګ او ژوند ترمنځ پولی ته رسېدلی وو د دې خبر په اورېدو یې شیبې شمارلې.

د کام استخباراتي اداره:

د تره کي له وژل کېدو وروسته د امین په واکمنۍ کې د اګسا اداره په کام بدله شوه. «کارګري استخباراتي مرکز» چې مخفف یې «کام» ؤ منځ ته راغله. د اګسا اکثره کادرونه د امین پلویان وو، د اګسا رئیس اسدالله سروري چې د تره کی طرفدار ؤ له وړاندې نه ګوښه او پټ شوی ؤ د هغه پرځای یو بې تجربه ځوان چې لومړني زده کړه یې درلوده د عبدالعزیز یا سلطان عزیز په نوم د پولیسو ساتنمن چې له اسدالله سروري سره یې کورني او د خپلوۍ اړیکې درلودلې خو د حفیظ الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین په گروپ کې شامل ؤ د کام د رئیس په توگه مقرر شو ، لږه موده وروسته په یو له سوسیالیستي هیوادونو کې د افغانستان د استازي او سفیر په توگه وټاکل شو ، له دغې اداري څخه گوښه او په ځای یې د امین وراره او زوم اسدالله امین د کام د رئیس په حیث وټاکل شو . هغه بې تجربې او غیر مسلکي ځوان ؤ ، چې د یوې داسې مهمې اداري په سر کې وټاکل شو .

د ورځ په زیاتی بحران له امله د کابل او پراتیفي اوضاع ببېړنۍ اوضاع اعلان شوی وه . د ځینې خلقیانو او پرچمیانو ناخوښې او په خلکو باندې د رژیم د عمالو لخوا بې کچې مظالم ژوره کرکه منځ ته راوړی وه ، چې له امله یې ورځ په ورځ خلکو له حکومت څخه فاصله پیدا کوله . د کام اداري او ټول اجرائیه ځواک ددې کفایت نه درلود چې کړکیچنه او وخیمه وضعه په لازمو تدابیرو سره بدله کړي . له بله پلوه روسانو په قصدي توگه د حکومتي دستگاه په دننه کې د حکومت د بې اعتباره کولو په موخه د خپلو ایجنټانو په واسطه ورانکاری کوله تردې چې د کام په اداره کې دننه په اسدالله امین حمله وشوه او هغه ټپي شو .

همدا راز روسانو د داخلي او خارجي استخباراتي شبکو له لارې په پرله پسې توگه حکومت ته د بهرنیو بریدونو او کودتا د رامنځ ته کېدو غلط راپورونو ورکول . دغو پېښو امین تر داسې سخت فشار لاندې راوستی ؤ چې اړ شو د سره گارډ پوځیان له ځانه راچاپېر کړي او لکه د هوښیارې مرغۍ په شان په دوه لومو کې ونښلی او ونښت . له داخل نه د کام استخباراتي اداره چې واک یې د پردیو په لاس کې ؤ امین دې ته اړ شو هر څه چې روسان غواړي هغسې وکړي ، او بې کفایته کام چې یوازې د خلکو چور چپاو ، وهلو ټکولو ، شکنجه او په آزارولو پوهېده ، یو گام یې هم د حکومت په گټه پورته نکړ او حکومت په ډېر کم وخت کې رانسکور او ړنگ شو .

د ۱۳۵۸ کال د مرغومي ٦ مه د پنجشنبې ورځ :

د پنجشنبې په ورځ د ۱۳۵۸ کال د مرغومي په شپږمه مو د غرمې ډوډۍ خوړلې وه چې د زندان د قوماندانۍ لخوا اعلان وشو چې له غرمې وروسته په دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بجو د انقلابي شورا رئيس د راديو له لارې خپله تاريخي وينا اوروي، ټول بنديان دې پرته له کومې استثنی او عذر نه له خپلو اتاقونو څخه ووځي او د محبس په انګړ کې دې د مکروفون شاوخوا ته راجمع شي او بيانيه دې واوري. ټول بنديان له مکروفون نه ګرد چاپېره راټول شوو، له مکروفون څخه ترانې او نغمې اورېدل کېدې، تر ټاکلي وخت را ورسېد خو بيانيه خپره نشوه، څو دقيقې مو انتظار وکړ بيانيه خپره نشوه، د زندان قوماندان د خپل مرکز له راديويي مرکز څخه اعلان وکړ چې يوه غلط فهمي رامنځ ته شوې وه نن بيانيه نه خپرېږي، په راتلونکي کې به ستاسو په اطلاع ورسېږي.

د حفيظ الله امين او روسانو يو د بل په ضد عمليات د دقيقو په حساب حساس شوي وو، دا چې امين ولې خپله بيانيه په ۳ بجو له راډيو څخه خپره نکړه او يا يې ايراد نکړای شوه د حالاتو او اوضاع ته د بدلون اشاره وه. وروسته بيا څرګنده شوه چې رښتيا هم امين په دې نه ؤ توانېدلی چې خپله بيانيه خپره کړي او د وطنوالو او نړيوالو غوږو ته يې ورسوي ځکه چې دا بيانيه ټوله د روسانو پرضد وه او غوښتل يې چې ووايي چې د افغانستان خلک خپل آزاد او مستقل هيواد ته د سرو لښکرو راننوتل يو ډول تيری او له غرضه ډکه مداخله بولي. د روسي پوځيانو او مشاورينو د وتلو لپاره پرته له قيد او شرط څخه د يو ټاکلي ضرب الاجل غوښتنه وکړي او د نړيوالو غوږونو ته يې ورسوي، خو روسانو چې د حفيظ الله امين له دې تصميم څخه خبر تيا لرله د غرمې په ډوډۍ کې ورته د کې جی بی لخوا زهر اچول شوي وو او هغه يې دومره مسموم کړی ؤ چې نه يې شوای کولای خبرې وکړي، بلکې د همغه روسي محافظ ګارډ په واسطه تر سختو ډزو لاندې راوستل شو او د خپل زوی عبدالرحمن او د کورنۍ له يو شمېر غړو سره ووژل شو.

په ښار کې د غرمې له دوه بجو وروسته د روسانو او پرچم ډلې ګډ عمليات چې هغوی هم په پټه د روسانو لخوا وسله وال شوي وو، او يوه ورځ د مخه روسي سلاکارانو د سلاپاکۍ په نوم د درنو وسلو او توپچي وسلو ستنې ايستلې وې او ټولې خطرناکې وسلې يې بېکاره او شنډې کړې وې، ټول پوځي

قطعات یې محاصره کړې وو چې د حفیظ الله امین د دفاع لپاره یې هیڅ فعالیت نشو ترسره کولای.

په پلچرخي زندان کې یوه غیر عادي او مطلقه چوپتیا حاکمه وه، ډلې ډلې پوځیانو په چېر [illegible] یتي تبصرې کولې، ماښام شو، راډیو او تلویزیون عادي خپروني کولې. په ۸ بجو تلویزیون بند شو، کله کله د تخنیکي ستونزو له امله د تلویزیون خپروونکی دستگاه ۲-۳ دقیقې خاموشه کېدله، خو په دې شپه ترسهاره خاموشه وه. راډیو خپلو عادي خپرونو ته ادامه ورکړې وه، کله چې په دقیق ډول د ۸ بجو خبرونو ته متوجه شو وچې د تېرې شپې خبرونه یو یو تکراروي. د تلویزیون له چوپتیا او د راډیو له خبري پروګرام څخه اوضاع څرګندېدله چې ناڅاپه څلورو واړو برجونو باندې د درنو وسلو ډزې وشوې. په مقابل کې د زندان ټانکونه هم په حرکت کې راغلل او په متقابلو ډزو یې پیل وکړ. د زندان قوماندان د خپل دفتر له راډیویي مرکز څخه اعلان وکړ چې یو شمېر توطیه کوونکو غوښتل په زندان حمله وکړي خو د زندان د ساتونکو قواو لخوا غابن ماتوونکی جواب ورکړ شو او حمله په شا وتنبول شوه. درنې ډزې سختېدلې او رانږدې کېدلې، ډزې دومره سختې وې چې زندان یې لړزولو، د محبس د راډیویي مرکز له لارې غږ پورته کېده چې ویل یې: «د پلچرخي د زندان درنو سیاسي بندیانو! تاسو ته زیری درکوو چې د حفیظ الله امین فاشیستي رژیم نسکور شوی او امین د پوځي شورا د پرېکړې په اساس اعدام شوی او سیاسي قدرت د د. خ. ا. ګوند د اصیلو زامنو چې په سر کې یې ببرک کارمل دی په لاس کې دي. زموږ هیواد د میر غضب امین له منګولو نه د تل لپاره نجات موندلی، ستاسو آزادي تاسو ته تبریک وایم.» د دې اعلامیې په اورېدلو سره په ټول زندان د خوښۍ او خوشحالۍ غږونه پورته شول، ورپسې بل اعلان وشو چې د محبس قوماندان او د محبس ټول افسران او قطعات بې وسلې شوي او د انقلابي ځواکونو په اسارت کې دي، تاسو د خپلو کوټو او هستوګنځایونو امنیت ټینګ کړئ، له زندان نه بهر او شاوخوا امنیت ټینګ شوی دی، د هرې اعلامیې په اورېدو سره د خوښۍ غږونه پورته کېدل.

زرهدار ټانکونه او محاربوي ماشینونه دوهم بلاک ته هم رانږدې شول او یو پیاده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلگی هم د دوهم بلاک دهلېز ته راداخل شول. مونږ د کړکیو او دروازو له پنجرو څخه هغوی لیدل چې زمونږ خوا ته راتلل. یو تن روسي افسر له یو تن بل افسر سره چې په تاجکی ژبه یې خبرې کولې له مونږ نه وپوښتل دلته د پرچم بندیان دي؟

زمونږ د کوټې او بلاک یو تن بندي محمد افضل لودین چې په روسي ژبه پوهېده خبرې ورسره وکړې، روسي افسر د ټولو سیاسي بندیانو د شمېر او ترکیب په اړه معلومات غوښتل، لودین ورته څه لږ د هر معلومات چې لرل یې ورکړل، هغوی خپلې گزمې او گرځېدو ته دوام ورکړ او د دریم بلاک په لوري ولاړل. بندیان په خوښیو او چای څښلو بوخت شول، یو بندي چې په خپله راډیو یې لاس واهه، ناڅاپه د ببرک کارمل غږ چې د تاجکستان له راډیو څخه خپرېده واورېدل شو چې د انقلابي شورا پیغام یې لوسته.

حفیظ الله امین چې د ۱۳۵۸ په ۲۵ مه نېټه د تره کی له وژلو وروسته د قدرت واگې ترلاسه کړې وې د ۱۳۵۸ د مرغومی په ٦ مه نېټه په تپه تاج بېگ کې د روسانو لخوا ووژل شو او د قدرت واگې کارمل ته ولېږدول شوې. ستونزه په دې ځای کې ده چې آیا کارمل روسان افغانستان ته راوستل او که روسانو کارمل افغانستان ته راوستی ؤ.

په راتلونکی څپرکی کې به په دې موضوع وغږېږو.

د ۱۳۵۸ کال د مرغومی ۷ مه د جمعې ورځ:

د جمعې په شپه د څرخي پل زندان په ټولو بلاکونو کې جشن ؤ، سندرو، شور او غالمغال تر سبا پورې دوام درلود. د محبس دلگی مشران او افسران هېڅوک نه لیدل کېدل خو بندیانو خپلې داخلي نظم ساتلی ؤ. د ملکي او پوځي یو څو محدود کسانو یو لست د انقلابي شورا لخوا زندان ته راغلی ؤ، او څلور عرادې سرویس موټرونه هم چمتو شوي وو چې په لست کې شامل کسان ښار او اړوندو ځایونو ته ولېږدوي. په یو موټر کې ښځینه بندیانې او په دریو موټرونو کې پوځي او ملکي نارینه بندیان چې د سرور منگل لخوا تنظیمېدل ځای پر ځای شوي وو او د ښار خواته

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې حرکت وکړ. زه په تصادفي ډول له سليمان لايق سره د څنګ په چوکۍ ناست وم، ورته مې وويل: «ته پوهېږې چې زه ستا تر مشرۍ لاندې د يوې ناکامې کودتا په جرم بندي وم؟» ويل: «هو، زه يې هم په همدې تور زنداني کړی وم، په لسګونو او سلګونو بېګناه انسانان يې په همدې تور بنديان کړي وو.»

ښار ته ورسېدو، نظام الدين تهذيب او سليمان لايق د راډيو تلويزيون په څنګ کې او ځينې د پښتونستان واټ په څلور لارې کې له موټر نه پياده شول. څو تنه د پوليسو افسران له عبدالصمد ازهر سره د کورنيو چارو وزارت ته لاړو. ازهر د انقلابي شورا په شفاهي لارښود نه د ژاندارم او پوليس د عمومي قوماندان په حيث توظيف شوی ؤ. د وزارت د ودانۍ يوه برخه رنګه شوې وه او ښيښې او کړکۍ يې په ډزو ماتې شوې وې. د کورنيو چارو د وزارت مامورين او افسران ګډوډ، بې سرپرسته او بې سرنوشته معلومېدل. وزير، عمومي قوماندان او د ادارو رئيسان موجود نه وو. د عمومي قوماندان عليشاه پيمان دفتر د ډزو له امله رنګ شوی ؤ، د همدې رنګ شوي دفتر له دروازې ننوتو او مونږ هريو يې په هرطرف توظيف کړو. ماته يې ۲ ساعته اجازه راکړه چې کور ته لاړ شم، له مور و پلار او د کور له غړو سره ليدنه وکړم، خپل يونيفورم په تن کړم او د پلچرخي د زندان د سرپرست قوماندان په حيث دنده اشغال کړم او پخوانی قوماندان ښايسته خان بې وسلې کړم او ويې نيسم. له مرکزي جنايي څخه مې يو موټر واخيست، کورته لاړم، د مور و پلار احترام مې پرځای کړ او د خپلو اولادونو ديدن مې وکړ. يو جوړ يونيفورم، موزې او ملاوستی (کمربند) مې په ډېر مشکل هغه هم پطلون د دوبۍ او جمپر د ژمي په کور کې وموند او په تن مې کړل. د هغې د علت کيسه يې راته داسې وکړه چې د تېر کال په اوړدو کې زما کور درې ځل تالاشي شوی ؤ، خولۍ او يونيفورم چې د افسرانو لاس ته ورغلي وو د عکاسۍ له کيمرې، کوچنۍ راډيو، لاسي بترۍ، دوربين او نور کوچنې سامانونه لکه چاقو، چاړه او نور يې له ځانه سره وړي وو. د سهيل په نوم د کام يو افسر زمونږ کور تالاشي کړی ؤ.

کله مې چې يونيفورم په تن کړ، د سر وېښتان مې ډېر اوږده شوي او دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت مې هم نه درلود چې نايي ته ورشم او ږېرې ته اصلاح کړم. په خپله مې په قينچي باندې لږ واړه کړل او د څرخي پله په طرف مې حرکت وکړ.

د ښايسته خان قوماندان نيول او د زندان دنده:

له دې امله چې کوم رسمي مکتوب مې له ځانه سره نه درلود، ماز ديگر مهال د محبس د عمومي دروازې په مخکې له موټر نه کښته شوم او د نوکريوال کوټې ته ورغلم ترڅو اجازه واخلم او دننه لاړ شم. عسکرو او افسرانو چې زه د همغې ورځې په ۱۰ بجو له غرمې مخکې د دوهم بلاک د يو سياسي بندي په صفت پېژندم او د همغې ورځې په ماز ديگر يې په پوځي يونيفورم کې ليدم، داسې فکر يې کاوه چې زه د کوم رسمي کار لپاره د محبس د قوماندان څنګ ته ورځم، د قوماندان دفتر ته مې ټيلفون وکړ، اجازه راکړل شوه چې دننه لاړ شم. ما کومه وسله هم نه لرله، موټر يې تالاشي کړ، د قوماندان دفتر ته چې ورغلم، جګړن فيدروف مايور له يو تاجکي افسر سره چې د ژباړن په توګه ورسره ؤ له قوماندان سره ناست وو. ښايسته خان له مخکې نه په زړه خوړلی وه، خپله چوکۍ يې راته پرېښوده او په کوچ باندې له مايور فيدروف سره کښېناست. زه هم د ټولو په اجازه د قوماندان په چوکۍ کښېناستم، ځان مې ښايسته خان او فيدروف ته ورو پېژاند، د مېز د خانو کونجيانې مې له ښايسته خان څخه ترلاسه کړې، مېز مې وکوت له وړاندې نه تصفيه شوی ؤ. يو جلد سل پاڼيزه کتابچه چې تور رنګی پوښ يې درلود او سليمان لايق په پښتو ژبه د خپل ورو کتوب د زمانې سرګذشت په کې ليکلی ؤ، څو نورې د يادښت پاڼې او کتابچې، او څو دانې پنسلونه او خودکار قلمونه مې وليدل، بل کوم شی د مېز په درازونو کې نه ؤ. چای راغی، د چايو په څښلو او ببلابېلو خبرو مصروف شوو، يو ميل ميکاروف تومانچه چې قوماندان څنګ ته اچولې وه ورته ومې ويل که دا تومانچه سرکاري وي نو مهرباني وکړئ تسليم يې کړئ، تومانچه مې په مېز کې قلف کړه، په دې وخت کې ښاغلی ازهر د بې سيم په ذريعه راته وويل له دې امله چې زيات شمېر بنديان د اردو افسران دي او يو شمېر د اردو افسران وژل شوي او بې درکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي یو تن تورن محمد ظاهر «دامیار» د دفاع وزارت د استازي په صفت محبس ته درځي ترڅو یو دبل په همکارۍ سره کار وکړئ. ستاسو دا ګډ کوښښ به د بندیانو تر عمومي بخښنې پورې دوام ولري. ښایسته خان ته مې وویل چې د سیاسي تنویر په کوټه یا بل کوم صالون کې د ټولو ټولیو افسران او قوماندانان راجمع کړي ترڅو یو تربله سره وپېژنو. د سیاسي تنویر په کوټه کې د زندان له افسرانو سره د زندان د سرپرست په حیث معرفي شوم، د یو سیاسي محبس په دننه چې د دندو او د کارکوونکو د انساني سلوک په اړه راته ټولې تشې معلومې وې په دې اړه مو خبرې وکړې، د دوهم بلاک د ټولی قوماندان چې د ورځې په لومړي وخت کې له هغه سره بندي وم، د نورو په استازیتوب ماته د تبریک ویلو څو کلمې خبرې وکړې او زما په اړه یې د محبس د نظم، دسپلین، رعایت او اطاعت په برخه له مبالغې ډکې خبرې وکړې.

د قوماندان دفتر ته راغلو، محمد ظاهر دامیار هم راسره ملی ؤ. هغه مې فیدروف ته وروپېژاند، د شپې ډوډۍ مو له قوماندان او مېلمنو سره یوځای وخوړه او د شپې تر ناوخته پورې مو خبرې کولې. ښایسته خان چې رنګ یې الوتی ؤ او د خپلې راتلونکی په اړه اندېښمن ؤ د رژیم د کارکوونکو له ظلم، او په خپله د امین او د هغه د ورېڅو د ظلمونو په اړه یې هاغه او دغه او د یوځای او بل ځای بې ارتباطه خبرې کولې. ښایسته خان نور د پرون ورځې ښایسته خان نه ؤ، دومره عاجز او خوږ ژبې شوی ؤ چې فیدروف یې ټولې خبرې تاییدولې او له مانه یې هیله وکړه چې مسئولو مقاماتو ته ووایم چې هغه په کومه ور دنده مقرر کړي. ور به نه وي چې د هغه له تېرو ظلمونو څخه یې خبر کړم.

فیدروف له خپل ژباړن سره خپلې قرارګاه ته لاړ، ښایسته خان ما او دامیار په داسې ډول په خپله کوټه کې په نوبت سره وساته چې په همدې شپه مونږ دواړه د دفتر په کوچونو کې استراحت وکړ او هغه په خپله بستره کې څملاست، که داسې مو نه وای کړي نو هغه محسوس کړي وای او بیا به مونږ تر سهاره وینښ وای.

سهار شو، د سهار له ناشتې وروسته مې ښایسته خان تحت الحفظ ازهر ته واستاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بندیانو د لست بشپړېدل:

صمد ازهر راته لاربښوونه وکړه ترڅو د ټولو بندیانو دقیق لست په څلور ټوکو کې بشپړ کړم، یو جلد د صدارت مقام (کام) ته چې وروسته یې بیا نوم په خاد (خدمات امنیت دولتي) بدل شو، یو جلد د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندانۍ ته، یو جلد د زندان د قوماندانۍ د دفتر لپاره او یو جلد انقلابي شورا ته واستوم.

ددې لپاره چې د بندیانو دقیقه شمېره په لاس راشي د هر بلاک او هرې کوټې لپاره مې یو یو پلاوی وټاکه چې په چاپ شویو پاڼو کې چې د بندي نوم، د پلار نوم، د نیول کېدو نیټه، رتبه، دنده، اصلي سکونت، فعلي سکونت، لومړی کوم زندان ته وړل شوی ؤ، د پلچرخي زندان ته څه وخت راوړل شوی ؤ داسې نام نویس کړي چې یو نفر په دوه لستونو کې تکرار رانشي، ځکه په تجربه سره ثابته شوې وه چې په تېرو رژیمونو کې څو کرته د بندیانو د نام نویس لست ترتیب شوی ؤ، او داسې به خپرېده، هغه کسان چې د محکمې لخوا په حبس دوام او اعدام محکوم شوي نه وي د انقلابي شورا له خوا خوشې کېږي، هرکس د حفظ ماتقدم (مبادا) لپاره په دوه یا درې پاڼو کې ثبت نام کړی ؤ. ما هم په یو لست کې په دوه پاڼو کې ثبت نام کړی ؤ. بندیانو د لستونو او ثبت نام په اړه شک درلود، دا څه معنی لري هر وخت چې رژیم بدلیږي لستونه او ثبت نام ترتیب کېږي، خو تراوسه هېڅوک نه دي خوشې شوی، دا ځل هم د تېر په شان یوه تکراري کیسه ده، څوک نه حاضرېدل چې ثبت نام وکړي. دا موضوع مې ازهر ته وویله، هغه هم چې له تېر جریان څخه خبر تیا لرله او بندیان یې په دې برخه کې حق په جانب ګڼل، خو ما ته یې داسې تفهیم کړه چې داخل داسې نه کېږي، له دې امله چې په تېر وخت کې یو شمېر ملکي او پوځي اشخاص پرته له محاکمې او پرېکړې وژل شوي دي، او یو شمېر هم لومړی زندان ته راوړل شوي دي او بیا بې درکه شویدي او د هغوی د اعدام په اړه په هېڅ مرجع کې هېڅ ډول اسناد شتون نلري، له عمومي بخښنې وروسته به د ورکو او بې درکو اشخاصو خپلوان فکر کوي چې هغوی به لا اوس هم بندیان وي، مونږ باید داسې اسناد وښایو چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۵۸ کال د مرغومۍ د شپږمې نېټې پورې په دومره شمېر کې بنديان په دې نوم او شهرت سره د څرخي پله په زندان کې پاتې شوي وو او خوشې شول. کوم کسان چې ورک او بې درکه دي او هېڅ ډول سند يې موجود نه دی اوسني دولت يې مسئوليت نلري. نو په همدې اساس په څلورو نقلونو يا جلدونو کې ټول بنديان ثبت نام شول، ځينې له بنديانو نه چې په بالاحصار، د کام په ځانګو، د څلور سوه بستريز روغتون په زېرزمينۍ او په څلور بلاک کې له جنايي مجرمينو سره يوځای وو، ټول په دوهم بلاک کې راجمع کړای شول او ثبت نام شول چې شمېر يې (۱۰۷۶۵) تنو ته رسېده، دا چې په څومره شمېر کې بنديان ورک او بې درکه شوي وو دقيق شمېر له هېڅ کومې اداري څخه په لاس رانغی.

د سياسي بنديانو د عمومي بخښنې اعلان:

۸۰ تنه په بخښنه کې شامل نشول:

د ۱۳۵۸ کال د مرغومي په ۱۵/۱٤ په شپه د راډيو تلويزيون د شپې د خبرونو په مهال د انقلابي شورا اعلاميه خپره شوه چې سبا ته د غونډې او جشن په ترڅ کې ټول سياسي بنديان پرته له کوم توپير، ايډيالوژيکي، ژبني، منطقوي، قومي، مذهبي او سياسي ملاحظاتو بخښلي او له پلچرخي زندان څخه آزادېږي. د ترانسپورت وزارت، د کابل ښاروالۍ او د ترافيکو رياست دې د نقليه وسايطو د برابرولو په برخه کې چې بنديان له څرخي پله څخه ښار ته ولېږدول شي ړر تدابير ونيسي، د اردو وسايط او ترانسپورت دې هم په دې برخه کې مرسته وکړي.

عبدالصمد ازهر زه وروغوښتم، د ۷۰ تنو جنرالانو، وزيرانو، د پارلمان د غړو، ۷ تنو پاکستاني اتباعو او ۳ تنو د پرچم ډلې چې انجنير محمد عزيز، ذبيح الله زيارمل او خليل زمر نومېدل چې ټول ۸۰ تنه کېدل لست راکړ او ويې ويل چې دا د درې کته ګوريو کسان د سبا ورځې په عمومي بخښنه کې شامل نه دي، په اړه يې په راتلونکې کې تصميم نيول کېږي. د هرې کته ګورۍ کسان بايد له سياسي بنديانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځخه بېل شي. د پرچم د ډلې د ۳ تنو په اړه مې ورنه وپوښتل، لومړنی او دوهم نفر د اګسا او کام سره همکاري کړې، د پرچم ډلې ډېر شمېر پټ کادرونه یې نیولی دي چې تراوسه لا ورک او بې درکه دي، دریم کس د محمد داود په رژیم کې د حزب اطلاعات مصئونیت ملي ته ورکول، له حزب سره یې خیانت کړی دی.

ما هم د لاربښودنې سره سم د هرې کته ګورۍ کسان په بېلو-بېلو کوټو کې واچول، له عمومي بندیانو ځخه مې جلا کړل او د عمومي بخښنې د مراسمو په ورځ مې کوټه قلفي کړل.

سبا د ۱۳۵۸ کال د مرغومی په ۱۵ مه محمود بریالی، نظام الدین تهذیب، عبدالصمد ازهر له یو زیات شمېر د راډیو تلویزیون عکاسانو، ژورنالستانو او خبریالانو سره زندان ته راغلل، په داسې حال کې چې د لکونو په شمېر د بندیانو خپلوان نر او ښځې د زندان په لویدیز میدان کې سره راټول شوي وو، له یوې لنډې بیانیې نه وروسته له ستر مارش سره چې په چک چکو او د زنده باد په نعرو بدرګه کېده، د زندان دروازې پرانیستل شوې. ټول سیاسي بندیان آزاد شول، مولانا عبدالرب رسول سیاف چې وروسته بیا د اتحاد اسلامي رهبر شو او د ډکتر نجیب الله د حکومت د دورې ترپایه له دولت سره وجنګېد هم خوشې شو.

د پلچرخي زندان د مرغومی د پنځلسمې نېټې د ورځې په نیمایي کې د سیاسي بندیانو له وجود ځخه تخلیه شو او یوازې ۸۰ تنه بندیان په درې کته ګوریو کې لکه چې مخکې مو ورته اشاره کړې ده په زندان کې پاتې شول. یو شمېر جنایي بندیان چې د هغوی د جرمونو په تناسب د عدلي محکمو لخوا په ټاکلو قیدونو محکوم شوي وو هم د زندان په ځلورم بلاک کې اوسېدل.

په اساسي توګه په زندان کې زما دنده پای ته رسېدلې وه خو په موقتي ډول د امین د رژیم د عمالو د ځای پرځای کولو لپاره چې د فاشیستانو په نوم زندان ته راوستل کېدل دغې دندې ته مې دوام ورکړی ؤ. یوه شپه محمود بریالی او عبدالصمد ازهر د تازه راغلو (فاشیستانو) سیاسي بندیانو د لیدلو لپاره د پلچرخي زندان ته راغلي وو، انجنیر عزیز چې د درې ګونو کته ګوریو په جمله کې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمومي بخښنې څخه محروم پاتې شوی و او ددې انتظار یې درلود چې یوه ورځ دثوري رژیم د مسئول له کوم پیاوړي شخصیت سره ووینې او خپل حال ورته عرض کړي، د بهرته ستنېدلو په مهال په ناڅاپي ډول د محبس د قوماندانۍ د دفتر په دهلېز کې د محمود بریالي ځنګ ته حاضر شو او په ټیټ سر او زارۍ سره عارض کېږي چې ما هم د پرچم ډلې په سیاسي مبارزو کې کار او فعالیت کړی ؤ او په پای کې د حفیظ الله امین لخوا له ماموریت نه ګوښه او بندي کړای شوم، په څه وجه له عمومي بخښنې څخه محروم پاتې شوی یم؟

محمود بریالي په بې پروایۍ او بې التفاتۍ ورته وویل: «راپورونه موجود دي چې تا د کام د ادارې په مرسته د حزب د ډېر شمېر غړي د امین د استخباراتي ادارې په پنجو کې ورکړي دي چې زیات شمېر یې وژل شوي او بې درکه شویدي، او اوس د ملګرتوب لاپې کوې.»

انجنیر عزیز دا تورونه رد ول او په غمجنه او حق په جانب څهره او اوښلنو سترګو یې سوګند یاداوه چې هېڅکله یې د ملګرو په وړاندې داسې جنایت نه دی کړی او نه به یې وکړي.

محمود بریالي چې په څېر سره ورته کتل، ویل: «قول راکړه او بیا له سره وعده وکړه چې په هر ډول شو او بدو شرایطو کې به د حزب په داخلي مبارزو کې ریښتینی او وفادار اوسې.» عزیز هم پرته له ځنډه د قول (لاس) په ورکولو سره ژمنه وکړه او د محمود بریالي د ترحم وړ وګرځېد او ازهرته یې لارښوونه وکړه چې په خوشې کولو کې یې اقدام وکړي.

په دې ترتیب سره انجنیر عزیز سبا ته خوشې شو. ذبیح الله زیارمل یو دوه میاشتې وروسته خوشې شو، د ګوند له لیکو څخه اخراج او له دولتي کار څخه ګوښه کړای شو او بیا د ټیکسي چلولو آزاد شغل یې غوره کړ. د ډاکټر نجیب الله په واکمنۍ کې د سلیمان لایق په واسطه بېرته حزب ته داخل شو او د دفاع وزارت د سیاسي چارو د رئیس په توګه یې دنده ترسره کوله. د شهنواز تنی له ناکامې کودتا وروسته له دې کبله چې د کودتا په مقابل کې یې هېڅ ډول فعالیت ونه ښود، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقیق اطلاعات یې هم د ناکامي کودتا په اړه د دفاع وزارت د دوهم مسئول شخص په توګه دولت ته وړاندې نه کړل، بلکه د رژیم پرضد د دغه اقدام د تدارک په جریان کې یې د ناروغۍ په پلمه ځان په روغتون کې بستري کړی ؤ، په دې خیال چې که کودتا کامیابه شي بیا هم په راتلونکی رژیم کې چانس ولري، د دې کودتا له شنډېدو وروسته ذبیح الله زیارمل هم د دفاع له وزارت څخه اخراج شو.

د ٦٧ تنو په برخه کې چې د کابینې غړی، جنرالان او د پارلمان غړي وو او د عمومي بخښنې په ورځ نه وو خوشې شوي، واصفي د زراعت وزیر چې د لویې جرګې رئیس هم ؤ، جنرال غلام رسول د ضبط احوالات پخوانی رئیس، سید ظاهر د شکردرې وکیل، د هرات سناتور جنید او په لسګونو نور کسان چې نومونه مې یې په یاد کې نه دي پاتې، لږه موده وروسته یو په بل پسې د شفاهي او تحریري ژمنو په کولو سره له زندان نه آزاد شول. له هغې جملې نه هېڅوک په زندان کې نه وو پاتې شوي. د پاکستان د جاسوسي شبکې د ۸ تورنو کسانو په برخه کې معلومات نلرم چې وړاندې کړم، په غالب ګومان چې هغوی به هم په تدریجي ډول د بندیانو د تبادلې او یا د دواړو هیوادونو افغانستان او پاکستان ترمنځ د خبرو د پیل او یا دوستانه اړیکو په نوم خوشې شوي وي.

په زندان باندې د خلکو برید:

د سیاسي بندیانو د عمومي بخښنې بهیر له ولولو نه په ډکو مراسمو، د لاسونو پړقولو د ژوندی دې وي او مرګ د حفیظ الله امین په فاشیستي نظام په نعرو سره د غرمې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې پای ومونداو د غرور په وینا سره اعلان شوه چې بندیان خوشې شول او څوک په زندان کې نه دي پاتې. مراسم پای ته ورسېدل او عمومي دروازه وتړل شوه، خو هغه زیات شمېر کسان چې د خپلو خپلوانو د لیدلو لپاره د زندان په لویدیز میدان کې د سهار له ٦ بجو څخه د راډیو د اعلان ترمخه راټول شوي وو، لا یې هم میدان نه و خالي کړی او غږ به یې کاوه چې زموږ بندیان نه دي راخوشې شوي، دا څرنګه عمومي بخښنه وه چې یو شمېر مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشې کړل او یو شمېر نور مو نه دي خوشې کړي. ښځو او سړو، ځوان او سپین ږیري په اندېښنو او تشویش غېږ پورته کاوه، مهرباني وکړئ پاتې سیاسي بندیان هم راخوشې کړئ او ورو ورو عمومي دروازې ته رانږدې کېدل. د زندان د مؤظفینو لخوا ورته په څرګنده او تکرار سره ویل کېدل چې د زندان په دننه کې د سیاسي بندیانو له جملې نه څوک پاتې نه دي، خو هغوی نه منله. ځینو ویل چې زمونږ بندیان په ژبر زمینیو کې اچول شوي دي، ځینو ویل چې ښایي بل ځای ته لېږدول شوي وي. د حسن او زلمي په نوم د حاجي غلام حسین دوه زامن چې د پل سرخ په کارته ۳ کې زما دیوال شریک ګاونډیان وو، ماته دفتر ته راغلل او ویې ویل چې د حفیظ الله امین په حکومت کې د کابل د زوړ ښار په چنداول کې د حکومت او خلکو ترمنځ کومه موضوع پیدا شوې وه چې په دې موضوع کې زیات شمېر ځایي او لاروي ووژل شول، او ډېر شمېر خلک له کورونو او دوکانونو څخه ونیول شول. زمونږ پلار او تره (کاکا) چې حاجي غلام حسین او غلام تقي نومېدل، د منډیې د جادې له دوکان څخه د کام د کارکوونکو لخوا ورل شوي وو، په همغه وخت کې یې د کام په اداره کې مونږ ته ویلي وو چې د څرخي پل زندان ته لېږدول شوي دي، خو متأسفانه چې نن د خوشې شویو بندیانو په ډله کې ونه لیدل شول. ما دواړه په شهرت او رویت سره پېژندل ورته مې وویل چې زما په خبره بالکل یقین وکړئ چې ستاسو پلار او کاکا بیخي د څرخي پله زندان ته راغلي نه دي او که نه هرو مرو به په دومره وخت کې د هغوی له شتون څخه خبر شوی وای، په ځانګړې توګه کله چې زه له زندان نه خوشې شوم او بېرته د همدې زندان د سرپرست په حیث مؤظف شوم، هره ورځ په ټولو بلاکونو او کوټو کې ګرځېدم، که په هر بلاک کې وای، ما هغوی باید لیدلی وای، خو حقیقت دا دی چې متأسفانه هغوی دې زندان ته له سره راوستل شوي نه دي، په سلګونو او زرګونو انسانان له همدې امله ورک او بې درکه دي او کورنۍ یې په غم کې سوځي، ددې لپاره چې باور یې وشي، ټولو بلاکونو ته مې له ځان سره بوتلل او په کې ومې ګرځول، او ور ومې ښودل چې ددې محبس په جوړښت کې زیرزمیني نشته او باید چې ویې نه لري، د څلورم بلاک جنایي بندیان او هغه ۸۰ تنه سیاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنديان چې تر امر ثاني پورې ځنډول شوي وو، ټول مې د هغوی له نظره تېر کړل، يقين يې کامل شو چې کومه زېر زميني نشته او کوم سياسي بندي هم نه دي پاتې شوي، کومو کسانو چې په عمومي دروازه حمله راوړې وه او چيغې يې وهلې، حسن او زلمي چې د هغوی په استازيتوب يې له زندان څخه ليدنه وکړه، حقايق يې ورته بيان کړل او خوارانو له اوښکو نه په ډکو سترګو ځای پرېښود او لاړل.

د حفيظ الله امين د رژيم برېښې د فاشيستانو په نوم بنديان شول:

د لومړي سياسي بلاک په لومړي چت کې کوچنۍ، تياره او مرطوبې کوټې وې، د کابينې غړي، د حزب د سياسي دفتر غړي او د امين د کورنۍ غړي يو په بل پسې زندان ته راوړل شول. صالح محمد زيری، دستګير پنجشېري، اسماعيل دانش، بارق شفيعي، عليشاه پيمان، صالح محمد فيروز، کريم ميثاق، اقبال وزيری، صادق علميار، عبدالقدوس غوربندی، ډاکتر شاه ولي، په زغره والو کې يوځای زندان ته راوړل شول. له دې جملې نه اقبال وزيري د دفاع وزارت د سياسي چارو رئيس، صادق علميار د کماندو د قطعې قوماندان او صالح محمد فېروز د فوايد عامې د وارت معين ځانته ډول او پاتې نور دوه دوه تنه په کوټو کې بنديان شول.

په بله شپه يې د امين فاميل راووست، دوه پېغلې لورګانې يې چې ملالۍ او ګلالۍ نومېدلې او د مرغومې په شپېرمه ورځ د تاج بېګ د غونډۍ په قصر کې ټپي شوي وې، پنډۍ او ورنونه يې په چرو لګېدلې وو لس ورځې په روغتون کې بستري وې، په پلستر شويو پښو زندان ته ولېږدول شوې، په دوهم منزل په دوه خوا په کوټو کې بنديانې شوې.

د هغوی د ثبت او راجستر لپاره ورغلم، يوه پردې زنانه چې د کندهاري پښتو په لهجه يې خبرې کولې هم د هغوی په منځ کې وه، معلومه شوه چې هغه د صالح محمد زيری منېرمن ده، ماته يې داسې کيسه تېره کړه څه موده مخکې چې اسدالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین تېښي شو او له درملنې وروسته جوړ شو او کورته راغلی و نو د هغه د عیادت لپاره په تاج بېګ غونډۍ کې د امین کورته ورغلی وه، کله چې په دې قصر باندې حمله وشوه نو هغه هم دغلته ایساره شوه تردې چې بیا وروسته لومړی روغتون ته او له روغتون نه بیا محبس ته راوستل کېږي، په داسې حال کې چې صالح محمد زیری هم د همدې بلاک په لومړي منزل کې ؤ او له شپږم جدي وروسته یې د خپلې مېرمنې په اړه کومه اطلاع نه لرله.

زیری او پنجشېري په زندان کې:

صالح محمد زیری او دستګیر پنجشېري دواړه د ګوند د سیاسي دفتر غړي او د امین په کابینه کې د زراعت او فواید عامې وزیران وو، په یوه کوټه کې بندیان وو، زما سره یوازې دومره امکانات موجود وو چې شپه او ورځ یې کوټه توده وساتم، د بندیانو په لاس جوړه شوې یوه د سطرنج تخته مې ورته برابره کړه، دواړه په سطرنج مشغول شول، کوټه یې توده او دم په دم ورته چای تیارېده. یوه ورځ وروسته د انقلابي شورا یو استعلام د کورنیو چارو د وزارت له لارې راورسېد، او دوی یې په هغه موټر کې چې ورته راغلی ؤ انقلابي شورا ته ولېږدول. دوی ته مې وویل چې: «تشناب ته لاړ شئ، ږیرې حجامت کړئ، دریشي واغوندئ او انقلابي شورا ته لاړ شئ.» دواړه حیران او اندېښمن شول، باور یې نه کېده چې دا خبره به حقیقت ولري. څو دقیقې وروسته چمتو شول، پنجشېري چې له مخکې نه مې پېژندلو راته وویل: «مونږ یې د پولیګون خواته بللی یو که انقلابي شورا ته؟» په خندا مې ورته وویل: «لږه شېبه وروسته چې په موټر کې مو حرکت وکړ او څرخي پل ته ورسېدئ درته به څرګنده شي، که ښي طرف ته موټر تاو شو نو پولیګون مو په مخکې دی، او که کیڼې خواته وڅرخېد نو د ښار او د انقلابي شورا د مقر لاره ده.» د انقلابي شورا استعلام مې وروښود، الوتی رنګونه یې نورمال حالت ته راغلل، پنجشېري د ږیرې یو ماشین او زیری یو پارکر قلم د یادګار په ډول راکړل او په زندان کې چې څومره وخت وو نو د محبس د ټولو کارکوونکو له ښه سلوک څخه یې خوښي او رضایت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وښود . د هغوی یادګاري شیان اوس هم راسره موجود دي. لږ وخت وروسته بارق شفیعي، اسماعیل دانش او ساغري هم خوشې شول. ما یوه میاشت وړاندې په اخبار کې د تره کی د شخصیت پرستۍ د کیش ترعنوان لاندې یوه مقاله چې په پښتو ژبه وه لوستی وه چې اسماعیل دانش لیکلی وه. له دانش نه مې وپوښتل: «تاسې په پښتو هم کله مقاله لیکلې ده، دا مقاله ستا په قلم ده؟ اوس هم د تره کی د شخصیت پرستۍ کیش تاییدوئ؟» دانش وویل: «یوه مقاله مې تر همدې عنوان لاندې لیکلی وه خو د اخبار اداري هغه په پښتو ژباړلی وه او د ځینو تصرفاتو او اضافو سره یې خپره کړې وه.» ورته ومې ویل: «له خپرېدو وروسته چې تا هغه ولوستل او برحال وزیر هم وې، د اخبار له اداري سره دې څه معامله وکړه؟» ویې ویل: «مونږ د امین په رژیم کې یوازې د وزیرانو په نوم وو، کوم صلاحیت مو نه درلود، مقاله مې له سر نه تر آخره ولوستله، هېڅ مې ونه ویلای شول، ټوله مقاله را باندې تحمیلي لیکل شوی وه.»

روسان او کارمل:

کارمل د خپل تبعید په وخت کې د شوروي اتحاد واکمنان په دې باوري کړي وو چې هغه د کمونیزم یوازینی وفادار سوتیست دی او په افغاني ټولنه کې ځلانده محبوبیت لري او د افغانستان په سیاستوالو کې یو کامیاب او ځواکمن سیاستوال دی. تره کی یو ساده مزاجه شخص او امین فاشیست او د لویدیځ ارتجاع پلوي شخص او له اسلامي اپوزیسیوني ډلو او تنظیمونو سره او له هغې لارې بیا له CIA سره اړیکې لري.

روسانو چې له پخوا څخه د سمندر تودو اوبو او د فارس خلیج سواحلو ته د رسېدو پلان درلود له تره کی سره یې د سولې تړون لاسلیک کړ او افغانستان ته د خپلو سرو لښکرو د ننوتو لاره یې د ډیپلوماسۍ په طریقه هواره کړې وه. کله چې تره کی د امین له لاسه ووژل شو، روسانو په چټکۍ سره خپل جنګي وسایط او ۱۵۰ زره پوځیان د انټرناسیونالیستي مرستې او د افغانستان د سرحدونو او په افغانستان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

گاونډیو له تیری څخه د مخنیوی او دفاع په نوم افغانستان ته داخل کړل، امین یې وواژه او کارمل واک ته ورسېد.

د افغانستان خلک په دې باور دي چې کارمل د شاه شجاع په شان افغانستان ته وارد شویدی، په دې توپیر سره چې شاه شجاع د انګریزانو په آس سپور او د ختیځ له لوري افغانستان ته وارد شوی ؤ او کارمل د روسانو په ټانک سپور د شمال له لوري افغانستان ته وارد شو. په ښکاره خو وه هم همداسې، خو حقیقت دا دی چې روسانو کارمل د الترناتیف په حیث له ځانه سره ساتلی ؤ، کله چې پوه شول چې امین به ډېر ژر له روسانو مخ واړوي، کارمل یې له ځانه سره افغانستان ته راووست، نه دا چې کارمل روسانو ته افغانستان ته د راتګ دعوت ورکړی ؤ، روسانو د خپل پلان د پلي کولو لپاره له کارمل څخه بل ښه او غوره څوک نه درلود. په ډېره عجله یې امین وواژه او کارمل یې د قدرت په ګدۍ کښېناوه. که د امین په لاس تره کی نه وای وژل شوی، ښایي روسان په کومه بله ښه صحنې ته راداخل شوی وای، کارمل او تره کی به یې په قدرت کې شریک کړی وای او امین به یې له صحنې ایستلی، نیولی او یا اعدام کړی وای، خو د امین په لاس د تره کی وژل کېدو د کارمل هغه ټول راپورونه او اطلاعات صحیح ثابت کړل چې روسانو ته یې ورکړی وو او د افغانستان د اشغالولو او واک ته د کارمل د رسولو اقدام یې وکړ.

د افغانستان خلکو چې هڅکله یې پوځي تیری او د پردیو اشغال نه دی زغملی په یوځل یې لویدیز او هغو کسانو ته چې مرسته یې ورسره کوله چې له هیواد نه یې روسان اوباسي، مخه کړه، د کمونیزم لویدیز سیالانو چې په سر کې یې د امریکا متحده ایالات وو، ښه فرصت په لاس راوړ ترڅو روسان په نړیواله کچه رسوا او له هغوی څخه د ویتنام غچ په افغانستان کې واخلي، همداسې وشوه چې افغانستان د جګړې ډګر شو، روسانو د افغانانو د مقاومت او نړیوال فشار له امله د افغانستان پرېښودو ته اړ شول، خو افغانستان تراوسه له کورنیو جګړو څخه نجات نه دی موندلی او لاهم د جګړو په اور کې سوځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم څپرکی:

ډاکتر نجیب الله، د ثور له کودتا څخه مستقله دفاع، د ملي روغې جوړې سیاست، د سولې لپاره د ملګرو ملتو هڅې، د ډاکتر نجیب الله د دولت پرضد کودتا، د جنرال دوستم بغاوت

ډاکتر نجیب الله د اختر محمدخان زوی د پکتیا ولایت د سیدکرم ولسوالۍ او سیدونکی، په قوم احمدزی، خپل تحصیلات یې د کابل پوهنتون د طب په څانګه کې سرته رسولي وو. په سیاست کې د مصروفیت له امله د همغې ځوانۍ او تحصیل له دورې څخه د ډاکترۍ له مسلک نه لرې پاتې ؤ او د یوه ځواکمن کادر په توګه یې د پرچم ډلې لپاره مبارزه کوله. د ثور له کودتا نه وروسته په خلق او پرچم ډلو کې چې کوم انشعاب منځ ته راغی، نوموړی په ایران کې د افغانستان د سفیر په توګه وټاکل شو. د امین د دولت له سقوط نه وروسته د خاد د ادارې د رئیس په توګه یې دنده ترسره کوله. د لیونید بریژنیف له مړینې وروسته په بنسټیزه توګه د کمونیزم په نړۍ او د هغې په پلوي بلاک کې تغییرات منځ ته راغلل. میخائیل ګورباچوف چې پخوا د کې جي بي د ادارې رئیس ؤ او دا مهال یې په لندن کې د شوروي اتحاد د سفیر په توګه دنده اجرا کوله د غربي ماډل له نظر یاتو سره د سوسیالیست شوروي اتحاد د دولتي او حزبي رهبر په حیث منځ ته راغی، او د سیاسي نوي تفکر تر منظم پروګرام لاندې یې د شوروي اتحاد د ټولنې د بیا رغاونې او په ټوله سوسیالستي نړۍ کې د بدلون راوستو ګام پورته کړ چې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټوله نړۍ کې يې هم بدلون راووست او د سوسياليستي ټولنې د ۷۰ کلونو لاسته راوړنې يې داسې په سيند کې لاهو کړې چې ټوله نړۍ د هغې شاهد ده. په دې بحث کې مونږ له هغې سره کار نلرو. په فقير او نېستمن هيواد افغانستان کې پرته له دې چې په ټولنه کې د سوسياليستي ټيپ انقلاب ته ذهني او عيني شرايط برابر وي، روسانو د ايډيالوژۍ په خپرولو او د پيسو د مرستو په واسطه د يوې ډلې روزل شويو ايجنټانو په واسطه د محمد داودخان د دولت پرضد وسله وال پاڅون وکړ او د کمونيستي ټيپ يو دولت رامنځ ته کړ او رسماً يې په ختيځ يعنی سوسياليستي بلاک پورې وتاړه.

لاهم له لوړو ژورو، انشعابونو او کودتاګانو څخه فارغ شوی نه ؤ چې ميخائيل ګورباچوف په شوروي اتحاد کې قدرت ته ورسېد. ببرک کارمل يې چې د ليونيد برژنيف د لاس آله وه پرته له نه او مه څخه د افغانستان له دولتي او حزبي مشرتابه څخه لرې کړ او د يو تحميلي پلينوم په دايرولو سره يې ډاکټر نجيب الله د هغه پرځای د د. خ. ا. ګوند د منشي او د انقلابي شورا د رئيس په توګه رامنځ ته کړ، له دې نه مخکې هغه د دارالانشاء د منشي په توګه له خاد اداري څخه وتلی ؤ ترڅو د حزبي او دولتي مشرۍ له پاره روزل شوی وي.

داسې ښکاري چې ډاکټر نجيب الله د کمونيستي ټاپې سره سره د لېويديز نظرياتو او د غربي ټيپ ديموکراسۍ ته مايل ؤ، هغه هم د ګورباچوف په شان په افغاني ټولنه کې يو لړ بنسټيز بدلونونه راوستل، لومړی دا چې په ښکاره يې دولت د د. خ. ا. ګوند له تسلط او رهبرۍ کولو نه خلاص کړ، حزبي سازمانونه له لاندې نه په پورته په غير فعال او نمايشي ډول منځ ته راغلل، له افغانستان څخه د شوروي د سرو پوځونو د ايستلو هڅې پيل کړې او له هغې څخه يې خپله مستقله دفاع د شوروي په رهبرۍ اعلان کړه. هرځنګه چې کبيري پارلمان منځ ته راوړي، نوی اساسي قانون يې طرحه او عامه نظر ته وړاندې کړ، لويه جرګه يې جوړه او د اساسي قانون مسوده يې له تعديلاتو سره په تصويب ورسوله، د جمهوري رياست د خپلې رهبرۍ او رياست مشروعيت يې د لويې جرګې په تصويب ورساو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملي روغې جوړې او پخلاینې سیاست یې اعلان کړ، له ټولو مخالفینو او د اسلامي تنظیمونو له اپوزیسیوني ډلو سره یې پرته له کوم قید او شرطه د خبرو ورانديز وکړ، هیواد ته د افغان مهاجرینو د بېرته راتګ لپاره یې عمومي بخښنه اعلان کړه او د بخښنې میعاد یې څو کرته تمدید کړ، ملګری ملتونه یې وهڅول ترڅو په لانجه کې شاملې دواړه خواوې د خپل منځګړتوب په واسطه د خبرو مېز ته کښېنوي.

د ژنیو د موافقو هرکلی یې وکړ او د ۱۳٦۷ کال د سلواغې په ۲٦ مه نېټه چې د شوروي سره پوځونه له افغانستان نه ووتل، خپل مستقل چلن یې غوره کړ، مخالفینو په جلال آباد حمله وکړه خو د اردو اعلی سرقوماندان ډاکتر نجیب الله دفاع وکړه، له لویدیزې نړۍ او د امریکا له متحده ایالتونو سره یې غوښتل دوستانه اړیکې ټینګې کړي او له کورنیو جګړو څخه ځان خلاص کړي، د جګړې د دفع کولو، د قدرت د ویش او د خلکو د اکثریت د خوښې وړ یو نظام رامنځ ته کولو ته څه هم له مقام څخه د ده په استعفی تامیري هم چمتو شو. دا نوبت په نړۍ کې بېلګه نلري چې د واک په ګدۍ ناست یو جمهور رئیس چې د دفاع کولو ډاډ هم ولري، د خپلو هیوادوالو او هیواد آرامۍ او سوکالۍ لپاره استعفی ته چمتو شوی وي. ډاکتر نجیب الله کوښښ کاوه چې ملګرو ملتو او نړۍ ته ثابته کړي چې ملي ګټې ته په شخصي ګټو ترجیح ورکوي او له خپل مقام څخه یې د ملي روغې جوړې د کړنلارې د عملي کېدو لپاره چې په خپله یې وړاندې کړې ده د استعفی زمنه وکړه، خو د ملګرو ملتو ځانګړی استازی بینن سیوان ونه کړای شول او یا یې ونه غوښتل چې د ملګرو ملتو مشخص پلان په دواړو خوا عملي کړي د ملګرو ملتو د سیاسي استازي همدغې غلطۍ او اشتباه، افغانستان په وینو ولاړه او په کنډوالو یې بدل کړ.

ډاکتر نجیب الله دا وړاندوینه د خپلې واکمنۍ په زمانه کې د افغانستان خلکو ته په خپلو بیانیو کې په څرګنده تشریح کړې وه، خو خام کاري سیاستوال بینن سیوان د زرګونو افغانانو وینې په افغانانو وبهولې او د افغانستان په ګڼ توکمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تولنه کې يې د دښمنۍ او بې اتفاقۍ داسې تخم وکاره چې کلونه کلونه به زمونږ هېواد د توپیري، توکمي، قومي، ژبني، منطقوي، مذهبي او ایډیالوژیکي جګړو په اور کې سوځي، او په کمین کې ناست زمونږ د ختیځ او لویدیز دښمنان به ورځخه په زړه پورې سیاسي او اقتصادي ګټه پورته کوي، او که اوضاع په همدې ترتیب دوام وموندي نو د افغانستان د تجزیه کېدو ګواښ هم شته چې د واحد افغانستان نقشه به د نړۍ د نقشې له مخې محوه شي.

ډاکتر نجیب الله د خپلو اسلافو په خلاف د هېواد د سولې او سوکالۍ غوښتونکی ؤ، پخوانۍ پوځي نظریه یې د سولې او روغې په نظریه بدله کړې وه، ټولو مخالفو اپوزیسیوني ډلو ته یې اعلان کړی و چې دې چمتو دي سولې ته د رسېدو او د حل د لارې موندلو لپاره نېغ په نېغه له هغوی سره خبرې وکړي او د افغاني سیستم په جرګې سره ستونزه حل کړي، خو د افغانستان دښمنانو ونه غوښتل چې افغانان په خپل اتفاق سره ورانوونکې جګړه پای ته ورسوي او د هیواد د ودانۍ لپاره سره یو موټی شي بلکې افغانان د زیاتو ورانیو لپاره بېلابېلو ائتلافونو ته تشویق او هڅوي.

شمالي ټلواله او د دوستم تحریک (جنبش):

عبدالرشید دوستم چې د کارمل د رژیم په وخت کې یې په جوزجان ولایت کې د ازبک ملیشه قوماندان په توګه تبارز کړی ؤ، د خپلو جنګي فعالیتونو او ښوښتونو له کبله د اتل لقب وګاټه، او پوړۍ په پوړۍ مخ ته لاړ، وروسته بیا د ملیشه فرقې د قوماندان په توګه وټاکل شو، او د هیواد په شمالي برخو سربېره یې د پغمان، لوګر، پکتیا او ننګرهار په عملیاتو کې هم فعاله ونډه لرله، او د کابل په ښار کې یوه قرارګاه هم جوړه کړې وه. د ډاکتر نجیب الله په دولت کې یې یوه بله اتلولۍ هم وګټله او د تورن جنرالۍ رتبې ته یې ارتقاء وکړه او هم د د. خ. ا. په دوهمه کنګره کې د مرکزي کمیټې غړی شو.

جنرال جمعه خان اڅک هم د شمالي صفحاتو د زون آمر یو آزمویل شوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندان او د رژیم وفادار ؤ. په قوم پښتون ؤ، هغه یو قاطع او بادسپلینه شخصیت ؤ، د دندې په برخه کې یې مرکزیت ته په هرڅه ترجیح ورکوله، د مزار شریف په ښار کې یې د وسله والو ملیشه وګرځېدل راګرځېدل منع کړي وو، په ښار کې یې د ملیشه و د اوږدو پاینڅو پرتوګونه او اوږد لمني کمیسونه او اوږده او ګډه وېښتانو نشو زغملی، اکثره ملیشه یان چې بېسواده، د مخدره موادو معتاد او همجنس بازان وو، په ښارونو کې به کله کله د خلکو د زورولو او تکلیفولو سبب کېدل، جمعه اڅک به هغه نیول او مجازات کول به یې.

جنرال دوستم او د ملیشې فرقه یې مستقیماً په مرکز پورې تړلې وه، د شمالي زون نظم او ډسپلین ته یې چندان غاړه نه اېښودله، له همدې امله د دغو دواړو ځواکمنو جنرالانو ترمنځ ذهني مخالفتونه پیل شول، خو په ډاګه شوی نه وو. دا مخالفت هغه وخت په ډاګه او زور یې واخیست چې جنرال دوستم، جنرال مؤمن او جنرال سید جعفر نادري په ګډه جنرال جمعه اڅک، جنرال تاج محمد او جنرال رسول په مقابل کې جبهه ونیوله.

د شمال د زون رئیس، د خاد رئیس د دهدادي د فرقې قوماندان (جمعه اڅک، تاج محمد رسول قهرمان) پښتانه او جنرال عبدالرشید دوستم ازبک، د حیرتان د سرحدي لوا قوماندان جنرال مؤمن تاجک، سید جعفر نادري د سید منصور نادري زوی او د سید کیان نسې د اسماعیلیه فرقې څخه ؤ، په هغو تحریکونو کې چې د پښتنو پرضد په لوړه کچه پیل شوي وو، درې واړو جنرالان د زون د رئیس د اوامرو له منلو څخه غاړه وغړوله، نو د مخالفت څپه په ډاګه شوه. جنرال جمعه اڅک هم له موضوع څخه مرکز ته خبر ورکړ او د درې واړو د ګوښه کولو غوښتنه یې وکړه. له بله پلوه ببرک کارمل چې مسکو ته له شړل کېدو وروسته کابل ته راستون شوی ؤ وروسته یې مزار شریف ته سفر وکړ او د ډاکټر نجیب الله پرضد یې د یو لړ ورانکارو عملیاتو په ترسره کولو او پارونکو تحریکونو لاس پورې کړ، تردې چې د نظار شورا د مشر احمدشاه مسعود او عبدالرشید دوستم ترمنځ یې د ائتلاف لپاره زمینه برابره کړه ترڅو په دې ترتیب سره د ډاکټر نجیب د رژیم پرضد

(c) ketabton.com: The Digital Library

کودتا په لاره واچوي. همدا راز له بلې خوا په شخړ: د ښکېلو خواو (دولت او اپوزيسيوني اسلامي ډلو) ترمنځ د سولې د خبرو لپاره ملګرو ملتونو د يوې موقتي شورا جوړېدو ته نژدې شوې وو.

د ګوند په سياسي بيرو کې يو شمېر کسانو چې له تاجک قوم څخه وو درز پيدا کړ او د شمالي ټلوالې ته يې تمايل څرګند کړ، جنرال نبي عظيمي او جنرال آصف دلاور هم له ناراضيانو څخه او د کارمل وفادار وو.

ډاکتر نجيب الله ډېره هڅه وکړه چې د جنرالانو ترمنځ مخالفتونه په يو نه يو ډول سره لرې کړي ترڅو د ملګرو ملتو پلان عملي شي. هرڅو ک يې چې له مرکز څخه د مخالفتونو او بغاوتونو د خاموشه کولو لپاره بلخ ته واستول، په برعکس يې د مخالفتونو زياتولو ته لمن ووهله. نجم الدين کاوياني، فريد مزدک، سيد اکرم پيګير، جنرال نبي عظيمي، جنرال آصف دلاور او جنرال رفيع په نوبت سره يو پل بل پسې بلخ ولايت ته سفرونه وکړل، خو دغې ستونزې ورځ په ورځ لا زور واخيست، دا لا څه چې د احمدشاه مسعود او عبدالرشيد دوستم د ائتلاف ګډ پوځي عمليات د کابل په لوري پيل شول.

ډاکتر نجيب الله چې د حزبي رهبرۍ داخلي وضع او د شمال د مليشه قطعاتو زور د نظار شورا له ائتلاف په دقيقه توګه وجاجاوه، نو د ملګرو ملتو د منځګړيتوب د پروسې د تسريع غوښتنه يې وکړه او د جمهوري رياست له مقام نه يې خپله استعفی ورکړه، په دې وخت کې د شمال ټلواله د بګرام ډګر ته رارسېدلې وه.

د ډاکتر نجيب الله د استعفی له اعلان نه سمدستي وروسته جمعيت او د نظار شورا د عبدالرشيد دوستم له قطعاتو سره له يوې خوا، او د حزب اسلامي قطعاتو د جنوبي او ختيځ لوري په کابل بريد وکړ، نظار شورا او د دوستم قطعات کابل ته په ننوتو کې مخکې شول، مهم ځايونه يې په کنترول کې راوستل او خپل ځواکونه يې په کې ځای پرځای کړل. ډاکتر نجيب الله غوښتل د ملګرو ملتو په ځانګړې الوتکه کې هند ته لاړ شي، د هغه مخه يې ونيوله، هغه چاره نه درلوده، د بېنن

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیوان د مرستیال په واسطه په کابل کې د ملګرو ملتو دفتر ته راوستل شو ترڅو هلته پناه واخلي.

د ملګرو ملتو پنځه نکته ییزه پلان چې په لانجه کې د ښکېل دواړو خواو لخوا د پرله پسې څو میاشتو خبرو اترو په نتیجه کې د منلو وړ ګرځېدلی ؤ ښخوا له دې چې په بشپړه ډول عملي شي، د شمال د ائتلافي ټلوالی د کودتا له امله چې د ببرک کارمل په مشری د جنرال دوستم، جنرال مؤمن او جنرال سید جعفر نادري په موجودیت کې ترتیب شوی وه شنډ او خنثي شو.

که د ملګرو ملتو پلان عملي شوی وای په ریښتیا سره په افغانستان کې سوله رامنځ ته کېدله او ډاکتر نجیب الله هم د هیواد د سولې په لاره کې ویاړ ګټېلو، خو مخالفینو او سیالو یې نه غوښتل چې دا پروسه عملي شي، د غچ اخستلو او قدرت غوښتنې په اساس یې د هیواد ارضي تمامیت له ګواښ سره مخ کړ او د سولې منل شوی پلان یې شنډ کړ، چې دا دی زموږ هیواد خپل ټول مادي، معنوي، ملي او بین المللي ارزښتونه له لاسه ورکړی او زموږ ګډ کور د کورنیو او بهرنیو عواملو له امله په کنډوالو بدل شوی او د کورنیو جګړو په اور کې سوځي. زما په اند دا ټولې ورانۍ، بې کوری، مهاجرتونه او له هیواد نه د تېښتو او ځاني او مالي زیانونه، راتلونکی نسل نشي کولای چې ټولې جبران کړي.

افغانستان شپاړس کاله د جګړو په لمبو کې وسوځېد او هرڅه یې له لاسه ورکړل. د لویدیز او ختیځ زبر ځواکونو او بېلابېلو کورنیو عواملو زموږ به هیواد کې یوه غمیزه رامنځ ته کړه چې تاریخ به وربانديې قضاوت وکړي او د هیواد راتلونکی ځوان او خواخوږی نسل به د خپل پلرني ټاټوبی کورني او بهرني دښمنان وپېژني، ددې وطن د زرګونو بچو د وینو انتقام به یوې خوا ته کړي، د توپیر ټول ډولونه به چې زموږ دښمنانو ورته لمن وهلې ده له پامه وغورځوي، د هیواد د ودانۍ او بیا رغاونې لپاره لاسونه سره ورکړي او لکه د خپلو نیکونو په شان یوځل بیا نړیوالو ته وښيي چې افغانانو ته خپل وطن خوږ او ګران دی.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU 13126

د کتاب د پښتۍ شرحه:

۱- د کمونستانو د واکمنۍ د دورې پُستي ټکټ چې په هغې کې د غوايي د کودتا (زمونږ د خلکو او هيوادد بدمرغيو پيلامه) انځورشوی ده، او د ټکټ په يوه څنډه کې د کمونستانو د نابغه تصوير هم ليدل کيږي.

۲- زمونږ د هغه يو شمېر مظلوم او بې وزله هيوادوالو د کاليو او ککريو تصويرونه چې د سرمايه دار (پانګه والو) او فيودال (ځمکه والو) په نوم د پرديو مزدورو کمونستانو لخوا ژوندي تر خاورو لاندې شوي، د دغو شهيدانو له زړو کاليو او شلېدلو چپلکو څخه په ښه توګه څرګنديږي چې غريب او بې وزله وو.

(په هرات کې د ګمنام شهيدانو له تصويرونو څخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخشی از کتب منتشر شدهٔ بنگاه انتشارات میوند (کتابخانهء سبا)

- سیرة النبی ﷺ (ترجمهء فارسی الرحیق المختوم)
- تاریخ نبوت و انبیاء
- شرح قدوری
- سپیحلی نبوی سیرت (ترجمهء پشتو الرحیق المختوم)
- پیغمبر زنجیر شکن
- فقه آسان(فارسی و پشتو)
- احکام فقهی برای زن مسلمان
- داستانهای پیامبران برای خورد سالان
- تربیت اولاد از دیدگاه اسلام
- تاریخ مسخ نمی شود
- اردو وسیاست «درسه دههء اخیرافغانستان»
- داؤدخان در چنگالK.G.B(فارسی وپشتو)
- حیات و اوقات سلطان محمود غزنوی
- جغرافیای تاریخی افغانستان (غبار)
- جغرافیای تاریخی افغانستان(حبیبی)
- تحلیل واقعات سیاسی افغانستان
- ازسقوط سلطنت تاظهور واجراآت طالبان
- فدرالیزم و عواقب آن در افغانستان
- آسیای میانه و افغانستان درکنار آتش
- بالاحصار کابل و پیش آمدهای تاریخی
- افغانستان از امیرکبیر تا رهبر کبیر
- افغانستان تجاوزشوروی ومقاومت مجاهدین
- جنبش هزاره ها واهل تشیع در افغانستان
- نادرشاه چگونه به پادشاهی رسید؟
- محمد ظاهر شاه(فارسی و پشتو)
- وروستی مورچل
- دیوغازی داستان
- تروژمی مسافر
- محمد بن قاسم
- شاهین
- کلیسا او اور
- وروستی جگره
- قیصر او کسری (اول او دویم)
- توفان در افغانستان
- بحران ونجات
- شهید میوندوال
- کرباس پوشهای برهنه پا
- افغانستان گذرگاه کشور کشایان
- دو نابغهء سیاسی نظامی افغانستان
- دههء قانون اساسی
- افغانستان در قرن نزده
- پادشاهان متأخر افغانستان
- نگاهی به عهد سلطنت امانی
- تاریخ روابط سیاسی افغانستان
- تاج التواریخ
- افغانستان چا ورانکړ
- محاکمهء خاینین ملی
- ابومسلم خراسانی
- مرداره قول اس
- جنگ در افغانستان
- سیر ژورنالیزم درافغانستان
- دستور معاصر زبان فارسی دری
- تاریخ ادبیات افغانستان
- سیرت خاتم النبیین
- روسیه و خاور
- افغانستان و مداخلات خارجی
- افغانستان در آتش نفت (فارسی و پشتو)
- خاطرات ظفر حسن ایبك
- اسپارتاکوس
- سیر تاریخی ضرب سکه در اسلام
- د پیغمبرانو داستانونه د نوی حوانانو...
- روابط بین الملل در اسلام
- افغانستان و پنج سال سلطهء طالبان
- شوکران در ساتگین سرخ
- واهمه های زمینی
- افغانستان تهاجم شرق و دسیسهء غرب
- افغانستان در مسیر تاریخ (دوردو جلدی)
- شیرشاه سوری
- سیدجمال الدین افغان (فارسی و پشتو)
- اسلام و امت مسلمان (فارسی و پشتو)
- ظهیرالدین محمد بابرشاه
- سیری در قرآن مجید
- کرونولوژی حوادث تاریخی افغانستان
- ملی مبارزی
- طنزهایی از چهار گوشهء جهان
- افغانستان در دایرة المعارف تاجیك
- تاریخ مقیم خانی
- د پستنو قبیلو شجری او مینی
- اور په افغانستان کی
- قیقان افغان (حقیقت تجاوز شوروی بر ...)
- د افغانستان استحکامي کلاوي حصارونه ...
- اسناد لانهء جاسوسی
- عبادات در مذهب حنفی
- کتاب الخراج (فارسی و پشتو)
- تاریخ معاصر افغانستان (فارسی و پشتو)
- د تلاو اتل
- عشق من امریکا (فارسی و پشتو)
- و...

(c) ketabton.com: The Digital Library

● د کتاب د پښتنې شرحه په (۱۸۸) مخ کې وګورئ!

د کتاب ځانګړ تیاوې:

نوم: د کابل شپې

لیکونکی (په فارسي ژبه): جنرال عمرزی

پښتو ژباړه: سید عبدالله پاچا

کمپوز او ډیزاین: عبدالغفور میرویس

د پښتې انځور: عمر

د چاپ کال: ۱٤۲٦ هجري قمري ۱۳۸٤ هجري لمریز کال

د چاپ شمېره: ۱۰۰۰ ټوکه

خپرندوی: میوند خپرندویه ټولنه

کمپیوټر او چاپ: د میوند خپرندویه ټولنې مطبعه

کابل: د فارسي ریاست ترڅنګ، د پوهنې مطبعې ته مخامخ

تیلفون: ۲۱۰۳۵٦۹، ګرځند تیلفونونه: ۰۷۰۲۸٤۹۵٤ او ۰۷۰۲۹۵۲۱٤

او څلورراهی صدارت، کتابخانه سبا، تیلفون: ۲۲۰۰٤۵۵

ګرځند تیلفون: ۰۷۹۳۲۰۳٦٦، پست بکس: ۱۲۷۸

پېښور: کتابخانه سبا، دهکی نعلبندی، قصه خوانی بازار

تیلفون: ۲۵٦۵۵۲۰، ګرځند تیلفونونه: ۰۳۰۱۸۸۸۳۵۵۰ او ۰۳۰۰۵۹٤٦۳۲۸

پست بکس: U.P.O. BOX 795

E-Mail: maiwand@asta.com

د چاپ حق محفوظ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوی خدای په نامه

د خپروونکي عرض

دا کتاب یو لړ حقایق او واقعیتونه په ډاګه کوي چې په وروستیو دوو لسیزو کې د خونړیو پېښو اصلي منشأ او چورلیز تشکیلوي.

په باور سره ویلای شو چې تر دم ګړۍ داسې د بحث وړ او د لومړۍ لاس معلوماتي کتاب نه چاپ شوی او نه د چا لاس ته ورغلی دی.

په زړه پورې دا ده چې لیکوال لکه د یوه حساس او تجربه لرونکي ژورنالست په توګه د پېښو جزئیاتو او جهت ته د قیقه پاملرنه کړې، هغه یې نوټ کړې او خپلو خاطرو او مشاهدو ته یې د یوه داستان وزمه بڼه ورکړې ده.

تر دې لا هم په زړه پورې دا چې د کتاب لیکوال چې د داستان اتل باید ونومول شي په خپله نه، بلکې پېښې د ده ته مخه کوي او یوه په بله پسې د ده په خوا راځي.

په دې اثر کې ناویلي رازونه، لړزوونکي انکشافات او د دغه وخت له درد او مصیبت نه ډک پټ ساتل شوي حقایق او واقعیتونه په ډاګه شوي چې د هغې په رڼا کې کولای شو خپل پرون او نن لکه څنګه چې ؤ او دی، مطالعه کړو او جریانات په واقعي او سالمه توګه درک کړو او آشنایي ورسره پیدا کړو. څرنګه چې کتاب د یوه داسې پوځي افسر د سترګو لیدلي حالات او خاطرې دي چې په خپله د پېښو په جریاناتو کې واقع ؤ نو طبیعي ده چې د هغې معلوماتي او تاریخي اړخ به ډېر په زړه پورې او ارزښتمن وي چې د تاریخ لیکونکو، څېړونکو او پېښو لیکونکو لپاره به د لومړي لاس د معلوماتو او د یوازیني مأخذ په توګه د استفادې وړ وي.

مونږ دا نه وایو چې په ټولیزه توګه به د کتاب شننه (تحلیل) سمه وي، خو پېښې او د پېښو په اړه د هغې څرګندونې فوق العاده تازه راوېښوونکې، جالبې او د اعتماد وړ دي چې تراوسه له نظره پټې او پوښلې ساتلې شوې وې. مونږ د همدې مطلب په پوهېدو سره د هغې خپرولو ته لاس وغزاوه. هیله ده زمونږ هیوادوالو ته ګټور وګرځي، چې د تېر خونړي وخت سره په رابطه کې سند او دستاویزي. او د هیواد اوسني او راتلونکې نسل لپاره د عبرت درس وي، او د هغو لپاره یو محرک او پاروونکی وي چې د تېرو دوو لسیزو په هکله رازونه او اسناد ورسره وي تر څو یې د خپرولو په برخه کې لاس په کار شي.

په درنښت

میوند خپرندویه ټولنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

انسان په خپل ټولنیز ژوند کې کله کله د تاریخي پېښو له داسې فشار لاندې راځي چې بشري احساسات یې هغه اړ باسي چې ټولې ټولنیزې ناخوالې او په سترګو لیدلي مظالم پرته له ویرې او سیاسي ملاحظاتو هغه څه یې چې لیدلي او احساس کړي ووایي.

که څه هم زه کوم تاریخ لیکونکی، لیکوال او ژورنالست نه یم خو احساساتو اړ باسلی یم، هغه څه مې چې د ۱۳۵۷ د ثور کودتا د پېښو په جریان کې لیدلي او احساس کړیدي څه اندکه برخه یې ولیکم، ترڅو چې مې د خپل وجدان غږ ته لبیک ویلی وي او د هیواد ځوان نسل ته مې د هیواد د خدمت په لاره کې ګټور واقع شي.

په دې اثر کې له هغو واقعیتونو څخه یادونه شویده چې د ثور د کودتا او د کابل د څرخي پله په زندان کې د دندو په جریان کې او د هغې له تور سره مخامخ وم چې د دانه وانه یادښتونو په توګه مې له یوه او بل ځای نه راټول کړي وو او اوس مې داځواک وموند چې هغه د یوې رسنۍ په ډول هغه لړۍ کړم او په (پنځو) خپرکو کې یې سره راټول کړم.

له ویلو دې پاتې نه وي چې اکثره یادښتونه مې څه په زندان کې او څه له زندانه بهر د پټو پولیسو له تعقیب او ویرې نه ورک او له منځه تللي دي.

کله چې د پل څرخي له زندان څخه خوشې شوم، یوه ورځ د کابل پوهنتون استاد حسن کاکړ زما د مرحوم پلار د دعا لپاره زما کور ته تشریف راوړی ؤ، زما یادښتونه یې د لوستلو لپاره له ځانه سره یوړل او د دې رسالې په بشپړېدو کې یې راته لازمه لارښوونه او ګټورې مشورې راکړې چې د هغوی د تشویق او هڅونې له مخې دا دی په دې بریالی شوم ترڅو خپل راجمع کړي د وطنوالو خدمت ته وړاندې کړم، له تشویق او عالمانه لارښوونو څخه یې مننه کوم.

جنرال عمرزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی:

د میر اکبر خیبر وژل، په کابل ښار کې د خلکو لاریون، د خلق او پرچم د مشرانو بندي کول، د کینو سیاسي جریانونو په وړاندې د دولت تصمیم او د یو حزبي رژیم جوړول

د سردار محمد داؤد په رژیم کې د لویې عنعنوي جرګې په تصویب نوی اساسي قانون منځ ته راغلی ؤ چې په هغې کې ټول هغه سیاسي جریانونه چې د محمد ظاهرشاه په زمانه کې یې تخم کرل شوی و او د سلطنت په وروستۍ لسیزه کې سیاسي جریانونو ښې او کیڼ اپوزیسیونونه جوړ کړل او په څرګنده یې فعالیت پیل کړی ؤ لغوه او ناقانونه وشمېرل، خو ددې سره سره د ټولو سیاسي احزابو د افغانستان د خلق دیموکراتیک ګوند، اخوان المسلمین، مساوات، افغان ملت، شعلهٔ جاوید او د نورو پټ فعالیتونه بند نه شول او په پټه توګه یې فعالیت کاوه، او د تعلیمي مؤسسو لکه پوهنتون، کارګري برخو، دولتي ادارو او د اردو او پوځي قطعاتو په برخه کې یې جذب او جلب کاوه.

میر اکبر خیبر چې د اردو له صاحب منصبانو څخه و، او له حربي پوهنتون څخه د فارغېدو په وروستیو ورځو کې د سیاسي کمونستي نظریې د درلودلو له امله بندي شوی ؤ، له پنځه کاله بند وروسته خوشې شو. له اردو څخه وایستل شو او د پولیسو په اکاډمۍ کې یې د استاد په حیث دنده ترسره کوله. د پولیسو په اکاډمۍ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library